

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 8 Δεκεμβρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 850

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΚΟΜΜΑΤΑ

Επίσημα... δεν συζητείται ανασχηματισμός

Τίθεται εκ νέου το ενδεχόμενο ανασχηματισμού με διαρροές στον Τύπο, ωστόσο από πλευράς Προέδρου Χριστοδουλίδη το μήνυμα που στέλνεται είναι πως κάτι τέτοιο δεν συζητείται. Τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση, πάντως, φέρεται να το συζητούν. **Σελ. 6**

ΣΩΤΗΡΗΣ ΦΛΟΥΡΕΝΤΖΟΣ

Ο ΔΗΣΥ χρειάζεται καθαρό στίγμα

Ο ΔΗΣΥ πρέπει να επανατοποθετηθεί ως αξιακό κόμμα, χρειάζεται καθαρό πολιτικό στίγμα και πολιτικό λόγο χωρίς σκοπιμότητες, δηλώνει ο υποψήφιος για την αντιπροεδρία Σωτήρης Φλουρέντζος. **Σελ. 11**

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

NUROFEN
EXPRESS 120

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ.
ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΟ ΣΑΣ.

NEW | ΥΠΕΡΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

Κυβερνητικό στοπ στον ψηφιακό εθισμό ανηλικών

Φόρμουλα για τον περιορισμό της χρήσης των κοινωνικών δικτύων από ανήλικους κάτω των 15 ετών αναζητεί η ελληνική κυβέρνηση. Το αυστραλιανό μοντέλο και η πρωτοβουλία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. **Σελ. 18**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ Ε.Ε.

Κόκκινο στη διασύνδεση Ευρωτουρκικών-Κυπριακού

Οχι Γερμανίας-Ολλανδίας στην κυπριοποίηση του προσχεδίου Συμπερασμάτων

Φρένο στην προσπάθεια της Λευκωσίας να αξιοποιήσει τα επικείμενα Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ε.Ε. για την Τουρκία και να διασυνδέσει τα ευρωτουρκικά με το Κυπριακό, έβαλαν σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Γερμανία και

η Ολλανδία. Οι διαφωνίες καταγράφηκαν, όταν η Λευκωσία επιχείρησε να κυπριοποιήσει την παράγραφο 99 του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων, το οποίο αποκαλύπτει η «Κ». Αυτό αναιρεί και τη θέση της κυβέρνησης ότι οι απο-

φάσεις του περασμένου Απριλίου διασύνδεαν το Κυπριακό με τα ευρωτουρκικά ντοσιέ. Προφανώς σε μία προσπάθεια να αιτιολογήσει τον λόγο που προσυπέγραψε τα εν λόγω Συμπεράσματα, τον περασμένο Απρίλιο. **Σελ. 3**

Σύροι στέκονται σε τανκ στον διεθνή αυτοκινητόδρομο Χαλεπίου-Δαμασκού Μ5 που καταλήφθηκε από τη συριακή αντιπολίτευση, υπό την ηγεσία της ισλαμιστικής μαχητικής ομάδας Hayat Tahrir al-Sham (HTS), στις 3 Δεκεμβρίου.

Η ΣΥΡΙΑ ΞΑΝΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ

Πώς αιφνιδιάστηκε το καθεστώς Άσαντ

Μέχρι το περασμένο Σαββατοκύριακο είχε κανείς την αίσθηση ότι ο Άσαντ έβγαине σχετικά αλώβητος από την τραγωδία που εκτυλισσόταν δίπλα του, στη Γάζα και τον

Λίβανο. Πώς όμως οι αντάρτες κατάφεραν να αιφνιδιάσουν το καθεστώς Άσαντ, αλλά και τις ρωσικές δυνάμεις που σταθμεύουν στη χώρα και γιατί εξυπηρετούνται οι σχε-

διασμοί της Τουρκίας. Ποιο μήνυμα επιχειρεί να στείλει η Άγκυρα στον Τραμπ και οι κίνδυνοι που ενεργοποιούνται με την επέμβασή της στη Συρία. **Σελ. 22-23.**

ΤΕΡΜΑΤΙΚΟ

Οι εταιρείες που δηλώνουν ενδιαφέρον

Η εταιρεία ΑΒΑΕ, ο όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και ο όμιλος ΑΚΤΩΡ στον οποίο συμμετέχει η εταιρεία ΙΝΤΡΑΚΑΤ είναι οι τρεις κατασκευαστικές από Ελλάδα που έχουν εκδηλώσει ήδη το ενδιαφέρον τους για την ολοκλήρωση των έργων στο τερματικό με επιστολές τους προς το υπουργείο Ενέργειας. **Σελ. 5**

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ

Δεν ξεμπλέκει ακόμα το καλώδιο

Πού έχει βραχυκυκλώσει η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου και ποια είναι τα σενάρια για τη συνέχισή του. Εντός των επόμενων εβδομάδων θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο που θα κινηθεί το ιταλικό πλοίο «Ievoli Relume». **Σελ. 16**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Βουλή κάτω απ' τον πήχη

Η τροποποίηση του Συντάγματος είναι κορυφαία νομική πράξη, η οποία πρέπει και οφείλει να γίνεται σεβόμενη το ίδιο το Σύνταγμα της χώρας. Η απαραίτητη πλειοψηφία για τροποποίηση του Συντάγματος είναι τα δύο τρίτα των βουλευτών. Το επιχείρημα ότι έχει ξαναψηφιστεί τροποποίηση με 37 βουλευτές δεν μπορεί να είναι αποδεκτό σε ένα σοβαρό κράτος δικαίου. Μια παρανομία δεν νομιμοποιεί μια άλλη παρανομία. Η παρούσα τροποποίηση είναι άνευ νομικής - συνταγματικής ισχύος και οφείλει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως θεματοφύλακας του Συντάγματος να μην την υπογράψει. Για ακόμη μία φορά η Βουλή φαίνεται κατώτερη των περιστάσεων σε μείζονα συνταγματικά θέματα.

Ο ΜΙΧΑΛΗΣ ΛΟΥΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΤΟΥ 1,3 ΔΙΣ.

Το 2025 η συγχώνευση Ελληνικής-Eurobank

Το τρίτο τρίμηνο του 2025 θα γίνει η πλήρης συγχώνευση της Ελληνικής με τη Eurobank, αναφέρει ο Μιχάλης Λούης. Ο νέος CEO της

Ελληνικής τονίζει ότι η επένδυση του 1,3 δισ. ενδεχομένως να είναι η μεγαλύτερη που έγινε με μετρητά στην Κύπρο. **Οικονομική, σελ. 3**

ΕΚΘΕΣΗ

«Η ανάγκη για το ωραίο δεν παύει»

Εκθεση με φωτογραφίες, video κι έντυπο υλικό από τις περιοχές τις οποίες σάρωσαν πυρκαγιές και καταιγίδες, το 2023, με τίτλο «Beyond Destruction-Ρόδος Θεσσαλία, Εβρος», θα παρουσιαστεί στο Goethe Institut Athen, από τον εικαστικό Ιλίρ Τσοούκο και τη δημοσιογράφο Άννα Τρολένμπεργκ. **Τέχνες, σελ. 1**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Μια ποιοτική εικαστική έκφραση

Ο Χρίστος Χρίστου στις 12 Δεκεμβρίου παρουσιάζει έργα του στην γκαλερί Stand in Line, στη Λευκωσία. Ο ξεχωριστός αυτός καλλιτέχνης, με τη σημαντική προσφορά στον χώρο της τέχνης, κάθε φορά που εκθέτει έργα του εντυπωσιάζει και μαγεύει. **Τέχνες, σελ. 4**

Κρατάμε
τη μια όψη
του νομίσματος.
Αυτή που μας φέρνει
πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

SQUARE BANG UNICO
KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Στου TikTok την ολόμαυρη ράχη

Υπήρξε μια μακρινή εποχή κατά την οποία οι κυρίες του καρέ δεν έπαιζαν μόνο χαρτιά αλλά αξιοποιούσαν τον πλούσιο (sic) χρόνο τους για να κάνουν μια σειρά πράγματα (όχι απαραίτητα με αυτή τη σειρά): φιλανθρωπίες – τσάγια – σουσαρέ – σέρβις αυτοκινήτου. Το τελευταίο είχε μιαν ευρύτερη έννοια, του τύπου: «Ανδρέα, μου τρύπησε το λάστιχο – Ανδρέα, κάτι μουγκρίζει στη μηχανή – Ανδρέα, το ραδιόφωνο κάνει παράσιτα – Ανδρέα, στράβωσε το καθρεφτάκι και νιώθω ανασφάλεια στον δρόμο».

Ο Ανδρέας δεν ήταν απλώς ένας μηχανικός αυτοκινήτων. Ούτε καν ένας απλός μηχανικός αυτοκινήτων. Ο Ανδρέας είχε ύψος 1.90, μελαχρινός, με αξιόλογο εξωτερικό κόσμο. Τουτέστιν, όπως γλαφυρά μετέφερε στη στήλη η ηγερία του αστικού σεξπιλ, αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού: «Κοιλιακούς, ραχισίους, γλουταίους, τετρακέφαλους, δικέφαλους, τρικέφαλους, τραπέζοειδείς, δελτοειδείς – όλο το πακέτο σε τούρμπο εκδοχή. Την ίδρωνε τη φανέλα ο Ανδρέας!».

Τα αυτοκίνητα, από τον Άγιο Ανδρέα, τους Αγίους Ομολογητές και την Έγκλημα, σχημάτιζαν ουρές έξω από το μηχανουργείο του στο Καίμακλι. Η Κουλλίτσα, ως πιο ταπεραμεντότσα, πιο απελευθερωμένη και πιο της Αριστεράς και της Προόδου, πήγαινε πολύ συχνά το αμάξι της για επισκευή με αποτέλεσμα να έχει εντριφθεί σε άγνωστες λέξεις που ξεχειλίζουν τεστοστερόνη, όπως π.χ. κολάνι ή σασί. Πώς ήταν η Αννίτα στο βίντεο με το λεωφορείο; Καμία σχέση!

Ένα κορίτσι χαμένο στα μυστήρια του ανδρικού κόσμου – αυτό τον ρόλο, της χαριτωμένης ξανθιάς, υποδύθηκε η κυρία Πρόεδρος στο επίμαχο βίντεο. Δίπλα της, ο τέως δήμαρχος Αγλαντζιάς, έπαιξε υπο-

Το σούσουρο με αφορμή το περιβόητο κολάνι ξύπνησε μνήμες στο καρέ για τον πάλοι ποτέ «μηχανικό της καρδιάς τους».

δειγματικά τον ρόλο του λεβέντη ο οποίος είναι έτοιμος ανά πάσα στιγμή να σώσει την κατάσταση. Το έργο, λαϊκή κωμωδία που αποθέωνε τα στερεότυπα, έδειχνε ότι πήγαινε για μεγάλο σουξέ. Το «κολάνι» έγινε viral και έδεσε θαυμάσια με την εικόνα της Ξανθής Αγαπημένης Παναγιάς στο μοναστήρι του Αποστόλου Ανδρέα. Η φωτογραφία της Αννίτας ν' ανάβει κερί κυκλοφορούσε από κινητό σε κινητό στην αστική Λευκωσία, με το εύγλωττο σχόλιο: «Βοήθειά μας».

Δεν είναι ξεκάθαρο τι ακριβώς στράβωσε αλλά η εγγυημένη επιτυχία μετατράπηκε σε έναν επικοινωνιακό Αρμαγεδδώνα που τους πήρε όλους παραμάζωμα. Ξαφνικά ένα

τσουνάμι ειρωνικών σχολίων περί light πολιτικής πλημμύρισε τα social media. Σαν να μην έφτανε αυτό, έσκασαν και τα tweets επώνυμων συναγερμικών, πυροδοτώντας την ήδη εκρηκτική ατμόσφαιρα. «Ο κάθε τυχάρπαστος περνά από την Πινδόρου και παίζει πουρούδες» πόσταρε ο Γιώργος Παμπορίδης – για «κρίση ταυτότητας, έλλειμμα ηγεσίας και ερμαφρόδιτη στάση του ΔΗΣΥ» έγραψε ο Μιχάλης Σοφοκλέους. «Όλα αυτά για το... κολάνι;» αναρωτήθηκε δικαίως η κόκκινη Κουλλίτσα. «Καμία σχέση! Απλές συμπτώσεις ή έστω κακό timing. Αφού ο ΔΗΣΥ είναι hot, μάνα μου!» σχολίασε η Ιουλία.

«Σε δουλεύει να βρισκόμαστε» είχε

προβληματισμένη η Ευγενία η Καλαμαρού, η οποία παρακολουθεί το συναγερμικό σίριαλ ανάμεσα σε νυν, τέως και επόμενους προβληματισμένη. Αυτή τη βδομάδα είχαν την τιμητική τους τα γεύματα. Πρώτα συναντήθηκε η Αννίτα με τον Αβέρωφ στην αυλή της Μπέμπας, τροφοδοτώντας με υλικό τις παραπολιτικές στήλες. «Κι ύστερα το υπερθέμα απογειώθηκε με την προσθήκη στην παρέα του Νίκαρου για πιο πολύ μπουγίο» σάρκασε η Ιουλία. «Όσο για την Αννίτα... Κυρία!» υπερθεμάτισε η Καλαμαρού. «Μπορεί για το σπασμένο κολάνι να αποζητά ένα στιβαρό ανδρικό χέρι να τη στηρίξει, αλλά τις εσωκομματικές ισορροπίες τις χειρίζεται θαυμάσια. “Δεν έχω αρνηθεί ποτέ να

συναντηθώ με κανέναν και ειδικά με πρώην αξιωματούχους του κόμματος”, δήλωσε με στόμφο. Τρέλανέ τους, κοπέλα μου!».

«Όλα αυτά, στου TikTok την ολόμαυρη ράχη;» συνέχισε η Κουλλίτσα τις προβοκατόρικες ρητορικές ερωτήσεις. «Όλα αυτά ωχριούν μπροστά σ' έναν άλλο διάλογο, εξίσου viral, για όλους τους λάθος λόγους επίσης... Ρωτάει η δημοσιογράφος: Ποιος θα μπορούσε να λύσει το Κυπριακό; Απαντάει η συνεντευξιαζόμενη: Ο Χρύσανθος!». «Μα ποιος Χρύσανθος, καλέ;». «Όχι πάντως ο Χρύσανθος Σαββίδης...».

Παραμένοντας σε εύκρατο κλίμα, η Ιουλία διάβασε στις φιλενάδες

της μια όχι και τόσο πρόσφατη ανάρτηση της διαχρονικά αγαπημένης του καρέ Τσελεστίνια Ντε Πέτρο. «Τέτοιο κελεπούρι θα ήταν κρίμα να πάει χαμένο. Απολαύστε υπεύθυνα: Μπορεί η κυβέρνηση να μας απαγόρευσε την ονομασία Μπουμπουλίνα και όλες τις αναφορές που είχα γράψει για την Μπουμπουλίνα στο καταστατικό, και έτσι κάναμε την αλλαγή, αλλά δεν μπορεί να μας απαγορεύσει να έχουμε ένα “Μπουμπουλίνα Club” των φίλων και απλών υποστηρικτών της ακροαριστεράς άσχετα με τα μέλη του κόμματος, το κόμμα και το καταστατικό. Όπου θα κάνουμε σούβλα, δραστηριότητες κ.α.».

Το καρέ ομοφώνησε ότι «η Τσελεστίνια Ντε Πέτρο είναι θεά!», καθότι ένα «club ακροαριστεράς» ήταν ό,τι ακριβώς έλειπε από την πολύπαθη μικρή μας πόλη. Η οποία Τσελεστίνια, ως ψηφιακός δημιουργός, αλλά και ως δημιουργικός άνθρωπος, έχει στο Facebook 5.400 ακολούθους! Στο προφίλ της μάλιστα αναγράφει (εντελώς ανερωθρίαστα): «Only Maria Callas could control her breath like Celestina» και αυτοπροσδιορίζεται ως «President στην εταιρεία Communist Party of Cyprus». Respect!

«Με τούτα και με κείνα δεν σχολίασμε το απαγορευτικό που εξέδωσε η Μαρία Αντουανέτα του υπουργείου Γεωργίας». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν να μη μιλάει κανένας λειτουργός του υπουργείου σε δημοσιογράφο αν δεν πάρει προηγουμένως την άδεια της κυρίας Παναγίτσου!». «Ο μάστρος του Λόφου πρέπει μάλλον να σφίξει τα κολάνια σε κάποια από τα φινιάνια του υπουργικού...» ήταν το καταληκτικό σχόλιο της Ιουλίας και οι κυρίες κατανέυσαν με ικανοποίηση για τον πικάντικο υπαινιγμό.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

8.12.1934

Σάαρ: Αγγέλλεται εκ Λονδίνου ότι ο αγγλικός Τύπος φαίνεται ικανοποιημένος διά την τροπήν την οποίαν έλαβον εν Γενεύη τα πράγματα εις το κεφάλαιον του Σάαρ. Οι «Τάιμς» γράφουν ότι η απόφασις της αγγλικής κυβερνήσεως να μετάσχη της αστυνομίας του Σάαρ και αι επευφημιαί αι οποίαι ηκούσθησαν χθες κατά

την αγοράειν του κ. Σάιμον εν τη Βουλή των Κοινοτήτων καταδεικνύουν ότι οι Αγγλοι είνε τελείως έτοιμοι ν' αναλάβουν λογικάς διενθείς ευθύνας αφορώσας εδάφη διατελούντα υπό την αιγίδα της ΚΤΕ. Αι αγγλικαί εφημερίδες γράφουν ότι τα αγγλικά στρατεύματα τα οποία θ' αναλάβουν αστυνομικά καθήκοντα εις το Σάαρ, θα είνε δυνατόν να ετοιμασθούν εντός εβδομάδος και να αναλάβουν τα καθήκοντά των προ των εορτών. Πιστεύεται ότι η Αγγλία θα αποστείλη δύο τάγματα, η Ιταλία σώμα караβινιέρων. Θα στείλουν επίσης αστυνομικίν δύναμιν η Σουηδία και η Ολλανδία.

Επεισόδιο: Ο εν Ρώμη ανταποκριτής του Πρακτορείου Ρώμπερ τηλεγραφήει ότι ισχυρόν σώμα Αβησσυνών εξηπλισμένων με τηλεβόλα επετέθη κατά των ιταλικών προφυλακών εις Ουάλ-Ουάλ της Σομαλίας. Οι Ιταλοί ενισχυθέντες διά νέων στρατιωτικών δυνάμεων απέκρουσαν τους Αβησσυνούς, οίτινες ετράπησαν εις φυγήν εγκαταλείποντες πολεμφοδία εις έκτασιν δέκα μιλίων. Κατά τας μάχας της Σομαλίας εξήκοντα Ιταλοί εφονεύθησαν και τετρακόσιοι ετραυματίσθησαν. Πιστεύεται ότι αι απώλειαι των Αβησσυνών είνε βαρύτεραι. Δύο ιταλικά βομβαρδιστικά αεροπλάνα εβοήθησαν μεγάλως εις την καταδίωξιν των Αβησσυνών. Αγγέλλεται εκ Ρώμης ότι οι επίσημοι κύκλοι αποδίδουν σχετικόν μόνον σημασίαν εις την επίθεσιν κατά του μεθοριακού τομέως Ουάλ-Ουάλ της Σομαλίας, ήτις εγένετο εκ μέρους ατάκτων συμμοριών.

Υποχρεωτική: Κατόπιν αποφάσεως του υφυπουργού της Αγοράνομίας κ. Σαγιά από της προσεχούς Τετάρτης αρχίζει η υποχρεωτική κατανάλωσις σταφιδωψύμου εις Αθήνας, Πειραιά και Θεσσαλονίκην εν αναλογία 50 δραμίων κατ' οκάν.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΩΡΑΣ

Ο Τραμπ, ο Προμηθέας και άλλες πατάτες

I just called to say I love you.

βει την ευθύνη για το μπάχαλο στη Βουλή, όταν αριθμός βουλευτών μικρότερος του προβλεπόμενου προσπάθονε να τροποποιήσει το Σύνταγμα να πεις το συνθηματικό «Μακάριος». Προχωρήσαμε πολύ από τότε και δεν συμβαίνουν πια τέτοιες παρεξηγήσεις. Για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νεότεροι. Γίναμε σημαντικός εταίρος των ΗΠΑ. Thanks Nicos.

Η εθνική μας ινστανγκράμερ είχε δύσκολη βδομάδα. Μετά το σπασμένο κολάνι που έγινε αφορμή να την τρολάρει το σύμπαν, είχε το δειπνο στο Παραλίμνι όπου έπρεπε να ακροβατήσει ανάμεσα στους πρώην σαν αναστενάρης σε αναμμένα κάρβουνα και τέλος, τρίτωσε το κακό την Πέμπτη και αναγκάστηκε να αναλά-

λοιπόν σε είδος πολυτελείας, ενώ όπως μαθαίνουμε το τεράστιο μνημείο της πατάτας στην Ξυλοφάγου αυτά τα Χριστούγεννα όχι απλώς θα στολιστεί αλλά θα πασπαλιστεί και με χρυσόσκονη.

Στην τελική ευθεία οι διεργασίες για εκλογή αντιπροέδρου στον ΔΗΣΥ. Φήμες πως για τη θέση ενδιαφέρθηκε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμιώτης (για να εκνευρίσει τον Αβέρωφ) ελέγχονταί ως ανακριβείς. Ο Φούλης πάντως έκανε επική δόλωση, πως «η φωνή του Αβέρωφ δεν θα σιγήσει» και θυμίζοντας λίγο τη θρυλική ατάκα του άλλου εθνάρχη –επίσης Πάφιου– που βροντοφώναξε «γνώριμη είναι η φωνή που ακούεις, δεν είμαι νεκρός, είμαι ο Μακάριος».

Βασικά έχουμε ενδοκομματικό μπιφ ανάμεσα στον ΔΗΣΥ Πινδάρου και στον ΔΗΣΥ Προεδρικού, με τον Νίκαρο να βρίσκεται ψυχή τε και σώματι και στις δύο πλευρές, ενίοτε και απέναντί τους. Ο Φούλης είναι μονίμως σε αντίρικο mode, πυροβολώντας κυρίως προς Προεδρικό μα κάποτε και προς Πινδάρου, φωνάζοντας this is Sparta.

Ξεκίνησε ο Προμηθέας –που ήταν δεσμώτης στη Σαγκάη– με προσοισμό την Κύπρο. Αλληλουσία και Ωσαννά εν τος υψίστοις. Μας έκασε κάτι τις παραπάνω (μερικές εκατοντάδες εκατομμύρια) αλλά επιτέλους έρχεται. Προτείνει να μαζευτούμε όλοι οι Κύπριοι στο Βασιλικό και να τον υποδεχθούμε όπως κάναμε στον Μακάριο, όταν επέστρεψε από την εξορία στις Σεύχέλλες. It's coming home, baby!

Μετά που μαθεύτηκε πως ο Νεκτάριος των Αββακίου έκανε μιμήσεις (τη φωνή του Οσίου Πορφυρίου, του Σατανά και διαφόρων δαιμονισμένων) ενώ υποκριτικά λιποθυμούσε κατά το δοκούν με οσκαρικές ερμηνείες, του έκανε πρόταση το ΡΙΚ να συμμετάσχει στο πρόγραμμα της Παραμονής Πρωτοχρονιάς με τις γνωστές γριούλες Πόπη και Αντζελα.

Το πρόγραμμα θα παρουσιάσει η Ειρήνη Χαραλαμπίδου, η οποία σκέφτεται να αποχωρήσει από την πολιτική και να ξαναγίνει τηλεπαρουσιάστρια. Jesus Christ superstar.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Φρένο στην προσπάθεια της Λευκωσίας να αξιοποιήσει τα επικείμενα Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ε.Ε. για την Τουρκία και να διασυνδέσει τα ευρωτουρκικά ντοσιέ με το Κυπριακό έβαλαν, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Γερμανία και η Ολλανδία. Δύο άριστα ενημερωμένες κοινοτικές πηγές μάς ανέφεραν ότι «οι διαφωνίες καταγράφηκαν, όταν η Λευκωσία επιχείρησε να κυπροποιήσει την παράγραφο 99 του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων», το οποίο αποκαλύπτει σήμερα η «Κ». Η παράγραφος 99 αναφέρει ότι «η εποικοδομητική δέσμευση της ίδιας της Τουρκίας θα είναι καθοριστική (instrumental), αναφορικά με την πρόοδο στους διάφορους τομείς συνεργασίας» με την Ε.Ε., παραπέμποντας ευθέως στην πρόωθηση των ευρωτουρκικών ντοσιέ. Και η Λευκωσία, επιχειρώντας να φέρει στα δικά της μέτρα την παράγραφο 99, όχι μόνο ζήτησε, αλλά κυκλοφόρησε και δικό της

Το Βερολίνο υποστήριξε ότι η εισήγηση της κυπριακής κυβέρνησης ανατρέπει την ισορροπία του προσχεδίου Συμπερασμάτων που έβαλε στο τραπέζι η Ουγγρική Προεδρία.

λεκτικό, διαφοροποιώντας την πιο πάνω αναφορά, ώστε να επεκταθεί σε όλο το εύρος των ευρωτουρκικών σχέσεων, περιλαμβανομένης τόσο της επανέναρξης των διαπραγματεύσεων στο Κυπριακό, όσο και της επίτευξης προόδου για λύση του προβλήματος, με βάση το «συμφωνημένο πλαίσιο του ΟΗΕ».

Ωστόσο, όπως ανέφεραν στην «Κ» οι δύο κοινοτικές πηγές, η Λευκωσία εισέπραξε «κάθετο όχι» τόσο από τη Γερμανία, όσο και από την Ολλανδία. Όπως επισήμαναν, «το μεν Βερολίνο, διά του εκπροσώπου του, υποστήριξε ενώπιον όλων των κρατών-μελών ότι η εισήγηση της κυπριακής κυβέρνησης ανατρέπει την ισορροπία του προσχεδίου Συμπερασμάτων που έβαλε στο τραπέζι η Ουγγρική Προεδρία. Και η δε Χάγη, όχι μόνο απέρριψε την κυπριακή πρόταση, αλλά υπέδειξε ότι βρίσκεται εκτός των πολιτικών αποφάσεων που λήφθηκαν τον περασμένο Απρίλιο, στη Σύνοδο Κορυφής». Θέση η οποία καταδεικνύει ότι ο μόνος που έβλεπε ότι οι αποφάσεις του περασμένου Απριλίου διασύνδεαν το Κυπριακό με τα ευρωτουρκικά ντοσιέ, ήταν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, προφανώς για να αιτιολογήσει τον λόγο που προσυπέγραψε τα εν λόγω Συμπεράσματα, στις 17-18 Απριλίου 2024. Σύμφωνα με τις ίδιες κοινοτικές

πηγές, η συζήτηση έλαβε χώρα σε διπλωματικό-προπαρασκευαστικό επίπεδο (COELA), για το κείμενο των Συμπερασμάτων που αναμένεται να υιοθετηθούν από τους ΥΠΕΞ, στις 16-17 Δεκεμβρίου. Όπως επισήμαναν, «δύο ακόμη τουλάχιστον κράτη-μέλη, απέρριψαν κάθε σκέψη για ικανοποίηση του λεκτι-

κού που παρουσίασε η Κύπρος». Τα εν λόγω «δύο κράτη-μέλη, (σ.σ. τα οποία απέφυγαν να κατονομασούν), ευθυγραμμίστηκαν εν πολλοίς με τη Γερμανία», θεωρώντας δηλαδή ότι η Λευκωσία «επιδίωξε να ανατρέψει την ισορροπία του κειμένου». Ενώ «η γενική εικόνα που επικράτησε, είναι ότι οι προ-

τάσεις της κυπριακής κυβέρνησης κινούνται εκτός του πλαισίου αποφάσεων που λήφθηκαν στη Σύνοδο Κορυφής του Απριλίου, ομόφωνα από τους ηγέτες των 27 κρατών-μελών».

Και οι οποίες εν λόγω ομόφωνες αποφάσεις, όλων των κρατών-μελών, όπως επανειλημμένα δημοσίευσε

η «Κ», ζητούν την «πρόωθηση της εργασίας» επί των ευρωτουρκικών ντοσιέ σε επτά πυλώνες. Μεταξύ άλλων, της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, της πλήρους επανενεργοποίησης της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στην Τουρκία, της συνομολόγησης Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας, της επανέναρξης όλων των υψηλών πολιτικών διαλόγων (βρίσκονται εδώ και οκτώ μήνες σε τροχιά υλοποίησης), ως επίσης και της πρόσκλησης του Τούρκου ΥΠΕΞ σε άτυπα Συμβούλια της Ε.Ε. Κάτι που επίσης έχει ήδη υλοποιηθεί, χωρίς βεβαίως να έχουν επαναρχίσει συνομιλίες στο Κυπριακό και χωρίς να υπάρχει καν δέσμευση από την Άγκυρα ότι θα συνδράμει τη λύση του προβλήματος στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου, όπως ζητάει δημοσίως η Λευκωσία.

Σημειώνεται ότι οι αποφάσεις του περασμένου Απριλίου, ως επίσης και το αναθεωρημένο προσχέδιο των Συμπερασμάτων που έβαλε στο τραπέζι η Ουγγρική Προεδρία και αναμένεται να υιοθετηθεί από τους 27 ΥΠΕΞ στη διήμερη συνεδρία του Συμβουλίου (16-17 Δεκεμβρίου), υπάρχουν αναφορές και φραστικές υποδείξεις για την ανάγκη συμβολής της Άγκυρας στην επίλυση του Κυπριακού. Χωρίς όμως να διασυνδέουν το Κυπριακό με την πρόωθηση των ευρωτουρκικών ντοσιέ, που εμφανίζονται να κινούνται παράλληλα, σε δύο διαφορετικές πορείες, χωρίς να τέμνονται σε οποιοδήποτε σημείο.

Επιστρατεύσαμε βέτο, αλλά...

Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, στη συνεδρία που πραγματοποιήθηκε σε διπλωματικό επίπεδο, επί του προσχεδίου Συμπερασμάτων, η Λευκωσία διαμήνυσε ότι η ικανοποίηση των θέσεων της θα είναι καθοριστικής σημασίας για την υιοθέτηση του συνόλου των ευρωτουρκικών αναφορών, αφήνοντας να εννοηθεί ότι σε διαφορετική περίπτωση δεν θα δώσει τη συγκατάθεσή της. Σε ελεύθερη μετάφραση και με απλά λόγια, η Λευκωσία προειδοποίησε εμμέσως με άσκηση βέτο, εάν δεν ληφθούν υπόψη οι θέσεις της. Κάτι που, σύμφωνα με έγκυρη κοινοτική πηγή, προκάλεσε μεν αλγεινή εντύπωση, αλλά αντιμετωπίζεται μάλλον στωικά, καθώς όπως χαρακτηριστικά ανέφερε: «Δεν νομίζω ότι υπήρξε έστω και ένας σε αυτή την αίθουσα που αναμένει ότι η Κύπρος θα υλοποιήσει την έμμεση προειδοποίησή της και θα μπλοκάρει τα Συμπεράσματα. Δεν το έκανε τον περασμένο Απρίλιο, στη Σύνοδο Κορυφής, γιατί να το κάνει τώρα», διερωτήθηκε η ίδια πηγή.

Τα φραστικά κέρδη του προσχεδίου Συμπερασμάτων

Η παράγραφος του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων για το Κυπριακό, το οποίο αποκαλύπτει η «Κ», αρκείται να επαναλάβει το ευρωπαϊκό συμφωνημένο λεκτικό, που υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια, σημειώνοντας ότι: «Παραμένει κρίσιμο, όπως η Τουρκία δεσμευθεί και συμβάλει ενεργώς σε μια ειρηνική διευθέτηση, περιλαμβανομένων των εξωτερικών της πτυχών. Αυτή είναι η ισχυρότερη αναφορά του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων που εξασφαλίζει η Λευκωσία και όπως μπορεί κάποιος να διαπιστώσει με γυμνό μάτι, διαθέτει μεν ένα υποδεικτικό χαρακτήρα προς την Άγκυρα, αλλά εξαντλείται σε φραστικό επίπεδο, χωρίς καμιά διασύνδεση με τα ευρωτουρκικά ντοσιέ και άρα χωρίς κανένα διακύβευμα για την Τουρκία, εάν και εφόσον δεν συμβάλει ενεργώς για λύση του Κυπριακού. Η οποία λύση –κι αυτό έχει μεγάλη σημασία– οριοθετείται στο «συμφωνημένο πλαίσιο» μόνο σε σχέση με την Ε.Ε., χωρίς να επιβάλλεται ουσιαστικά και μέσω διασύνδεσης με τα ευρωτουρκικά ντοσιέ, προς την Άγκυρα.

Ειδικότερα, η παράγραφος για την Κύπρο αναφέρει (μετάφραση «Κ»): «Το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τη δέσμευση της Ε.Ε. σε μια περιεκτική λύση του κυπριακού προβλήματος, εντός του συμφωνημένου πλαισίου των Η.Ε., σύμφωνα με όλα τα σχετικά ψηφίσματα του

Σ.Α. ΟΗΕ και στη βάση των αρχών επί των οποίων εδράζεται η Ε.Ε. και το κεκτημένο. Παραμένει κρίσιμο όπως η Τουρκία δεσμευθεί και συμβάλει ενεργώς σε μια τέτοια ειρηνική διευθέτηση, περιλαμβανομένων των εξωτερικών της πτυχών. Καλωσορίζοντας τα πρόσφατα βήματα που έγιναν από τον γ.γ. ΟΗΕ προς την κατεύθυνση επανέναρξης των συνομιλιών, η Ε.Ε. παραμένει έτοιμη να διαδραματίσει έναν ενεργό ρόλο, στηρίζοντας σε όλα τα στάδια τη διαδικασία υπό τα Ηνωμένα Έθνη, θέτοντας όλα τα κατάλληλα μέσα στη διάθεσή

Το αναθεωρημένο προσχέδιο εξακολουθεί να τελει υπό διαμόρφωση, μέχρι την τελική υιοθέτησή του από τους ΥΠΕΞ των 27 κρατών-μελών.

τους. Το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τη σημασία του καθεστώτος της περικλειστικής Αμμοχώστου, καταδικάζει όλες τις μονομερείς ενέργειες της Τουρκίας που κινούνται αντίθετα από τα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ και επαναλαμβάνει την έκκλησή του για άμεση αναστροφή

(σ.σ. των τουρκικών ενεργειών). Το Συμβούλιο καλεί την Τουρκία να σεβαστεί όλα τα σχετικά ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ και κυρίως τα ψηφίσματα 541, 550, 789 και 1251, καταλήγει η περί Κύπρου παράγραφος του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων.

Σημειώνεται ότι στην ακριβώς προηγούμενη παράγραφο του, το αναθεωρημένο προσχέδιο Συμπερασμάτων, παραπέμπει στην «Αντιδήλωση» της 21ης Σεπτεμβρίου 2005 και επαναλαμβάνει τις υποχρεώσεις της Τουρκίας να εφαρμόσει το Πρωτόκολλο επέκτασης

της τελωνειακής ένωσης σε όλα τα κράτη-μέλη, προσθέτοντας ότι «η αναγνώριση όλων των κρατών-μελών είναι ουσιώδης (essential)». Καλεί επίσης την Τουρκία να εξομαλύνει τις σχέσεις της με την Κυπριακή Δημοκρατία, να σεβαστεί την κυριαρχία και τα κυριαρχικά

δικαιώματα όλων των κρατών-μελών, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό δίκαιο, το διεθνές δίκαιο και την UN-CLOS. Στην παράγραφο που αφορά τη συνεργασία στο προσφυγικό/μεταναστευτικό, το αναθεωρημένο προσχέδιο Συμπερασμάτων καλεί την Άγκυρα να εφαρμόσει την εν λόγω ευρωτουρκική συμφωνία και έναντι στην Κυπριακή Δημοκρατία. Τόσο για τις επιστροφές, όσο και για την αποτροπή της παράτυπης μετανάστευσης, καθώς και για την εφαρμογή της συμφωνίας επανεισδοχής, όπως και για τη συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, με όλα τα κράτη-μέλη.

Σημειώνεται ότι το αναθεωρημένο προσχέδιο εξακολουθεί να τελει υπό διαμόρφωση, μέχρι την τελική υιοθέτησή του από τους ΥΠΕΞ των 27 κρατών-μελών. Υπό αυτή την έννοια, η Λευκωσία εξακολουθεί να διαθέτει τη δυνατότητα να επιδιώξει τροποποιήσεις, κάτι πάντως που δεν θα είναι εύκολο, εάν θεωρηθεί ότι ανατρέπουν την ισορροπία του κειμένου. Κάτι που όπως προαναφέραμε, υποστήριξε η Γερμανία, όταν η Λευκωσία επιδίωξε τη διασύνδεση των ευρωτουρκικών ντοσιέ με την επανέναρξη διαπραγματεύσεων και την επίτευξη προόδου στο Κυπριακό, στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου ΟΗΕ.

Η Λευκωσία διαμήνυσε ότι η ικανοποίηση των θέσεων της θα είναι καθοριστικής σημασίας για την υιοθέτηση του συνόλου των ευρωτουρκικών αναφορών, αφήνοντας να εννοηθεί ότι σε διαφορετική περίπτωση δεν θα δώσει τη συγκατάθεσή της.

«Κόκκινο» στη Λευκωσία από Γερμανία και Ολλανδία

Αποκαλύπτουμε το προσχέδιο Συμπερασμάτων για την Τουρκία – Τι ζήτησε και δεν πήρε η Λευκωσία

Η παράγραφος του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων για το Κυπριακό αρκείται να επαναλάβει το ευρωπαϊκό συμφωνημένο λεκτικό, που υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η προέλαση της οργάνωσης Hayat Tahrir al Sham (HTS), της συνι-τικής αντιασσαντικής militia του αλ Τζολάνι, που επαναπροσδιορίστηκε μετά το 2016 ιδεολογικά ως μετριοπαθέστερη παρά το τζικαντιστικό της στίγμα και τις σχέσεις με την αλ Κάιντα της Συρίας, στο Χαλέπι ξαναβάζει τη χώρα στις φλόγες του κατακερματισμένου εμφυλίου πολέμου στη σημαντικότερη κλιμάκωση μετά τη διετία 2015-2016, όταν η ρωσική τότε στρατιωτική επέμβαση στο Συριακό συνέβαλε στην επιβίωση του καθεστώτος Άσαντ.

Η HTS πολιορκεί ήδη την πόλη Χαμά, προπύργιο του Άσαντ, και οι εξελίξεις στη χώρα είναι ήδη αρκετά καταγιστικές με την επόμενη ημέρα στο Συριακό να ξεκινά από το σενάριο επανάληψης των γεγονότων της περιόδου 2013-2016, με σειρά μαχών σε όλη την επικράτεια της χώρας, και να φτάνουν μέχρι το σενάριο ανατροπής του Μπασάρ αλ Άσαντ, μια εξέλιξη που συνιτικά θα μπορούσε να καταστεί κοινόιστορική.

Η Λευκωσία παρακολουθεί τις εξελίξεις με προσοχή και ψυχραιμία, όπως αναφέρθηκε στην «Κ» από διάφορες πηγές, με τα δεδομένα ενδιαφέροντος για την Κύπρο και το πώς επηρεάζεται από την αναζωπύρωση του Συριακού να εδρά-

Η κατάληψη του Χαλεπιού από την οργάνωση HTS αποτελεί τη σοβαρότερη κλιμάκωση του εμφυλίου της Συρίας από το 2016 και θέτει εκ νέου το καθεστώς Άσαντ σε κίνδυνο επιβίωσης.

ζονται σε τρεις άξονες:

- Το αν οι εξελίξεις στη Συρία θα οδηγήσουν σε ένα νέο ρεύμα Σύρων προσφύγων ή παράτυπης μετανάστευσης προς την Κύπρο.
- Στο πώς οι εξελίξεις στη Συρία επηρεάζουν τον μεγάλο αριθμό Σύρων πολιτών, που είναι εμφανές πλέον η παρουσία των κοινοτήτων τους στην κυπριακή κοινωνία παγκύπρια και
- Επιμέρους διαστάσεις ασφάλειας δεδομένου ότι το Συριακό αποτελεί ένα πεδίο δράσης διαφόρων δρώντων σε κρατικό και μη κρατικό επίπεδο με πολλές militias να έχουν χαρακτηριστικά ισλαμικής τρομοκρατίας (σαλαφιστικού-τζικαντιστικού τακφιρισμού).

Οι εξελίξεις στη Συρία ως προς τη διάσπαση του Προσφυγικού-Μεταναστευτικού δημιουργούν ανησυχία στην Κύπρο αλλά και σε όλη την Ευρώπη, για επανάληψη της προσφυγικής κρίσης της περιόδου 2015-2016 που ξεκίνησε, ξανά, από το Χαλέπι.

Με τα μάτια στη Συρία η Λευκωσία

Πώς η αναζωπύρωση του Συριακού επηρεάζει την Κύπρο

Μεταναστευτικό

Οι εξελίξεις στη Συρία ως προς τη διάσπαση του Προσφυγικού-Μεταναστευτικού δημιουργούν ανησυχία στην Κύπρο αλλά και σε όλη την Ευρώπη για επανάληψη της προσφυγικής κρίσης της περιόδου 2015-2016 που ξεκίνησε, ξανά, από το Χαλέπι. Η αναζωπύρωση μάλιστα του Συριακού αφαιρεί πλήρως και το επιχείρημα της Λευκωσίας –και κάποιων άλλων ευρωπαϊκών χωρών– που σε επίπεδο Ε.Ε. πίεζαν για επαναπατρισμό Σύρων προσφύγων με την προσπάθεια για επανα-χαρακτηρισμό ως «ασφαλών» περιοχών της Συρίας. Για να προκύψει ωστόσο ένα μεγάλο προσφυγικό ρεύμα προς την Κύπρο διά θαλάσσης

συντρέχουν και κάποιες προϋποθέσεις, όπως μια δυναμική επέμβαση της Ρωσίας με μαζικούς βομβαρδισμούς, όπως το 2015, της πόλης του Χαλεπίου, πτυχά που τότε είχε προκαλέσει μαζική μετακίνηση ανθρώπων μέσω Τουρκίας προς την Ελλάδα διά θαλάσσης, αναζωπύρωση των μαχών που θα κρατήσει για μήνες εκτοπίζοντας Σύρους είτε προς τις παράλιες πόλεις της Ταρτούς και της Λατάκειας είτε προς την Τουρκία. Σημειώνεται ότι το Χαλέπι έπεσε ουσιαστικά αμαχητί και προς το παρόν δεν διαφαίνεται, στον ορίζοντα, δυνατότητα του καθεστώτος Άσαντ να το ανακαταλάβει.

Ενδιαφέρον αποκτά πάντως ότι οι εξελίξεις στο Συριακό συμβαίνουν

σε μια περίοδο που Λίβανος και Τουρκία φιλοξενούν, από κοινού, σχεδόν 3,5 εκατ. πρόσφυγες, που η μετάβαση στον Λίβανο από τη Συρία για τους εσωτερικά εκτοπισμένους του Συριακού καθίσταται δύσκολη λόγω της εκεί κατάστασης μεταξύ Ισραήλ και Χεζμπολάχ και πως την τουρκοσυριακή μεθόριο ελέγχουν στρατιωτικές militias που ελέγχει η Τουρκία. Μάλιστα, ένα σενάριο επικράτησης των Σύρων αντικαθεστωτικών θα μπορούσε να οδηγήσει σε πίεσεις το καθεστώς Άσαντ να δεχτεί μεγάλο αριθμό Σύρων από την Τουρκία, πτυχή που τέθηκε και στις υποβοληθείσες από τη Ρωσία προσεγγίσεις μεταξύ Άσαντ και Ερντογάν, πριν

τα γεγονότα του Χαλεπίου. Ένα τέτοιο σενάριο αμβλύνει τις ανησυχίες της Λευκωσίας για μαζικές ροές προς την Κύπρο.

Σύροι στην Κύπρο

Οι κοινότητες Σύρων στην Κύπρο έχουν αυξηθεί πληθυσμιακά σε σχέση με τα γεγονότα της περιόδου 2011-2016, έχουν πολλαπλά εθνο-θρησκευτικά χαρακτηριστικά (σουνίτες, αλαουίτες, υπέρ ή εναντίον του Άσαντ) και πλέον συγκεκριμένο αποτύπωμα ως προς την ενσωμάτωσή τους γεωγραφικά, το επαγγελματικό τους αποτύπωμα (εργάτες στον κατασκευαστικό τομέα, μικροεπιχειρηματίες σε εστίαση, κομμωτήρια και λιανική πώληση) και

την προέλευσή τους (η πλειοψηφία είναι από την πόλη Νταράα, στα νότια της χώρας, περίχωρο πλέον της Δαμασκού αλλά και από το Χαλέπι και την Ίντλιμπ που ελέγχουν οι αντικαθεστωτικές δυνάμεις). Τα γεγονότα της Χλώρακας και της Λεμεσού ανέδειξαν αρκετές προβληματικές διαστάσεις σε επιμέρους πτυχές της διάδρασης Σύρων με Έλληνοκύπριους, αλλά και ενδοσυριακών ανταγωνισμούς με αφορμή την καταγωγή τους ή για τη σχέση τους με τις εξελίξεις στη Συρία, ενώ υπενθυμίζεται πως την περίοδο 2011-2013, όπως είχε καταγραφεί και σε ρεπορτάζ της εφημερίδας «Πολίτης», Σύροι προσπάθησαν να αγοράσουν από την Κύπρο και να στείλουν στη Συρία διπλοκάμπινα οχήματα (στη Συρία χρησιμοποιούνται ως technical οχήματα, δηλαδή στρατιωτικού τύπου οχήματα όπου στην καρότσα προσαρμόζονται οπτικά συστήματα). Αναλόγως των εξελίξεων στη Συρία τους επόμενες μήνες, οι δυναμικές θα μπορούσαν να δημιουργήσουν πτυχές αναταραχής εντός των συριακών κοινοτήτων στην Κύπρο όπου συχνά παρατηρείται, όπως και στο Συριακό την περίοδο 2016-2023, συχνές «μετακινήσεις» Σύρων της διασποράς, ιδεολογικά, με αφορμή το ποιος κερδίζει επί του εδάφους και τριβές μεταξύ των με αφορμή διαδηλώσεις κατά του Άσαντ.

Πτυχές ασφάλειας

Στην Κύπρο οι επιμέρους πτυχές ασφάλειας σε σχέση με την τρομοκρατία με αφορμή τα όσα συμβαίνουν στη Συρία, πάντα απασχολούσαν τις Αρχές, με αρκετές περιπτώσεις Σύρων που ταξιδεύουν μέσω Κατεχομένων ή που συνδέονται με διάφορους δρώντες του συριακού κατακερματισμένου εμφυλίου, συμπεριλαμβανομένων militias. Πρόσφατα μάλιστα δημοσιογραφικά αποκαλύφθηκε, σε ρεπορτάζ του «Φιλελεύθερου», η σύλληψη Σύρων στην Κύπρο για αποστολή χρημάτων στη Συρία που αφορούσαν στη χρηματοδότηση τρομοκρατικών δικτύων. Επίσης, συχνά στο αστυνομικό ρεπορτάζ που συνδέεται με εξελίξεις στο οργανωμένο έγκλημα της Κύπρου διαβάζουμε για την εμπλοκή Σύρων, με έμπειρους παρατηρητές των εξελίξεων στον κυπριακό υπόκοσμο, από συνάδελφους του αστυνομικού ρεπορτάζ, να επιστημαίνουν την παρείσφρηση Σύρων σε αυτό. Πηγές με γνώση των πραγμάτων αναφέρουν στην «Κ» πως δεν υπάρχει λόγος άμεσης ανησυχίας από τις εξελίξεις στο Συριακό, ενώ και σε επίπεδο αστυνομόμευσης, με αφορμή τις εξελίξεις στο Συριακό αλλά και νομίτερα στην Λίβανο, λαμβάνονται επαυξημένα μέτρα ασφάλειας.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΧΑΝΙΩΤΗ

Η σκοτεινότερη πλευρά της Αμερικής

Οι λαοί δεν έχουν DNA, αντίθετα από ό,τι διατείνεται ένα στερεότυπο. Έχουν όμως μνήμες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση αντιλήψεων και συμπεριφορών. Εύστοχα ο Μαρκ Μαζούοερ στο άρθρο του «Η σκοτεινή πλευρά της Αμερικής» («Καθημερινή» 18.11.24) αναλύει τις συνέπειες που έχει η απουσία στην Αμερική των ιστορικών εμπειριών που είχε η Ευρώπη. «Σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, τα περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη έχουν στη συλλογική τους μνήμη άμεσες εμπειρίες από πολεμικές συγκρούσεις, πραξικοπήματα, χούντες ή βίαιες κατακτήσεις εξουσίας, γεγονός που συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας ευρύτερης αντίληψης για την ευθραυστότητα της δημοκρατίας». Μπορεί οι ΗΠΑ να μην είχαν αυτές τις εμπειρίες, είχαν όμως την εμπειρία του ακραίου ρατσισμού που παραμένει μεγάλη απειλή και για τη συνοχή τους και για τη δημοκρατία.

Η μισαλλοδοξία και η βία απέναντι στους Αφροαμερικανούς, στους Ινδιάνους και στους Αμερικανοεβραίους έχουν αφήσει πολύ ισχυρότερο αποτύπωμα στην λογοτεχνία, στην τέχνη και στον κινηματογράφο από ό,τι εκείνες που είχαν ως θύματα τους Λατινοαμερικανούς και τους Ασιάτες. Αλλά πέρα από τις φυλετικές διακρίσεις που επέβαλε η λευκή άρχουσα τάξη, σημαντική εκδοχή ρατσισμού ήταν

και συνεχίζουν να είναι και οι πολυσύνθετες τριβές μεταξύ φυλετικών, εθνικών και θρησκευτικών ομάδων, αναμενόμενες σε ένα πολυεθνικό χωνευτήρι. Εκφράζονται με προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα –όπως ο αντισεμιτισμός, η ισλαμοφοβία ή η εκθρόνιση προς τους καθολικούς– και οδηγούν σε εντάσεις στον χώρο εργασίας ή ακόμα και σε βίαιες συγκρούσεις, π.χ. μεταξύ Ιταλών και Ιρλανδών ή Εβραίων και Αφροαμερικανών.

Ο «Νόμος του αποκλεισμού των Κινέζων» του 1882, που απαγόρευε την είσοδο Κινέζων στις ΗΠΑ και υποβίβαζε όσους ζούσαν ήδη στην Αμερική σε άτομα δεύτερης κατηγορίας, οι επιθέσεις της Κου Κλουξ Κλαν εναντίον Εβραίων, καθολικών και μαύρων και η κυριαρχία της στην πολιτεία της Ίντιανά στη δεκαετία του 1920, η σφαγή της Τούλσα το 1921, όταν λευκός όχλος κατέστρεψε την εύπορη γειτονιά των μαύρων αφήνοντας δεκάδες νεκρούς και 10.000 άστεγους, η μαζική απέλαση 300-500.000 Μεξικανών κατά την οικονομική κρίση της δεκαετίας του 1930 –60% ήταν Αμερικανοί πολίτες–, ο υποχρεωτικός εγκλεισμός παιδιών Ινδιάνων σε οικοτροφεία για να αποβάλουν την εθνική τους ταυτότητα που συνεχιζόταν ως το 1969, είναι λίγα από τα αναρίθμητα επεισόδια της παλιότερης ιστορίας του ρατσισμού στις ΗΠΑ, λιγότερο γνωστά από τη «Νύχτα των Κρυ-

Η επάνοδος του Ντόναλντ Τραμπ στο πολιτικό προσκήνιο, ειδικά μετά τη ρητορική που άσκησε κατά την προεκλογική εκστρατεία, γεννά ερωτήματα σχετικά με τις άμυνες της δημοκρατίας και του Συντάγματος απέναντι στον αυταρχισμό. «Τελευταίο οχυρό» παραμένει το Ανώτατο Δικαστήριο, παρότι τα μέλη του έχουν διορισθεί από τους Ρεπουμπλικανούς.

στάλλων» στη ναζιστική Γερμανία. Ούτε είναι ευρέως γνωστό ότι το τελευταίο γνωστό λιντσάρισμα μαύρου από μέλη της Κου Κλουξ Κλαν έγινε μόλις το 1981, στην Αλαμπάμα, 16 χρόνια μετά την κατάργηση των περισσότερων νόμων για φυλετικό διαχωρισμό, ή ότι το λιντσάρισμα δεν ήταν ομοσπονδιακό έγκλημα έως το 2022. Πιο γνωστή είναι η επιλεκτική και αδικαιολόγητη χρήση

βίας από αστυνομικούς κατά μαύρων και Λατινοαμερικανών.

Το 1971 ο πρόεδρος Νίξον ηχογραφήθηκε να λέει: «Έχω μεγάλη αγάπη για τους μαύρους, αλλά ξέρω ότι δεν θα επιβιώσουν για 500 χρόνια. Οι Μεξικανοί είναι άλλο πράγμα. Έχουν κληρονομιά. Τώρα κλέβουν, είναι άπαιστοι, αλλά έχουν κάποια αντίληψη οικογενειακής ζωής. Δεν ζουν σαν σκυλόλοι, όπως οι νέγροι».

Μισό αιώνα αργότερα το ρατσιστικό λεξιλόγιο του Τραμπ δεν βρίσκεται σε μυστικές ηχογραφήσεις, αλλά σε δημόσιες προφορικές και γραπτές δηλώσεις. Πού μπορούν να οδηγήσουν ρατσιστικές δηλώσεις που προέρχονται από επίσημα χείλη φάνηκε τον Μάρτιο του 2020, όταν στην αρχή της πανδημίας ο Τραμπ ονόμασε τον κορωνοϊό «κινεζικό ιό» και Kung flu, κάνοντας λογο-

παίγνιο με τη λέξη flu («γρίπη»). Στις 14 Μαρτίου 2020 ένας Τεξανός επιτέθηκε με μαχαίρι σε οικογένεια Ασιατών καταγορώντας τους ότι μεταδίδουν τον ιό και τους επόμενους μήνες τα εγκλήματα μίσους κατά Ασιατών αυξήθηκαν.

Μέχρι πριν από δύο χρόνια τα εισιτήρια των Σιδηροδρόμων της Νέας Υερσέης ενημέρωναν τους επιβάτες ότι δικαιούταν θέση ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, φύλο, εθνικότητα και θρησκεία. Η υπενθύμιση είναι αναγκαία γιατί φυλή, χρώμα, φύλο, εθνικότητα και θρησκεία μετρούν ακόμα στην αμερικανική κοινωνία. Για αυτό άλλωστε σε αιτήσεις για πρόσληψη ή εγγραφή σε πανεπιστήμιο οι υποψήφιοι καλούνται να αυτοπροσδιοριστούν ως προς τη φυλή τους, ώστε τα δημογραφικά στοιχεία να χρησιμεύσουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων. Μια τέτοια ερώτηση είναι βέβαια αδιανόητη στην Ευρώπη, που ξεκνά πόσο βαθιές ρίζες έχει η μισαλλοδοξία και στη δική της ιστορία και πόσο εύκολη είναι η αναβίωση του ρατσισμού και η αναζήτηση αποδιοπομπαίων τράγων κάτω από ιδιαιτερές συνθήκες, όπως η μαζική μετανάστευση και η οικονομική κρίση.

Ο Αγγελος Χανιώτης είναι καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας στο Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών του Πανεπιστημίου Πρίνστον.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ως χρονιά καθοριστικών εξελίξεων για το τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό προδιαγράφεται το 2025. Σχεδόν μισό χρόνο μετά το ναυάγιο του έργου με την αποχώρηση της κινεζικής κοινοπραξίας CMC, η ολοκλήρωση του τερματικού φαίνεται να βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων της κυβέρνησης, πρώτο, για να επιτευχθεί ο αντικειμενικός σκοπός που είναι η διοχέτευση Φ.Α. στην εσωτερική αγορά για σκοπούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και δεύτερο, προκειμένου να μειωθεί ο αρνητικός αντίκτυπος που προκλήθηκε και με άλλα μεγάλα επενδυτικά έργα που είχαν παρόμοια τύχη με το τερματικό στο Βασιλικό. Η επανεκκίνηση και ολοκλήρωση των χερσαίων υποδομών Φ.Α. αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για την ΕΤΥΦΑ, ιδιοκτήτη του έργου, ενώ σε παράλληλη τροχιά κινούνται και οι διαβουλεύσεις παράδοσης του πλοίου FSRU «Προμηθέας». Ο μήνας Δεκέμβριος θεωρείται καθοριστικός και για τα δύο ανοικτά ζητήματα από την έκβαση των οποίων θα εξαρτηθεί εάν μέσα στο 2025 αρχές 2026 θα είναι έτοιμες οι ενεργειακές υποδομές που θα επιτρέψουν την εισαγωγή Φ.Α. στην Κύπρο. Για το πρώτο ανοικτό κεφάλαιο, αυτό των έργων που δεν ολοκληρώσε η κινεζική κοινοπραξία ασφαλείς πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως υπάρχει κινητικότητα, με τρεις εταιρείες από την Ελλάδα να έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον να αναλάβουν την αποπεράτωση του έργου. Στο δεύτερο ανοικτό ζήτημα, αυτό του πλοίου, Κινέζοι και Δημοκρατία παρουσιάζεται να έχουν καταλήξει σε μια απόφαση που σύντομα θα τερματίσει την «ομηρία» του περιουσιακού στοιχείου της ΕΤΥΦΑ, για το οποίο σημειωτέον έχει καταβληθεί σχεδόν το συνολικό κόστος μετατροπής του πλοίου σε πλωτή μονάδα.

Τα χερσαία έργα

Σύμφωνα με την παραλαβή του έργου στο Βασιλικό μετά το ναυάγιο, η κινεζική CMC έχει ολοκληρώσει το 60% των έργων. Το υπόλοιπο 40% αφορά την προβλήτα στο Βασιλικό και τις χερσαίες υποδομές του τερματικού και θα ολοκληρωθούν εκτός αρχικής σύμβασης. Προτού το υπολειπόμενο κομμάτι προκηρυχθεί εκ νέου φαίνεται να έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον από μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες της Ελλάδας. Σύμφωνα με την πληροφόρηση που έχει στη διάθεσή της η «Κ», τρεις εταιρείες-όμιλοι έχουν γνωστοποιήσει το ενδιαφέρον τους με επιστολές προς το υπουργείο Ενέργειας. Πρόκειται για την εταιρεία ΑΒΑΞ, κυπριακών συμφερόντων, τον όμιλο ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ, και τον

Τρεις εταιρείες από Ελλάδα για τερματικό φυσικού αερίου

Ανάμεσά τους και μία κυπριακών συμφερόντων – Απέστειλαν επιστολή εκδήλωσης ενδιαφέροντος στην ΕΤΥΦΑ

Η εταιρεία ΑΒΑΞ, ο όμιλος ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και ο όμιλος ΑΚΤΩΡ, στον οποίο συμμετέχει η εταιρεία ΙΝΤΡΑΚΑΤ, είναι οι τρεις κατασκευαστικές από Ελλάδα που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για ολοκλήρωση των έργων στο τερματικό με επιστολές τους προς το υπουργείο Ενέργειας.

νεοσύστατο όμιλο ΑΚΤΩΡ, στον οποίο συμμετέχει και η γνωστή από τον δρόμο Πάφου-Πόλης Χρυσόχους ΙΝΤΡΑΚΑΤ. Η εκδήλωση επίσημου ενδιαφέροντος και από τις τρεις εταιρείες, οι οποίες είναι από τις μεγάλες κατασκευαστικές στην Ελλάδα, φαίνεται να αντικρίζεται θετικά από κυπριακής πλευράς, παρά το γεγονός ότι η επιλογή δεν θα γίνει με τη μέθοδο της ανάθεσης αλλά μέσω προκήρυξης του έργου και υποβολής προσφορών.

Η προκήρυξη

Στην παρούσα φάση η προσοχή της ΕΤΥΦΑ έχει επικεντρωθεί στον διορισμό ειδικού συμβούλου, ο οποίος θα προετοιμάσει το έδαφος προκειμένου να προκηρυχθεί το έργο. Οι πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν

Σε συμφωνία με τους Κινέζους για το πλοίο FSRU «Προμηθέας» φαίνεται να έχει καταλήξει η ΕΤΥΦΑ, σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές. Ο απόπλους του πλοίου τοποθετείται στα μέσα Δεκεμβρίου, χωρίς ωστόσο να έχει προορισμό την Κύπρο.

πως έχει εξευρεθεί ο ειδικός σύμβουλος. Πρόκειται για διεθνή οικομε εξειδίκευση και τεχνογνωσία σε ημιτελή ενεργειακά έργα έχοντας στο ενεργητικό του ολοκλήρωση ενεργειακών έργων παρόμοιων με αυτό του Βασιλικού σε όλο τον κόσμο. Η ανακοίνωση της συνεργασίας θα γίνει από την ΕΤΥΦΑ εντός του μήνα. Ο ειδικός σύμβουλος, όπως υποστηρίζεται, έχει τις δυνατότητες αξιολόγησης ποιότητας υλικών αλλά και σχεδιασμού του έργου που υπολείπεται. Ο ίδιος στη συνέχεια θα ετοιμάσει τα έγγραφα στη βάση των οποίων θα γίνουν οι νέες προσφορές για ολοκλήρωση των έργων.

Ο «Προμηθέας»

Εξελίξεις προδιαγράφονται και στο πολύπλοκο ζήτημα με το πλοίο

FSRU «Προμηθέας» που βρίσκεται στη Σαγκάη αναμένοντας να αποπλεύσει. Από κυβερνητικές πηγές γίνεται λόγος πως η συγκεκριμένη εκκρεμότητα θα τερματισθεί πριν από την αλλαγή του χρόνου. Οι διαρροές από το κυβερνητικό στρατόπεδο θέλουν να έχει επέλθει συμφωνία με τους Κινέζους, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται τι έδωσε η κυπριακή πλευρά προκειμένου να παραδώσουν το πλοίο στον ιδιοκτήτη που είναι η ΕΤΥΦΑ. Οι ίδιες πηγές τοποθετούν τον απόπλου του πλοίου πιθανότατα στα μέσα Δεκεμβρίου με προορισμό όχι την Κύπρο αλλά κάποιο τερματικό Φ.Α. στην περιοχή προκειμένου να πιστοποιηθεί. Συγκεκριμένα, η ΕΤΥΦΑ βρίσκεται σε αναζήτηση τερματικού προκειμένου να ολοκλη-

ρωθούν δύο πιστοποιήσεις του νηογνώμονα. Η πρώτη αφορά τη μεταφορά υδροποιημένου Φ.Α. (LNG carrier) και η δεύτερη την επαναεριοποίηση του Φ.Α. Όπως είχε γράψει η «Κ», για την πρώτη πιστοποίηση ο νηογνώμονας αποδέχεται να επιτρέψει τον απόπλου του πλοίου με την προϋπόθεση να οδηγηθεί σε τερματικό για να ελεγχθεί αν λειτουργεί εντός των προδιαγραφών.

Τερματικό

Αν υπάρχει κάτι που αυξάνει τον βαθμό δυσκολίας προκειμένου το πλοίο να ρίξει άγκυρες στο Βασιλικό αυτό είναι πρακτικά ζητήματα ελέγχου. Νοούμενου ότι το τερματικό στο Βασιλικό δεν έχει ολοκληρωθεί, το πλοίο θα πρέπει να μπει σε κάποιο τερματικό Φ.Α. για τους τελικούς ελέγχους. Εδώ οι προσπάθειες της ΕΤΥΦΑ επικεντρώνονται σε τερματικά χωρών του αραβικού Κόλπου και της Ελλάδας, τα οποία ωστόσο αυτή την περίοδο δεν έχουν διαθεσιμότητα εισόδου του «Προμηθέας» σε κάποιο τερματικό (SLOT) προκειμένου να ελεγχθεί. Εξέλιξη που ενδεχομένως να καθυστερήσει την ολοκλήρωση των διαδικασιών πιστοποίησης του πλοίου.

Win Win με τους Κινέζους

Παρά την αισιοδοξία που επικρατεί για σύντομο τερματισμό του θρίλερ με το πλοίο, άγνωστο παραμένει το τίμημα που θα επιωμισθεί η κυπριακή πλευρά για να παραλάβει ένα περιουσιακό της στοιχείο το οποίο έχει αποπληρώσει. Επί του προκειμένου λέγονται ελάχιστα και μόνο γενικόλογες περιγραφές του πλαισίου διαπραγματεύσεων ότι κάτι δίνεις, κάτι παίρνεις. Ωστόσο, από τη διαφανή εξέλιξη των πραγμάτων πρέπει να θεωρείται βέβαιο πως η κυπριακή πλευρά ικανοποίησε κάποιες από τις απαιτήσεις των Κινέζων, οικονομικής φύσεως, προκειμένου να μην εγκλωβιστεί το πλοίο στη Σαγκάη για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα.

Όπως και για τις χερσαίες υποδομές έτσι και για το πλοίο η σύμβαση προνοεί εγγυητικές, οι οποίες μόλις το πλοίο αποπλεύσει θα μειωθούν και θα ακυρωθούν μόλις το πλοίο περάσει τους ελέγχους πιστοποίησης. Από εκεί και πέρα κυβερνητικές πηγές υποστηρίζουν πως η διαδικασία διαπραγμάτευσης στο Λονδίνο καθώς και οι εγγυητικές ύψους €70 εκατ. για τα έργα στο Βασιλικό παραμένουν και δεν μπήκαν στην ζυγαριά απελευθέρωσης του πλοίου. Για τη διαδικασία στο Λονδίνο όπου η κινεζική κοινοπραξία διεκδικεί επιπρόσθετα €200 εκατ. εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί τέλη του 2026.

ΑΡΘΡΟ / Του δρος **ΑΝΔΡΕΑ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ**

Εποχικότητα στη ζήτηση ηλεκτρισμού: Δικαιολογία για στασιμότητα;

Ενα δισ. ευρώ σε κόστος εκπομπών CO₂ τα τελευταία τέσσερα χρόνια, αδυναμία πλήρους αξιοποίησης της πρόσθινς ενέργειας και σιωπηρή αποδοχή ενός συστήματος που συνεχίζει να επιβαρύνει τους καταναλωτές με την ακαμψία και την αδράνεια του. Αυτή είναι η πραγματικότητα που βιώνει το ενεργειακό σύστημα της Κύπρου, με τις συμβατικές μονάδες να παραμένουν «must-run» και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) να περικλείονται, ακόμα και όταν είναι διαθέσιμες.

Παρά την καθημερινότητα του προβλήματος αποκοπών, τις τελευταίες εβδομάδες έχει αναπτυχθεί έντονη ανησυχία για το μέλλον και τον ρόλο των ΑΠΕ στο νησί μας, με την εποχικότητα της ζήτησης να παρουσιάζεται συχνά ως η κύρια αιτία και δικαιολογία. Είναι αλήθεια ότι η εποχικότητα έχει σημαντική επίδραση στο ηλεκτρικό σύστημα της Κύπρου, αλλά το πρόβλημα δεν σταματά εκεί. Η πραγματικότητα είναι πιο σύνθετη, και η ευθύνη δεν μπορεί να περιοριστεί σε έναν μόνο παράγοντα. Αντι να τη δούμε ως δικαιολογία, η εποχικότητα αποτελεί μια ευκαιρία να ενισχύσουμε την ευελιξία και τη βιωσιμότητα του συστήματός μας, ελαχιστοποιώντας τις αποκοπές ΑΠΕ.

Η εποχικότητα της ζήτησης ηλεκτρισμού περιγράφει τις μεγάλες διακυμάνσεις στην κατανάλωση

ενέργειας κατά τη διάρκεια του έτους. Σκεφτείτε το καλοκαίρι, όταν τα κλιματιστικά δουλεύουν στο φουλ και η ζήτηση ηλεκτρισμού ανεβαίνει στα ύψη, σε αντίθεση με την άνοιξη ή το φθινόπωρο, όταν οι ήπιες θερμοκρασίες περιορίζουν την ανάγκη για ενέργεια. Αυτή η φυσική μεταβλητότητα, αν και αναμενόμενη, δημιουργεί προκλήσεις για το ενεργειακό σύστημα, το οποίο πρέπει να ισορροπεί την παραγωγή με τη ζήτηση ανά πάσα στιγμή.

Οι αποκοπές ΑΠΕ δεν οφείλονται πρωτίστως στην εποχικότητα, αλλά στις δομικές ακαμψίες του συστήματος. Όπως τεκμηριώνεται από επαγγελματίες του κλάδου σε peer-reviewed άρθρο δημοσιευμένο στον έγκριτο οργανισμό IEEE (Institute of Electrical and Electronic Engineers) με τίτλο «Αύξηση της διείσδυσης ΑΠΕ στο ηλεκτρικό σύστημα της Κύπρου: τρέχουσες και μελλοντικές προκλήσεις», οι περιορισμοί των συμβατικών μονάδων αποτελούν τη βασική αιτία.

Οι συμβατικές μονάδες χαρακτηρίζονται ως «must-run», δηλαδή πρέπει να παραμένουν σε λειτουργία στο Ελάχιστο Σταθερό Φορτίο (Minimum Stable Generation - MSG) για να διατηρείται η ευστάθεια του δικτύου. Ωστόσο, η έλλειψη ευελιξίας τους τις καθιστά ακατάλληλες για γρήγορες προσαρμογές στις αλλαγές ζήτησης. Το αποτέλεσμα;

Όταν η ζήτηση είναι χαμηλή και η παραγωγή από ΑΠΕ είναι υψηλή, οι συμβατικές μονάδες καλύπτουν στο φουλ και η ζήτηση ηλεκτρισμού ανεβαίνει στα ύψη, σε αντίθεση με την άνοιξη ή το φθινόπωρο, όταν οι ήπιες θερμοκρασίες περιορίζουν την ανάγκη για ενέργεια. Αυτή η φυσική μεταβλητότητα, αν και αναμενόμενη, δημιουργεί προκλήσεις για το ενεργειακό σύστημα, το οποίο πρέπει να ισορροπεί την παραγωγή με τη ζήτηση ανά πάσα στιγμή.

Για παράδειγμα: Αν η ζήτηση σε μια δεδομένη στιγμή είναι 600 MW και οι συμβατικές μονάδες πρέπει να παράγουν τουλάχιστον 350 MW για λόγους ευστάθειας, τότε μόνο 250 MW από ΑΠΕ μπορούν να απορροφηθούν. Η υπόλοιπη παραγωγή από ΑΠΕ χάνεται, παρά το γεγονός ότι είναι διαθέσιμη και καθαρή.

Κάποιοι μπορεί να αντιτείνουν ότι έχουμε εγκατεστημένα 900 MW ΑΠΕ, νούμερο πολύ υψηλότερο από τη ζήτηση εξού και οι περικοπές. Ωστόσο, αυτός ο αριθμός αντιπροσωπεύει τη συνολική εγκατεστημένη ισχύ, που κατανέμεται ως εξής:

- 17% αιολικά
- 34% οικιακά φωτοβολταϊκά
- 9% net-billing φωτοβολταϊκά
- 8% φωτοβολταϊκά σχεδίου
- 31% εμπορικά φωτοβολταϊκά
- 1% βιομάζα

Αυτά τα συστήματα δεν παράγουν όλα συγχρονισμένα, και η μεγαλύτερη συγχρονισμένη παραγωγή ΑΠΕ που έχουμε παρατηρήσει είναι περίπου 550 MW το καλοκαίρι. Αντίστοιχα, τον χειμώνα η μέγιστη συγχρονισμένη παραγωγή είναι κοντά στα 450 MW, πολύ μικρότερη από την ελάχιστη εποχική ζήτηση.

Η μη απορρόφηση της πράσινης

ενέργειας έχει άμεσες οικονομικές συνέπειες. Από το 2020 έως το 2024, η Κύπρος έχει πληρώσει περίπου 1 δισεκατομμύριο ευρώ σε δικαιώματα εκπομπών CO₂. Αυτό το ποσό αντιπροσωπεύει μια τεράστια δαπάνη, η οποία θα μπορούσε να είχε επενδυθεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας του συστήματος και στη βιώσιμη αναβάθμιση του δικτύου μας. Το ερώτημα είναι απλό: θέλουμε να συνεχίσουμε να πληρώνουμε υπέρογκα ποσά για ρύπους ή να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα χρήματα για να καταστήσουμε το σύστημά μας πιο πράσινο και αποδοτικό; Αγνοώντας αυτή την πραγματικότητα, αποδεχόμαστε σιωπηλά έναν «ελέφαντα στο δωμάτιο», ο οποίος επιβαρύνει τους καταναλωτές και την ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Οι λύσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος δεν είναι θεωρητικές. Είναι εφαρμοσμένες, τεκμηριωμένες και μπορούν να φέρουν άμεσα αποτελέσματα:

1) Αντικατάσταση παλαιών μονάδων με ευέλικτες τεχνολογίες. Οι σύγχρονες μονάδες παραγωγής, όπως οι αεριοστρόβιλοι, μπορούν να λειτουργούν σε χαμηλότερα επίπεδα παραγωγής και να ανταποκρίνονται ταχύτερα στις μεταβολές της ζήτησης. Συγκεκριμένα στο άρθρο που δημοσιεύεται στο IEEE αναφέρεται ότι η αντικατάσταση παλαιών μονάδων μπορεί να μειώσει

τις αποκοπές ΑΠΕ κατά τουλάχιστον 60%.

2) Επένδυση σε αποθήκευση ενέργειας. Οι μπαταρίες μπορούν να απορροφούν πλεονάζουσα ενέργεια από ΑΠΕ και να την επιστρέψουν στο δίκτυο όταν υπάρχει ανάγκη. Αυτό μειώνει σημαντικά τις αποκοπές και αυξάνει τη σταθερότητα του δικτύου.

3) Έξυπνη διαχείριση ζήτησης (Demand Response). Εργαλεία όπως οι έξυπνοι μετρητές και η δυναμική τιμολόγηση επιτρέπουν στους καταναλωτές να προσαρμόζουν τη χρήση τους, μειώνοντας τη ζήτηση στις ώρες αιχμής παραγωγής από ΑΠΕ. Έτσι, το δίκτυο μπορεί να απορροφήσει περισσότερη πράσινη ενέργεια.

Η καλύτερη απορρόφηση της πράσινης ενέργειας δεν είναι μόνο περιβαλλοντική υποχρέωση, αλλά και οικονομική ανάγκη. Επενδύοντας στην ευελιξία, την αποθήκευση ενέργειας και τη διαχείριση ζήτησης, μπορούμε να διασφαλίσουμε:

- Μειωμένες εκπομπές CO₂, περιορίζοντας το κόστος για δικαιώματα εκπομπών.
- Χαμηλότερους λογαριασμούς ρεύματος για καταναλωτές και επιχειρήσεις.
- Ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας της χώρας, μειώνοντας την εξάρτησή μας από εισαγόμενα καύσιμα.
- Μείωση των επιπτώσεων στις ανέ-

σεις των πολιτών από την αστάθεια των τιμών ενέργειας, διασφαλίζοντας μεγαλύτερη σταθερότητα στο κόστος.

• Ένα σταθερότερο και αποδοτικότερο δίκτυο, που θα υποστηρίζει την αυξημένη διείσδυση των ΑΠΕ.

Η εποχικότητα δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία, αλλά ως μια ευκαιρία για να κάνουμε το σύστημά μας πιο ευέλικτο και βιώσιμο. Με συντονισμένες επενδύσεις σε ευέλικτες μονάδες, αποθήκευση και διαχείριση ζήτησης, μπορούμε να μεταμορφώσουμε το ενεργειακό μας σύστημα.

Το ζήτημα δεν είναι μόνο να διαπιστώσουμε τα προβλήματα, αλλά να δράσουμε για τη λύση τους. Αν δεν δράσουμε, αποδεχόμαστε σιωπηλά ότι θα συνεχίσουμε να πληρώνουμε δισεκατομμύρια ευρώ σε ρύπους, χάνοντας την ευκαιρία να επενδύσουμε σε ένα πιο πράσινο, βιώσιμο μέλλον. Όπως είπε ο Σωκράτης, «το μυστικό της αλλαγής είναι να εστιάζεις όλη σου την ενέργεια στο να χτίζεις το νέο, όχι στο να πολεμάς το παλιό».

Ο δρ Ανδρέας Προκοπίου είναι πρώην Ανώτερος Ερευνητής στον τομέα των Έξυπνων Δικτύων, στο Πανεπιστήμιο της Μεμβούρνς και ερευνητής στην Electricity de France R&D στη Γαλλία.

Οι απόψεις που εκφράζονται είναι αποκλειστικά του συγγραφέα.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ενα χρόνο πριν, στα τέλη Δεκεμβρίου του 2023, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας μέσω του Τύπου εξήγησε ότι θα προχωρήσει σε ανασχηματισμό πριν από την ολοκλήρωση των 18 μηνών διακυβέρνησης, περίοδος που απαιτείται για την εξασφάλιση υπουργικής σύνταξης. Λίγες μέρες αργότερα ανακοίνωνε έναν ευρύ ανασχηματισμό πάνοντας μάλιστα εξαπίνης πολλά από τα στελέχη των συγκυβερνώντων κομμάτων που ενημερώθηκαν λίγο πριν η είδηση δοθεί στη δημοσιότητα. Σήμερα το ενδεχόμενο ενός ακόμα ανασχηματισμού συζητείται εκ νέου με διαρροές στον Τύπο ακόμη και σε σχέση με τα υπουργεία που θεωρείται πιθανώς αναγκαία η αντικατάσταση της ηγεσίας, τόσο σε σχέση με χειρισμούς σε καίρια ζητήματα όσο και σε σχέση με την εικόνα που σχηματίζουν οι πολίτες βάσει και των δημοσκοπήσεων των τελευταίων μηνών.

Πάντως, από πλευράς Προέδρου το μήνυμα που στέλνεται μέσω και

Από πλευράς προέδρου Χριστοδουλίδη το μήνυμα που στέλνεται μέσω και των συνεργατών του είναι πως δεν συζητείται ανασχηματισμός, με την ονοματολογία ωστόσο σε σχέση με συγκεκριμένα υπουργεία να είναι έντονη.

των συνεργατών του είναι πως δεν συζητείται κάτι τέτοιο, με την ονοματολογία ωστόσο σε σχέση με συγκεκριμένα υπουργεία να είναι έντονη τόσο από κυβερνητικά στελέχη όσο και ανάμεσα σε επικριματικούς κύκλους που συναντήθηκαν το προηγούμενο χρονικό διάστημα με τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Μάλιστα, διαμνύεται πως οι αρχικές σκέψεις ήταν να γίνουν οι όποιες κινήσεις εντός Ιανουαρίου, ενώ αυτή την ώρα φέρεται το θέμα να παίρνει παράταση, αν και στον Λόφο η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από την εικόνα που διαμορφώνεται σε σχέση με την παραγωγικότητα και την απόδοση του κάθε υπουργού, αλλά και το πώς διαχειρίζεται μικρές ή μεγάλες κρίσεις.

Την ίδια ώρα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ζήτησε, όπως και πέτυχε, από τον κάθε υπουργό να παρουσιάσει με την ολοκλήρωση της χρονιάς την πορεία υλοποίησης των δράσεων που έχουν εξαγγελθεί

ανά υπουργείο εντός του 2024 βάσει και των προεκλογικών δεσμεύσεων, καταγράφοντας τα έργα που έχουν ολοκληρωθεί αλλά και αυτά που εκκρεμούν όπως και τους λόγους για τους οποίους σημειώθηκε καθυστέρηση, καθώς και προτεινόμενες λύσεις για την επίτευξη των διαδικασιών. Βέβαια αυτό είναι μία συνήθης τακτική που ακολουθεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης και σε καμία περίπτωση το Προεδρικό δεν επιθυμεί διασύνδεση με ενδεχόμενο ανασχηματισμό, αν και η απόδοση ως προς την υλοποίηση του κυβερνητικού έργου είναι πρωταρχική απαίτηση για μία πετυχημένη παρουσία στα νηία κάθε υπουργείου. Την ίδια ώρα λέχθηκε στα μέλη της κυβέρνησης ότι κατά τη συνάντηση θα τεθούν και οι προτεραιότητες για το 2025.

Βλέμμα στις βουλευτικές

Πάντως, το θέμα ανασχηματισμός φέρεται να συζητείται και εν-

τός των κομμάτων που στηρίζουν την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Αν και επίσημα, ακολουθώντας τη γραμμή του Προεδρικού, σημειώνουν πως δεν συζητείται τέτοιο θέμα και πως είναι αναφαίρετο δικαίωμα του Προέδρου, εντούτοις σε πολλές των περιπτώσεων έχουν ειπωθεί μέχρι και ονόματα κομματικών στελεχών που κατά την αποψη τους θα ήταν ικανότερα να χειριστούν συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια.

Μάλιστα, είναι και αυτοί που πιστεύουν πως η υπουργοποίηση συγκεκριμένων στελεχών μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των ποσοστών τους ενόψει βουλευτικών εκλογών, κάτι που διακαώς επιθυμούν χωρίς ωστόσο να προβαίνουν σε ουσιαστικές ενέργειες.

Παρά τις δεσμεύσεις μετεκλογικά πως έχουν πάρει το μήνυμα της κάλπης των διπλών εκλογών του περασμένου Ιούνη και πως αν χρειαστεί θα ασκήσουν ακόμη και

κριτική στα κακώς έχοντα της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, φαίνεται ότι παραμένουν απλοί παρατηρητές των εξελίξεων. Μπορεί να έλειψαν νοσοκομεία, να υπήρξαν αλυσιδωτές επιπτώσεις στην οικονομία από την απεργία στο έτοιμο σκυρόδεμα, η αντιπαράθεση υπουργείου Παιδείας με εκπαιδευτικούς να εντείνεται, ωστόσο οι πλείστες των ανακοινώσεων περιορίζονται στο ότι πρέπει να επιδείξουν όλες οι πλευρές καλή θέληση για εκτόνωση των διαφορών.

Καμία ουσιαστική πρόταση, καμία κριτική, άλλωστε κάποιοι εκ των υπουργών είναι δικά τους παιδιά και δεν θα μπορούσαν να έρθουν σε αντιπαράθεση μαζί τους όπως και με τις μεγάλες κοινωνικές ομάδες μιας και είναι εν δυνάμει ψηφοφόροι. Τα κόμματα της συγκυβέρνησης επιλέγουν αυστηρότερη κριτική σε σχέση με την εξωτερική πολιτική, όπως τις σχέσεις Κύπρου με τις χώρες του NATO,

μιας και δεν έρχονται σε άμεση σύγκρουση.

Όλοι επιλέγουν αυτή την ώρα την εύκολη οδό, τη διεξαγωγή ημερίδων και συνεδρίων επί παντός επιστητού ώστε να διεξαχθεί ένας διάλογος με την κοινωνία και να εξαχθούν συμπεράσματα που εύκολα μπορούν να κατατεθούν ως πολιτικές θέσεις ή αλλιώς να εμπλέξουν όσο το δυνατόν περισσότερα στελέχη που θεωρούν ότι έχουν παραγκωνιστεί και δεν ακούγονται οι απόψεις τους και τα οποία πιθανώς να τους γύρισαν την πλάτη στις προηγούμενες εκλογές.

Άλλωστε, εντός και των τριών κομμάτων κατανοούν τη δυσκολία να συμπληρώσουν ψηφοδέλτια για τις βουλευτικές εκλογές του 2026 και μάλιστα με υποψήφιους που μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση των ποσοστών. Στο ΔΗΚΟ υπάρχει μεγάλη ανησυχία για την πιθανή μείωση των βουλευτικών εδρών, αν και ακόμη τα συμπερά-

σματα είναι βάσει υποθετικών σεναρίων. Πάντως, το κόμμα φαίνεται, όπως χαρακτηριστικά διαμνύουν στελέχη του, να κινείται στον αυτόματο με κάποιες εξαιρέσεις που εργάζονται προς όφελος κυρίως των προσωπικών τους φιλοδοξιών και όχι για το ευρύτερο καλό.

Το γεγονός, μάλιστα, ότι στις πλείστες των περιπτώσεων οι θέσεις των εκλεγμένων βουλευτών είναι ουσιαστικά κατελημμένες δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τα πράγματα τόσο σε σχέση με την εκδίωξη ενδιαφερόντων στελεχών για ένταξη στα ψηφοδέλτια όσο και για την προσέλκυση υποψηφίων που θα μπορέσουν να διευρύνουν το κοινό που θα στηρίξει το κόμμα. Άγνωστο παραμένει ακόμη και αν η Ελένη Θεοχάρους θα είναι τελικώς στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ, κάτι το οποίο ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να προκρίνει.

Στη ΔΗΠΑ μπορεί ο Μάριος Καρογιάν να βγήκε εκτός γραφείου και να περιοδεύει σε πόλεις και χωριά, αλλά αυτό δεν φέρεται να είναι ικανό να δώσει στο κόμμα την ώθηση για δυνατή παρουσία εντός κοινοβουλίου. Εντός ψηφοδελτίου αναμένεται να βρίσκονται νυν βουλευτές, τα πλείστα στελέχη του ευρωψηφοδελτίου μιας και θεωρούνται σημαντικές μονάδες που θα επιχειρήσουν να φέρουν ψηφοφόρους που μέχρι τώρα δεν στηρίζαν το κόμμα, όπως και υποψήφιοι των προηγούμενων βουλευτικών εκλογών ορισμένοι εκ των οποίων θεωρούνται δυνατά χαρτιά αν και προέρχονται από επαρχίες που δύσκολα το κόμμα θα μπορέσει να εκλέξει βουλευτή. Πάντως, αυτό που διαμνύεται είναι ότι η ΔΗΠΑ είναι το κόμμα που βρίσκεται πιο κοντά αυτή την ώρα στην κυβέρνηση, με στελέχη της να βρίσκονται σε πλήρη συνεννόηση με το Προεδρικό και που δεν αποκλείεται να βρεθούν εντός του επόμενου κυβερνητικού σχήματος.

Σε ό,τι αφορά την ΕΔΕΚ, η παραμονή της εντός των κομμάτων που στηρίζουν την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη ξεκινάει ακόμη και μέλη της ηγετικής πυραμίδας. Θεωρείται ότι είναι θέμα χρόνου η αποχώρησή της, αν και ο Μαρίνος Σιζόπουλος δεν έχει ακόμη ανοίξει τα χαρτιά του τόσο για τις προθέσεις του σε σχέση με τη συγκυβέρνηση όσο και για το αν θα είναι αυτός που θα οδηγήσει το κόμμα στις βουλευτικές εκλογές, με τη διάδοχη κατάσταση να άρχισε ήδη να προετοιμάζεται. Πάντως και στην ΕΔΕΚ τα πράγματα φέρεται να είναι δυσόλινα σε σχέση με τον καταρτισμό των ψηφοδελτίων, με τις ενέργειες από πλευράς κόμματος να είναι μηδενιστικές ως προς αυτή την κατεύθυνση.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ**

Δημογραφικό πρόβλημα και παράλογοι νόμοι

Ενα από τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κύπρος, με αρνητικές συνέπειες σε πολλούς τομείς, είναι το δημογραφικό. Ο γνηνής πληθυσμός της χώρας δεν αναπληρώνεται καν, αφού ο αριθμός γεννήσεων ανά γυναίκα το 2022, ήταν 1,31. Η πλειονότητα δηλαδή των ζευγαριών αποκτά μόνο ένα παιδί. Σε μια προσπάθειά της να βελτιώσει την εικόνα, αν όχι να την ανατρέψει, η κυβέρνηση του προέδρου Χριστοδουλίδη εξήγγειλε κάποια μέτρα, μεταξύ των οποίων η αύξηση του επιδόματος τοκετού για το πρώτο

παιδί στα χίλια ευρώ, στα 1.500 για το δεύτερο παιδί και στις 2.000 ευρώ για το τρίτο. Παράλληλα, θα καταβάλλεται μηνιαίο επίδομα ύψους 200 ευρώ για δύο χρόνια, σε όσες μητέρες αποκτούν το πρώτο τους παιδί προτού συμπληρώσουν το 30ο έτος της ηλικίας τους.

Υπάρχει, όμως, μια παράλογη πρόνοια στη νομοθεσία την οποία ενέκρινε η Βουλή εν τη «σοφία» της, σύμφωνα με την οποία μια μητέρα δεν δικαιούται επίδομα τέκνου, αν δεν έχει εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αν δηλαδή μια νεαρή κοπέλα αποφασίσει να

παντρευτεί και να κάνει οικογένεια αμέσως μετά τις σπουδές της και μετά να μπει στην αγορά εργασίας, δεν μπορεί να πάρει επίδομα τέκνου. Ενώ θα έπρεπε να επιβραβεύεται για την απόφασή της να κάνει ένα, δύο, ή τρία παιδιά, να τα μεγαλώσει μέχρι να πάνε στο νηπιαγωγείο και μετά να εργαστεί, τιμωρείται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο θεσμός του επιδόματος τέκνου εισήχθη μετά την προ εικοσαετίας φορολογική μεταρρύθμιση, από την οποία αφαιρέθηκε η φορολογική έκπτωση για κάθε εξαρτώμενο παιδί (ανεξαρτήτως φορολογητέου εισοδήματος). Αργό-

τερα, με την οικονομική κρίση, εισήχθησαν και οικονομικά κριτήρια για την καταβολή του. Ένα φορολογικό κεκτημένο της οικογένειας, δηλαδή, καταργήθηκε, όπως καταργήθηκε και το κίνητρο, όσο μικρό και αν ήταν για περισσότερες γεννήσεις. Ένα άλλο παράδοξο είναι το επίδομα που δίνεται στις πολύτεκνες οικογένειες, όπως και τα κατά καιρούς έκτακτα επιδόματα που εγκρίνονται για τις «δικαιούχες» πολύτεκνες οικογένειες. Αναφέρομαι σε παραδοξότητα, αφού αποκλείονται από την καταβολή επιδόματος τέκνου και των έκτακτων επιδομά-

των σε πολύτεκνες οικογένειες, οι επαναπατρισθέντες Κύπριοι. Για να λάβουν επίδομα τέκνου οι επαναπatriσθέντες Κύπριοι, πρέπει να περάσουν πέντε χρόνια από την επιστροφή τους στην Κύπρο. Από αυτή την πρόνοια δεν εξαιρούνται ούτε νεαρά ζευγάρια, τα οποία, μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους, έμειναν και εργάστηκαν στο εξωτερικό για λίγα χρόνια, ακόμα και δύο-τρία χρόνια. Το εξωφρενικό είναι ότι οι οικογένειες αυτές έχουν υποχρεώσεις, έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά δεν έχουν ωφελήματα. Οι άρρενες των επαναπατρι-

σθεισών οικογενειών είναι υποχρεωμένοι να καταταγούν στην Εθνική Φρουρά για να εκπληρώσουν τη στρατιωτική τους οχρεία, το αργότερο έξι μήνες μετά τον επαναπατρισμό τους. Για να πάρουν όμως το επίδομα τέκνου, πρέπει να περιμένουν 60 μήνες! Κατά τα άλλα, αγαπούμε τους απόδημους και παράλληλα θέλουμε να επιστρέψουν στην Κύπρο οι νέοι μας που παρέμειναν στο εξωτερικό μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους για να εργαστούν, να αποκτήσουν πείρα, και να μεταφέρουν στον τόπο μας τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους. Τρομάρα μας!

MPC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Γαλλικός χειμώνας στην Ε.Ε.

Θα παραλύσει την Ένωση η ακυβερνησία στο Παρίσι; Ευρωπαϊκές πηγές απαντούν στην «Κ»

Της ανταποκρίτριας μας
στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Ισως η πιο φωτογραφημένη τοικογραφία στις Βρυξέλλες, διά χειρός του Βέλγου καλλιτέχνη Ζουλιέν Κρεβέλ –που απεικονίζει το σύνθημα «Το μέλλον είναι η Ευρώπη»–, με ζωντανά μπλε και κίτρινα χρώματα που κάλυπταν εγκαταλελειμμένο κτίριο της λεωφόρου de La Roi, που καταλήγει στην ευρωπαϊκή συνοικία, την έδρα των ευρωπαϊκών θεσμών, καταδαφίστηκε την περασμένη Τετάρτη. Η εικόνα προκάλεσε πληθώρα σχολίων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με κάποιους, μάλιστα, να αναρωτούνται εάν πρόκειται για κακό οίονό για τον νέο ευρωπαϊκό θεσμικό κύκλο, που ξεκίνησε επισήμως την περασμένη Κυριακή με την ανάληψη καθηκόντων της νέας Κομισιόν.

Οι κακοί οιωνοί δεν εκλείπουν, πάντως, καθώς στην πραγματικότητα η Ευρωπαϊκή Ένωση μπαίνει για τουλάχιστον έξι μήνες σε πολιτική χειμερία νάρκη. «Μετά την κατάρρευση της γαλλικής κυβέρνησης και για όσο δεν υπάρχει

«Μετά την κατάρρευση της γαλλικής κυβέρνησης και όσο δεν υπάρχει νέα κυβέρνηση στο Βερολίνο, δεν μπορούμε να αναμένουμε πολλά σε επίπεδο αποφάσεων, στις Βρυξέλλες», παραδέχεται Ευρωπαίος διπλωμάτης.

νέα κυβέρνηση στο Βερολίνο, δεν μπορούμε να αναμένουμε πολλά σε επίπεδο αποφάσεων, στις Βρυξέλλες», παραδέχεται στην «Κ» Ευρωπαίος διπλωμάτης.

Η Γερμανία είναι σε προεκλογική περίοδο έως τις 23 Φεβρουαρίου, ενώ η Γαλλία ενδεχομένως να μη βγει από τη βαθιά πολιτική κρίση, ακόμη και με προκήρυξη νέων εκλογών το καλοκαίρι, εξηγεί η ίδια πηγή. Η κατάσταση «παραλύει» ουσιαστικά την Ε.Ε. σε μια κρίσιμη συγκυρία και ενώ επιστρέφει στον Λευκό Οίκο ο Ντόναλντ Τραμπ με απειλές για εμπορικό «πόλεμο» με την Ευρώπη και πιθανή μείωση της στρατιωτικής βοήθειας προς την Ουκρανία.

«Δεν ήρθε το τέλος»

Δεν συμμερίζονται, πάντως, όλοι την ιδέα περί παράλυσης της Ένωσης ή του πολιτικού και οικονομικού αντίκτυπου που προκαλεί η δημοσιονομική κατάσταση της Γαλλίας, παρά τις έκδηλες ανησυχίες των αγορών και δημοσιευμάτων, που μιλούν ακόμη και για κρίση χρέους στην Ευρωζώνη, κατά το ελληνικό προηγούμενο.

«Η πτώση της κυβέρνησης Μπαρνιέ δεν είναι το τέλος του κόσμου. Πολιτικά είναι επίπονη, μια και η Γαλλία δεν είναι συνηθισμένη σε τέτοιου είδους κρίσεις, αλλά η χώρα διαθέτει πρόεδρο και οι κυβερνητικές υπηρεσίες θα συνεχίσουν να λειτουργούν», σχολιάζει Ευρωπαίος διπλωμάτης, απαντώντας σχετικά με τα σενάρια που προκαλεί η πιθανότητα να

μην ψηφιστεί νέος προϋπολογισμός έως το τέλος του έτους.

Ψυχραιμος έναντι δραματικών σεναρίων για την Ευρωζώνη εμφανίζεται και ο Σαντέρ Τορντούα, επικεφαλής οικονομολόγος του Centre for European Reform, στις Βρυξέλλες. «Η Γαλλία διαθέτει ισχυρή φορολογική βάση, συμπεριλαμβανομένων σημαντικού ιδιωτικού πλούτου, ισχυρών θεσμών, και δεν είναι εκτεθειμένη σε προβληματική ξένη χρηματοδότηση. Πιθανότατα δεν θα υπάρξει άμεση δημοσιονομική κρίση στο δεύτερο μεγαλύτερο κράτος-μέλος της Ε.Ε., πόσο μάλλον στην Ευρωζώνη», επισημαίνει.

Ωστόσο, η κρίση που προκάλεσε την κατάρρευση της κυβέρνησης Μπαρνιέ προκλήθηκε από τον ετήσιο προϋπολογισμό για το 2025, γεγονός που υποδηλώνει ότι θα είναι αρκετά δύσκολο για το Παρίσι να αντιμετωπίσει το υψηλό δημοσιονομικό έλλειμμα ύψους 6,2% του ΑΕΠ, καθώς και το χρέος, που θα φτάσει φέτος στο 112,7%. Πριν από λίγους μήνες, αποφασίστηκε εξάλλου ότι η Γαλλία θα μπει σε καθεστώς διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.

Ευρωπαίος διπλωμάτης επισημαίνει ότι το βασικό ερώτημα που καλείται πλέον να απαντήσει το Παρίσι είναι «πώς θα μειωθεί το έλλειμμα». Ο Τορντούα θεωρεί ότι εάν η Γαλλία δεν προχωρήσει σε έναν κατ' ελάχιστον αυστηρό προϋπολογισμό, τότε θα υπάρξει πρόβλημα. «Το σχέδιο Μπαρνιέ προέβλεπε σημαντική σύσφιξη του

23%

ήταν το ποσοστό αποδοχής του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν, σύμφωνα με μέτρηση στις αρχές Νοεμβρίου. Το αντίστοιχο ποσοστό για τον Μισέλ Μπαρνιέ ήταν 31% πριν από την πτώση της κυβέρνησής του.

32,6%

συγκεντρώνουν οι Χριστιανοδημοκράτες στις δημοσκοπήσεις ενόψει των εκλογών της 23ης Φεβρουαρίου. Δεύτερο κόμμα είναι η ακροδεξιά AfD με 18%, ενώ οι Σοσιαλδημοκράτες του Σολτς υποχωρούν στην τρίτη θέση με 15,5%.

προϋπολογισμού για την επόμενη πενταετία, προκειμένου να μπει δημοσιονομική τάξη. Η αδυναμία να περάσει ένας κατ' ελάχιστον πιο αυστηρός προϋπολογισμός για το 2025 δεν θα αποτελέσει καλό οίονό για μείωση των ελλειμμάτων και σταθεροποίηση του χρέους, μεσοπρόθεσμα», σημειώνει.

Η κρίση στη Γαλλία έρχεται σε μια συγκυρία όπου η μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική δύναμη της Ευρώπης κινδυνεύει να εξελιχθεί στον νέο «ασθενή» της, καθώς η ανάπτυξη στη Γερμανία προβλέπεται να κινηθεί μόνο κατά 0,7%, το 2025. Η οικονομική στασιμότητα μετά την πανδημία και οι άνευ προηγουμένου απώλειες θέσεων εργασίας θα έχουν αντίκτυπο και στις εκλογές του Φεβρουαρίου. Πληθαίνουν, μάλιστα, οι φωνές για χαλάρωση των αυστηρών κανόνων για τις δαπάνες, του λεγόμενου «φρένου χρέους», που στάθηκε βασική αιτία για την κατάρρευση του κυβερνητικού συνασπισμού. Τόσο η πρόεδρος της ΕΚΤ Κριστίν Λαγκάρντ όσο και το «γεράκι» της Μπούντεσπαρκ, Γιοακίμ Νάγκελ, ζητούν πλέον ευθέως μεταρρύθμιση του «φρένου χρέους». Αυτό υποδηλώνει «την ανάγκη άμεσων εύρεσης περισσότερο δημοσιονομικού χώρου, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα διαρθρωτικά προβλήματα της γερμανικής οικονομίας», αναφέρει ο Τορντούα.

Το «δυστύχημα» για τον ίδιο είναι ότι ακόμη και στο σενάριο χαλάρωσης του «φρένου χρέους»

της Γερμανίας, η γαλλική κρίση «κλείνει κάθε παράθυρο ευκαιρίας» για δημοσιονομική ευθυγράμμιση των δύο μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρωζώνης, στη βάση των προηγούμενων δεσμεύσεων του Μισέλ Μπαρνιέ για αντιμετώπιση του γαλλικού ελλείμματος. Επιπλέον, ο Τορντούα εκτιμά πως εάν το Παρίσι δεν είναι σε θέση να διαχειριστεί τους προϋπολογισμούς του, «τότε αποδυναμώνεται η ικανότητα της Ε.Ε. να λάβει αποφασιστικές πρωτοβουλίες σχετικά με τα κεφάλαια που απαιτούνται για ενίσχυση της άμυνας και της βιομηχανικής πολιτικής έναντι της Κίνας και του Τραμπ».

Τι κάνει η Κομισιόν;

Σε «αχατογράφητα νερά» κολυμπά πλέον όχι μόνον η Γαλλία, όπως έγραψε γλαφυρά στο εξώφυλλό του ο Economist, αλλά και ολόκληρη η Ε.Ε. τουλάχιστον για το επόμενο εξάμηνο. Αλλωστε, «η πολιτική αβεβαιότητα που βιώνουν Γαλλία και Γερμανία αναμένεται να περιορίσει σημαντικά την ικανότητα του «μπλοκ» να δώσει αποφασιστική απάντηση έναντι των πολλών διακρατικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει», εκτιμά ο Αλμπέρτο Αλεμάνο, καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου στο HEC, στο Παρίσι, ενώ πιστεύει ότι «κάποιοι ίσως αναμένουν από τη νέα Κομισιόν να ηγηθεί της Ένωσης. Δυστυχώς, το Κολέγιο των Επιτρόπων δεν είναι αρκετά αυ-

«Η άβολη αλήθεια είναι ότι η Ε.Ε. δεν διαθέτει αυτόνομη ηγεσία ικανή να ενώσει τα κράτη-μέλη προς μια κοινή στρατηγική», λέει ο Αλμπέρτο Αλεμάνο, καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου στο HEC, στο Παρίσι.

τόνομο από εθνικές πρωτεύουσες, για να συμβεί αυτό».

Κάποια κράτη-μέλη, πάντως, όντως εκτιμούν ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν θα μπορούσε να καλύψει το κενό ηγεσίας που προκαλεί το «μπλακ άουτ» του γαλλο-γερμανικού άξονα, τονίζει Ευρωπαίος διπλωμάτης, φέρνοντας ως παράδειγμα την αποφασιστικότητα που επέδειξε στην πανδημία και στον πόλεμο στην Ουκρανία. Την ιδέα φαίνεται να «φλερτάρει» πρωτίστως η ίδια, καθώς έπεισε σε λίγες ώρες μετά την κατάρρευση της κυβέρνησης Μπαρνιέ να ταξιδέψει αβιαντισιακά στην Ουρουγουάη, ώστε να κλείσει τη συμφωνία με χώρες της Λατινικής Αμερικής (Mercosur) για την οποία έβρισκε σθεναρή αντίσταση από το Παρίσι. Αγνωστο παραμένει, ωστόσο, η τύχη της συμφωνίας, μετά την παράτολμη κίνησή της να αφηφίσει τον Εμανουέλ Μακρόν και μάλιστα σε στιγμή πολιτικής του αδυναμίας.

Σε κάθε περίπτωση, για τον καθηγητή Αλεμάνο, «η άβολη αλήθεια είναι ότι η Ε.Ε. δεν διαθέτει αυτόνομη ηγεσία ικανή να ενώσει τα κράτη-μέλη προς μια κοινή στρατηγική, είτε πρόκειται για προστασία της Ευρώπης από τον Τραμπ είτε για ανανέωση της υποτονικής οικονομίας της. Η έλλειψη πολιτικής αυτονομίας της Ένωσης και η περιορισμένη πολιτική ολοκλήρωση σύντομα θα αναδειχθούν το κύριο «εμπόδιο» για την υπέρσπσή της έναντι εσωτερικών και εξωτερικών προκλήσεων».

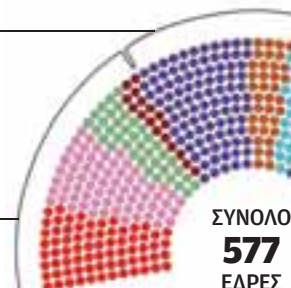
Η συμμαχία Αριστεράς - Ακροδεξιάς που έριξε την κυβέρνηση Μπαρνιέ

331

βουλευτές υπερψήφισαν την πρόταση μομφής κατά της κυβέρνησης Μπαρνιέ, την οποία είχε καταθέσει το Νέο Λαϊκό Μέτωπο και υποστηρίχθηκε από την Εθνική Σύσπειρωση της Μαρίν Λεπέν. Σε σύνολο 577 εδρών της γαλλικής Εθνοσυνέλευσης απαιτούνταν 289 ψήφοι.

Μαζί
164
ΕΔΡΕΣ

Νέο Λαϊκό
Μέτωπο
192
ΕΔΡΕΣ

Οι Ρεπουμπλικανοί
47
ΕΔΡΕΣ

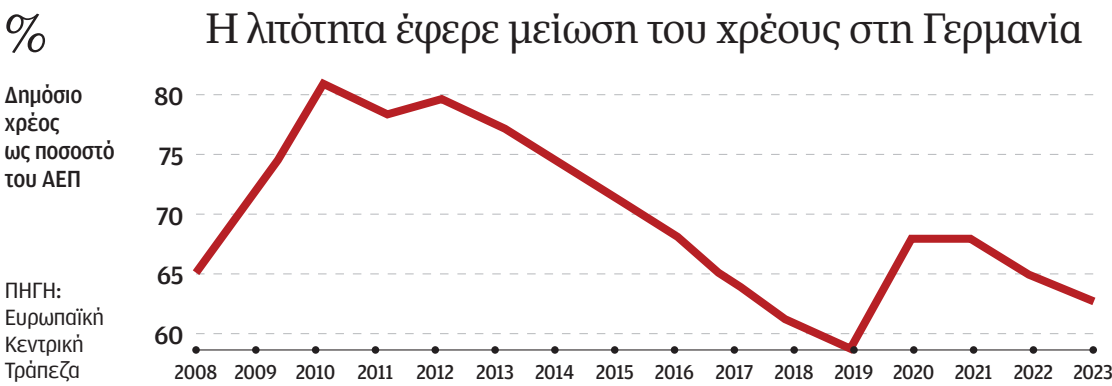
Εθνική Σύσπειρωση
και σύμμαχοι
140
ΕΔΡΕΣ

LIOT Ελευθερίες,
ανεξάρτητοι, υπερπόντιες
κτήσεις και εδάφη
23
ΕΔΡΕΣ

Αλλοι
11
ΕΔΡΕΣ

ΚΕΝΕΣ ΕΔΡΕΣ
2

ΣΥΝΟΛΟ
577
ΕΔΡΕΣ

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

«**Πώς νιώθετε** εκεί, σε αυτήν τη νησίδα σταθερότητας;», με ρώτησε, όχι αστειευόμενος, ο Τζέρομιν Ζετελμάγιερ στην αρχή του τηλεφωνήματός μας την Πέμπτη το πρωί. Το προηγούμενο βράδυ η –μόλις τριών μηνών– κυβέρνηση του Μισέλ Μπαρνιέ στη Γαλλία είχε καταρρεύσει, με την υπερψήφισή προτάσης μορφής από τα κόμματα της Αριστεράς και της άκρας Δεξιάς, με αφορμή έναν προϋπολογισμό μετριασμού λιτότητας. Ο Ζετελμάγιερ, διευθυντής σήμερα του ινστιτούτου Bruegel στις Βρυξέλλες, ήταν υψηλόβαθμο στέλεχος του γερμανικού υπουργείου Οικονομίας στην τελευταία έξαρση της ελληνικής κρίσης και αντιλαμβάνεται πλήρως πόσο έχουν αντιστραφεί τα δεδομένα έκτοτε – αλλά και πώς η τρέχουσα αδυναμία της Γαλλίας και της Γερμανίας καθιστά την Ευρωζώνη ξανά ευάλωτη, σε μια περίοδο που αναμένεται ταραχώδης. Ακολουθεί μια ελαφρώς επιμειλημένη και συντομευμένη εκδοχή της κουβέντας μας.

– Η γαλλική κυβέρνηση έπεσε, αδυνατώντας να περάσει από την Εθνοσυνέλευση έναν προϋπολογισμό που θα μείωνε το δημοσιονομικό έλλειμμα κατά μία ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ (από 6,1 σε 5%). Πόσο ανησυχητικό είναι αυτό για τις δημοσιονομικές προοπτικές της Γαλλίας; Τι κίνδυνο βλέπετε για μετάδοση της αναταραχής σε άλλα υπερκρεωμένα κράτη-μέλη;

– Σ' αυτή τη φάση δεν υπάρχει κίνδυνος μετάδοσης, γιατί δεν έχει υπάρξει κάποια αρνητική αντίδραση για τη Γαλλία στις αγορές. Για την ίδια τη Γαλλία, πάντως, είναι πολύ αρνητική εξέλιξη, γιατί παγώνει την αντίληψη ότι δεν είναι ικανή, με τους τρέχοντες κοινοβουλευτικούς συσχετισμούς, να προχωρήσει σε δημοσιονομική προσαρμογή. Η προσαρμογή αυτή είναι αναγκαία, όχι μόνο γιατί την επιβάλλουν οι δημοσιονομικοί κανόνες (της Ε.Ε.), αλλά και γιατί έχει ένα πολύ υψηλό έλλειμμα και το χρέος βρίσκεται σε μη βιώσιμη τροχιά.

Ημουν μεταξύ αυτών που είχαν εκπλαγεί θετικά από τα μέτρα της κυβέρνησης Μπαρνιέ –τόσο στον προϋπολογισμό του 2025, τουλάχιστον στην αρχική του μορφή όσο και στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο που συμμορφωνόταν απολύτως με αυτό που ζητούσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή–, πήγαινε μάλιστα και λίγο πιο πέρα. Προέβλεπε προσαρμογή 4% του ΑΕΠ σε βάθος επταετίας.

Δυστυχώς, δεν υπάρχει κοινοβουλευτική πλειοψηφία γι' αυτό το πρόγραμμα. Αν οι αγορές πειστούν ότι η Γαλλία δεν μπορεί να κάνει αυτό που χρειάζεται δημοσιονομικά, το κόστος δανεισμού της θα επηρεαστεί αρνητικά.

– **Ακόμη και προσεχώς;**

– Απολύτως. Όλα θα κριθούν από τα επόμενα βήματα. Το άμεσο μέλλον πάντως δείχνει αρκετά ζοφερό, γιατί αυτό το κοινοβούλιο δεν θα ψηφίσει κανέναν προϋπολογισμό που περιλαμβάνει ουσιαστική δημοσιονομική προσαρμογή – θα τορπιλιστεί από κάποιον συνδυασμό της Αριστεράς και της άκρας Δεξιάς. Είναι επίσης πιθανό, ακόμη και αν εγκρίνει τη συνέχιση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του 2024, να θέσει περιορισμούς στην ευελιξία της νέας κυβέρνησης να μειώσει τις δαπάνες. Σ' αυτή την περίπτωση

Τζέρομιν Ζετελμάγιερ, διευθυντής του ινστιτούτου Bruegel

Αργήσαμε. Αλλά σιγά σιγά ξυπνάμε

Η καθυστερημένη συνειδητοποίηση για τα αδιέξοδα του γερμανικού μοντέλου, οι κίνδυνοι από τη μεταρρυθμιστική ακαμψία της Γαλλίας και τα ρήγματα εντός της Ε.Ε.

Εργαζόμενοι της χαλυβουργίας Salzgitter AG, ντιμμένοι Ασσερίξ και Οβελίξ, διαμαρτύρονται για την εξαγωγή της εταιρείας. Το οικονομικό μοντέλο της Γερμανίας βρίσκεται σε κρίση, αλλά μπορεί να αναμορφωθεί, εκτιμά ο Τζέρομιν Ζετελμάγιερ. «Σε 20 χρόνια θα είναι ακόμη μια πλούσια χώρα – αν και ίσως βυθισμένη στη στασιμότητα. Αυτό που δεν ξέρω είναι πόση πολιτική και κοινωνική αναταραχή θα υπάρξει έως τότε».

Ο Τζέρομιν Ζετελμάγιερ ήταν υψηλόβαθμο στέλεχος του γερμανικού υπουργείου Οικονομίας στην τελευταία έξαρση της ελληνικής κρίσης.

η Γαλλία θα μπει στον προθάλαμο μιας κρίσης χρέους. Υπάρχει και η ακραία επιλογή του άρθρου 16 του Συντάγματος (κατάσταση εκτάκτου ανάγκης) για την έγκριση του προϋπολογισμού. Εκεί το ερώτημα είναι αν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς να ανατιναχθεί το πολιτικό τοπίο στη Γαλλία.

Ουσιαστικά έχουμε μια σύγκρουση μεταξύ πολιτικών και δημοσιονομικών περιορισμών και το ζήτημα είναι αν η πολιτική θα δώσει τον χώρο για την αναγκαία δημοσιονομική προσαρμογή.

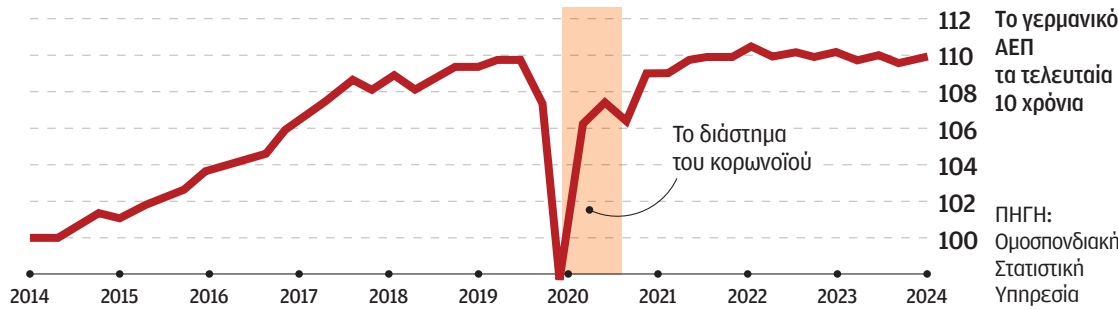
– **Όλα αυτά ακούγονται πολύ γνώριμα...**

– Ναι (γελάει). Αυτό που καλούνται να κάνουν οι Γάλλοι είναι πολύ μικρότερο από αυτό που έπρεπε να κάνει η Ελλάδα, βέβαια. Αλλά και η απειλή είναι μικρότερη – η Γαλλία δεν πρόκειται να εκδιωχθεί από το ευρώ.

– **Δεν είναι όμως αυτό μέρος του προβλήματος; Μην νιώθοντας αυτή την απειλή, η Γαλλία αποφεύγει να πάρει τα αναγκαία μέτρα. Η Ελλάδα τα πήρε μόνο όταν ένωσε την καυτή ανάσα της χρεοκοπίας στο σβέρκο της.**

– Έτσι είναι. Και η Γαλλία μπορεί να μην το νιώσει ποτέ αυτό. Αλλά η Ιταλία βίωσε μια πολύ αρνητική

Στάσιμη η γερμανική οικονομία μετά την πανδημία

πιο στενή σχέση Ρωσίας - Κίνας ως κοινή απειλή: αν ενισχυθεί η επιρροή αυτής της σχολής, αυτό ευνοεί την Ευρώπη.

Σίγουρα πάντως ο Τραμπ θα ζητήσει ανταλλάγματα – κατ' αρχάς υψηλότερες αμυντικές δαπάνες από τους Ευρωπαίους, ενδεχομένως και κάποια συμφωνία για την αγορά περισσότερων αμερικανικών εξοπλισμών, που βραχυπρόθεσμα ούτως ή άλλως θα τους χρειαστούμε.

– **Κάτι τέτοιο ίσως τον αποτρέπει και από το να επιβάλει δασμούς.**

– Σωστά, αν και σχετικά με τους δασμούς η όποια συμφωνία θα πρέπει να συνοδεύεται από μια αξιόπιστη απειλή αντιποίνων (σε περίπτωση που επιβληθούν). Και είναι κάτι που ξέρουμε πώς να το κάνουμε, το κάναμε και το 2018 (σ.σ.: ως απάντηση στους δασμούς που επέβαλε τότε ο Τραμπ στον χάλυβα και το αλουμίνιο).

– **Σε πόσο κρίσιμη κατάσταση βρίσκεται το γερμανικό οικονομικό μοντέλο; Εχει γίνει αντιληπτός από την πολιτική τάξη και τους τεχνοκράτες ο βαθμός αναμόρφωσης που απαιτείται; Ο ίδιος ο διοικητής της Bundesbank είπε ότι το «φρένο χρέους» πρέπει να καταργηθεί.**

– Το μοντέλο βρίσκεται σε βαθιά κρίση, αλλά μπορεί να αναμορφωθεί. Η Γερμανία έχει βρεθεί και στο παρελθόν σε δύσκολη θέση, ειδικά με τις ενεργειακές της πηγές. Κάθε φορά –με τον άνθρακα, με το πετρέλαιο– έβρισκε τη νέα πηγή που αντικαθιστούσε την παλιά. Τώρα βιώνει το ίδιο με το αέριο. Αναζητούνται λύσεις μέσω των ΑΠΕ, του πράσινου υδρογόνου, ενώ έχει τεθεί επί τάπητος και η επιστροφή στην πυρηνική ενέργεια. Το CDU, που αναμένεται να κερδίσει τις προσεχείς εκλογές, θα τα επανεξετάσει όλα αυτά.

Μετά, έχουμε το ζήτημα της διαρθρωτικής προσαρμογής. Αυτό δεν είναι κάτι εύκολο για τους Γερμανούς. Υπάρχει ένας εφνοιασμός, θεωρούμε ότι το μοντέλο μας είναι το πιο αποδοτικό, ενώ δεν είναι. Εχοντας επαναπαυτεί για καιρό στις δάφνες μας, τώρα ξυπνάμε και βλέπουμε ότι όλα τα τρένα καθυστερούν, ότι υπάρχει έλλειμμα επενδύσεων και δεν είμαστε πια ανταγωνιστικοί. Αλλά τουλάχιστον τώρα ξυπνήσαμε.

Η μεγάλη πρόκληση θα είναι η κατανόηση του κόστους της προσαρμογής. Η Γερμανία σε 20 χρόνια θα είναι ακόμη μια πλούσια χώρα – αν και ίσως βυθισμένη στη στασιμότητα. Αυτό που δεν ξέρω είναι πόση πολιτική και κοινωνική αναταραχή θα υπάρξει έως τότε. Απολύτως ζωτικό σε σχέση με αυτό θα είναι το τι θα γίνει με την αυτοκινητοβιομηχανία, σε τι βαθμό θα επιβιώσει.

– **Ακόμη και μετά τις εκλογές στη Γερμανία θα υπάρξει προοπτική στενής συνεργασίας με τη Γαλλία για τα κρίσιμα επόμενα βήματα στην ευρωπαϊκή ενοποίηση; Ή θα περιμένει το Βερολίνο να δει πρώτα τι θα γίνει στις γαλλικές προεδρικές εκλογές του 2027;**

– Η αλλαγή ηγεσίας στη Γερμανία και η επιστροφή του Τραμπ θα συμβάλουν σε μια καλύτερη συνεργασία το 2025-26. Μετά, το κρίσιμο ερώτημα όντως είναι τι θα γίνει στις γαλλικές προεδρικές εκλογές, και προφανώς ανησυχώ πολύ με το τι θα κάνει η Μαρίν Λεπέν αν γίνει πρόεδρος. Αλλά δεν είναι αυτή η προοπτική το μεγαλύτερο εμπόδιο σε τουλάχιστον ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες: το κύριο πρόβλημα θα είναι η κλασική δυσπιστία που αποτρέπει τη δημοσιονομική ενοποίηση – το χάσμα Βορρά-Νότου, μαζί με το νέο χάσμα Ανατολής - Δύσης σχετικά με τις αμυντικές δαπάνες και την αντιμετώπιση της Ρωσίας.

Η κλιματική αλλαγή

Το πρώτο πράγμα που με ανησυχεί είναι η πιθανή κατάρρευση, μεσοπρόθεσμα, των προσαθειών ανακαίτισης της κλιματικής αλλαγής – η Ε.Ε. είναι το μόνο μεγάλο οικονομικό μπλοκ το οποίο έχει απομείνει που παίρνει σοβαρά το ζήτημα. Στο θέμα αυτό η Ε.Ε. δεν έχει καμία επιρροή επί του Τραμπ.

Υπαρξιακή απειλή

Αν οι Αμερικανοί αποσύρουν την ομπρέλα τους από την Ουκρανία ή από εμάς [σ.σ.: τις χώρες της Ε.Ε.], θα ήταν μια υπαρξιακή απειλή. Μπορεί να είμαστε οικονομικά πιο ισχυροί από τη Ρωσία, αλλά έχουμε χάσει την ικανότητα να το μεταφράζουμε αυτό σε στρατιωτική ισχύ.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Με έμφαση στην ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης και την ενισχυμένη αυτονομία της ξεκινά η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή τη δεύτερη θητεία της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, με την Πρόεδρο να έχει χτίσει μια δομή επικεντρωμένη στην ίδια, και με έμφαση στην ενίσχυση της καινοτομίας και της βιομηχανίας της άμυνας εν μέσω ενός αβέβαιου κόσμου, δεδομένης της ρευστότητας για το μέλλον των σχέσεων με τις ΗΠΑ, τον οικονομικό ανταγωνισμό με την Κίνα και μιας εχθρικής Ρωσίας.

Στη δεύτερη πενταετία της η κα Φον ντερ Λάιεν θα πρέπει να συνεργαστεί και με ένα πιο απρόβλεπτο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όπου παρά τη διατήρηση της πρωτοκαθεδρίας (σε έδρες) των κεντρικών πολιτικών ομάδων, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα και ο ηγέτης του, Μάνφρεντ Βέμπερ, ήδη δεν διστάζουν να συνεργαστούν ευκαιριακά και ανάλογα με το θέμα με τη συντηρητική, μέχρι και άκρα, δεξιά του ECR. Μετά πάντως τις αντιδράσεις που προκάλεσε ο διο-

Η Κύπρος έχει κάθε λόγο να αναμένει πως θα επωφεληθεί από την κυριαρχία στην Ε.Ε. μιας πολιτικής οικογένειας στην οποία ανήκει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης.

ρισμός σε σημαντική αντιπροεδρία υπουργού της κυβέρνησης Μελόνι, η κα Φον ντερ Λάιεν φρόντισε, παρ'αυτονόητος όπως φαίνεται και τον κ. Βέμπερ, να κάνει κάποιες έστω παραχωρήσεις (μερικές συμβολικές) στους «κυβερνητικούς εταίρους» της από τις ομάδες των σοσιαλδημοκρατών (S&D) και των φιλελευθέρων (Renew). Έκανε παράλληλα άνοιγμα στους Πράσινους με τον διορισμό του τέως ηγέτη τους, Φίλιπ Λαμπέρ, ως προσωπικού της σύμβουλου, καθώς στόχος της είναι να διατηρήσει την έμφαση στις κλιματικές πολιτικές (όπως φαίνεται και από τον διορισμό της Τερέζα Ριμπέρα σε σημαντική σχετική θέση) ακόμα και αν πλέον μιλά για την εφαρμογή των μέτρων (και όχι νέα μέτρα) για μια καθαρή (όχι πράσινη) μετάβαση.

Πρόκειται για μια ακροβατική ισορροπία στην οποία όμως την ευνοεί η μετεκλογική στροφή της Ευρώπης στα δεξιά, τη στιγμή που η Γερμανία βρίσκεται σε περίοδο αβεβαιότητας μέχρι τις ομοσπονδιακές εκλογές του Φεβρουαρίου,

Κύπρος και Ε.Ε. στην εποχή Ούρσουλα 2.0

Η δεύτερη θητεία, η θέση της Λευκωσίας στις νέες ισορροπίες και πώς εντασσόμαστε στον νέο χάρτη του Ευρωκοινοβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παραμένει ευνοϊκό πεδίο για την πρόεδρο της Κομισιόν, δεδομένης της κυριαρχίας του ΕΛΚ, ειδικά καθώς η κα Φον ντερ Λάιεν επιβίωσε της κρίσης στις σχέσεις της με τους μισούς ηγέτες λόγω της αρχικής στάσης της για τη Μέση Ανατολή.

και που ο Εμανουέλ Μακρόν, πάλι ποτέ ισχυρός πυλώνας της Ε.Ε. με τον οποίο η κα Φον ντερ Λάιεν είχε μια παραγωγική σχέση, είναι αποδυναμωμένος σχεδόν δύο χρόνια πριν από τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παραμένει πάντως ευνοϊκό πεδίο –αυτή τη στιγμή– για την πρόεδρο της Κομισιόν δεδομένης της κυριαρχίας του ΕΛΚ, ειδικά καθώς η κα Φον ντερ Λάιεν επιβίωσε της κρίσης στις σχέσεις της με τους μισούς ηγέτες λόγω της αρχικής στάσης της για τη Μέση Ανατολή. Η ανάληψη της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από τον σοσιαλιστή Πορτογάλο τέως πρωθυπουργό Αντόνιο Κόστα θα είναι παραδόξως θετικός παράγοντας για την κα Φον ντερ Λάιεν, δεδομένης της καλής προσωπικής σχέσης η οποία απέχει έτη φωτός από τη συγκρουσιακή σχέση που είχε με τον Σαρλ Μισέλ.

Κύπρος στο τραπέζι

Η Κύπρος έχει κάθε λόγο να αναμένει πως θα επωφεληθεί από την

κυριαρχία στην Ε.Ε. μιας πολιτικής οικογένειας στην οποία ανήκει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, αν και δεν είναι επίσημα μέλος καθώς ο ΔΗΣΥ δεν συμμετέχει στην κυβέρνηση του, εντάσσεται στην πράξη με τις ευλογίες του κόμματος της αντιπολίτευσης. Πέρα πάντως από τις καλές προσωπικές σχέσεις του ΠτΔ με την κα Φον ντερ Λάιεν, αλλά και της παλαιότερης συνεργασίας με τον κ. Κόστα ως ενός από τους ηγέτες των μεσογειακών κρατών της ΕΕ (η Πορτογαλία συμμετέχει στους MED9 παρότι βρέχεται από τον Ατλαντικό), και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει και τον ρόλο που επιδιώκει πλέον η Κύπρος για την περιοχή της αλλά και για θέματα που την αφορούν στο τραπέζι, ενδιαφέρον θα έχει το πως η νέα κατάσταση πραγμάτων στις Βρυξέλλες θα επηρεάσει και τον ρόλο που πιθανόν να παίξει η Ε.Ε. στο Κυπριακό.

Κυπριακό, στην Ούρσουλα

Οι ενδείξεις με την ανάληψη των καθηκόντων της νέας Κομισιόν

ήταν πως πέρα από τη διάσταση της χρηματοδοτικής στήριξης στους Τουρκοκύπριους και τις δικονομικές πρωτοβουλίες, και πέρα από τη συμπερίληψη του Κυπριακού ως σημαντικού παράγοντα για τα ευρωτουρκικά, στιδήποτε έχει να κάνει με την πολιτική διάσταση του από το γραφείο της Πρόεδρου. Αβέβαιο παραμένει ποιος και πόσο έντονος θα είναι ο ρόλος της ΕΥΕΔ δεδομένης της έμφασης που η νέα ύπατη εκπρόσωπος, Κάγια Κάλας, δίνει σε θέματα που αφορούν τη Ρωσία και τον πόλεμο στην Ουκρανία, αλλά και της αλλαγής φρουράς στη διεύθυνση Ευρώπης της διπλωματικής υπηρεσίας της ΕΕ. Συγκεκριμένα, τη γνώστρια του Κυπριακού, Ανγκελίνα Άικχορστ, η οποία έχει διοριστεί πρόεδρος της Ε.Ε. στην Αίγυπτο, αντικατέστησε ο Εσθονός Μάτι Μάασκας, πρώην πρόεδρος της Ε.Ε. στην Ουκρανία.

Πέρα από τη συμμετοχή του Πιτερ Βαν Νούφελ ως τεχνοκρατικού συμβούλου από πλευράς της Κομισιόν στην Αποστολή Καλών Υπορεσιών του ΟΗΕ, και ο τότε αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Φρανς Τιμερμάνς, και η ύπατη εκπρόσωπος

Φεντερίκα Μογκερίνι εκπροσώπησαν την Ε.Ε. σε συνόδους για το Κυπριακό.

Κοινοτικές πηγές εκτιμούν πως η οποία εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία για το Κυπριακό θα κινηθεί στο ίδιο πλαίσιο, με τις αποφάσεις και την κατεύθυνση να δίνονται από το γραφείο της Πρόεδρου. Αβέβαιο παραμένει ποιος και πόσο έντονος θα είναι ο ρόλος της ΕΥΕΔ δεδομένης της έμφασης που η νέα ύπατη εκπρόσωπος, Κάγια Κάλας, δίνει σε θέματα που αφορούν τη Ρωσία και τον πόλεμο στην Ουκρανία, αλλά και της αλλαγής φρουράς στη διεύθυνση Ευρώπης της διπλωματικής υπηρεσίας της ΕΕ. Συγκεκριμένα, τη γνώστρια του Κυπριακού, Ανγκελίνα Άικχορστ, η οποία έχει διοριστεί πρόεδρος της Ε.Ε. στην Αίγυπτο, αντικατέστησε ο Εσθονός Μάτι Μάασκας, πρώην πρόεδρος της Ε.Ε. στην Ουκρανία.

Το Κοινοβούλιο

Τέλος, στη νέα κατάσταση πραγμάτων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

η Κύπρος διατηρεί την εκπροσώπηση της στις δύο πολιτικές ομάδες, με δύο ευρωβουλευτές του ΔΗΣΥ στο ΕΛΚ (Φουρλά και Χατζηπαντέλα) αλλά μόλις έναν στους Σοσιαλδημοκράτες (Μαυρίδη), αν και διαχρονικά οι πολιτικοί του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ δεν έβρισκαν εύκολο να επηρεάσουν επιτυχώς την πολιτική τους ομάδα λόγω των εντυπώσεων που ακόμα αντέχουν (αν και σταδιακά υποχωρούν) στις Βρυξέλλες για το Κυπριακό και για τον αρνητικό ρόλο των Ε/Κ μετά το 2004, αλλά και λόγω της μικρής δύναμης των κομμάτων στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής ομάδας.

Σημαντική παραμένει και η εκπροσώπηση της Κύπρου στην ομάδα της Αριστεράς μέσω του ΑΚΕΛ (Γεωργίου), παρά το ότι το κόμμα έχασε μια έδρα στις τελευταίες ευρωεκλογές – κυρίως λόγω του ότι ένα πολιτικό κόμμα έχει διαφορετικό ειδικό βάρος σε μια πολιτική ομάδα από τη στιγμή που στο οικείο κράτος μέλος του είναι κόμμα εξουσίας (όπως ο ΔΗΣΥ και όπως προς το παρόν ακόμα θεωρείται το ΑΚΕΛ).

Από εκεί και πέρα, η συμμετοχή του ΕΛΑΜ στο ECR (Γεάδης) εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της κανονικοποίησης πλέον της Ακροδεξιός τόσο στην Κύπρο όσο και στην Ευρώπη, μέσω της υιοθέτησης ενός ηπιότερου προφίλ αλλά διατηρώντας ακραία συντηρητικές θέσεις – στο πρότυπο της ανόδου στην εξουσία της Τζόρτζια Μελόνι.

Το ΕΛΑΜ ήδη αξιοποιεί τη θέση του ECR ως της τέταρτης μεγαλύτερης πολιτικής ομάδας, και ως του «παράνομου δεσμού» του ΕΛΚ (του οποίου «επίσημες αγαπημένες» είναι τα κόμματα του κέντρου) για να προβληθεί μέσω του Κυπριακού, όπως έγινε και με την πρωτοβουλία Γεάδη για συζήτηση της επετείου της ανακήρυξης της «ΤΑΒΚ» στην τελευταία Ολομέλεια.

Άγνωστο παραμένει ποια θα είναι η κληρονομιά του Φειδία Παναγιώτου, πέρα από το ότι μια μικρή αντιπροσωπεία όπως η κυπριακή έχει μια θέση λιγότερη στις πολιτικές ομάδες, μετά που ο ανεξάρτητος ευρωβουλευτής δεν πέτυχε να βρει πολιτική στέγη – κάτι που τον άφησε εκτός από τις κοινοβουλευτικές επιτροπές τις οποίες θα ήθελε και όπου ενδεχομένως θα μπορούσε να εργαστεί καλύτερα, όπως η Παιδείας. Πάντως, μέχρι στιγμής φέρνει και προβάλλει την εικόνα της Κύπρου (ανεξάρτητα αν αυτό είναι καλό ή κακό) σε ένα ευρύτερο, ανεξερεύνητο από την παραδοσιακή πολιτική της χώρας κοινό, αυτό των ΜΚΔ, ιδιαίτερα σε σχέση με τις κουλτούρες που εξιδανικεύουν τον Έλον Μασκ και προβάλλουν την απολιτική προσέγγιση ως κάτι νέο.

Γιατί η γαλλική κρίση δεν είναι σαν της Ελλάδας

Της **ΝΕΚΤΑΡΙΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ**

«Είναι η Γαλλία η Ελλάδα του Σηκουάνα;» αναρωτιέται η Wall Street Journal και οι επενδυτές ανησυχούν για το αν η αναταραχή στη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης θα μπορούσε να προκαλέσει μια νέα κρίση στην Ευρωζώνη.

Οι χώρες του Νότου, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, προς το παρόν παρακολουθούν τα οικονομικά προβλήματα στον Βορρά με ένα μειδίαμα, προσπαθώντας ταυτόχρονα να κρύψουν καλά την αγωνία τους για το αν τυχόν τα προβλήματα θα τους συμπαρασύρουν, μόλις άρχισαν να βάζουν σε τάξη τα δημοσιονομικά τους. Είναι τελικά η Γαλλία η νέα Ελλάδα;

Υπάρχουν αναλογίες ανάμεσα στην κατάσταση στη Γαλλία σήμερα και στην Ελλάδα το 2008-09, όταν ξέσπασε η κρίση; «Η Γαλλία έχει ένα διογκούμενο δημοσιονομικό έλλειμμα και ένα κατακερματισμένο, ασταθές πολιτικό σύστημα που φαίνεται ανίκανο να εφαρμόσει τη δημοσιονομική διόρθωση που χρειάζεται για να καταστεί το χρέος βιώσιμο, όπως απαιτεί η Ε.Ε. και αναμένουν οι αγορές», αναφέρει ο Μιτζί Ραχμάν, επικεφαλής Ευρώπης της εταιρείας Eurasia. Από αυτή την άποψη, σημειώνει, η κατάσταση θυμίζει πολύ Ελλάδα την περίοδο της κρίσης: «Οι κυβερνή-

Παρά τους τίτλους των media, οι διαφορές είναι περισσότερες από τις ομοιότητες. Οικονομολόγοι αξιολογούν στην «Κ» τον κίνδυνο της μετάδοσης.

σεις έχουν ελάχιστη ή καθόλου νομιμοποίηση, δεν έχουν πραγματική εντολή να εφαρμόσουν τα σκληρά μέτρα λιτότητας που απαιτούν η δημοσιονομική και η οικονομική κατάσταση, πέφτουν, σχηματίζονται νέες κυβερνήσεις. Και αυτές, όμως, θα δυσκολευτούν να εφαρμόσουν το είδος της δημοσιονομικής εξυγίανσης που απαιτείται, και αυτή η κατάσταση θα συνεχιστεί πιθανότατα έως το 2027». Από την άλλη, εξηγούν οι αναλυτές, η κρίση δεν είναι τόσο οξεία όσο ήταν πριν από το 2009. Το κόστος δανεισμού της Γαλλίας μπορεί μεν να έχει αυξηθεί, αλλά παραμένει πολύ χαμηλό σε σχέση με αυτό της Ελλάδας ή της Ιταλίας τότε. Αυτό, αναφέρει ο Ραχμάν, μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός ότι ο ρόλος της ΕΚΤ έχει πλέον αλλάξει, δραστηριοποιείται στην αγορά ομολόγων και μπορεί να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για να συγκρατήσει το

Από την καταστροφή στην αναγέννηση. Σχεδόν έξι χρόνια μετά την παράδοσή της στις φλόγες, τον Απρίλιο του 2019, η Παναγία των Παρισίων αποκαταστάθηκε και άνοιξε για το κοινό. Κατά τους αναλυτές, η αποκατάσταση της γαλλικής οικονομίας θα είναι εξίσου δύσκολη αλλά όχι ακατόρθωτη, και η Ευρωζώνη δεν χρειάζεται να ανησυχεί πολύ δεδομένων όλων των διαθέσιμων μηχανισμών άμυνας.

γαλλικό κόστος δανεισμού. «Η Γαλλία έχει τώρα πολλές ευκαιρίες να αναλάβει δράση, έχει πολλά εργαλεία και η Ευρωζώνη δεν χρειάζεται να ανησυχεί πάρα πολύ δεδομένων όλων των διαθέσιμων μηχανισμών άμυνας», σχολιάζει από την πλευρά

του ο Γκάμπριελ Στερν της Oxford Economics. Όμως, προσθέτει, «είναι μια απίστευτη στιγμή στην Ιστορία όταν οι αποδόσεις της Γαλλίας είναι έστω και λίγο πάνω από της Ελλάδας».

Ο Παναγιώτης Πετράκης, ομό-

τιμος καθηγητής του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, θεωρεί ότι η σύγκριση των δύο κρίσεων συνιστά περισσότερο απλούστευση που επικριείται για να γίνει κατανοητή η κρισιμότητα των στιγμών. «Πιθανόν να έχουμε πολιτικές και κοινωνικές επιπτώσεις, η μεσαία τάξη στη Γαλλία θα πιεστεί ακόμη περισσότερο, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η Γαλλία θα υποστεί μνημονιακή κρίση. Για να έχεις μνημόνιο σε μια χώρα θα πρέπει να διακοπεί η αγορά ομολόγων σου. Τέτοιο θέμα δεν υπάρχει». Παράλληλα, είναι εξαιρετικά απίθανο η Γαλλία να αποκτήσει σύντομα κυβέρνηση με εντολή για πιο αυστηρή δημοσιονομική πολιτική, οπότε οι κίνδυνοι για την αγορά ομολόγων της θα συνεχίσουν να αυξάνονται.

Η δυναμική του χρέους της δεν είναι τόσο άσχημη όσο εκείνη της Ελλάδας στη δεκαετία του 2010, αλλά μια γαλλική κρίση δημόσιου χρέους θα αποτελούσε πρόβλημα για την Ευρωζώνη στο σύνολό της, προειδοποιούν οι αναλυτές. «Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να υπάρξει μετάδοση σε άλλες οικονομίες που θεωρούνται ευάλωτες, αλλά πολλές από τις χώρες της νότιας Ευρώπης έχουν κάνει τα μαθήματά τους», επισημαίνει ο Ραχμάν. Όπως εξηγεί, η Ελλάδα είναι ένα καλό παράδειγμα

χώρας που εφάρμοσε σοβαρές οικονομικές μεταρρυθμίσεις, που έγινε πιο ανταγωνιστική.

«Η Γαλλία δεν προχώρησε ποτέ σε δημοσιονομική προσαρμογή και αυτό είναι το πρόβλημα. Πρόκειται για μια κρίση που επωάζεται εδώ και πολύ καιρό και για τον λόγο αυτό, η κρίση είναι ιδιαίτερα οξεία», τονίζει. Ο Γκάμπριελ Στερν σημειώνει πως αυτή τη στιγμή η Γαλλία είναι πιο ευάλωτη από την Ελλάδα όσον αφορά τα δημοσιονομικά ζητήματα και το δημόσιο χρέος, αλλά και όσον αφορά την αστάθεια του τραπεζικού τομέα. Όμως, υπενθυμίζει, η Ελλάδα παραμένει πιο ευάλωτη από τη Γαλλία όσον αφορά τους θεσμούς, το πως επηρεάζεται από τους εξωτερικούς παράγοντες και το ιστορικό της.

«Η Ελλάδα δρέπει τους καρπούς της μνημονιακής εξισορρόπησης των οικονομικών της. Δημοσιονομικά είμαστε πολύ καλύτερα, δεν φαίνεται να υφίσταμεθα άμεσες συνέπειες», αναφέρει από την πλευρά του ο Παναγιώτης Πετράκης. Η πολιτική αναταραχή εκ πρώτης όψεως μοιάζει να είναι πρόβλημα της Γαλλίας, ωστόσο, προσθέτει, σε συνδυασμό με τα προβλήματα της Γερμανίας, που επίσης βρίσκεται σε μια σχετική αναταραχή, σημαίνει για την Ε.Ε. μια μεγαλύτερη δυσκολία στη λήψη πολιτικών αποφάσεων.

Ο Δράκος που απειλεί τα εσπεριδοειδή

Ο φορέας της ολέθριας ασθένειας HLB ήδη εξαπλώθηκε στην Κύπρο – Τα μέτρα και οι προβληματισμοί για τα αποτελέσματα

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Απέναντι στον κίνδυνο να καταστραφούν φυτείες εσπεριδοειδών, όπως και τα αντίστοιχα δέντρα σε αυλές οικιών, πάρκα και άλλους δημόσιους χώρους, βρίσκεται αυτή τη στιγμή η Κύπρος. Το πρόβλημα που ανησυχεί έντονα το υπουργείο Γεωργίας και ερευνητές από τον Ιούλιο του 2023, όταν η ασιατική ψύλλα των εσπεριδοειδών (Asian citrus psyllid) ανιχνεύτηκε για πρώτη φορά στο νησί, συγκεκριμένα σε μία καλλιέργεια στο Φασούρι της Λεμεσού και πλέον παντού, μπορεί να εδράζεται στον μικρόκοσμο, την κοινωνία των εντόμων, όμως επηρεάζει τη γεωργία, την οικονομία, το περιβάλλον και τον πολιτισμό. Ο προάγγελος της καταστροφής, ένα μικρό έντομο 3 έως 4 mm με διάστικτο καφέ σώμα και ανοικτό καφέ κεφάλι, το οποίο επικάθεται κυρίως στα εσπεριδοειδή, δεν περιορίζεται μόνο στη συστροφή των φύλλων στους νεαρούς βλαστούς, χωρίς να προκαλεί ιδιαίτερη ζημιά στα δέντρα και την παραγωγή, αλλά είναι ο κύριος φορέας της ασθένειας του κίτρινου δράκου των εσπεριδοειδών ή huanglongbing (HLB), της πιο καταστρεπτικής τα τελευταία χρόνια ασθένειας για τα εσπεριδοειδή σε Αμερική, Ασία και Αφρική. Το κράτος σε συνεργασία με ακαδημαϊκούς ερευνητές, τόσο στην Κύπρο όσο και τις ΗΠΑ, έχει σημάνει συναγερμό από την πρώτη στιγμή με τη λήψη μέτρων, όμως οι εκτιμήσεις είναι ότι δεν γίνονται αρκετά, καθώς απαιτούνται περισσότερα άτομα και οικονομικοί πόροι για ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό, στα πρότυπα περιοχών του πλανήτη που έχουν να επιδείξουν σημαντικά αποτελέσματα.

Τον περασμένο Νοέμβριο φιλοξενήθηκε στην Πάφο το 21ο Πανελλήνιο Φυτοπαθολογικό Συνέδριο, όπου υπήρχε στρογγυλή τράπεζα συζητήσεων για την ασιατική ψύλλα και το HLB. Δύο ερευνητές, ο Γιώργος Βιδυλάκης του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Ριβερσάιντ των ΗΠΑ, και ο Λεάντρο Πένα του Πολυτεχνείου της Βαλένθια, ο οποίος διεξάγει έρευνες στη Βραζιλία, μοιράστηκαν τεχνολογία και εμπειρίες από το «μέτωπο του πολέμου» με συναδέλφους τους στην Κύπρο και λειτουργούς του Τμήματος Γεωργίας. Οι ιστορίες που διηγήθηκαν για το HLB προκαλούν ανατρίχιασμα, όπως είπε χαρακτηριστικά στην «Κ» ο εντομολόγος και αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Γεωπονικών Επιστημών του ΤΕΠΙΑΚ, δρ Μενέλαος Σταυρινίδης. Όπως σημειώνει, τα βακτήρια που εξαπλώνει δρουν σαν σιωπηλός δολοφόνος των δέντρων, μπλοκάροντας τη ροή θρεπτικών συστατικών. Τα φύλλα αναπτύσσουν κίτρινο μοτίβο, οι καρποί γίνονται μικροί και παραμορφωμένοι, και μέσα σε 5-8 χρόνια, το δέντρο πεθαίνει. Παρά τα περισσότερα από 2 δισεκατομμύρια δολάρια που έχουν δαπανηθεί στην έρευνα παγκοσμίως, οι επιστήμονες δεν έχουν βρει θεραπεία. Τα στοιχεία είναι συγκλονιστικά. Η Φλόριντα, κάποτε παγκόσμια δύναμη στα εσπεριδοειδή, έχασε το 90% της παραγωγής της, δεν μπορούν να καλλιεργηθούν πλέον εσπεριδοειδή. Η Βραζιλία, ο μεγαλύτερος παραγωγός στον κόσμο, έχασε τα μισά της δέντρα.

Ασιατική Ψύλλα των Εσπεριδοειδών (Asian citrus psyllid)

Σημαντικός εχθρός γιατί...

- Κύριος φορέας της ασθένειας του κίτρινου δράκου των Εσπεριδοειδών (HLB), της πιο καταστρεπτικής ασθένειας για τα εσπεριδοειδή σε Αμερική, Ασία και Αφρική.
- Το HLB δεν έχει ανιχνευθεί στην Κύπρο και την υπόλοιπη Ευρώπη, όμως βρίσκεται μόνο στην Κύπρο το έντομο - φορέας.
- Η πιο κοντινή χώρα με εντοπισμό HLB είναι η Σαουδική Αραβία.

Πότε εντοπίστηκε το έντομο στην Κύπρο;

- Στη Λεμεσό, 25 Ιουλίου 2023. Σήμερα παγκύπρια.

Εάν ο HLB φτάσει στην Κύπρο...

- Ξήρανση των εσπεριδοειδών μέσα σε λίγα χρόνια.
- Καταστροφικές συνέπειες για γεωργία, οικονομία και περιβάλλον.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τι λένε καλλιεργητές

Φυτείες με εσπεριδοειδή συναντά κανείς σε παράλιες περιοχές, κυρίως στην Πάφο, τη Λεμεσό και την Πόλη Χρυσούχους. Επίσης στις περιοχές Ακακίου - Περιστερώνας και Αρακαπά - Επαγώνειας - Διερώνας. Η εσπεριδοκαλλιέργεια στην Κύπρο έχει έκταση με βάση τα στοιχεία του ΚΟΑΠ (2023) περίπου 30.000 δεκάρια. Σε αυτόν τον αριθμό δεν περιλαμβάνονται τα εσπεριδοειδή σε κήπους και δημόσιους χώρους. Μιλώντας στην «Κ» ο παραγωγός μανταρινιών στον Αρακαπά, Βάσος Ιωάννου, ανέφερε ότι πέρυσι και φέτος έγιναν από το Τμήμα Γεωργίας σεμινάρια για την ασιατική ψύλλα, ενώ φέτος επικοινωνήσαν μαζί του λειτουργοί, ώστε να τους ενημερώσει για την εικόνα στις φυτείες του. Τους μετέφερε τη διαπίστωση ότι το έντομο «κυννάει» περισσότερο την ποικιλία μανταρινιών κλεμεντίνη. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει φάρμακο αντιμετώπισης, ο ίδιος προβαίνει σε προληπτικό ψέκασμα με εντομοκτόνο, χωρίς, όπως αναφέρει, να είναι αρκετά αποτελεσματικό για ένα κλειστό νησί, όπως η Κύπρος. Ανέφερε στην «Κ» ότι συγχρόνως πρέπει να κατατεθεί ένα ευρύ πλάνο ολοκληρωμένης αντιμετώπισης της ασιατικής ψύλλας. Επίσης, μέχρι την εγκατάσταση φυσικών εχθρών, που είναι μακροπρόθεσμος στόχος, δεν πρέπει να αφηθεί το έντομο χωρίς κάποιες μεθόδους ελέγχου του πληθυσμού, είτε καλλιεργητικές, π.χ. το να μειωθεί η αζωτούχος λίπανση, για να περιοριστεί η νεαρή βλάστηση στην οποία είναι ενεργό το βλαβερό έντομο, είτε μείωση των ακανόνιστων αρδεύσεων. Ακόμη προτείνει να γίνει ένα πρόγραμμα, στο οποίο να χρησιμοποιηθούν διάφορα άλλα βιοπροστατευτικά συμβατά με τα παρασποειδή, για να μη σκοτώνουν τα ωφέλιμα έντομα, αλλά να μπορούν να είναι αποτελεσματικά πάνω στον εχθρό.

Ευνοϊκές θερμοκρασίες

Οι υψηλές θερμοκρασίες στην Κύπρο ευνοούν το έντομο, διότι, όπως εξήγησε ο δρ Τσαγκαράκης, οι ευνοϊκότερες για τη δράση του είναι στους 25-27 βαθμούς Κελσίου, κατά τη διάρκεια της μέρας. Συγχρόνως θεωρεί ότι οι χώρες της Μεσογείου είναι σε ευνοϊκότερη θέση σε σύγκριση με τη Φλόριντα, που είναι το παράδειγμα με τις πιο ολέθριες συνέπειες από τη δράση του εντόμου και του βακτηρίου, διότι δεν έχουν τόσο υψηλή ατμοσφαιρική υγρασία, που βοηθά τα δέντρα να βγάζουν συνεχώς βλαστούς. Αντιθέτως, στη Μεσόγειο υπάρχουν περισσότερο ξηροθερμικές συνθήκες, τονίζοντας ότι αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να εφησυχάζουμε.

Η Κυπριακή Δημοκρατία εισήγαγε από την Καλιφόρνια των ΗΠΑ και απελευθέρωσε παράσιτο, το οποίο είναι εχθρός και καταπολεμά την ασιατική ψύλλα.

Σε αντίθεση με την Καλιφόρνια, στην Κύπρο προσπαθούμε να σκοτώσουμε ένα σμήνος μυγών με μία μόνο μυγοσκοτώστρα, είπε στην «Κ» ο εντομολόγος στο ΤΕΠΙΑΚ, Μενέλαος Σταυρινίδης.

Τμήματος βρίσκονται σε εγρήγορση για να διασφαλίσουν ότι στις αποστολές φυτών από τρίτες χώρες δεν περιλαμβάνονται φυτά εσπεριδοειδών», σημείωσε η κα Μελιφρονίδου. Απαντώντας σε σχετική ερώτηση, διαβεβαίωσε ότι μέσω της αντίστοιχης δικαιοδικής επιτροπής έχουν ενημερωθεί και τα Κατεχόμενα, ώστε να βρίσκονται σε επιφυλακή και να λάβουν μέτρα. Το Τμήμα πιστεύει ότι η ασιατική ψύλλα εισήλθε στην Κύπρο μέσω φυτικού υλικού που μεταφέρθηκε στις αποσκευές ταξιδιωτών και ανησυχεί σοβαρά ότι το HLB θα εισέλθει στην Κύπρο με τον ίδιο τρόπο. Για τον λόγο αυτό έχει ξεκινήσει εκστρατεία ευαισθητοποίησης του κοινού, ώστε να μη γίνονται εισαγωγές, είτε μέσω αποσκευών είτε μέσω διαδικτυακών αγορών.

Χρειάζονται περισσότερα

Από τη σκοπιά του, ο δρ Σταυρινίδης, ο οποίος με την ομάδα του

συμμετέχει στο έργο της ανάλυσης των μετρήσεων του πληθυσμού του εντόμου, εκτιμά ότι παρά τις μεγάλες προσπάθειες που καταβάλλει από την πρώτη στιγμή το Τμήμα, χρειάζεται να γίνουν πολύ περισσότερα, δεδομένου του μικρού αριθμού σε προσωπικό και οικονομικούς πόρους που διατίθενται σήμερα. «Για να προλάβουμε έγκαιρα το βακτήριο, πρέπει να διατηρούμε τους πληθυσμούς του εντόμου σε χαμηλά επίπεδα, σε όλη την Κύπρο.

Και δεύτερον να κάνουμε συνεχούς ελέγχους, για να διαπιστώσουμε πολύ νωρίς μία άφιξη του βακτηρίου. Τότε θα είμαστε τυχεροί, αλλά και μεθοδικόι, ώστε ενδεχομένως να καταφέρουμε να το περιορίσουμε για κάποιο χρονικό διάστημα ή και να το κρατήσουμε για μεγάλο χρονικό διάστημα σε πολύ χαμηλά επίπεδα, όπως γίνεται στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ, όπου συναντάται και το έντομο και το βακτήριο, αλλά οι ζημιές που έχουν σημειωθεί από θανάτους δέντρων είναι πάρα πολύ μικρές», είπε.

Την ίδια ώρα επισήμανε ότι το πρόγραμμα που εφαρμόζει η Καλιφόρνια είναι πλήρως οργανωμένο. Με συμμετοχή πάρα πολλών υπηρεσιών και με πολύ καλή συνεργασία μεταξύ των παραγωγών, των ερευνητών και της κυβέρνησης, όπως εξήγησε. Και ασφαλώς με σημαντικές χρηματικές δαπάνες. «Αντιθέτως, στην Κύπρο προσπαθούμε ουσιαστικά να σκοτώσουμε ένα σμήνος μυγών με μία μόνο μυγοσκοτώστρα», ανέφερε. «Υπάρχει κάποια χρηματοδότηση, σίγουρα όμως θα πρέπει αυτό το θέμα να μελετηθεί εκ νέου, δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά θα πρέπει να ληφθούν για σειρά ετών», είπε από την πλευρά της η δρ Μελιφρονίδου - Παντελίδου.

Ευρύ πλάνο

Ο επίκουρος καθηγητής γεωργικής και παραγωγικής εντομολογίας στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο

Αθηνών, Αντώνιος Τσαγκαράκης, ο οποίος έχει ασχοληθεί ερευνητικά και σε βάθος με την ασιατική ψύλλα, όταν εργαζόταν στο Πανεπιστήμιο της Φλόριντα, θεωρεί ότι η επιλογή του Τμήματος Γεωργίας να εισαγάγει το ωφέλιμο παρασποειδές είναι μία πολύ καλή λύση, και ότι θα είναι αρκετά αποτελεσματικό για ένα κλειστό νησί, όπως η Κύπρος. Ανέφερε στην «Κ» ότι συγχρόνως πρέπει να κατατεθεί ένα ευρύ πλάνο ολοκληρωμένης αντιμετώπισης της ασιατικής ψύλλας. Επίσης, μέχρι την εγκατάσταση φυσικών εχθρών, που είναι μακροπρόθεσμος στόχος, δεν πρέπει να αφηθεί το έντομο χωρίς κάποιες μεθόδους ελέγχου του πληθυσμού, είτε καλλιεργητικές, π.χ. το να μειωθεί η αζωτούχος λίπανση, για να περιοριστεί η νεαρή βλάστηση στην οποία είναι ενεργό το βλαβερό έντομο, είτε μείωση των ακανόνιστων αρδεύσεων. Ακόμη προτείνει να γίνει ένα πρόγραμμα, στο οποίο να χρησιμοποιηθούν διάφορα άλλα βιοπροστατευτικά συμβατά με τα παρασποειδή, για να μη σκοτώνουν τα ωφέλιμα έντομα, αλλά να μπορούν να είναι αποτελεσματικά πάνω στον εχθρό.

Ευνοϊκές θερμοκρασίες

Οι υψηλές θερμοκρασίες στην Κύπρο ευνοούν το έντομο, διότι, όπως εξήγησε ο δρ Τσαγκαράκης, οι ευνοϊκότερες για τη δράση του είναι στους 25-27 βαθμούς Κελσίου, κατά τη διάρκεια της μέρας. Συγχρόνως θεωρεί ότι οι χώρες της Μεσογείου είναι σε ευνοϊκότερη θέση σε σύγκριση με τη Φλόριντα, που είναι το παράδειγμα με τις πιο ολέθριες συνέπειες από τη δράση του εντόμου και του βακτηρίου, διότι δεν έχουν τόσο υψηλή ατμοσφαιρική υγρασία, που βοηθά τα δέντρα να βγάζουν συνεχώς βλαστούς. Αντιθέτως, στη Μεσόγειο υπάρχουν περισσότερο ξηροθερμικές συνθήκες, τονίζοντας ότι αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να εφησυχάζουμε.

SAILUN

SMART
FORWARD.

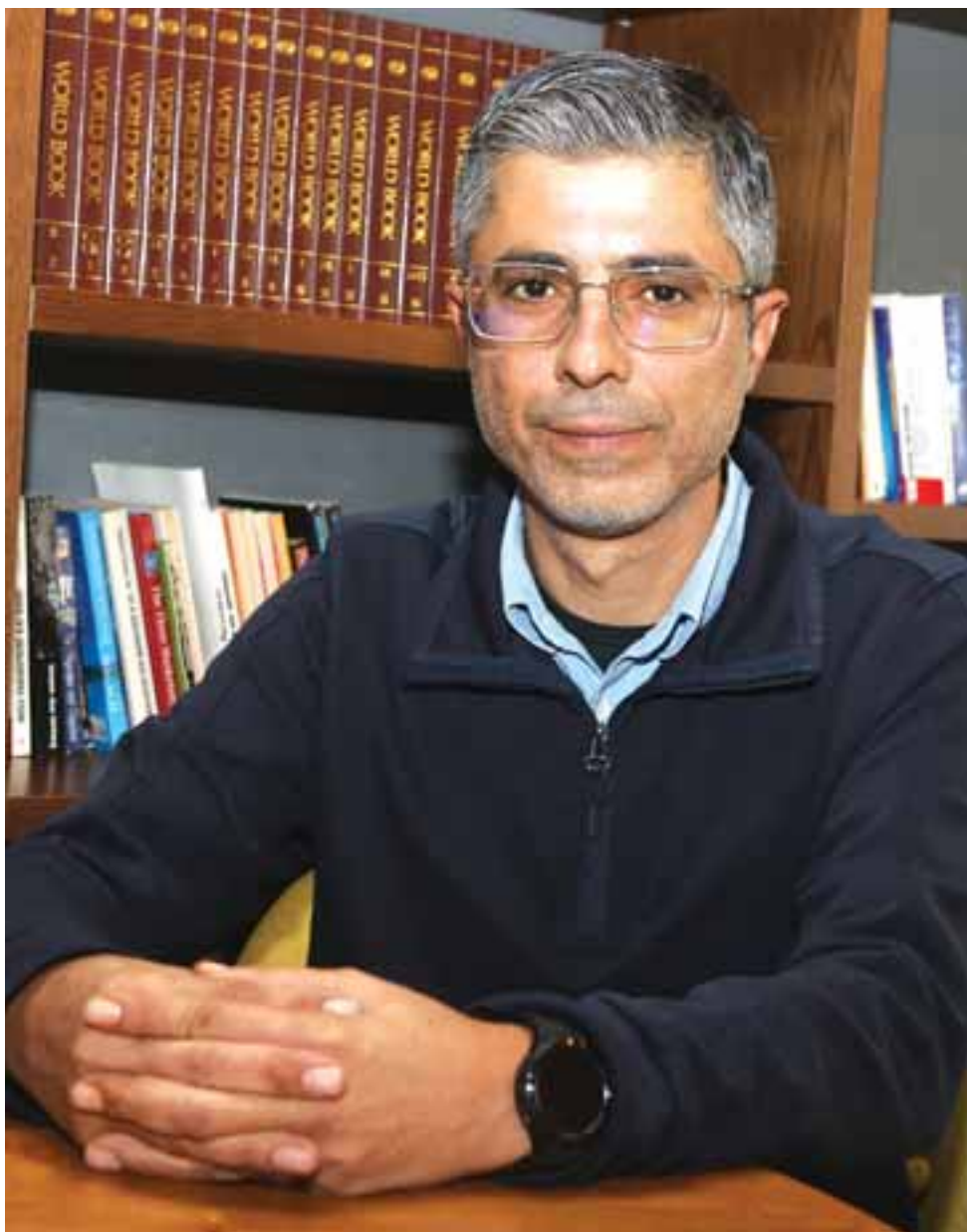

KAPODISTRIAS
AUTOMOTIVE PARTS

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΑΤΑ

Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, T. 22348600

Στον πρώτο ενάμιση χρόνο διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη η αντιπολίτευση του ΔΗΣΥ ήταν αναιμική. Το τελευταίο διάστημα υπάρχει βελτίωση.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΦΛΟΥΡΕΝΤΖΟΣ, δικηγόρος

Ο ΔΗΣΥ χρειάζεται καθαρό πολιτικό στίγμα

Είμαστε η παράταξη των εθνικοφρόνων και εκείνο που μας διακρίνει από τους εθνικιστές είναι η λογική αντιμετώπιση των καταστάσεων

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Ο ΔΗΣΥ πρέπει να επαναποθετηθεί ως ένα αξιακό κόμμα, χρειάζεται καθαρό πολιτικό στίγμα και ισχυρό πολιτικό λόγο χωρίς σκοπιμότητες», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο δικηγόρος Σωτήρης Φλουρέντζος που διεκδικεί τη θέση του αντιπροέδρου του κόμματος. Επισημαίνει ότι τον πρώτο ενάμιση

χρόνο της διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη η αντιπολίτευση από τον ΔΗΣΥ ήταν αναιμική, όμως, όπως σημειώνει, το τελευταίο διάστημα παρατηρείται βελτίωση. Τονίζει ότι όσοι είναι μέλη του ΔΗΣΥ και συμμετέχουν στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη πρέπει να διαγραφούν από το κόμμα και αναφέρει πως, αν εκλεγεί, θα επαναφέρει το θέμα. Τάσσεται, επίσης, ενάντια στην πιθανότητα να γίνει ο ΔΗΣΥ συγκυβέρνηση για λόγους νομής της εξουσίας. Ο κ. Φλουρέντζος αναφέρει πως, είτε εκλεγεί αντιπρόεδρος είτε όχι, δεν θα είναι στις προτεραιότητές του οι βουλευτικές εκλογές.

«Τι έκανε δηλαδή το λεγόμενο σκιάδες υπουργικό σε δύο βδομάδες που να δείχνει ότι αλλάζει η εικόνα που έχει ένα κόμμα τα τελευταία δύο χρόνια;»

«Λέτε ότι ο ΔΗΣΥ έχει χάσει την πολιτική του κατεύθυνση και αρκετές φορές επικρίνατε επιλογές της ηγεσίας του κόμματος. Γιατί

τότε θέλετε να γίνετε αντιπρόεδρος αυτού του κόμματος αφού δεν σας εκφράζει;

«Διεκδικώ γιατί νιώθω ότι ο ΔΗΣΥ όντως έχει χάσει την πολιτική του κατεύθυνση. Πρέπει ο Συναγερμός να επαναποθετηθεί ως ένα αξιακό κόμμα. Αν εκλεγώ, αυτό που θα προσπαθώ να προσφέρω στον ΔΗΣΥ είναι καθαρό πολιτικό στίγμα και ισχυρό πολιτικό λόγο χωρίς σκοπιμότητες. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να κινηθεί πιο φιλελεύθερα και να σταματήσει να φοβάται τυχόν διαρροές προς το ΕΛΑΜ. Είμαστε η παράταξη των εθνικοφρόνων και εκείνο που μας διακρίνει από τους εθνικιστές είναι η λογική και η ορθολογιστική αντιμετώπιση των καταστάσεων. Σε ό,τι αφορά την κριτική, τα μέλη του κόμματος πρέπει και να ασκούν αλλά και να δέχονται κριτική. Πολλές φορές η κριτική οδηγεί σε λήψη σωστών αποφάσεων.

«Σας πείθει ο Συναγερμός στην αντιπολίτευση;

«Στον πρώτο ενάμιση χρόνο διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη η αντιπολίτευση του Συναγερμού ήταν αναιμική. Λάθη και παραλείψεις της κυβέρνησης αφέθηκαν χωρίς κριτική. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα έχει να κάνει με το υπουργείο Δικαιοσύνης. Η κ. Κουκκίδου είχε παυθεί από υπουργός Δικαιοσύνης κατά γενική ομολογία ως αποτυχημένη, όμως, διορίστηκε στο συμβούλιο Κυπριακού του ΔΗΣΥ, λες και ο ίδιος ο Συναγερμός επικροτεί τη θητεία της στο υπουργείο. Ακολουθώντας, είχαμε τον διορισμό του κ. Μάριου Χαρτισιώτη και παρά το γεγονός ότι καταγράφονται αρκετές αστοχίες, δεν βλέπω ουσιαστική κριτική από τον ΔΗΣΥ. Πολλοί μου αναφέρουν ότι αυτό συμβαίνει επειδή ο κ. Χαρτισιώτης είναι γαμπρός ιστορικού στελέχους του κόμματος. Αυτό δεν το δέχομαι. Πάνω από όλα είναι οι αξίες, οι αρχές και η κοινωνία και όχι οποιεσδήποτε σχέσεις.

«Αν εκλεγείτε θα ζητήσετε απομάκρυνση της κας Κουκκίδου από το συμβούλιο Κυπριακού;

«Η απόφαση αυτή έχει ληφθεί και είναι σεβαστή, απλώς καταγράφω τη διαφωνία μου με αυτό που έγινε.

«Γιατί κάνατε τον διαχωρισμό από τον πρώτο ενάμιση χρόνο; Έχει αλλάξει κάτι;

«Εδώ και δύο βδομάδες περίπου έχει συγκροτηθεί το συμβούλιο παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου υπό τον Μιχάλη Ιωαννίδη και φαίνεται ότι τα πράγματα διορθώνονται. Αυτό όμως δεν αρκεί. Πρέπει όλοι οι αξιωματούχοι του κόμματος και οι βουλευτές να δώσουν προς αυτή την κατεύθυνση.

«Τι έκανε δηλαδή το λεγόμενο σκιάδες υπουργικό σε δύο βδομάδες που να δείχνει ότι αλλάζει η εικόνα που έχει ένα κόμμα τα τελευταία δύο χρόνια;

«Παρακολουθούν τις εξελίξεις και κάνουν παρεμβάσεις εκεί που όπου χρειάζεται. Για παράδειγμα, ενώ η κυβέρνηση βγήκε να πανηγυρίσει για την ανάπτυξη της οικονομίας, το Συμβούλιο επισήμανε ότι αυτό δεν αποτυπώνεται στο μέ-

σο νοικοκυριό και πρότεινε συγκεκριμένα μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση.

«Η μήπως επειδή ανέλαβε ένας φίλος σας, αφήσατε στην άκρη την αντιπολιτευτική σας διάθεση προς το κόμμα;

«Στην πολιτική για μένα δεν υπάρχουν φιλίες.

«Σας έγινε πρόταση να λάβετε μέρος στο σκιάδες υπουργικό;

«Ναι, μου ζητήθηκε να συμμετάσχω στο συμβούλιο παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου, όμως, για συγκεκριμένο λόγο τελικά δεν κατέστη εφικτό. Δεν αισθάνομαι αδικία αλλά αντιθέτως στηρίζω αυτή την προσπάθεια.

«Από αυτά που λέτε προκύπτει

“

Επέκρινα πρόσφατα τον κ. Καρούσο, ο οποίος, στο πλαίσιο προφανώς της προεκλογικής του εκστρατείας, συνάντησε τον κ. Ανδρέα Τσαγγαρίδη, ο οποίος ήταν πρωτοστάτης στην εκλογή Χριστοδουλίδη.

Πολλοί μου αναφέρουν ότι ο ΔΗΣΥ δεν ασκεί κριτική στον κ. Χαρτισιώτη επειδή είναι γαμπρός ιστορικού στελέχους του κόμματος. Αυτό δεν το δέχομαι.

«Κάτι μεσολάβησε και δεν λάβατε τελικά μέρος.

«Δεν θα ήθελα να πω κάτι περισσότερο.

«Λέτε ότι το κόμμα έχει χάσει την πολιτική του κατεύθυνση, ότι δεν έχει ισχυρό πολιτικό λόγο και ότι για πολύ καιρό η αντιπολίτευση που ασκούσε δεν ήταν επαρκής. Η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει ευθύνη γι' αυτά;

«Η Αννίτα Δημητρίου έχει κάποια θετικά ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως η επαφή με τον κόσμο, η επικοινωνία και η εικόνα, όμως υπάρχουν και αδυναμίες που δεν αφορούν απαραίτητα το πρόσωπό της αλλά τις συνθήκες μέσα στις οποίες ανέλαβε και ίσως τα άτομα που στελεχώνουν οργανικές θέσεις του κόμματος. Εκείνο που θα μπο-

ρούσα να προσφέρω στην Αννίτα Δημητρίου είναι μια αντίθετη και τεκμηριωμένη άποψη εκεί και όπου χρειάζεται. Την καλώ να μη δημιουργήσει την ίδια κατάσταση που έχει δημιουργήσει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, ο οποίος έχει μαζέψει γύρω του άτομα που μόνο τον επικροτούν και του λένε μόνο μπράβο, όμως, αποτελεσμα να έχει δημιουργηθεί ένα ροζ συννεφάκι γύρω από το Προεδρικό και όλοι τους νομίζουν ότι τα πράγματα στον τόπο είναι ρόδινα και ανθηρά.

«Είναι χαρακτηριστικές οι επικριτικές αναρτήσεις σας στην πλατφόρμα X για την κα Δημητρίου. Τώρα, επειδή διεκδικείτε την αντιπροεδρία του κόμματος, λέτε ότι οι όποιες αδυναμίες υπάρχουν δεν αφορούν την ίδια;

«Η Αννίτα Δημητρίου εκτός από πρόεδρος του ΔΗΣΥ είναι και πρόεδρος της Βουλής, άρα πρέπει να εξισορροπήσει μεταξύ των δύο θέσεων. Προσωπικά, βλέπω ότι τα πράγματα βελτιώνονται. Όταν δω ότι πάνε στραβά δεν θα έχω κανένα δισταγμό να βγω να το πω. Έτσι θεωρώ ότι ένα κόμμα προοδεύει και μεγαλώνει.

«Είχατε επικρίνει κι άλλα μέλη της ηγεσίας του κόμματος για διάφορους λόγους. Πώς θα συνηγάριζε με αυτούς, αν εκλεγείτε, αφού έχετε σοβαρές πολιτικές διαφορές;

«Εκεί που πρέπει να συγκρουστώ, θα το κάνω. Όμως δεν θα συγκρουστώ με άτομα, αλλά με θέσεις ή την απουσία αυτών.

«Γιατί είπατε ότι η υποψηφιότητά σας δεν έχει την εύνοια του Προεδρικού; Τι σχέση έχει το Προεδρικό με εσωκομματικές εκλογές στον ΔΗΣΥ;

«Άτομα, όπως στην περίπτωση μου, που έχουν ισχυρό αντιπολιτευτικό λόγο δεν έχουν την εύνοια του Προεδρικού. Γι' αυτό επέκρινα πρόσφατα και τον κ. Καρούσο, ο οποίος πριν από μερικές ημέρες συνάντησε στο πλαίσιο προφανώς της προεκλογικής του εκστρατείας τον κ. Ανδρέα Τσαγγαρίδη, ο οποίος ήταν πρωτοστάτης στην εκλογή Χριστοδουλίδη και ο οποίος επισκέπτεται συχνά πυκνά το Προεδρικό.

«Και τι εννοείτε όταν λέτε ότι είχατε προσωπικό κόστος για την ευθύτητα των απόψεών σας;

«Σε επαγγελματικό επίπεδο, σε περιπτώσεις που χρειαζόταν η απόφαση ενός υπουργείου, οι αιτήσεις που κατέθετα εκ μέρους πελατών μου αργοπορούσαν χαρακτηριστικά.

«Πώς καταλήξατε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει σκοπιμότητα;

«Για παράδειγμα για το ίδιο θέμα, ένα υπουργείο γνωρίζω ότι απάντησε σε αιτήσεις άλλων γραφείων σε δύο μήνες, ενώ σε δικές μου αιτήσεις έκαναν πολλαπλάσιο διάστημα. Και το αφήνω μέχρι εδώ για ευνότητος λόγους. Και πέραν από αυτό, επί καθημερινής βάσεως με αντιδορούσαν τα βρώμικα accounts του Προεδρικού σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Να διαγραφούν τα μέλη του ΔΗΣΥ που συμμετέχουν στην κυβέρνηση

«Από όσα λέτε προκύπτει ότι είστε εναντίον της ένταξης του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

«Τάσσομαι ενάντια στην πιθανότητα να γίνει ο Συναγερμός συγκυβέρνηση για λόγους νομής της εξουσίας. Θα ήμουν υπέρ, αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης ζητούσε συγγνώμη από τα μέλη του ΔΗΣΥ για τη στάση του στις προεδρικές εκλογές και αν μετακινείται πολιτικά προς τον ΔΗΣΥ, υιοθετώντας τις θέσεις του κόμματος ως πρόγραμμα διακυβέρνησής του.

«Ποιες είναι δηλαδή οι τόσο σοβαρές πολιτικές διαφορές του Χριστοδουλίδη με τον ΔΗΣΥ και πρέπει να μετακινηθεί;

«Υπάρχουν διαφορές στο Κυπριακό, την οικονομία, τις μεταρρυθμίσεις και σε άλλα ουσιαστικά ζητήματα. Όμως, η βασική διαφορά έχει να κάνει με το Κυπριακό. Ο ΔΗΣΥ έχει ξεκάθαρη θέση, ενώ ο Χριστοδουλίδης και προεκλογικά και μετεκλογικά είναι όλο ηξείς

Τάσσομαι ενάντια στην πιθανότητα να γίνει ο ΔΗΣΥ συγκυβέρνηση για λόγους νομής της εξουσίας.

αφήξεις στο υπ' αριθμόν ένα θέμα του τόπου.

«Ο οποίος ήταν σχεδόν 10 χρόνια στην κυβέρνηση Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ με ρόλο και λόγο στη διαχείριση του Κυπριακού.

«Για να εκλεγεί, κρίθηκε βάσει του προεκλογικού του προγράμματος που δεν είχε σχέση με τις θέσεις του ΔΗΣΥ, αλλά αντίθετως επεδίωκε να στηριχθεί ακόμη και από κομματικούς χώρους που απορρίπτουν τη συμφωνημένη βάση λύσης.

«Όπως και ο Αβέρωφ.

«Με ξεκάθαρες όμως θέσεις στο Κυπριακό και όχι όπως αυτά που έλεγε ο Χριστοδουλίδης.

«Να διαγραφούν τα μέλη της κυβέρνησης που είναι και μέλη του ΔΗΣΥ;

«Φυσικά και πρέπει να διαγραφούν για να αποδείξουμε και στην πράξη ότι ο ΔΗΣΥ είναι στην αντιπολίτευση.

«Αρα αν εκλεγείτε θα επαναφέρετε το θέμα;

«Πρόσφατα το έθεσε ο κ. Φαίδωνος. Αντιλαμβάνομαι ότι αυτό που λέχθηκε στο Πολιτικό Γραφείο είναι ότι πρόκειται για ζήτημα που αφορά το Πειθαρχικό Συμβούλιο. Αν εκλεγώ, θα επαναφέρω το θέμα.

«Εδώ λέτε να τους διαγράψουν, όμως στην περίπτωση της κας Κουκκίδου λέτε ότι η απόφαση είναι σεβαστή.

«Εδώ η παραβίαση συνεχίζεται, ενώ η κα Κουκκίδου παύθηκε από τον κ. Χριστοδουλίδη και μετά διορίστηκε στο συμβούλιο Κυπριακού του κόμματος και αποτελεί κατά την άποψή μου πολιτική αστοχία, αλλά δεν είναι το ίδιο.

«Γιατί είναι τόσο αρνητική η αξιολόγησή σας για τη διακυβέρνηση Χριστοδουλίδη;

«Σίγουρα το πρόσημο για την κυβέρνηση είναι αρνητικό. Ενδεικτικά αναφέρω ότι το μέσο νοικοκυριό δυσκολεύεται να βγάλει τον μήνα, η γραφειοκρατία καλά κρατεί, παρά το γεγονός ότι μας έταξαν ηλεκτρονική διακυβέρνηση και σίγουρα δεν υπάρχει αξιοκρατία. Επειδή όμως δεν πρέπει να μπενίζουμε τα πάντα, θα ήθελα να πω ότι υπάρχουν και δυο τρεις υπουργοί που παράγουν έργο. Όμως, υπάρχουν και υπουργοί που έχουν αποτύχει και οδηγούμαστε από το ένα φιάσκο στο άλλο, όπως οι υπουργοί Ενέργειας, Μεταφορών, Εργασίας και Δικαιοσύνης.

«Στον ΔΗΣΥ υπάρχει μια άτυπη συζήτηση για το 2028. Αννίτα και Αβέρωφ έχουν ήδη εκφράσει ενδιαφέρον. Εσείς πώς τοποθετείστε;

«Η Αννίτα Δημητρίου εκ της θέ-

σεώς της μπορεί να διεκδικήσει το χρίσμα για τις Προεδρικές. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου παραμένει ένα σημαντικό πολιτικό κεφάλαιο για την παράταξη και για τον τόπο και έχει δικαίωμα να διεκδικήσει το χρίσμα. Ο ΔΗΣΥ έχει συγκεκριμένη διαδικασία όσον αφορά την επιλογή υποψηφίου για τις Προεδρικές και θα ήταν καλύτερα αυτή η διαδικασία να γίνει έγκαιρα και νωρίτερα από άλλες φορές και η τελική απόφαση να γίνει σεβαστή από όλους. Κι αν δεν είναι η πρόεδρος του κόμματος η υποψήφια για τις Προεδρικές, δεν θα είναι η πρώτη φορά που ο Συναγερμός θα διεκδικήσει με άλλο πρόσωπο πέραν του προέδρου του.

«Οι βουλευτικές εκλογές σας ενδιαφέρουν;

«Είτε εκλεγώ αντιπρόεδρος είτε όχι δεν θα είναι στις προτεραιότητές μου οι βουλευτικές. Πιστεύω στη συμμετοχική δημοκρατία. Εκεί που είναι εφικτό δεν πρέπει άτομα να καταλαμβάνουν πέραν της μιας θέ-

σης. Για παράδειγμα, ο κ. Καρούσος είναι πρόεδρος του Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης Αμμοχώστου και δεν θεωρώ ότι μπορεί να προσφέρει κάτι περισσότερο στον Συναγερμό, αν κατέχει και δεύτερη θέση.

«Πάντως, όλα τα μέλη της ηγεσίας του κόμματος είναι και βουλευτές.

«Θεωρώ ότι έχω απαντήσει.

«Να τηρεί αποστάσεις από τη δεκαετία Αναστασιάδη ο Συναγερμός ή η ταύτιση προκύπτει εκ των πραγμάτων;

«Η κυβέρνηση Αναστασιάδη έχει προσφέρει στον τόπο σημαντικά επιτεύγματα όπως η επανέκαμψη της οικονομίας και η εισαγωγή του ΓεΣΥ, όμως είναι υπό εξέλιξη μια έρευνα της Αρχής κατά τις Διαφορές για τον κ. Αναστασιάδη και θα πρέπει να αναμένουμε το αποτέλεσμα. Σίγουρα για το Κραν Μοντανά ο κ. Αναστασιάδης ελέγχεται, διότι δεν εξάντλησε όλες τις πιθανότητες για λύση του Κυπριακού.

Η επιστροφή της Επιτροπής

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ήταν καλοκαίρι όταν συναντηθήκαμε και ήταν έναν περίπου χρόνο μετά το ξέσπασμα της πανδημίας. Είχε έρθει για λίγες μέρες στην Κύπρο και της ζήτησα συνέντευξη, γιατί μου φαινόταν αδιανόητο—όπως και ήταν—ότι μόλις διορίστηκε επιτροπος Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων της Ε.Ε. βρέθηκε αντιμετώπι με τέτοια πρωτόγνωρη συνθήκη, την οποία έπρεπε μάλιστα να διαχειριστεί σε ένα εντελώς διαφορετικό επίπεδο πολιτικών αποφάσεων και ισορροπιών που προϋπέθετε ακόνισμα ικανοτήτων σε πολλά επίπεδα. Η κα Στέλλα Κυριακίδου βρέθηκε ξαφνικά και απότομα στο επίκεντρο της διαχείρισης μιας πρωτοφανούς κρίσης, όπου ενώ ακόμα δεν την ήξερε κανείς, εκείνη έπρεπε να συνομιλεί με 27 υπουργούς Υγείας, με τις μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες, με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, με τους επιδημιολόγους και ένα σωρό άλλους φορείς, ψάχνοντας μηχανισμούς αντιμετώπισης και τρόπους σκέψης έξω από το κουτί, δεδομένης της απουσίας οποιωνδήποτε «προτύπων». Με πιο απλά λόγια, η κα Κυριακίδου μόλις πάτησε το πόδι της στην Κομισιόν κλήθηκε να ανεβεί ένα τεράστιο βουνό, το οποίο ελάχισται από τους σύγχρονους τουλάχιστον πολιτικούς μας —και αυτό το λέω χωρίς ενδοιασμούς— θα είχαν την ικανότητα και το σθένος να το ανεβούν με τη μεθοδικότητα, την ψυχραιμία, την ενσυναίσθηση και το πολιτικό ήθος που η ίδια επέδειξε. Όταν τη συνάντησα εκείνο το απόγευμα στο σπίτι της και παρότι ήταν ακόμα πολύ νωρίς, με την πανδημία να βρίσκεται στο απόγειό της, τη ρώτησα, θυμάμαι, πώς θα ήθελε να κλείσει τη θητεία της. «Θέλω να κοιτάξω πίσω και να πω ότι έκανα το καλύτερο που μπορούσα», μου είπε. «Το καρτοφυλάκιό μου», συμπλήρωσε, «πериλαμβάνει σειρά άλλων σημαντικών θεμάτων, όπως την αντιμετώπιση του καρκίνου, την ασφάλεια των τροφίμων, την ευημερία των ζώων κ.ά. και κλείνοντας τη θητεία μου θα ήθελα να έχω βάλει και εγώ το δικό μου λιθαράκι για να κάνω τη διαφορά σε όλα αυτά τα θέματα για την Ευρώπη». Και ερχόμαστε στο τώρα. Η θητεία της έχει τελειώσει και περίπου πριν από μία βδομάδα επέστρεψε στην Κύπρο κουβαλώντας μαζί της εκτός από πολύτιμες εμπειρίες, την εκτίμηση και τον σεβασμό αξιωματούχων υγείας, εμπειρογνομύμων και άλλων Ευρωπαίων πολιτικών που επαίνεσαν το έργο της. Το θαυμαστικό, ωστόσο, στον επίλογο της θητείας της το πρόσθεσε το Πολίτικο, το οποίο αξιολογώντας την απερχόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βαθμολόγησε με άριστα μόνο πέντε επιτρόπους και μία από αυτούς είναι η κα Κυριακίδου. Και σε μια εποχή όπως αυτή που διανύουμε, όπου η πολιτική συρρικνώνεται και καθημερινά στις διαστάσεις της ινσταντ-καμικής εικόνας και το πολιτικό βάθος σκέψης εξαντλείται στους ελάχιστους χαρακτήρες του Χ, η εν λόγω αξιολόγηση είναι κάτι περισσότερο από αξιοσημείωτη. Είναι μια υπενθύμιση για την ποιότητα που πρέπει να διαθέτει ο πολιτικός που εκπροσωπεί τη χώρα μας στην Ε.Ε. και όπου αλλού, προκειμένου να μας είναι ουσιαστικά χρήσιμος. «Η κα Κυριακίδου προώθησε περισσότερες πολιτικές στον τομέα της υγείας», γράφει το Πολίτικο, «από οποιονδήποτε άλλο προκάτοχό της. Σε αυτές περιλαμβάνονται η νέα νομοθεσία για την αξιολόγηση φαρμάκων, η χρηματοδότηση της ρυθμιστικής αρχής για τα φάρμακα, η ενοποίηση δεδομένων υγείας της Ε.Ε. καθώς και η έναρξη μιας μεγάλης αναθεώρησης των φαρμακευτικών κανόνων. Επίσης, γυήθηκε γρήγορων αναθεωρήσεων των κανόνων που διέπουν τα φάρμακα και τους οργανισμούς ασθενειών εν μέσω της πανδημίας του Covid και νγήθηκε πρωτοβουλιών για την ψυχική υγεία και τον καρκίνο». Για όλους αυτούς τους λόγους που καταγράφει το Πολίτικο, αλλά και γενικά για τον τρόπο με τον οποίο η κα Κυριακίδου πολιτεύτηκε στην Ε.Ε., εστιάζοντας στην ουσία και όχι στην εικόνα, στο αληθινό πρόσωπο της πολιτικής και όχι στο προσώπειο της, στην πραγματική πραγματικότητα και όχι στην εικονική, οφείλουμε να προβληματιστούμε για το πού βρίσκεται πλέον ο πήχης των δικών μας πολιτικών κριτηρίων ώστε πολιτικό όπως την κα Κυριακίδου να αποτελούν εξαίρεση στον κανόνα και όχι τον ίδιο τον κανόνα.

elenixenou11@gmail.com

Φωτογραφία που δημοσίευσε το ιρανικό υπουργείο Άμυνας, που δείχνει τον δορυφορικό φορέα Simorgh (Phoenix) του Ιράν να εκτοξεύεται από το διαστημόπλοιο Imam Khomeini στο Semnan, στο κεντρικό Ιράν.

Τα ανοικτά μέτωπα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τις τελευταίες μέρες οι πολίτες παρακολουθούσαν να ανοίγει στο εσωτερικό, το ένα μέτωπο μετά το άλλο. Οι γιατροί είχαν ήδη προχωρήσει σε 48ωρη απεργία διεκδικώντας το ποσό των 2,5 εκατομμυρίων για το έτος 2023, στην ξενοδοχειακή βιομηχανία η σύμβαση βρισκόταν στον αέρα και βεβαίως στον κλάδο του έτοιμου σκυροδέματος εντεινόνταν τα απεργιακά μέτρα. Σε όλο αυτό είχαν προστεθεί οι αντιδράσεις των εκπαιδευτικών για τους χειρισμούς της υπουργού Παιδείας Αθηνάς Μιχαηλίδου, γύρω από το ζήτημα της αξιολόγησής τους, η αποκάλυψη ότι η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν μπορεί να λειτουργήσει ως έχει, ενώ παράλληλα επεδωδόνταν πως οι δημόσιες συμβάσεις βρίσκονταν σε μία μεγάλη «υπαρξιακή κρίση». Όχι μόνο εξαιτίας της σύγκρουσης στο Βασιλικό, αλλά και της κρίσης που προκλήθηκε στη σύμβαση δρόμου Πόλυν-Πάφου. Ήταν ίσως η πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια που άνοιγαν τόσα παράλληλα μέτωπα στα της εσωτερικής διακυβέρνησης. Είχε να κάνει άραγε με τον πληθωρισμό, με παράλογες απαιτήσεις κάποιων παραγόντων ή με πολύ κακούς χειρισμούς; Το Προεδρικό και εμπλεκόμενοι υπουργοί υπαινιχθηκαν πως κάποιος επιχειρούν να εκβιάσουν την οικονομία και ότι συγκεκριμένα πολιτικά συμφέροντα βρίσκονται πίσω από τις απεργίες. Η κυβέρνηση, ωστόσο, είχε ευκόλως αγνοήσει το εξής: Ένα χρόνο προηγουμένως, η κοινωνία παρακολουθούσε την εφαρμογή ΑΤΑ, από την οποία επωφελούνταν οι υπηπλόβαθμοι αξιωματούχοι. Η κοινωνία παρακολουθούσε την ηγεσία του τόπου να απολαμβάνει διπλές συντάξεις και ωφελήματα. Παρακολουθούσε παράλληλα τη μεγέθυνση του κρατικού τομέα με αυξήσεις των δημοσίων υπαλλήλων και των μισθών τους. Δίδοντας την αίσθηση σε κάποιους πως η Πολιτεία εξυπηρετεί μία συγκεκριμένη ελίτ, αυτή των δημοσίων υπαλλήλων. Και σε άλλους την αίσθηση ότι από τη στιγμή που η ηγεσία του τόπου επωφελείται πρώτα από την οικονομική ευμάρεια, τότε για ποιο λόγο να μη διεκδικήσουν περισσότερα ωφελήματα και άλλες εργασιακές ομάδες; Οι απεργίες στον κλάδο του έτοιμου σκυροδέματος τερματίστηκαν τελικώς, ενώ σύμβαση υπογράφηκε και στον ξενοδοχειακό τομέα. Λύση ελπίζουμε να βρεθεί σύντομα και στον τομέα της υγείας. Αν όμως για το μπάχαλο που προηγήθηκε όλο αυτό το διάστημα θεθούν ερωτήματα, αν υπάρχουν επι-

κρίσεις η κυβέρνηση θα κουνήσει το δάκτυλο για μπενισιτική κριτική. Θα καταγγείλει εμπάθεια και σκοπιμότητες. Αν πιεστεί θα αλλάξει την ατζέντα επαναφέροντας τον σχεδιασμό της για αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ... μετά τη λύση. Και θα αφήσει τις κρίσεις να εντείνονται καταγγέλλοντας τους προκατόχους της. Το είδαμε με την απεργία των γιατρών, όπου αντί να διαπραγματευτούν σωστά ζητώντας διασφαλίσεις για την αυτονόμηση των νοσηλευτριών έριχναν λάδι με δηλώσεις περί εκβιασμού. Είδαμε την πλήρη σύγκρουση στον κλάδο του έτοιμου σκυροδέματος, που είχε ως αποτέλεσμα ο υπουργός Εργασίας να κάνει έκκληση στα κόμματα να μεσολαβήσουν και να το παίρνει πίσω μετά τις αντιδράσεις. Το βλέπουμε κυρίως όμως στις δημόσιες συμβάσεις. Η κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη ομολογούμενως έχει κληρονομήσει κακές συμφωνίες και θολές διαπραγματεύσεις από την κυβέρνηση του Νίκου Αναστασιάδη. Ρόλος της κυβέρνησης δεν είναι να δακτυλοδείχνει τους προκατόχους της ως τους υπαίτιους των κρίσεων, ιδιαίτερα όταν κάποιος που κυβερνούν σήμερα ήταν πρωταγωνιστές της προηγουμένως διακυβέρνησης. Ρόλος της δεν είναι να μετατρέπεται σε έρμαιο εκβιασμών. Δεν είναι όμως ούτε ρόλος της να εξωθεί τις κρίσεις στα άκρα γιατί φοβάται να λάβει αποφάσεις. Είδαμε πού οδηγώσε η κακή διαπραγμάτευση στην περίπτωση του Βασιλικού, επαναλήφθηκε και στην περίπτωση του χρόνου Πόλυν-Πάφου γείροντας ερωτήματα για το ποιες είναι οι πραγματικές προθέσεις των υπουργών που τα χειρίζονται. Η περίπτωση των δημοσίων συμβάσεων, τα μεγάλα έργα που καθυστερούν να ολοκληρωθούν, οι εργασιακές απαιτήσεις που ολούν αλλάζουν, επιβεβαιώνουν πως η υφιστάμενη κυβέρνηση θα έχει αρκετά ανοικτά μέτωπα το επόμενο διάστημα. Στο χέρι της είναι να αποδείξει αν μπορεί να διαχειριστεί κρίσιμες καταστάσεις. Ρόλος της κυβέρνησης δεν είναι να βγει αλώβητη από το blame game και να κερδίζει ευκαιριακά επικοινωνιακούς πόντους. Αυτό θα οδηγήσει σε μεγαλύτερες κρίσεις και την οικονομία σε μεγαλύτερες περιπέτειες. Το μεγάλο στοίχημά της είναι να αποδείξει ότι μπορεί να λάβει αποφάσεις έστω κι αν αυτές θα πλήξουν την εικόνα της. Και κυρίως να αποδείξει έστω και με αρκετή καθυστέρηση, ότι μπορεί να κυβερνήσει.

economidoum@kathimerini.com.cy

Το τελευταίο αυτογκόλ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Οποιος έχει την ευκαιρία να συνομιλεί με κυβερνητικά στελέχη, εύκολα διαπιστώνει ότι το «αφήγημα» είναι ίδιο και επαναλαμβανόμενο: η κυβέρνηση και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης προσωπικά αδικούνται. Είτε γιατί τα «εχθρικά» ΜΜΕ ασκούν σκληρή και ενίοτε άδικη κριτική, είτε γιατί οι δημοσκοπήσεις αναπαράγουν ένα κλίμα δυσαρέσκειας στην κοινωνία το οποίο βρίσκεται σε απόλυτη αναντιστοικία με τους δείκτες της οικονομίας, είτε γιατί τα προβλήματα της καθημερινότητας διογκώνονται μέσα στο τοξικό περιβάλλον των social media. Αυτά τα λένε οι σοβαροί και μετρημένοι. Υπάρχουν βεβαίως και οι άλλοι, οι «αυθόρμητοι» χειροκροτητές, που επινοούν θεωρίες συνωμοσίας ή ακόμα χειρότερα τα παίρνουν όλα πολύ προσωπικά. Δεν θα ασχοληθούμε με αυτούς καθώς υπάρχουν αρμοδιότεροι, ειδικοί επιστήμονες που εντρυφούν στην άβυσσο της ψυχής, για να αναλύσουν τις εξάρσεις πίστης και αφοσίωσης στην όποια εξουσία. Μια ψύχραιμη ανάλυση των αιτίων σε σχέση με το αρνητικό πρόσημο που λαμβάνει η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη καλό είναι να εστιάσει όχι στα μεγάλα και βαρύγδουπα αλλά στα μικρά και καθημερινά. Κοντολογίς σε αυτά που διαμορφώνουν το ύφος της σημερινής διακυβέρνησης. Αντιλαμβάνομαι ότι οι πολιτικοί έχουν μια έφεση στην υψηλή πολιτική και τις γεωπολιτικές αναλύσεις, πλην όμως αυτά ελάχιστους αφορούν. Ο κόσμος θα ασχοληθεί με ό,τι επηρεάζει την τσέπη του (η διπλή αναβάθμιση της οικονομίας π.χ. δεν έλυσε το πρόβλημα της ακρίβειας ούτε και άλλα ζωτικής σημασίας προβλήματα όπως το στεγαστικό) και ό,τι προκαλεί τη νοσηρότητά του. Το τελευταίο ειδικά, που κάποιος βιάζονται να υποβιάσουν σε «πολιτικό κουτσομπολιό», αποτελεί τον πυρήνα της χαμηλής δημοτικότητας του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο Πρόεδρος, ως υποψήφιος, είχε προτάξει ένα άλλο ύφος εξουσίας. Είχε ανεβάσει τον πήχη ψηλά μιλώντας για εκσυγχρονισμό που θα αναγαλάκτιζε επιτέλους την κυβερνητική μηχανή από το κράτος του '60. Αν λοιπόν αναρωτιόμαστε εκεί στον Λόφο τι πάει λάθος δεν έχουν παρά να ξαναδιαβάσουν με προσοχή την ανακοίνωση του υπουργείου Γεωργίας: «... κανένας υπάλληλος του ΥΓΑΑΠ ανεξαρτήτως βαθμίδας δεν θα προβαίνει σε δηλώσεις στα ΜΜΕ αν πρώτα δεν μιλήσει με την κα Έλενα Φυσέντζου, εάν δεν έχει λάβει την έγκριση από την κα Υπουργό και αν δεν τύχει της απαραίτητης καθοδήγησης για το τι θα πει, από το Γραφείο της κα Υπουργού...». Θα ήταν απλώς αστείο, εάν ζούσαμε στο 1984. Όταν όμως αυτό το φιρμάνι εκδίδεται από υπουργό το 2024 πρόκειται για ένα καταγέλαστο αυτογκόλ το οποίο χρεώνεται η κυβέρνηση. Η Μαρία Παναγιώτου άλλωστε δεν ήταν παρά ένα ακόμα κομματικό στέλεχος (μεσαίου βεληνεκούς κίχλας) που η τύχη του χαμογέλασε για να βρεθεί με υπουργικό καρτοφυλάκιο. Το μόνο που μπορεί να υποθέσω είναι ότι καβάλισε το καλάμι, γεγονός που ενδεχομένως γραφτεί κάποτε στις υποσημειώσεις της Ιστορίας. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, όμως, δεν έχει καμία δικαιολογία όταν ανέχεεται αυτού του είδους τις αναχρονιστικές συμπεριφορές. Κι όταν το κάνει, θα πρέπει να γνωρίζει ότι η ανοχή καταγράφεται ως ένα ακόμα κρούσμα αποτυχίας γι' αυτά που υποσχέθηκε να κάνει.

Υγ. 1. Πρόσφατα βρέθηκε στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου και αντίκρισα την άλλη όψη: το ποτήρι να είναι μισογεμάτο. Είδα δεκάδες νέα παιδιά, φοιτητές και φοιτήτριες, να μελετούν σε ένα υποδειγματικό περιβάλλον - ένα αρχιτεκτονικό κόσμημα με την υπογραφή του κορυφαίου Ζαν Νουβέλ. Μια άλλη Κύπρος, αντίδοτο στην γκρίνια και τη μιζέρια που μας κατακλύζει καθημερινά. Με κινδύνο να ακουστή πομπώδης, τολμώ να πω ότι αισθάνθηκα υπερήφανος για το αισθητικό επίπεδο και την ποιότητα που προσφέρει το κρατικό πανεπιστήμιο της χώρας μου.

Υγ. 2. Την περασμένη Δευτέρα το Δ.Σ. του ΘΟΚ, σε μια συγκινησιακά φορτισμένη τελετή, τίμησε τον Νίκο Χαρολάμπους δίνοντας το όνομά του στη Νέα Σκηνή. Έναν καλλιτέχνη που όπως εύστοχα είπε η σπουδαία Αννίτα Σαντοριναίου, υπήρξε «η μήτρα του σύγχρονου κυπριακού θεάτρου». Ας μου επιτραπεί μια παρατήρηση, με την ελπίδα ότι η κυρία υφυπουργός Πολιτισμού διαβάζει εφημερίδες: Τους μεγάλους καλλιτέχνες οφείλουμε ως πολιτεία να τους τιμώμε και όταν είναι ενεργοί. Ογκώλθισι της τέχνης, όπως π.χ. η Δέσποινα Μπεμπεδέλ, αξίζουν τουλάχιστο ένα ευχαριστώ απ' όλους μας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ολλανδικό μάθημα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Δύσκολα μπορεί κάποιος να ξεχάσει τις διθυραμβικού τύπου δηλώσεις του προέδρου Χριστοδουλίδη, στελεχών της κυβέρνησης και συνεργατών του, αναφορικά με τα υποτιθέμενα επιτεύγματα στη Σύνοδο Κορυφής του περασμένου Απριλίου, με επίκεντρο τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Όταν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας διατύπωνε τον παντελώς αβάνισμο ισχυρισμό, ότι διόθεν εξασφάλισε τη διασύνδεση των ευρωτουρκικών ντοσιέ με το Κυπριακό και την επίλυσή του. Κάτι που αναπαρήγαγε η γνωστή χορωδία του Προεδρικού και κατάπνε αμάσπητο η συντριπτική πλειονότητα των αγαπτών συναδέλφων, δημοσιογράφων, σερβιρόντας το στην κοινωνία των πολιτών, ως αναντίλεκτο γεγονός. Η πραγματικότητα βεβαίως ήταν και εξακολουθεί να είναι πολύ διαφορετική, όπως επιστομάναμε πολλές φορές στην «Κ», καθώς διασύνδεση ευρωτουρκικών και Κυπριακού ουδέποτε υπήρξε. Γιατί, ο Πρόεδρος μας αποδέχθηκε στις 17-18 Απρι-

λίου την «προώθηση της εργασίας», επί όλων των ευρωτουρκικών ντοσιέ, σε επιτά συνολικά πυλώνες, χωρίς το Κυπριακό να αποτελεί προϋπόθεση για την υλοποίησή τους. Η Ε.Ε. αρκέστηκε απλώς να ενθαρρύνει την Τουρκία να συμβάλει εποικοδομητικά στην επίλυση του Κυπριακού, η οποία ωστόσο δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για κανένα ευρωτουρκικό ντοσιέ. Κάτι, άλλωστε, που αποδείχθηκε και στην πράξη, καθώς επανήρchiαν όλοι οι ευρωτουρικοί υπηπλοί διάλογοι, προσκλήθηκε ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας σε άτυπο Συμβούλιο της Ε.Ε. και μεταξύ άλλων δρομολογούνται πλέον η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, η εγκαθίδρυση Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας και η πλήρης επαναδρασριοποίηση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στη χώρα. Με τη Λευκωσία να εξακολουθεί να πουλάει το αφήγημα της διασύνδεσης, το οποίο εκ του αποτελέσματος και με δεδομένα όλα τα πιο πάνω, χωρίς μάλιστα να κουνιέται φύλλο στο Κυπριακό, αγγίζει τα όρια του εμπαιγμού.

Εμπαιγμός, ο οποίος εξαντλείται στα όρια της κοινής γνώμης στην Κύπρο, όπως αποδείχθηκε περίτρανα στην πρόσφατη προπαρασκευαστική συνάντηση των 27 κρατών-μελών, για την έκδοση των επικείμενων Συμπερασμάτων της Ε.Ε. (λεπτομέρειες στη σελίδα 3). Εκεί, λοιπόν, όπως αποκαλύπτει σήμερα η «Κ», καταγράφηκαν σημαντικές παρεμβάσεις και η Λευκωσία αντί «διασύνδεσης», εξασφάλισε ένα διπλό ράπισμα και μια προσηγορία στην πραγματικότητα: • Το πρώτο που θα πρέπει να λεχθεί, καθώς έχει τη σημασία του, είναι ότι η κυβέρνηση που εξακολουθεί αναληθώς να ισχυρίζεται ότι έχει επιτύχει τη διασύνδεση ευρωτουρκικών και Κυπριακού, από τον περασμένο Απρίλιο, προσπάθησε να την... ξαναπετύχει! Και εύλογα διερωτάται κανείς, πώς μια κυβέρνηση που έχει εξασφαλίσει κάτι τέτοιο σε επίπεδο 27 κρατών-μελών και άρα θα έπρεπε να θεωρείται πλέον δεδομένο και να αποτελεί ως είθισται «συμπεφωνημένο λεκτικό», διεκδικεί εκ νέου την εξασφάλισή του; Η απάντηση είναι

βεβαίως αυτονόητη.

• Δεύτερο, η Γερμανία είπε «όχι» στο κυπριακό αίτημα. Απορρίπτοντας μια τέτοια διασύνδεση, καθώς όπως εξήγησε θα ανέτρεπε την ισορροπία του κειμένου Συμπερασμάτων. • Και τρίτο, η Ολλανδία εξήγησε σε όλους που συμμετείχαν στην κεκλεισμένων των θυρών προπαρασκευαστική συνεδρία των «27», σε διπλωματικό επίπεδο, ότι η διασύνδεση που ζητάει η Κύπρος βρίσκεται εκτός του πλαισίου των αποφάσεων που λήφθηκαν τον περασμένο Απρίλιο, ομόφωνα από τα κράτη-μέλη. Με την υπογραφή και του προέδρου Χριστοδουλίδη. Η Ολλανδία, λοιπόν, εξήγησε και στη Λευκωσία, ενώπιον όλων των κρατών-μελών, αυτό που κάποιος αντιλαμβάνομσταν από την πρώτη στιγμή έκδοσης των αποφάσεων του περασμένου Απριλίου. Ενώ η κυβέρνησή μας εξακολουθεί να έχει το δικό της αλφαριθμάριο και να κάνει τη δική της ανάγνωση, διαβάζοντας ό,τι θέλει. Ασχέτως εάν αυτό εντάσσεται στη σφαίρα του ευσεβοποθισμού, επιστρατεύεται προς

τέρψη του εσωτερικού ακροατηρίου και δεν υπήρξε ποτέ σε ευρωπαϊκό χαρτί. Το δέσπασμα που δέχθηκε η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη από τη Γερμανία ήταν αμιγώς πολιτικό. Και καταδεικνύει ότι το Βερολίνο δεν είναι διατεθειμένο να δεχθεί διασύνδεση της λύσης του Κυπριακού και της νέας μακρόπνοης σχέσης που επιθυμεί να οικοδομηθεί μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας. Το έτερο στραπάτσο, αυτό της Ολλανδίας, έχει όμως και εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Και καλά θα κάνουν όσοι έχουν επιφορτιστεί με το καθήκον να διαπραγματεύονται Συμπεράσματα και να τα συμφωνούν, όπως ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, να τα διαβάζουν με φρακούς ειλικρίνειας. Και προς αυτά την κατεύθυνση, αυτά που είπε η Ολλανδία στην κεκλεισμένων των θυρών συνεδρία της Ε.Ε., αποτελούν ένα καλό μάθημα. Ακόμη και για το αλφαριθμάριο της κυβέρνησής μας, που δυστυχώς κινείται στις παρυφές ενός πολιτικού και διπλωματικού αναλφαριθμισμού.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το κόμμα του «Οχι σε όλα» και οι χαμένες ευκαιρίες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το Μουσείο της Ακρόπολης το Πάρκο Νιάρχου· το μετρό της Θεσσαλονίκης: Τρία σημαντικά έργα που αποτελούν τοπίο της σύγχρονης Ελλάδας που προχωράει μπροστά. Το μουσείο επισκέπτονται χιλιάδες τουρίστες και αποτελεί ένα από τα βασικά επιχειρήματα της χώρας μας για την επιστροφή των Γλυπτών. Το Πάρκο επισκέπτονται κάθε Σαββατοκύριακο απλοί πολίτες από όλη την Αττική και σίγουρα δεν είναι ένα ελιτίστικο σημείο συγκέντρωσης. Το μετρό έκανε τους Θεσσαλονικείς υπερήφανους και εντυπωσίασε όσους

Αν η μειοψηφία που ξέρει να φωνάζει για τα πάντα και να επιβάλλει τη θέλησή της κατάφερνε να επικρατήσει σε όλα τα μέτωπα, η χώρα θα ήταν πολύ φτωχότερη.

το έχουν επισκεφθεί, καθώς δένει το σήμερα με την ιστορία της πόλης με έναν μοναδικό τρόπο.

Τι κοινό έχουν αυτά τα τρία έργα; Και τα τρία δεν θα υπήρχαν σήμερα εάν είχαν επιβάλει τη θέλησή τους οι φανατισμένοι πολέμοί τους, το κόμμα της αντίδρασης και του «Οχι» σε όλα. Ο Κώστας Σημίτης έτρεχε στα δικαστήρια χρόνια μετά την αποχώρησή του από την εξουσία, γιατί διάφοροι εμμονικοί είχαν στραφεί εναντίον του για το μουσείο. Ο Κώστας Καραμανλής αναγκάστηκε να ξοδέψει απίστευτη ενέργεια και χρόνο για να προχωρήσει το Πάρκο. Και βέβαια, το νέο μετρό είχε γίνει το Ιερό Δισκοπότηρο μιας ετερόκλητης συμμαχίας ιδεολογικών και φανατικών πολιτών.

Κάθε μεγάλο έργο πρέπει ασφαλώς να γίνεται αντικείμενο δημόσιου διαλόγου. Είναι σημαντικό, για να καταλαβαίνει η κοινωνία τη σημασία του και να συζητούνται οι επιπτώσεις του. Αλλά και να γίνονται ενδεχομένως τροποποιήσεις στον αρχικό σχεδιασμό. Αλλο αυτό, όμως, και άλλο το να καθίσταται μια χώρα όμηρος μιας μειοψηφίας που ξέρει να φωνάζει, να διαμαρτύρεται για τα πάντα και να επιβάλλει τη θέλησή της, προκαλώντας τον φόβο στους εκάστοτε κυβερνώντες. Αν κατάφερναν να επικρατήσουν σε όλα τα μέτωπα, η χώρα θα ήταν πολύ φτωχότερη και θα είχε μείνει κολημένη στο παρελθόν. Αλλο κλασικό παράδειγμα η Περιφερειακή του Υμηττού, για την οποία δόθηκε λυσσαλέα μάχη, με τους επικριτές της να ισχυρίζονται ότι θα κόβονταν εκατοντάδες δένδρα και το βουνό θα γέμιζε βενιζινάδικα. Είμαι σίγουρος ότι κάποιος θα μπορούσε να φτιάξει έναν ανατριχιαστικό χάρτη με άκρως απαραίτητα έργα που δεν έγιναν λόγω παρόμοιων αντιδράσεων.

Εχουμε ωριμάσει από τα χρόνια της κρίσης και συνειδητοποιούμε ότι η αδράνεια δεν οδηγεί πουθενά και πως οι φανατικές μικρές μειοψηφίες δεν πρέπει να μας κρατούν καθηλωμένους στο παρελθόν. Είναι, βέβαια, εντυπωσιακή η δύναμή τους, γιατί λειτουργούν σαν σέκτες· δεν το βάζουν ποτέ κάτω.

Ήταν μέρος της κακής πλευράς της Μεταπολίτευσης, της όλογης ριζοσπαστικοποίησης, που οδήγησε στο κλείσιμο εργοστασίων που έδιναν ζωή σε επαρκιακές πόλεις και σε πολλές χαμένες ευκαιρίες ανάπτυξης. Ας το θυμόμαστε, όμως, στον επόμενο καβγά για κάτι που η συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας θα θεωρεί θετικό και αυτονόητο, αλλά μια δυναμική μειοψηφία θα προσπαθεί πάλι να τορπιλίσει.

Μουσείο και Πολυτεχνείο

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Από ένα ψηλό μπαλκόνι στην οδό Πατησίων μπορούσες να χορτάσεις μια θέα της Αθήνας. Φαινόταν ο Λυκαβηττός και δεξιά η Ακρόπολη. Μπροστά σου, όμως, στα πόδια σου, έτσι όπως κοιτούσες από τον έκτο όροφο μιας κάποτε αρχοντικής πολυκατοικίας, είχες το Μουσείο και το Πολυτεχνείο «πάτο». Από εκείνο το ύψος γινόταν κατανυγτικός ο ορθολογισμός του νεοκλασικού σχεδιασμού, παρότι και τα δύο θαυμάσια αυτά κτίρια απέκτισαν πολλές επεκτάσεις και προσθήκες, ακόμη και μεταπολεμικά. Τίποτε, όμως, δεν χαλούσε την αίσθηση της αρμονίας μέσα στο πυκνό πράσινο. Το ύψος πάντως βοηθάει. Δεν έχεις πλήρη αντίληψη για το

στην Πατησίων από την Ομόνοια «και τα είχαμε δει όλα». Μόνη ελπίδα από το νέο Μινιόν και κάποιες ενδείξεις ότι σποραδικά κάτι κινείται. Στην οδό Χαλκοκονδύλη έχει ανοίξει η γκαλερί CAN, εξαιρετική προσθήκη στην περιοχή, αλλά γενικότερα υπήρχε μια ατμόσφαιρα που σε βούλιαζε. Να είναι μόνο η βρομιά, η μουντζούρα, η οπτική βαβούρα;

Από το Πολυτεχνείο, δυστυχώς, δεν περιμένει κανείς και πολλά πράγματα. Το έχουμε καταλάβει δεκαετίες τώρα. Να έχεις αυτό το κτίριο και να έχει τέτοια εμφάνιση και επί της Στουρνάρη και επί της Τσοτίτσα, είναι αδιανόητο, αλλά πολύ ελληνικό. Ποιος τολμάει να μιλήσει και οι ποιος μπορεί να κάνει κάτι; Η Τσοτίτσα είχε που είχε τόσα προβλήματα, απέκτινε τα τελευταία χρόνια το «οικολογικό» ανοσιούρημα αναγκλωσής που ο Δήμος Αθηναίων έχει φυτέψει σε όλους τους οπτικούς άξονες της πόλης (π.χ. Φωκίωνος Νέγρη, Βικτώρια, κ.λπ.). Σαν να είχε κάποιος, που υπάρχει μια οπτική φυγή, ένας δημόσιος χώρος με ιστορία για να τον καταστρέψουμε; Το κατόρθωσαν και ήταν πολύ απλό μάλιστα. Αυτά τα ανοσιουργήματα καταστρέφουν πανελλαδικά όλα τα αστικά σημεία εξαιρετικού ενδιαφέροντος. Αλλά, εν προκειμένω, μιλάμε για δύο από τα σημαντικότερα νεοκλασικά δημόσια κτίρια του ελληνικού 19ου αιώνα. Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο παρά τη βελτίωση των κήπων του εξακολουθεί και είναι βυθισμένο στη μίζερια και την κακομοιριά. Ακόμη και οι στάσεις των λεωφορείων είναι σε αδιανόητη κατάσταση. Τα μάρμαρα στο κιγκλίδωμα των κήπων μένουν εκεί βανδαλισμένα για να μην ξεχνάμε πόσο μακριός είναι ο δρόμος για το σημαντικότερο μουσείο αρχαίας ελληνικής τέχνης στον κόσμο.

Η, ο, το Κοκκινοσκουφίτσα και η Ροβινσωνίτσα

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Σήμερα, αποφάσισα να σας διασκεδάσω με κλασικά παραμύθια και ιστορίες. Σε παραλλαγές που τα κάνουν ακόμη πιο διασκεδαστικά. Τις οφείλω στον φίλο βουλευτή Αγγελο Συρίγο, ο οποίος τις αλιεύσε από το Διαδίκτυο και μου τις μετέφερε. Πρόκειται για εκδοχές κλασικών παραμυθιών που χρησιμοποίησε το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο του προγράμματος «Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού εκπαίδευση και διά βίου μάθηση 2014-2020». Συγκρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Εμφανίζεται η Κοκκινοσκουφίτσα όταν η μπητέρα της της ζήτησε «να πάει ένα καλάθι με φρέσκα φρούτα και μεταλλικό νερό στο σπίτι της γιαγιάς της – όχι επειδή ήταν δουλειά της γιαγιάς, να θυμάστε, αλλά επειδή η πράξη ήταν γενναιάδωρη και βοηθούσε να δημιουργηθεί ένα αίσθημα κοινότητας». Στο δάσος συναντά τον Λύκο. Της είπε: «Ξέρεις, αγαπητή μου, δεν είναι ασφαλές για ένα μικρό κορίτσι να περπατά μόνο μέσα από αυτά τα δάση». Η Κοκκινοσκουφίτσα, όμως, δεν πτοείται: «Θεωρώ ότι το σεξιστικό σας σχόλιο είναι προσβλητικό στο έπακρο, αλλά θα το αγνοήσω εξαιτίας της παραδοσιακής κατάστασής σας ως αποκλεισμένου από την κοινωνία, το

άγχος της οποίας κατάστασής σας έκανε να αναπτύξετε τη δική σας, εντελώς ιδιόρρυθμη κοσμοθεωρία». Στη συνέχεια, η Κοκκινοσκουφίτσα αλλάζει φύλο: «Το Red Riding Hood περπάτησε στο κεντρικό μονοπάτι, αλλά ο Λύκος ήξερε μια πιο γρήγορη διαδρομή προς το σπίτι της γιαγιάς. Μπήκε ορμητικά στο σπίτι και έφαγε τη γιαγιά, κάτι που ήταν μια απολύτως προβλέψιμη πράξη για ένα σαρκοφάγο όπως ο ίδιος. Τότε, απαλλαγμένος από άκαμπτες, παραδοσιακές αντιλήψεις περί αρρενωπότητας και θηλυκότητας, φόρεσε το νυχτικό της γιαγιάς και κόπηκε στο κρεβάτι». Η Κοκκινοσκουφίτσα ξαναλλάζει φύλο. «Ο Red Riding Hood είπε: “Ω, ξέχασα ότι η όρασή σου είναι σαν της νυχτερίδας. Γιαγιά, τι μεγάλα μάτια έχεις!”». Η συνέχεια: «Η Κοκκινοσκουφίτσα έβαλε τις φωνές, όχι λόγω του παράξενου ντυσίματος του Λύκου, αλλά λόγω της εσκεμμένης εισβολής του στον προσωπικό της χώρο. Οι κραυγές της ακούστηκαν από ένα άτομο που περνούσε και του οποίου η ασχολία ήταν να κόβει κουτσουρα, αλλά προτιμούσε να τον αποκαλούν τεχνικό καυσίμων. Ορμησε στο σπίτι, είδε τη μάχη και προσπάθησε να παρέμβει. Αλλά καθώς σήκωσε το τσεκούρι του, η Κοκκινοσκουφίτσα και ο Λύκος σταμάτησαν. “Και τι νομίζεις ότι κάνεις;” ρώτησε η Κοκ-

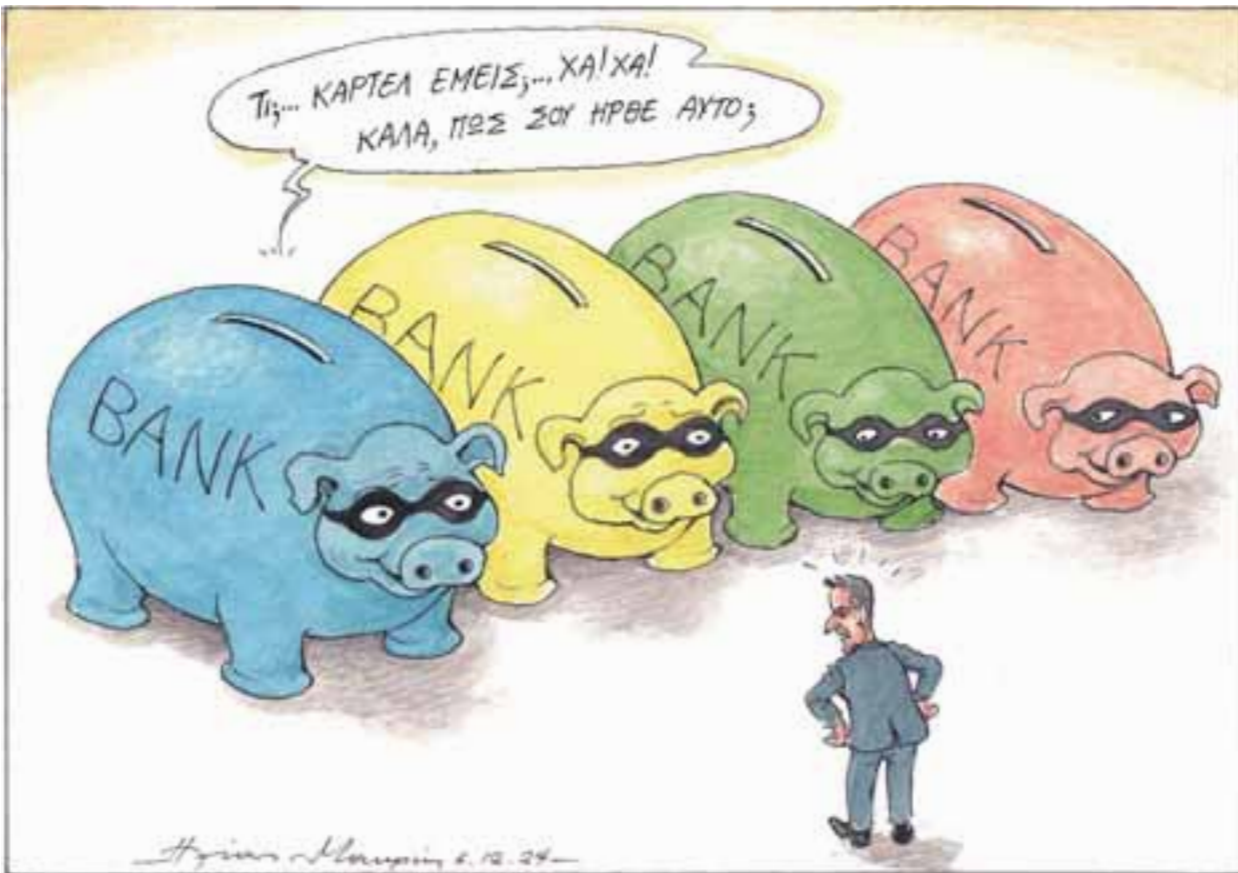
κινοσκουφίτσα. Τα μάτια του ξυλοκόπου ανοιγόκλεισαν και προσπάθησε να απαντήσει, αλλά δεν του ήρθε καμία λέξη. “Ορμάς εδώ σαν Νεάντερταλ, αναθέτοντας στο όπλο σου να σκεφτεί για σένα!” φώναξε. “Σεξιστή! Ρατσιστή! Πώς τολμάς να υποθέσεις ότι μια γυναίκα και ένας λύκος δεν μπορούν να λύσουν τα δικά τους προβλήματα χωρίς τη βοήθεια ενός άνδρα! Όταν άκουσε την παθιασμένη ομιλία της εγγονής της, η γιαγιά πήδηξε από το στόμα του Λύκου, πήρε το τσεκούρι του ξυλοκόπου και απέκοψε το κεφάλι του. Μετά από αυτή τη δοκιμασία, η Κοκκινοσκουφίτσα, η γιαγιά και ο Λύκος αισθάνθηκαν δεμένοι με έναν κοινό σκοπό.

Αποφάσισαν να δημιουργήσουν ένα εναλλακτικό νοικοκυριό με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό και τη συνεργασία, και έζησαν μαζί στο δάσος ευτυχισμένοι για πάντα». Τη διόρθωση του Περρώ την υπογράφει η κ. Λίλυ Εξαρχοπούλου. Θύμα του εκσυγχρονισμού δεν είναι μόνον η, το ή ο Κοκκινοσκουφίτσα. Είναι και ο Ροβινσώνας Κρούσος. «Πρόκειται για μια κατεξοχήν πατριαρχική αφήγηση, που εξαιρεί την ανδρική ανεξαρτησία και ευφυΐα, την επιμονή, την εργατικότητα και την πίστη». Αν δεν το έχετε αντιληφθεί, καιρός να το αντιληφθείτε πριν να είναι αργά. Εξάλλου, βάσει του εγχειρι-

δίου, υπάρχει και η εναλλακτική της Ροβινσωνίτσας: «Εδώ, η μικρή ηρώδα, Ροβινσωνίτσα, έχει μια τελείως διαφορετική καθημερινότητα. Πού βρίσκει την τροφή της; Πού κατοικεί; Πώς περνάει την ώρα της; Υπάρχουν σημεία του κειμένου που εξαιρούνται οι ικανότητές της; Πώς απέφυγε τον κίνδυνο του φιδιού; Πώς κρίνετε αυτές τις επιλογές και τι υπαινίσσονται για τη γυναικεία συμπεριφορά σε σύγκριση με το πρωτότυπο κείμενο του Ροβινσώνα Κρούσου;»

Δεν ξέρω αν το εγχειρίδιο ισχύει ακόμη και σήμερα. Το ανέφερα όμως, εκτός του ότι έχει την πλάκα του, διότι αποδεικνύει ότι το ιδεολόγημα του woke έχει διεισδύσει ακόμη και στην εκπαίδευση. Woke δεν είναι η αποδοχή του γάμου των ομόφυλων ζευγαριών. Woke είναι η παραποίηση της παράδοσης με βάση μια ευγονική αντιμετώπιση των διαφορών των φύλων. Με όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, η Γαλλία βρήκε τον χρόνο να ασχοληθεί με την εκπαίδευση των φύλων, ή των γενών που είχε εισπληθεί ο πρώην υπουργός Παιδείας για την εκπαίδευση. «Τα μόνα γένη που αναγνωρίζουμε, είναι αυτά της γραμματικής», απεφάνθησαν οι ενώσεις γονέων και εκπαιδευτικών.

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΦΗ. imakris@kathimerini.gr

Αχ, κόσμο που στενοχωρείς Μπισοτάκη!

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Και του του λέγανε όλοι όσοι τον αγαπούν και ξέρουν το συμφέρον του, του το λέγανε του Μπισοτάκη: μην το τελειώσεις, θα στενοχωρήσεις κόσμο! Αυτός τίποτα, πήγε και το τελείωσε το μετρό στη Θεσσαλονίκη. Δεκαοκτώ χρόνια βολεύονταν τόσοι και τόσοι με τα εκατομμύρια που τρέχανε, πότε γιατί άλλαξε η γραμμή, πότε γιατί καθυστερούσαν τα χαρτιά σε τούτο το υπουργείο, πότε μια από τις 90 προσφυγές που έκαναν οργανώσεις. Λεφτά ήταν αυτά, όλο και κάποιος τα τσέπωνε. Ζεστά και τελείως άκοπα λεφτουδάκια – και τώρα, πάνε! Επιπλέον, λογής λογής άνθρωποι θα αρχίσουν να μπαينوβαίνουν στο μετρό· και να δεις που θα το φθείρουν!

Αλλά ακούει ο Μπισοτάκης; Μήπως τα ίδια δεν έκανε και με τα «τσιμέντα στην Ακρόπολη»; Μην τα ρίχνεις, τον συμβούλευανε, μην τα ρίχνεις τα τσιμέντα στην Ακρόπολη! Αφνεσε εκείνο το δρομάκι που είχε φτιάξει ο Τραυλός εδώ και σαράντα χρόνια, καλό είναι. Λιγάκι φαγωμένο, δεν λέω, αλλά ό,τι καινούργιο φτιάξεις, θα σε ξεφρονίσουν! Εκείνους τίποτα! Τα έριξε τα τσιμέντα του και να οι διαμαρτυρίες και η συλλογή υπογραφών ανά την υφήλιο και η αγανάκτηση, μέχρι που κουβάλησαν

εδώ και διεθνείς επιτροπές να τους επιδείξει ο Κορρές τα κατορθώματά του και εκείνοι όλοι θαύμασαν και χειροκρότησαν – είναι λέει ένα τέλειο έργο. Απλάδις κολοκύθια με τη ρίγανη, γιατί στο μεταξύ είχε στενοχωρήσει κόσμο ο Μπισοτάκης! Αμ! με τον κορωνοϊό; Μας έπεσε ο ιός στα ξάφνου στο κεφάλι και παρενθύς, καπάκι, ο Μπισοτάκης μάς ξεφούρνισε πρώτα έναν Χαρδαλιά και έναν Τσιόδρα να μας μιλούν κάθε βράδυ για να μας κρατούν φρόνημα φρόνημα στα σπίτια μας και απαντών έναν Πιερρακάκη που είχε –αστραπιδόν και εν κρυπτώ ο αθεόφοβος – οργανώσει τον εμβολιασμό μας. Θαύμασε, λέει, ακόμη κι η Γερμανία! Αλλά εδώ; Εδώ να δεις πόσο κόσμο στενοχώρησε ο Μπισοτάκης!

Τα ίδια και με το Ελληνικό. Ομορφα δεν καθότανε, μπλεγμένο είκοσι χρόνια; Μπα! Αυτός πήγε και το ξέμπλεξε και στενοχώρησε πολύ τον σύλλογο αρχαιολόγων, που αναγκάστηκε ν’ αντικαταστήσει το όνομά του με ένα κοσμητικό επίθετο. Ασε πια κι εκείνα τα Ναυπηγεία. Τα ξέμπλεξε και τα άνοιξε πάλι! Και τον Ελληνικό Χρυσό... και άλλα πολλά πήγε και σκάλισε. Κι έτσι έπεσε η ανεργία από το 18% στο 8% και τώρα ποιος θα μας την ανεβάσει ξανά;

Ασε που δουλειά σημαίνει γκαπ και γκουπ, φωνάρες, σφυριζιές, βρόντους – ήταν να μην ενοχληθεί και ο κ. Κώστας ο Καραμανλής, που είναι άνθρωπος τής πρεμίας. Τώρα, τι να κάνει κι αυτός; Αναγκάζεται να τρέχει από την Αθήνα στην Πάτρα και να παρουσιάζει βιβλία. Αυτά δηλαδή που έκανε ο Αδωνις Γεωργιάδης στα νιάτα του! Και να τα κάνει αυτός, κοτζαμάν πρώην πρωθυπουργός, μετά από δέκα χρόνια σιωπής της μεγαλοπρεπείας! Βεβαίως, ο κ. Καραμανλής θα έχει να πει κάτι πολύ σοβαρό, ίσως κάτι «η πατρίς εν κινδύνω» που λέγαμε παλαιά, αλλά δεν το έχω καταλάβει και περιμένω να το διαβάσω στα βιβλία που παρουσίασε και στα άλλα που θα παρουσιάσει προσεχώς.

Για τον Σαμαρά κατάλαβα αμέσως: είναι το Σαμ των Γραφών. Σαμ ο Σαμ(αράς), Σαμ και ο Σαμ(ψών)! Έτσι, κάθε φορά που του έρχεται του Σαμ(αρά) μια φώτιση, αρπάζει τις κολόνες κάποιας κυβέρνησης και γκρεμίζει τον ναό τους. Μόνο δεν έχω ξεδιαλύνει ακόμη ποιοι είναι οι Φιλιτταίοι και γιατί δεν κάθεται ο ίδιος να αποθάνει μαζί τους, μες στα συντρίμια του ναού. Οπωσδήποτε τώρα του έχει πάλι έρθει φώτιση – μια φώτιση που κάπως προσομοιάζει με

εκείνη του κ. Βελόπουλου ως προς τα των Γραφών και ως προς τα ελληνοτουρκικά.

Κι εδώ πάλι λάθος επιλογή ο Μπισοτάκης – τι τα ήθελε τα Ραφά, τις φρεγάτες, τα F-35 και όλα τ’ άλλα; Δίκως αυτά αποστόμωνε παρευθύν τους κ. Βελόπουλο, Σαμαρά και Σία, βροντοφωνάζοντας: «Τουρκοφάγος είμαι, βρε! αλλά είμαστε όποιοι. Κάμετε υπομονή μέχρι να ψωνίσω και μετά... τους λιάνισααα!», ενώ τώρα; Τώρα του κώνουνε στο στόμα μια από τις επιστολές του Ινσού και τον βουβαίνουνε! Βάλε τώρα και τους 330.000 φοιτητές που θα διαγράψις σε δυο τρεις εβδομάδες. Πρέπει, λέει, να τελειώνουμε και με δαύτους! Τα ίδια και με την οπαδική βία – να τελειώνουμε λέει και μ’ αυτήν. Γιατί; Τον έβρισε η οπαδική βία; Του πολίτρκησε το σπίτι; Κάτι παιδιά είναι, που μια φορά στο τόσο σπάζουν πέντ’ έξι καθίσματα, παίζουνε λιγάκι κυνηγητό με τους αστυφύλακες, ανάβουν μερικούς κάδους και άντε, μια φορά στα τόσα να γίνει και κανένα ατύχημα. Τι πάει και τους στενοχωρεί κι αυτούς;

Αχ, Μπισοτάκη, Μπισοτάκη, μανία έχεις με τα τελειώματα και στενοχωρείς κόσμο!

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Η Συρία ξανά στις μέρες του 2011

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Κανείς δεν περίμενε πως ο αλ Τζολάνι, ένας τύπος που ξεκίνησε από τον σαλαφιστικό τζιχαντισμό του συριακού παρακλαδίου της αλ Κάιντα, θα ηγηθεί μιας τέτοιας αντιπίθεσης της αντι-ασαντικής σουνιτικής αντιπολίτευσης που μέσα σε οκτώ μόλις ημέρες θα καταλάμβανε το Χαλέπι και τη Χαμά, τη δεύτερη και τέταρτη σε μέγεθος πόλεις της Συρίας. Η διεθνής κοινότητα μάλιστα παρακολουθεί, κάπως άναυδη σε αναμονή της μετάβασης από τον Μπλάντεν στον Τραμπ και μετά τα γεγονότα σε Γάζα και Λίβανο, έναν τύπο που το 2016 όταν απέκοπτε τους δεσμούς της οργάνωσής Hayat Tahrir al Sham με την αλ Κάιντα και που έμοιαζε ακόμη τζιχαντιστής, να μιλά συμπεριληπτικά για τους Χριστιανούς και τους Κούρδους της Συρίας.

Φυσικά η HTS αν επιβιώσει μένει να διαφανεί αν εννοεί όλα αυτά που κηρύττει. Εξάλλου, το Συριακό πάντα είχε εύθραυστες ισορροπίες, πολύ μεγάλο μέρος σεκταριστικής βίας και φυσικά τον σιιτικό κυνισμό των Ιρανών και της Χεζμπολάχ αλλά και του ίδιου του καθεστώτος Άσαντ που μαζί με τη Ρωσία, ξανά στο Χαλέπι το 2015, βομβάρδισαν τόσο έντονα την πόλη που στην Ευρώπη δημιουργήθηκε το μεγαλύτερο προσφυγικό ρεύμα, στον 21ο αιώνα.

Το Συριακό είναι επίσης ένα πεδίο απίστευτου whataboutism, παντελούς έλλειψης κατανόησης –σε Ελλάδα και Κύπρο– των εξελίξεων επί του εδάφους και αδυναμίας αντίληψης των ιδεολογικών, θρησκευτικών και κοινωνικών μετασχηματισμών. Ακούσαμε ήδη για «τζιχαντιστές της Τουρκίας», «σιωνιστικές συνωμοσίες» και άλλους ανόητους διυσιμούς και φυσικά βλέπουμε στα ΜΚΑ το melt down των απολογητών του Άσαντ και της Ρωσίας (πάνε μαζί αυτοί) που εύχονται σε Παλαιστίνιους δημοσιογράφους (συγκεκριμένα σε έναν που συγγενείς του σκοτώθηκαν σε πλήγμα του Ισραήλ), που εκφράζουν την αλληλεγγύη τους για τους Σύρους να πεθάνουν ή πως καλά τους έκαναν στη Γάζα οι Ισραηλινοί.

Ενδεικτικό του ότι το Συριακό πάντα τέσταρε τις πραγματικές προθέσεις αυτών που ποτέ δεν νοιάστηκαν για τους Παλαιστίνιους και που βλέπουν ιμπεριαλισμό και αποικιοκρατία μόνο στη Δύση αλλά όχι στο Ιράν ή τη Ρωσία. Στον ελληνόφωνο χώρο μάλιστα διάφοροι υποστηρικτές ακροδεξιών κομμάτων όπως η «Νίκη» ή η «Ελληνική Δύση» θυμήθηκαν τους χριστιανούς της Συρίας, κατηγορώντας το ελληνικό κράτος πως τους έχει εγκαταλείψει. Ένα απίστευτο πεδίο παραπληροφόρησης και προπαγάνδας συνεπικουρούμενο από εθνικισμό, αριστερή ιδεολογία, ημιμάθεια και αδυναμία κατανόησης του συνέβη σε μια χώρα που δοκιμάστηκε και δοκιμάζεται από το 2011.

Το πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα στη Συρία είναι πολύ δυναμικό και ανοικτό σε εκβάσεις, δεδομένου του τεράστιου βαθμού εμπλοκής κρατικών και μη κρατικών δρώντων, των γεωπολιτικών συνεπειών για ολόκληρη τη Μέση Ανατολή και της επόμενης δύσκολης μέρας, ιδίως σε ένα σενάριο απομάκρυνσης του Μπασάρ αλ Άσαντ. Ωστόσο, όσα συμβαίνουν είναι κοσμοϊστορικά, άνευ προηγουμένου και παραπέμπουν στις μέρες του 2011.

Για την Κύπρο, η Συρία έχει ξεχωριστή σημασία για πολλούς –και ευνόητους– λόγους. Πρέπει οι εξελίξεις να ιδωθούν με σοβαρότητα, ανάγκη πλήρους κατανόησης των δυναμικών επί του εδάφους και προετοιμασία για την επόμενη ημέρα είτε αυτή αφορά την επιβίωση του Άσαντ είτε την απομάκρυνσή του. Κυριότερα αποτελεί και ένα πεδίο τεσταρίσματος πολλών πτυχών της εξωτερικής μας πολιτικής, η οποία μετά το 2011 είχε «κενά» έναντι μιας προκλητικής και ενεργητικής στάσης από την οποία θα μπορούσαμε να έχουμε πολλαπλά οφέλη από τον ρόλο που θα μπορούσαμε να διαδραματίσουμε.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Υποστηρικτές του προέδρου της Νότιας Κορέας Yoon Suk Yeol, κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας ενάντια στην πρόταση μομφής έξω από την Εθνοσυνέλευση στη Σεούλ. Οι βουλευτές της αντιπολίτευσης θα ψηφίσουν για την παραπομπή του προέδρου της χώρας στις 7 Δεκεμβρίου.

Ανάποδο 2004

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Καθώς ορβάνει ο απόηχος των δηλώσεων Ν. Χριστοδουλίδη περί ΝΑΤΟ, ένα σύντομο «στιγμιότυπο» κανονικής κυπριακής κοπής. Η Κύπρος είναι μέλος της Ε.Ε. από το 2004. Η Τουρκία απέκτησε την ιδιότητα του υποψήφιου μέλους το 2004 (17/12) και άρχισε ενταξιακές το 2005 (3/10) με την ψήφο του τότε προέδρου Τ. Παπαδόπουλου και στις δύο φορές. Για πρώτη φορά η Κύπρος απέκτησε ένα στρατηγικό πλεονέκτημα έναντι της Τουρκίας, η Κύπρος εντός, η Τουρκία εκτός. Το ερώτημα. Χρησιμοποίησε η Κύπρος με σοφία το στρατηγικό αυτό πλεονέκτημα;

Η μία συνταγή ήταν η σοβαρή, η προνοητική: «αξιοποιώ το μόνο πλεονέκτημα που έχω, παίζω το δυνατό μου χαρτί και κτίζω ισορροπίες συμφερόντων με κέρδη για όλους και πρώτα για την Κύπρο με επίλυση του Κυπριακού και ταυτόχρονα πρόοδος στις ευρωτουρκικές σχέσεις». Κατά συνέπεια, η Κύπρος την επίλυση, η Τουρκία επανεκκίνηση της ενταξιακής της πορείας. Η βαρύτητα της Συνθήκης Προσχώρησης, 16 Απριλίου 2003, ως ομόφωνη απόφαση των «15» στηριγμένη στις ιδρυτικές συνθήκες, παραμένει ακέραιη: στα κείμενα υπάρχει σαφής αναφορά (πρωτόκολλο 10) ότι το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου είναι αναπόσπαστο κομμάτι της Κυπριακής Δημοκρατίας στο οποίο η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου αναστέλλεται έως την επίλυση του Κυπριακού. Άρα, νομικά η ένταξη ισχύει για το σύνολο της επικράτειας της Κυπριακής Δημο-

κρατίας και πως «δεν θα γίνουν δύο φορές διαπραγματεύσεις ένταξης» όπως ανέφερε ο τότε επίτροπος Γ. Φερχόινγκεν, αλλά ταχύτατες προσαρμογές του διαμορφωμένου πλαισίου.

Η άλλη συνταγή ήταν η γνωστή σε όλους, αυτή που εφαρμόστηκε: «τώρα έγινα Πάπας» και «τώρα θα της δείξω». Η «έχω 62 βέτο» καθώς διαβεβαίωνε ο Τ. Παπαδόπουλος. Η «μπλοκάρω ενταξιακά κεφάλαια της Τουρκίας» διὰ χειρός Γ. Λιλλήκα. Η απαίτη την επιβολή κυρώσεων με αιτήματα Ν. Χριστοδουλίδη. Η με δηλώσεις Ν. Νουρή την καταγγέλλω για εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού, την ίδια ώρα που η ίδια δέχεται 3,5 εκατ. μετανάστες. Η παρεμποδίζω με διάφορα προσχήματα (με οκτώ όρους) τη συμμετοχή του υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Χ. Φιντάν στη σύνοδο των 27 ΥΠΕΕ

της Ε.Ε. Στην πολιτική όμως μετρά μόνο το αποτέλεσμα, μια ματιά πίσω (2003/2024) δείχνει τη σύμψη: μηδέν εις το πλίκλον!

Ο τώας αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, ως αθυρόστομος, τα εξήγησε αλλιώς: «Τους εγγελάσαμε και εμπήκαμε μέσα στην Ε.Ε.» (πηγή: ΣΚΑΪ 3/5/11). Μαζί του συμφωνούν και διάφοροι Ευρωπαίοι παράγοντες οι οποίοι προέβλεπαν αυτή την εξέλιξη, όμως, εξαιτίας της αναχρονιστικής πολιτικής του Ρ. Ντενκτάς, συμφώνησαν στη στροφή της ένταξης της Κύπρου, χωρίς την προηγουμένη επίλυση.

Τώρα όλα σε νέα συσκευασία. Ο τώας ΥΠΕΕ Ν. Χριστοδουλίδης, ο οποίος στο Υπουργικό Συμβούλιο του Ν. Αναστασιάδη ψήφισε αβέρτα τις πωλήσεις χρυσών διαβατηρίων σε Ρώσους ολιγάρχες, ως πρόεδρος, αϊφνης ανακα-

λύπτει ΝΑΤΟ! Μάλιστα δε, κάνει δηλώσεις, δίνει διαλέξεις και διακινεί σενάρια ως να ελέγχει και μοιράζει παιχνίδια! Διήλωσε: «Συζητούμε με τις ΗΠΑ σε τρία επίπεδα, που προσφέρει η ιδιότητα του κράτους-μέλους του ΝΑΤΟ, για το πώς μπορεί η Κυπριακή Δημοκρατία να αξιοποιήσει αυτές τις ευκαιρίες, έτσι ώστε όταν όλα είναι στη θέση τους, να μπορεί να γίνει κράτος-μέλος του ΝΑΤΟ» (πηγή: «Καθημερινή», 29/11).

Ο Ν. Χριστοδουλίδης δεν αγνοεί ότι αυτή τη φορά έχει απέναντί του το «ανάποδο 2004». Η Τουρκία είναι μέσα στο ΝΑΤΟ και η Κύπρος (λέει ο Ν. Χριστοδουλίδης) θα κτυπήσει την πόρτα της εισόδου του. Ο εκπρόσωπος του τουρκικού ΥΠΙΑΜ, αρχιπλοίαρχος Ζεκι Ακτουρκ, δήλωσε: «Η Τουρκία, ως μέλος του ΝΑΤΟ, υπενθυμίζει ότι οι αποφάσεις για τη διεύρυνση της συμμαχίας λαμβάνονται ομόφωνα και υποστηρίζει ότι οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διεξαχθούν λαμβάνοντας υπόψη τις ανησυχίες της εθνικής ασφάλειας κάθε χώρας» (πηγή: «Έθνος», 28/11).

Η Τουρκία δεν αγνοεί το πώς η Λευκωσία μεταχειρίστηκε το δικό της ενταξιακό προβάδισμα έναντι της υποψήφιας για ένταξη στην Ε.Ε., Τουρκίας. Συμπέρασμα: Κάθε υπερφίαλη συμπεριφορά, κάθε συμπεριφορά που αγνοεί τα στοιχειώδη στην άσκηση αποτελεσματικής πολιτικής, έχει κοντά ποδάρια. Ένα μεγάλο πλεονέκτημα, όταν το σπαταλάς στη μικροπολιτική, κάποια στιγμή έρχεται και σε βρίσκει σε άλλες μορφές και σε άλλο επίπεδο...

www.larkoslarkou.org.cy

Η κρίση στη Γαλλία, σημείο καμπής και για την Ευρώπη

Της **ΒΕΡΑΣ ΤΙΚΑ**

Η πτώση της κυβέρνησης Μπαρνιέ στη Γαλλία, μετά την απόλεια εμπιστοσύνης από το κοινοβούλιο, αποτελεί ένα γεγονός ιστορικής σημασίας, το οποίο επαναφέρει μνήμες πολιτικής αστάθειας και κρίσεων που έχουν διαμορφώσει τη γαλλική πολιτική παράδοση. Σε μια χώρα όπου η πολιτική σκηνή έχει συχνά ταλαντευθεί μεταξύ σταθερότητας και απότομων μεταβολών, η συγκεκριμένη εξέλιξη δεν μπορεί να ιδωθεί μεμονωμένα. Από την κατάρρευση της Τέταρτης Δημοκρατίας το 1958, που οδήγησε στην ανάδειξη του Σαρλ Ντε Γκωλ και την ίδρυση της Πέμπτης Δημοκρατίας, έως τις πιο πρόσφατες κοινωνικές αναταραχές, η Γαλλία έχει βρεθεί στο κέντρο κομβικών πολιτικών μετασχηματισμών. Η σημερινή κρίση, αν και διαφορετική στις αιτίες και τις συν-

θήκες της, εντάσσεται σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο.

Η απόλεια της εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του Μπαρνιέ δεν είναι απλώς μια πολιτική αστοχία. Αντικατοπτρίζει τη βαθιά κρίση αντιπροσώπευσης που πλήττει τη Γαλλία και την Ευρώπη συνολικά. Από τη δεκαετία του 1980, όταν η άνοδος του Εθνικού Μετώπου (προδρόμου της Εθνικής Συσπείρωσης) έθεσε για πρώτη φορά την Ακροδεξιά στον πολιτικό χάρτη, μέχρι την πρόσφατη ενίσχυση της Μαρίν Λεπέν, παρατηρείται μια σταθερή αποδυνάμωση του κομματικού συστήματος. Αυτή η μακροχρόνια τάση συνοδεύεται από διαρκείς κοινωνικές και οικονομικές κρίσεις που έχουν εμβαθύνει την αποξένωση των πολιτών από την πολιτική ελίτ. Η ιστορική διάσταση της κρίσης γίνεται ακόμη πιο εμφανής αν

Οι δημοκρατικές δυνάμεις καλούνται να αναλάβουν δράση, όχι μόνο για να διασφαλίσουν τη σταθερότητα της Γαλλίας, αλλά και για να διαφυλάξουν την ευρωπαϊκή συνοχή σε μια περίοδο κρίσιμης σημασίας.

αναλογιστεί κανείς τον ρόλο της Γαλλίας ως ιδρυτικού μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παραδοσιακού υπερασπιστή των δημοκρατικών αρχών. Από την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης το 1957 έως την καθοριστική συμβολή της στη δημιουργία της ενιαίας

αγοράς και του ευρώ, η Γαλλία υπήρξε πυλώνας σταθερότητας. Ωστόσο, η σημερινή πολιτική αναταραχή εγείρει ερωτήματα για την ικανότητά της να διατηρήσει αυτόν τον ρόλο, ειδικά σε μια εποχή που η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με πρωτοφανείς προκλήσεις, όπως η ενεργειακή κρίση, η κλιματική αλλαγή και οι γεωπολιτικές εντάσεις.

Η πτώση της κυβέρνησης Μπαρνιέ σηματοδοτεί επίσης την αναβίωση μιας θεμελιώδους διαμάχης στη γαλλική πολιτική ζωή: της σύγκρουσης ανάμεσα στον ευρωπαϊκό προσανατολισμό και την εθνική πρωτοκαθεδρία. Η Μαρίν Λεπέν εκμεταλλεύεται αυτή τη διαμάχη, παρουσιάζοντας τον εαυτό της ως τη φωνή της εθνικής κυριαρχίας απέναντι στην «υποταγή» στις ευρωπαϊκές δομές. Αυτή η στρατηγική αντχεί βαθιά σε ένα εκλογικό

σώμα που νιώθει απογοητευμένο από τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και της πολυετούς λιτότητας. Ανάλογες τάσεις παρατηρούνται στη Γερμανία, στην Ιταλία και την Ουγγαρία, υπογραμμίζοντας ότι η κρίση αυτή δεν είναι μόνο γαλλική αλλά ευρωπαϊκή.

Σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο η πτώση της κυβέρνησης δεν αποτελεί απλώς πολιτική αποτυχία, αλλά σύμπτωμα μιας βαθύτερης θεσμικής δυσλειτουργίας, που απειλεί να αποσταθεροποιήσει τις θεμελιώδεις αξίες της γαλλικής και ευρωπαϊκής δημοκρατίας. Η αποδυνάμωση των παραδοσιακών πολιτικών δομών ανοίγει τον δρόμο για την Ακροδεξιά, η οποία εκμεταλλεύεται την ιστορική κόπωση των πολιτών και προωθεί μια ατζέντα που συνδυάζει λαϊκιστική ρητορική με εθνικιστικές πολιτικές. Οι επερχόμενες εκλογές

ίσως αποτελέσουν σημείο καμπής, όχι μόνο για τη Γαλλία αλλά για την Ευρώπη στο σύνολό της.

Η ιστορική σημασία αυτής της κρίσης είναι αναμφισβήτητη. Όπως σε άλλες περιόδους πολιτικής αναταραχής, η Γαλλία βρίσκεται ξανά στο επίκεντρο των εξελίξεων που θα καθορίσουν, όχι μόνο το μέλλον της ίδιας, αλλά και τη θέση της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δημοκρατικές δυνάμεις καλούνται να αναλάβουν δράση, όχι μόνο για να διασφαλίσουν τη σταθερότητα της Γαλλίας, αλλά και για να διαφυλάξουν την ευρωπαϊκή συνοχή σε μια περίοδο κρίσιμης σημασίας.

Η κ. Βέρα Τίκα είναι επιστημονική συνεργάτης του Κέντρου Πολιτικών Ερευνών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Ο Γιώργος Κακούρης απουσιάζει.

Η Βιετναμένα της χαράς

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Σάββατο πρωί, ο ήλιος έλαμπε και η πολύχρωμη και πολύβουη μάζωξη των ανθρώπων, στη λαϊκή αγορά του ΟΧΙ στη Λευκωσία, διασκέδαζε με την ψυχή της. Το παζάρι φούντωνε, οι τεράλνδες αγρότες, διαρήμεζαν τα αγνά και ανόθευτα καλούδια τους και οι αγοραστές, ντόπιοι και ξένοι, δυσκολεύονταν να διαλέξουν, με ταξυ καλού και καλύτερου. Όλοι με το χαμόγελο στα χείλη, σε ένα διαφορετικό παιχνίδι χαράς, με παζάρια και πειράγματα.

Πρωταγωνιστές στο παζάρι της λαϊκής αγοράς οι αγρότες. Γεροδεμένοι άντρες και ρωμαλές γυναίκες, οι οποίοι ανταγωνίζονταν με στεντόρεια τη φωνή και ποιητική τη μαεστρία, διαλαλώντας τα γεννημάτά τους. Πρωταγωνιστές και οι λαϊκοί πελάτες, οι οποίοι διαφέρουν από τους πελάτες των υπεραγορών. Κατά κανόνα άνθρωποι με μεγάλης ηλικίας, οι οποίοι ξέρουν να διαλέγουν, ξέρουν να ρωτούν πληροφορίες για τα φρούτα και τα λαχανικά και ξέρουν να ζηγίζουν με «μπίτι». Μεταξύ τους και πολλοί αλλοδαποί, οι οποίοι απολαμβάνουν και αυτοί το παζάρι, είτε ως πωλητές είτε ως πελάτες. Πολλοί ήταν και αυτοί οι οποίοι περιμέναν το μεσημέρι για να πέσουν οι τιμές.

Πίσω από έναν πάγκο και μια πολύ δυνατή, ωραία γυναίκα από το Βιετνάμ, η οποία διαλαλούσε με τα «ωραία» της ελληνικά τα αγρέλια τα οποία μάζεψε από τους αγρούς. Η γυναίκα με τα αστραφτερά μάτια, τα ροζιασμένα χέρια και το πολύ έξυπνο και τσακπίνικο χιούμορ, μάζεψε γύρω της πολλά γεροντοπαλλήκαρα, τα οποία απολάμβαναν τη σπιρτάδα του μυαλού της, στην ανταλλαγή πειραγμάτων.

Η κουβέντα προχώρησε και έγινε πικάντικη. Η ερώτηση των πάλοι ποτέ νέων και ωραίων, ήταν γιατί δουλεύει σκληρά «γέννημα-βούνημα» από την ανατολή μέχρι και τη δύση του ήλιου και δεν ακολουθεί το αρχαιότερο επάγγελμα, όπως πολλές άλλες αλλοδαπές. Η κυρία από το Βιετνάμ, απάντησε με απλότητα, ότι χρήματα τα οποία έρχονται εύκολα, χωρίς κόπο, εύκολα και φεύγουν. Αποκάλυψε ότι η βασική δουλειά της είναι η φροντίδα μιας ηλικιωμένης κυρίας και ότι στα ρεπό της, αντί να γυρίζει στους δρόμους, μαζεύει από τα χωράφια αγρέλια και καππάρι. Απολαμβάνει έλεγε και τα δώρα της φύσης, αλλά και να γυρίζει στα όρη. Δεν παρέλειψε να αναφέρει ότι κατέχει και πτυχίο νοσοκόμας.

Η ωραία κυρία από το Βιετνάμ, χωρίς να διστάζει, μίλησε για συμπατριώτισσές της, οι οποίες παρασύρθηκαν και ενέδωσαν στο εύκολο

χρήμα και σήμερα είναι απελπισμένες και εκλιπαρούν για λίγα ευρώ. Αποκάλυψε ότι στη χώρα της δεν υπάρχουν τόσοι αυστηροί ηθικοί κανόνες στο σεξ, όπως στην Κύπρο, όπως έμαθε από το κήρυγμα της «μαστορίσας» της. Στο Βιετνάμ συνηθίζουν να λένε την ερωτική συνεύρεση ως «χαρά-χαρά», δηλαδή και οι δύο σύντροφοι απολαμβάνουν τη χαρά του έρωτα. Η Κυρία μίλησε και για τη φτώχεια και για τα βάσανα στη χώρα της, τα οποία την ανάγκασαν να ξενιτευτεί. Με τα χρήματα τα οποία κερδίζει στην Κύπρο, σπούδασε τα παιδιά της και τους αγόρασε και σπίτια, δεδομένου ότι εκεί είναι πάρα πολύ φθηνά.

Οι ασπρομάλλνδες, με τη σοφία των χρόνων, αφού ψώνισαν για όλη την εβδομάδα, φρούτα, λαχανικά, όσπρια, γιαούρτια, αναράδες, χαλούμια, ελιές, λάδι και ένα σωρό άλλα καλούδια, συνέχισαν στο καφενείο, απολαμβάνοντας καφέ και ταχινόπιτες. Η κουβέντα με φόντο τη Βιετναμέζα προχώρησε στα κατορθώματα των Κυπρίων «τσαλαβούπνδων», πολλοί από τους οποίους δεν μπόρεσαν να ελέγξουν τα πάθη τους και έμειναν στον «πάτο» από αρρώστιες και από χρήμα. Ο πιο ταλαιπωρημένος της παρέας φανέρωσε τα παιδικά του βάσανα, λόγω τοκογλύφων. Μίλησε για τις φοβερές κατάρες, οι οποίες βασανίζουν ακόμη όχι μόνο τους απάτερες, αλλά και τα παιδιά και τα εγγόνια τους. Μίλησε για τη μάνα του, η οποία ήταν μια ζωή «δούλα» για να πληρώνει τον τοκογλύφο, ο οποίος έβαζε και έβαζε τόκους, μέχρι να έλθει το τραγικό του τέλους και έτσι γλίτωσε. Άλλος μίλησε για τους αργόσχολους του Δημοσίου, οι οποίοι «έρποντας και λείκοντας» ανέβηκαν στα δώματα της διεύθυνσης και το μόνο το οποίο ήξεραν ήταν να φορτώνουν δουλειές και ευθύνες στους υφιστάμενους τους. Τελικά και αυτοί, μόλις έχασαν την «καρέκλα» έχασαν και όλους τους φίλους τους. Πολλοί έχασαν και τους άδικους βασιλικούς μισθούς τους, από αετονύκηδες τραπεζίτες.

Η συνειδηση των ανθρώπων και οι άγραφοι κανόνες ηθικής δεν έχουν ταμπέλες, δεν έχουν χρώμα, δεν έχουν καταγωγή και δεν χρειάζονται νόμους και αστυνόμους. Σε μεγάλες εορτές της Εκκλησίας μας, κατά τη διάρκεια της ακολουθίας του Εσπερινού, ψάλλεται ο συγκλονιστικός ύμνος, από τον 33ο ψαλμό του Δαυίδ: «Πλούσιοι επτώχευσαν και επείνασαν, οι δε εκζητούντες τον Κύριον ουκ ελαττώθησαν παντός αγαθού». Απλά, ό,τι κάμεις βρίσκεις, όλα εδώ πληρώνονται και όλοι δύο μέτρα παίρνουν γη.

kaparispan@yahoo.gr

Ο ρόλος του Volt και το στοίχημα της επόμενης ηγεσίας

Του ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ

Το ευρωπαϊκό εγχείρημα που ονομάζεται Volt, ήρθε για πρώτη φορά στην αντίληψή μου κάπου στα μέσα του 2018. Ήταν τότε που η διαφθορά απογειώθηκε, το αδιέξοδο στο Κυπριακό επισημοποιήθηκε και το πολιτικό σκηνικό στο εσωτερικό έμπαινε σε εσωστρέφεια δεχόμενο την απαξίωση του εκλογικού σώματος. Εντυπωσιάστηκα με τις σύγχρονες και δημοκρατικές δομές του, με το πνεύμα λειτουργίας του και τη φρεσκάδα των θέσεων του. Όταν λοιπόν πέραί τέτοιες μέρες ενημερώθηκα από τα παιδιά που μπήκαν πρωτεργάτες στην πρωτοβουλία ίδρυσης του Volt στην Κύπρο, το δίλημμα ήταν άνευ αντικειμένου.

Τούτη την ώρα που το Volt ετοιμάζεται να ανοίξει τα φτερά του, το μυαλό με γυρνάει πίσω, εκεί που όλοι δειλά-δειλά κινήσαμε. Θυμάμαι τον εαυτό μου ως μαθητή δημοτικού να συμμετέχει στις πρώτες δράσεις επαναπροσέγγισης με τους Τουρκοκύπριους συνομηλικούς μου, τα δύσκολα –για τέτοιες ενέργειες– χρόνια της δεκαετίας του ’90. Όπως επίσης συχνά με την πίκρα μιας χαμένης ευκαιρίας, ανακαλώ την έντονη πολιτική μοναξιά την περίοδο του δημοψηφίσματος το 2004. Από τότε προπάθησα αρκετές φορές να αντλήσω ελπίδα από τη συμμετοχή μου άλλοτε σε πρωτοβουλίες και ομάδες προώθησης της λύσης όπως κατά το ξεκάθαρο μομέντουμ του 2014-17, και άλλοτε μέσα από την κατάθεση προτάσεων για ζητήματα οικονομίας ή καταπολέ-

μησης της διαφθοράς. Οι συνεχείς απογοητεύσεις, όμως, η απειροελάχιστη πρόοδος και τα απανωτά αδιέξοδα, ολόενα και ενίσχυαν την πεποίθησή μου πως η χώρα απαιτούσε μια νέα πολιτική πρόταση, χωρίς βαρίδια και εξαρτήσεις, μια αλλιώςικη φωνή πραγματιστική, αταλάντευτα ευρωπαϊκή και επανενωτική.

Δεν χωράει αμφιβολία ότι το Volt, είναι εκείνη η φωνή που ευελπιστεί να καλύψει το κενό μεταξύ του παραδοσιακού κομματικού σκηνικού και της κοινωνίας που κοιτάζει με καχυποψία καθετί πολιτικό. Αυτό όμως είναι και το δικό μας στοίχημα, το στοίχημα της επόμενης ηγεσίας. Συνοψίζω εδώ δύο συν ένα βασικούς στόχους:

Ο πρώτος στόχος, αφορά στην ανάγκη κατάθεσης ρεαλιστικών και εφαρμόσιμων προτάσεων, που να βελτιώνουν αισθητά την καθημερινότητα των πολιτών. Από τα απλά μέχρι τα πιο σύνθετα, το Volt καλείται να εμπλακεί εποικοδομητικά στον δημόσιο διάλογο προτείνοντας βελτιστες πρακτικές προσαρμοσμένες στα τοπικά δεδομένα. Από το κυκλοφοριακό μέχρι τα οικονομικά των νοικοκυριών, από την παιδεία μέχρι και τη διασύνδεση της με καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Οι προτάσεις αυτές δεν μπορούν να περιμένουν μέχρι την επόμενη προεκλογική περίοδο, η παραγωγή πολιτικής δεν σταματά ποτέ. Απαιτούνται νομοθετικές πρωτοβουλίες και ανοικτή επικοινωνία με τις νέες τοπικές αρχές που αποτελούν την πρώτη γραμμή δράσης.

Ο δεύτερος στόχος αφορά στην οικοδόμηση αποτελεσματικών καναλιών επικοινωνίας αφενός με τα μέλη και αφετέρου ευρύτερα με την κοινωνία. Για το πρώτο σκέλος, το Volt ως κόμμα της τεχνολογίας μπορεί να διευρύνει τη χρήση της εφαρμογής που διαθέτει για επικοινωνία με τα μέλη. Εξάλλου, όλα τα μέλη ήδη βρίσκονται ένα chat μακριά από την ηγεσία όχι μόνο του Volt στην Κύπρο, αλλά και του Volt Europa. Ταυτόχρονα, η διαδικτυακή πρόσβαση στις συνεδριάσεις των Σωμάτων για τα μέλη, τουλάχιστον για σημαντικές αποφάσεις, είναι επιβεβλημένη. Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος, σε κάθε μας βήμα, το βέλμα μας πρέπει να κατευθύνεται πάντα προς την κοινωνία των πολιτών και όχι προς τη δική μας πολιτική επιβίωση. Στο πώς η κάθε μας πολιτική πράξη επηρεάζει τις ζωές τους και πώς εξυπηρετεί το κοινό καλό ανεξαρτήτως του πολιτικού κόστους. Για να διασφαλιστεί αυτό, η κοινωνία πρέπει να ενημερώνεται για τις παρεμβάσεις του κόμματος, συμμετέχοντας μάλιστα όπου είναι εφικτό, στη διαμόρφωσή τους. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούμε να προωθήσουμε την επέκταση της πρόσβασης στις διαδικτυακές συνεδριάσεις των ομάδων παραγωγής πολιτικής προς κάθε ενδιαφερόμενο.

Τέλος, βασική παράμετρος του σκοπού ύπαρξης του Volt είναι ο δικονοτισμός. Οφείλουμε να ενισχύσουμε την παρουσία μας και την παρέμβασή μας στην καθημερινότητα της τουρκοκυπριακής

κοινότητας, να δημιουργήσουμε στέρεες οργανωτικές δομές στον βορρά και να αποδείξουμε εμπράκτως ότι μαζί μπορούμε να διεκδικήσουμε το κοινό μας μέλλον.

Πριν από δώδεκα μήνες συστηθήκαμε στην κυπριακή κοινωνία. Σε χρόνο ρεκόρ στήσαμε μια υποτυπώδη οργανωτική δομή και τρέξαμε σε μια έντονη προεκλογική εκστρατεία. Για τους έξω έμοιαζε μια πέρα για πέρα επαγγελματική δουλειά, αλλά στην πραγματικότητα πίσω από αυτό το μεγάλο πείραμα ήταν μια στρατιά εθελοντών. Εθελοντές, της διπλανής πόρτας, που δεν βλέπουν την πολιτική ως μέσο βιοπορισμού, αλλά ως μέσο βελτίωσης της ποιότητας ζωής μας. Άνθρωποι που προέρχονται από την κοινωνία των πολιτών και ασφυκτιούν μαζί της με τα τόσα αδιέξοδα, που ανησυχούν για το τι κράτος θα παραδώσουμε στις επόμενες γενιές, ενεργοί πολίτες που αποφάσισαν ότι αξίζουν μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Θέτω λοιπόν εαυτών στη διάθεση των μελών. Στο προσεχές Εκλογικό Συνέδριο διεκδικώ τη Συμπροεδρία του Volt, γιατί έχω τη δύναμη, το πείσμα, τη θέληση και τη βούληση να προσφέρω τις γνώσεις και τις εμπειρίες μου ώστε μαζί με όλα τα παιδιά που βρίσκονται σήμερα σε αυτή την προσπάθεια, να εργαστούμε σκληρά για να δυναμώσουμε τη φωνή και την απήχησή του. Όχι για να επιβιώσει ακόμα ένα κόμμα, αλλά γιατί η χώρα και οι άνθρωποι της αξίζουν καλύτερα.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Η πιο σκοτεινή ώρα

Μαύρα και βαριά σύννεφα μαζεύονται πάνω από τη Γηραιά Ήπειρο. Μετά την ανάλυση της Προεδρίας των ΗΠΑ από τον Ντόναλντ Τραμπ, η Ένωση θα κινδυνεύσει να βρεθεί μεταξύ δύο πυρών, εμπορικο-οικονομικών, εκ δυσμίας, και πολιτικο-στρατιωτικών, εκ δυσμίας. Τα δύο αυτά μέτωπα δεν είναι τα σημαντικότερα αυτή τη στιγμή. Το σημαντικότερο είναι το τρίτο μέτωπο, το εσωτερικό, αυτό που έχουν ήδη ανοίξει οι ακροδεξιές ευρωπαϊκές δυνάμεις, αντλώντας ιδεολογική καθοδήγηση και υποστήριξη ταυτόχρονα από την πουτινική Ανατολή και την τραμπική Δύση. Όποιος κοιτάζει τον χάρτη των πολιτικών δυνάμεων στην Ευρώπη σήμερα θα παρατηρήσει μια αδιαμφισβήτητη προέλαση, αν όχι επικράτηση, των δυνάμεων της Ακρότητας.

Στην Ουγγαρία, ο Βίκτορ Όρμπαν, ανοικτά πλέον υπέρμαχος της Ρωσίας και του Πούτιν, δεν αποτελεί κίνδυνο μόνο για τις θεμελιώδεις αξίες και αρχές της Ένωσης, αλλά και για τον προϋπολογισμό και τη

λειτουργία των ευρωπαϊκών θεσμών. Μετά τις ολλανδικές εκλογές του Νοεμβρίου 2023, στις οποίες είχε επικρατήσει το Κόμμα της Ελευθερίας (PVV) του ακροδεξιού Χερτ Βίλντερς, τα νηία της χώρας ανέλαβε τετρακομματική κυβέρνηση συνεργασίας, στην οποία το ακροδεξιό κόμμα συμμετέχει με τέσσερις υπουργούς. Στη Ρουμανία, ο Καλίν Γκεοργκέσκου, φιλορώσος και συνωμοσιολόγος, φιλοδοξεί να γίνει ένας Ρουμάνος Τραμπ, εάν επικρατήσει στις προεδρικές εκλογές Δεκεμβρίου. Οι δημοσκοπήσεις δίνουν ήδη προβάδισμα στη ρουμανική άκρα δεξιά. Στην Αυστρία, χρειάστηκε μπλόκο των πολιτικών δυνάμεων εναντίον του νικητή των εκλογών του Σεπτεμβρίου 2023, για να μην καταλάβει την εξουσία το ευρωσκεπτικιστικό, φιλορωσικό και αντιμουσουλμανικό ακροδεξιό Κόμμα της Ελευθερίας (FPÖ). Στην Ιταλία, η κυβέρνηση της Τζιόρτζια Μελόνι, συνασπισμός δεξιών και ακροδεξιών πολιτικών δυνάμεων, βλέπει με ανακούφιση την εκλογή Τραμπ, αν και μέχρι στιγμής δεν έχει άρει τη στήριξη της στην κυβέρνηση της Ουκρανίας. Η Σλοβα-

κία και η Κροατία επίσης κυβερνώνται από συμμαχίες που συμπεριλαμβάνουν την ακροδεξιά. Τα πράγματα βέβαια είναι ενθαρρυντικά για την Πολωνία του Ντόναλντ Τουσκ, καθώς αποκαθίστανται οι σχέσεις της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά από χρόνια διαμάχη της πολωνικής εθνικιστικής ακροδεξιάς με τους θεσμούς της Ένωσης.

Το ακροδεξιό μέτωπο όμως έχει πλέον επεκταθεί στην καρδιά της ευρωπαϊκής μηχανής: απειλεί πλέον τη «γαλλογερμανική φιλία» (l'amitié franco-allemande) και τη σταθερότητα στις δυο μεγαλύτερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ακροδεξιό κόμμα της Λε Πεν, μετά την εκλογική του νίκη στις προηγούμενες ευρωεκλογές επέβαλε ουσιαστικά νέες βουλευτικές εκλογές στη Γαλλία, τις οποίες ακολουθεί πολιτική παράλυση μετά την αποτυχία της κυβέρνησης Barnier να πάρει ψήφο εμπιστοσύνης. Μόνη ελπίδα πλέον του προέδρου Μακρόν είναι ο σχηματισμός κυβέρνησης συνασπισμού με κέντρο τη σοσιαλιστική αριστερά, κάτι που ήδη απορρίπτεται η ακροαριστερά του Ζαν Λουκ Με-

λανσόν. Ωστόσο, αυτή την ώρα η μεγαλύτερη απειλή κρύβεται στις γερμανικές εκλογές του ερχόμενου Φεβρουαρίου μετά τη συμφωνία Σοσιαλδημοκρατών, Χριστιανοδημοκρατών και Πράσινων για την πρόωπη προκήρυξη τους. Το εθνικιστικό κόμμα Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD) είναι σε ισχυρή θέση στα κρατίδια της πρώην Ανατολικής Γερμανίας μετά την επικράτησή του στις εκλογές στη Θουριγγία. Το κόμμα αυτό έχει μάλιστα σκληρύνει το ιδεολογικό του προφίλ, καθώς ζητάει πλέον την απόσυρση της Γερμανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση (dexit). Φιλορωσικό, ενώ είχε αποδεχθεί παλαιότερα το ευρωπαϊκό μέλλον της Γερμανίας, τώρα αλλάζει πλευρό και κηρύττει ανοικτά το τέλος της Ένωσης. Αν υπήρχε κάτι το θετικό στο προφίλ της ευρωπαϊκής ακροδεξιάς ιδεολογίας ήταν η συμβατότητα με την ιδέα της Ευρώπης και τη συμμετοχή στο κοινό νόμισμα. Μάλιστα πολλοί υποστήριζαν ότι η ακροδεξιά κόμματα «βλέπουν» πλέον την Ένωση και το ευρώ ως κάτι το δεδομένο, κάτι το οποίο δεν μπορούν να πολεμήσουν. Προγραμματικές θέσεις υπέρ

της εξόδου από την Ε.Ε. και το ευρώ θα αποδυναμώσαν εκλογικά τις ευρωπαϊκές ακροδεξιές παρατάξεις. Η σκληρή ρηση από το AfD κινδυνεύει τώρα να συμπαρασύρει την ευρωπαϊκή ακροδεξιά στο σύνολό της στο μονοπάτι του ευρωσκεπτικισμού. Κάτι τέτοιο θα αποσταθεροποιήσει περαιτέρω τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις συνεργασίας με συμμετοχή ακροδεξιών κομμάτων και θα επιφέρει πολιτική παράλυση.

Όλα όμως δεν είναι σκοτεινά στην Ένωση. Ένα ισχυρό θετικό μήνυμα αυτή τη στιγμή είναι η προώθηση κοινού προϋπολογισμού της τρισεκατομμυρίου ευρώ για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας. Το πλάνο αυτό θα μπορούσε να αποβεί σωτήριο τόσο για τη στρατιωτική όσο και για την πολιτική και οικονομική ενίσχυση των χωρών της Ένωσης. Επενδύσεις σε μια ευρωπαϊκή στρατιωτική βιομηχανία είναι η ενδεδειγμένη απάντηση στον οικονομικό πόλεμο του Τραμπ, ένα ευρωπαϊκό new deal. Θα ενισχύσει την ευρωπαϊκή βιομηχανία δημιουργώντας χιλιάδες θέσεις εργασίες σε όλη την Ευρώπη. Θα τονώσει το ηθικό των Ευρω-

παίων και την πίστη τους στο κοινό όραμα. Θα μπορούσε μάλιστα να γίνει το κύριο μέσο επαναπροσέγγισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο εμπλέκεται ήδη σε σημαντικά αμυντικά και στρατιωτικο-βιομηχανικά προγράμματα της Ένωσης. Ιδιαίτερης σημασίας είναι και το γεγονός ότι το Η.Β. και η Γαλλία είναι οι μόνες πυρηνικές δυνάμεις της Ευρώπης. Ο κοινός αμυντικός σχεδιασμός της Ευρώπης απαιτεί άρα στενή συνεργασία της Γαλλίας με τη Μεγάλη Βρετανία σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού και υλοποίησης σχεδίου πυρηνικής αποτροπής. Αλλά και εντός του πλαισίου του ΝΑΤΟ, ο ευρωπαϊκός πυλώνας της συμμαχίας πρέπει να ενισχυθεί προς όφελος της Ευρώπης και της οικονομίας της, όχι προς όφελος μιας κυβέρνησης Τραμπ η οποία διακηρύττει ανοικτά ότι βλέπει την Ευρώπη ως οικονομικό ανταγωνιστή στο εμπόριο και ως φόρο υποτέλους στις στρατιωτικές δαπάνες.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η «οδύσσεια» του Great Sea Interconnector

2024	Ανοιξη	Ιούνιος	Ιούλιος	Σεπτέμβριος	Νοέμβριος - Δεκέμβριος
	Εξασφαλίζονται μέσα από περιπλοκές συζητήσεις, τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και με επαφές με τρίτους, οι πόροι για τη χρηματοδότηση του έργου ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ (2 Great Sea Interconnector - GSI). Το γεγονός ότι νωρίτερα ο 2 GSI είχε ενταχθεί στα Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος (PCI) της Ε.Ε., αλλά και η ανοικτή στήριξη από τις ΗΠΑ, θεωρούνται σφραγίδες γεωπολιτικής θωράκισης της διασύνδεσης.	Χορηγείται άδεια από το υπουργείο Εξωτερικών για έρευνες του παλικού πλοίου «Ievoli Relume» ανάμεσα στην Κρήτη και την Κύπρο. Το Πολεμικό Ναυτικό παραδίδει λεπτομερή λίστα με τα πιθανά σενάρια αντίδρασης των Τούρκων, δεδομένου ότι μέρος της πορείας του καλωδίου περνάει από περιοχή που η Αγκυρα θεωρεί εντός ευθύνης της.	Το «Ievoli Relume» ξεκινάει τις έρευνες στις 17, έχοντας ως βάση το λιμάνι του Ηρακλείου. Μεταξύ 22ας και 24ης Ιουλίου οι έρευνες σταματούν καθώς πέντε πλοία του τουρκικού ναυτικού ουσιαστικά διακόπτουν το ιταλικό πλοίο σε σημείο που βρίσκεται στα διεθνή ύδατα και αφορά μόλις 0,9 ν.μ. νοτίως του στενού Κάσου - Καρπάθου. Η κρίση διαρκεί 40 ώρες και εκτονώνεται κατόπιν ελληνoturκικών επαφών ανωτάτου επιπέδου.	Το «Ievoli Relume» έχει καταπλεύσει στη Λεμεσό για εργασίες συντήρησης σε ναυπηγείο. Στις 20 Σεπτεμβρίου υπογράφεται συμφωνία Ελλάδας - Κύπρου για να ξεμπλοκάρουν θέματα που αφορούν τη συμμετοχή της Λευκωσίας στο μετοχικό κεφάλαιο του 2 GSI.	Παρά τις υπογραφές μεταξύ ΑΔΜΗΕ και Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) η κυπριακή πλευρά διατηρεί ενστάσεις για τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο του έργου. Στις 8 Νοεμβρίου το θέμα των ερευνών τέθηκε και στις συζητήσεις Γεραπετρίτη - Φιντάν στην Αθήνα. Στις 14 Νοεμβρίου έπλευσαν στα νότια της Κάσου 4 τουρκικές φρεγάτες, δίχως καν να έχει εκδοθεί NAVTEX από την Αθήνα, ενδεικτικό των τουρκικών προθέσεων.

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Εντός των επομένων λίγων εβδομάδων θα πρέπει να ληφθούν ορισμένες τελικές αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο που θα κινηθεί το ιταλικό πλοίο «Ievoli Relume», το οποίο έχει αναλάβει να διεκπεραιώσει την πρώτη φάση των ερευνών για την ηλεκτρική διασύνδεση της Ελλάδας (Κρήτη) με την Κύπρο, γνωστή και ως Great Sea Interconnector (2 GSI) – το όνομα του έργου που έχει εγκριθεί και χρηματοδοτείται από την Ε.Ε. Η «Κ» παρακολουθεί από την αρχή την πορεία του έργου, το οποίο έως αυτή τη στιγμή έχει να αντιμετωπίσει δύο κύρια εμπόδια: Το πρώτο και πλέον σοβαρό είναι η ουσιαστική άρνηση της Αγκυρας να επιτρέψει τις έρευνες αν η πορεία του πλοίου δεν αδειοδοτηθεί και από τις τουρκικές αρχές. Και το δεύτερο αφορά τις ενστάσεις της Λευκωσίας, οι οποίες –παρά τη συμφωνία που υπογράφηκε τον περασμένο Σεπτέμβριο ανάμεσα στις αρχές Ελλάδας και Κυπριακής Δημοκρατίας– δεν έχουν καμφθεί.

Υπενθυμίζεται ότι οι έρευνες του «Ievoli Relume» ουσιαστικά διακόπηκαν τον περασμένο Ιούλιο, όταν η Τουρκία ανέπτυξε πέντε πολεμικά πλοία στα νότια του στενού Κάσου - Καρπάθου, σε μια περιοχή που αντιστοιχούσε σε απόσταση μικρότερη του ενός ναυτικού μιλίου εκτός εθνικών χωρικών υδάτων. Η κρίση διήρκεσε 40 ώρες και έληξε τότε με τις δύο πλευρές να επικαλούνται εκ διαμέτρου αντίθετες εκδοχές: Κατά την Αθήνα, οι έρευνες ολοκληρώθηκαν κανονικά δίχως άδεια από την Τουρκία. Από το ιταλικό πλοίο μπορεί να μη ζητήθηκε άδεια από τους Τούρκους, αλλά εστάλη ειδοποίηση περί έναρξης ερευνών στην περιοχή, κάτι που από την τουρκική πλευρά εξελήφθη ως αίτημα για άδεια που, βεβαίως, εγκρίθηκε.

Τον περασμένο Ιούλιο οι έρευνες του «Ievoli Relume» ουσιαστικά διακόπηκαν όταν η Τουρκία ανέπτυξε για 40 ώρες πέντε πολεμικά πλοία στα νότια του στενού Κάσου - Καρπάθου.

στη διήρκεσε 40 ώρες και έληξε τότε με τις δύο πλευρές να επικαλούνται εκ διαμέτρου αντίθετες εκδοχές: Κατά την Αθήνα, οι έρευνες ολοκληρώθηκαν κανονικά δίχως άδεια από την Τουρκία. Από το ιταλικό πλοίο μπορεί να μη ζητήθηκε άδεια από τους Τούρκους, αλλά εστάλη ειδοποίηση περί έναρξης ερευνών στην περιοχή, κάτι που από την τουρκική πλευρά εξελήφθη ως αίτημα για άδεια που, βεβαίως, εγκρίθηκε.

Καθυστερήση

Εκτοτε, πέρα από εργασίες συντήρησης του πλοίου στη Λεμεσό και κάποιες έρευνες εντός χωρικών υδάτων στα βόρεια της Κρήτης και στα νότια Κάσου και Καρπάθου, οι οποίες μάλιστα συνεχίζονται μέχρι και σήμερα, το «Ievoli Relume» δεν έχει προχωρήσει σε έρευνες στην ανοικτή θάλασσα. Αυτή η κατάσταση οφείλεται στην ουσιαστική καθυστέρηση του πρακτικού σκέλους των ερευνών, αλλά και στη διαρκή μετακύλιση των ουσιαστικών αποφάσεων εκ μέρους της Λευκωσίας, η οποία καθυστερεί τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο του 2 GSI, ενώ δεν αναγνωρίζει ούτε τα χρήματα που έχει ήδη καταβάλει ο ΑΔΜΗΕ για το έργο. Τα γραφειοκρατικά προβλήματα αποδίδονται σε διάφορους οικονομικούς παράγοντες που έχουν επιρροή εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας (κάποιοι το κατονομάζουν και «λόμπι των φωτοβολταϊκών»), ωστόσο είναι πασιφανές ότι η

μεγαλύτερη ανησυχία είναι γεωπολιτική και αφορά την πιθανότητα η Τουρκία να παρεμποδίσει την πραγματοποίηση του έργου. Οι τουρκικές αρχές είναι τόσο ευαισθητοποιημένες για το ενδεχόμενο να προχωρήσει το «Ievoli Relume» εκτός χωρικών υδάτων, δίχως άδεια από την Αγκυρα, που πριν από περίπου τρεις εβδομάδες, στις 14 Νοεμβρίου, αναπτύχθηκαν στα νότια της Κάσου τέσσερις φρεγάτες μόνο λόγω της φήμης ότι επείκεται να εκδοθεί νέα NAVTEX ανάμεσα στην Κάσο και την Καρπάθο. Υπενθυμίζεται ότι η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) στα νότια της Κάσου και της Καρπάθου είναι εξ ολοκλήρου οριοθετημένη ανάμεσα σε Ελλάδα και Αίγυπτο

με τη συμφωνία της 6ης Αυγούστου 2020. Σε αυτή την περιοχή η Τουρκία θεωρεί ότι έχει εδραιωμένα δικαιώματα λόγω του τουρκολιβυκού μνημονίου. Είναι, πάντως, ενδιαφέρον ότι λίγες ημέρες πριν αναπτυχθούν ξανά –έστω για λίγες ώρες και χωρίς ουσιαστικό λόγο– οι τέσσερις φρεγάτες στα νότια της Κάσου, ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης είχε θέσει το ζήτημα στον ομόλογό του Χακάν Φιντάν.

Αν και από την αρχή οι αρμόδιες υπηρεσίες των υπουργείων Εξωτερικών και Εθνικής Αμυνας είχαν περιγράψει γραπτώς και λεπτομερώς τις πιθανές αντιδράσεις της Τουρκίας, τελικά εκτιμήθηκε ότι οι έρευνες θα πραγματοποιηθούν, έστω μετ’

εμποδίων, όπως έχει γίνει και στο παρελθόν με την ανταλλαγή οδηγιών προς ναυτιλλομένους (NAVTEX και anti-NAVTEX). Δεδομένου ότι η Αθήνα επιθυμεί το έργο να προχωρήσει, θα πρέπει να αναμένεται πως το αμέσως επόμενο διάστημα μπορεί να αναληφθούν πρωτοβουλίες. Η πίεση χρόνου είναι δεδομένη, καθώς ήδη η γαλλική εταιρεία Nexans που είναι η ανάδοχος του έργου για λογαριασμό της Ε.Ε. και του ΑΔΜΗΕ, πιέζει για την τήρηση του χρονοδιαγράμματος, βάσει του οποίου έως τα τέλη του 2025 κάθε ερευνητική δραστηριότητα θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί, προκειμένου στη συνέχεια να αρχίσει η διαδικασία πόντισης του καλωδίου. Μάλιστα ζητείται να προχωρή-

Το άγαλμα του Ποσειδώνα στη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, στον Πειραιά, με φόντο φρεγάτα του Πολεμικού Ναυτικού που εκτελεί εορταστικό πλου, για τη γιορτή του Αγίου Νικολάου. Η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου κολλάει στο στενό Κάσου - Καρπάθου, με την Αγκυρα να στέλνει στη ρότα του «Ievoli Relume» πολεμικά πλοία.

σουν οι έρευνες προκειμένου να γίνουν και οι παραγγελίες των καλωδίων στην Ιαπωνία και στη Νορβηγία.

Τέσσερα ενδεχόμενα

Το πρώτο και προφανές απευκταίο σενάριο είναι να επαναληφθεί μια κατάσταση όπως αυτή του περασμένου Ιουλίου, με την παρουσία πολεμικών μονάδων επιφανείας. Είναι προφανές ότι μια τέτοια κίνηση απλά θα οδηγήσει το εγχείρημα σε ακύρωση.

Το δεύτερο σενάριο είναι να βρεθεί μια φόρμουλα που θα επιτρέψει και στην Τουρκία να αδειοδοτήσει το έργο. Και αυτό το σενάριο έχει τεράστιες γεωπολιτικές δυσκολίες. Υπάρχει και επί της ουσίας κώλυμα, καθώς ένα καλώδιο ηλεκτρικής διασύνδεσης που θα ποντιστεί στον βυθό δεν επηρεάζει την υφαλοκρηπίδα. Οι γνώστες του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας διαφοροποιούν, μάλιστα, τα καλώδια ηλεκτρικής διασύνδεσης από εκείνα που μεταφέρουν δεδομένα (δηλαδή οπτική ίνα) τα οποία είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν καθαυτά για τη συλλογή data, ως εκ τούτου η αδειοδότησή τους είναι υποχρεωτική.

Το τρίτο σενάριο είναι να σχεδιαστεί εκ νέου η πορεία του καλωδίου. Πρόκειται για ένα σενάριο με κάποιες τεχνικές δυσκολίες, κυρίως όμως οικονομικό κόστος καθώς θα εκτροχιάσει εντελώς το χρονοδιάγραμμα. Η «Κ» έχει αποκαλύψει ότι το κό-

Η Λευκωσία καθυστερεί τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο, με κάποιους να κατηγορούν γι’ αυτό το ισχυρό «λόμπι των φωτοβολταϊκών» που δραστηριοποιείται στη Μεγαλόνησο.

στος επαναχάραξης του έργου μπορεί να κινηθεί στο πεδίο των περισσότερων από 130.000 ευρώ ανά ημέρα. Εμπειρία από την αλλαγή χάραξης έργου υπάρχει και μάλιστα πρόσφατη, με το καλώδιο μεταφοράς δεδομένων (οπτικής ίνας) που δεν περιλάμβανε την Κρήτη αλλά έπρεπε να τοποθετηθεί στα νότια του νησιού. Σε αυτή την περίπτωση, ουσιαστικά η χάραξη κινήθηκε νοτιότερα του αρχικού. Και τότε, βεβαίως, σε ένα σημείο έγινε ανταλλαγή NAVTEX.

Το τέταρτο σενάριο αφορά το ενδεχόμενο να πραγματοποιηθεί μια προσωρινή διευθέτηση (provisional arrangement) με την Τουρκία, προκειμένου το έργο να πραγματοποιηθεί χωρίς πρόβλημα. Το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας προβλέπει τέτοιες διευθετήσεις, ειδικά για περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει οριστική οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών και μπορεί να αφορά διάφορα θέματα (αλιεία, υδρογονάνθρακες κ.λπ.). Και αυτό το σενάριο αντιμετωπίζει προφανείς δυσκολίες.

Η Αθήνα είναι, πάντως, αποφασισμένη να προχωρήσει στο έργο παρά τις δυσκολίες, καθώς η ηλεκτρική διασύνδεση δεν επηρεάζει καθοριστικά κανένα από τα βασικά δεδομένα που αφορούν τις ελληνιστουρκικές διαφορές. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση, θα ήταν απλά ένα άλλο έργο που οι περισσότεροι θα αντιλαμβάνονταν ότι πραγματοποιήθηκε, κατά την πανηγυρική τελετή ολοκλήρωσής του.

ΣΤΟ ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΟ
ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ

100+ ρολόγια, κοσμήματα, αξεσουάρ
για βραδινή έξοδο, τώρα που πλησιάζουν οι γιορτές

Κι ακόμη:
Τα 24 αγαπημένα μας ρολόγια του '24
100 χρόνια Art Déco – και πώς επηρέασε την ωρολογοποιία

ΚΥΡΙΑΚΗ
15/12

10.700

αποβολές έχουν επιβληθεί σε μαθητές για χρήση κινητών τηλεφώνων στο σχολείο από τον Σεπτέμβριο μέχρι την προηγούμενη εβδομάδα.

7.500

περιστατικά βίας μεταξύ ανηλίκων έχουν καταγραφεί το πρώτο εξάμηνο του 2024. Μόλις 3.000 είχαν καταγραφεί το πρώτο εξάμηνο του 2019.

Ερχεται το kids wallet

Μέσα στον προγραμματισμό της κυβέρνησης είναι και η δημιουργία μιας νέας εφαρμογής, του Gov.gr Kids Wallet, που έχει στόχο τη δημιουργία ενός ασφαλούς και εκπαιδευτικού περιβάλλοντος για τα παιδιά, που θα συνδέεται με το Gov.gr Wallet των γονέων, δίνοντας τη δυνατότητα για γονικό έλεγχο σε όλες τις ψηφιακές δραστηριότητες. Οι εμπνευστές του στο υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης θέλουν να βοηθηθούν τα παιδιά να διαχειρίζονται τα πρώτα τους ψηφιακά έγγραφα που αφορούν τη σχολική και εξωσχολική τους ζωή, όπως εισιτήρια για αθλητικούς αγώνες και πολιτιστικά δρώμενα και να ανακαλύψουν τρόπους χρήσης της τεχνολογίας υπεύθυνα και δημιουργικά, μέσα από παιχνίδια. Για παράδειγμα, η εφαρμογή θα περιέχει και σύστημα επιβράβευσης με badges που αναδεικνύουν την πρόδοό τους σε διάφορους τομείς.

Οι γονείς θα έχουν τον έλεγχο και τη δυνατότητα εποπτείας του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων της εφαρμογής, εξασφαλίζοντας ότι τα παιδιά αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους με ασφάλεια και υπευθυνότητα. Θα μπορούν π.χ. να εγκρίνουν ή να απορρίπτουν την προσθήκη νέων ψηφιακών εγγράφων στο wallet του παιδιού, όπως σχολικά έγγραφα, συμμετοχή σε δραστηριότητες ή εισιτήρια για αθλητικά και πολιτιστικά γεγονότα, θα ελέγχουν τα δικαιώματα χρήσης της εφαρμογής από το παιδί, θα λαμβάνουν ειδοποιήσεις για τις κινήσεις του wallet του παιδιού και θα μπορούν να μπλοκάρουν εφαρμογές που δεν θέλουν.

Η αλόγιστη χρήση του Διαδικτύου και των social media μπορεί να γίνει εθιστική για τις μικρές ηλικίες, γι' αυτό και η κυβέρνηση ετοιμάζει πακέτο μέτρων και καμπάνια ενημέρωσης για παιδιά και γονείς.

Των **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ - ΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αντίστροφα μετράει πλέον ο χρόνος προκειμένου η κυβέρνηση να αναλάβει νέες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των κρίσιμων προβλημάτων της αντιμετώπισης της βίας και της παραβατικότητας των ανηλίκων, αλλά και, για πρώτη φορά, της προστασίας τους από κινδύνους όπως ο ψηφιακός εθισμός. Μέχρι το τέλος του μηνός η κυβέρνηση θα έχει παραλάβει στην ολοκληρωμένη του μορφή το πόρισμα με δέσμη προτάσεων, που εκπονεί επιστημονική επιτροπή υπό την καθοδήγηση Βασιλική Αρτινοπούλου. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, για το ζήτημα του ψηφιακού εθισμού οι ειδικοί εισηγούνται τη θέσπιση ηλικιακών περιορισμών στη χρήση κοινωνικών δικτύων έως την ηλικία των 15 ετών. Ένα μέτρο, δηλαδή, αντίστοιχο εκείνου που ψηφίστηκε πρόσφατα στην Αυστραλία και εφαρμόζει ήδη η Γαλλία. Παράλληλα προτείνεται η δημιουργία ειδικής πλατφόρμας και εφαρμογής με οδηγίες προς γονείς και παιδιά για την υπεύθυνη χρήση κινητού αλλά και η εφαρμογή γονικών ελέγχων.

Το πόρισμα θα εξεταστεί σε βάθος, καθώς το θέμα απασχολεί ιδιαίτερα τον πρωθυπουργό. Δεν είναι, εξάλλου, τυχαίο ότι ο Κυριάκος Μητσοτάκης επέλεξε να αναφερθεί σε αυτό στην «ειδικού βάρος» ομιλία του στον ΟΗΕ τον περασμένο Σεπτέμβριο, παραπέμποντας, μάλιστα, στο βιβλίο του καθηγητή Jonathan Haidt «The Anxious Generation» για τους κινδύνους υπερβολικής έκθεσης των ανηλίκων σε κινητά, υπολογιστές και ταμπλέτες. Όμως, όπως επισημαίνεται, η κυβέρνηση εκ των πραγμάτων θα σταθμίσει την υιοθέτηση των ηλικιακών κριτηρίων και με ένα επιπλέον κριτήριο: τη δυνατότητα υλοποίησης του μέτρου, κα-

Σχέδιο για φραγή στον ψηφιακό εθισμό των παιδιών

Φόρμουλα για τον περιορισμό της χρήσης των κοινωνικών δικτύων από ανηλίκους κάτω των 15 ετών αναζητεί η κυβέρνηση. Το αυστραλιανό μοντέλο και η πρωτοβουλία στην Ε.Ε.

θώς η ενεργοποίηση ηλικιακών περιορισμών στα κινητά και τα κοινωνικά δίκτυα απαιτεί ειδικές εφαρμογές επαλήθευσης ηλικίας που πρέπει να αναπτυχθούν από τις εταιρείες κινητών και τις πλατφόρμες κοινωνικών δικτύων.

Καμπάνιες μέσω influencers

Η κυβέρνηση σκοπεύει να αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σύμφωνα με πληροφορίες στις Βρυξέλλες προβλέπεται η θέσπιση Ευρωπαϊκού Ορίου Ψηφιακής Ενηλικίωσης στα 15 έτη, που θα συμπεριλαμβάνει περιοριστικές ρυθμίσεις αλγορίθμων για χρήστες κάτω των 15 ετών, αλλά και περιορισμούς στους αλγορίθμους των social media για τους ανηλίκους. Μάλιστα, ο Διμήτρης Παπαστεργίου τοποθέτησε σχετικά την περασμένη Παρασκευή στο συμβούλιο υπουργών Τηλεπικοινωνιών της Ε.Ε., ενώ λίγες ημέρες νωρίτερα

ο υφυπουργός Κ. Κυρανάκης είχε βρεθεί στο Βελιγράδι στη σύνοδο του GPAI, όπου επίσης έθεσε το θέμα από ελληνικής πλευράς. Μέσω ευρωπαϊκής κοινής πρωτοβουλίας εκτιμάται πως θα είναι πιο εύκολο να «πιστευτούν» οι μεγάλες πλατφόρμες να πάρουν μέτρα. Ενδεικτικά, με βάση τα σημεία της προτεινόμενης ρύθμισης οι μεγάλες πλατφόρμες θα είναι υποχρεωμένες: α) να περιορίζουν την προώθηση εθιστικού περιεχομένου και να μειώνουν την έκθεση σε περιε-

χόμενο που προκαλεί παρατεταμένη χρήση, β) να εφαρμόζουν μηχανισμούς για τον έλεγχο του χρόνου χρήσης, όπως υπενθυμίσεις για διαλείμματα και όρια ημερήσιας χρήσης για ανηλίκους χρήστες, γ) να προσαρμόζουν τους αλγορίθμους ώστε να προστατεύουν τους ανηλίκους από ακατάλληλο ή επιβλαβές περιεχόμενο και δ) να εφαρμόζουν μηχανισμό επαλήθευσης ηλικίας. Χρήστες κάτω των 15 ετών δεν θα επιτρέπεται να χρησιμοποιούν μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χωρίς τη ρητή συγκατάθεση τουλάχιστον ενός προσώπου που ασκεί τη γονική μέριμνα. Παράλληλα θα προβλέπεται η απαγόρευση δυνατότητας κατάρτισης προφίλ στην περίπτωση ανηλίκων, αφού λόγω του προφίλ οι χρήστες «βομβαρδίζονται» συνεχώς με περιεχόμενο που τους ενδιαφέρει.

Επιπλέον, η κυβέρνηση στο εσωτερικό πεδίο θα ξεκινήσει να τρέχει μια ενημερωτική καμπάνια σε δύο σκέλη. Πρώτον, θα δίνει έμφαση στους κινδύνους που μπορεί να προκαλέ-

σουν ο εθισμός και η υπερβολική χρήση του Διαδικτύου. Θα αναφερθούν παραδείγματα νέων και πώς επηρεάστηκαν από τον εθισμό και θα διατυπωθούν προτάσεις για υπεύθυνη χρήση. Ανάμεσα στις προς εξέταση δράσεις συμπεριλαμβάνονται: τηλεοπτικά σποτ, καμπάνια στα social media με σύνθημα πως «η υπεύθυνη χρήση δεν συνιστά και μη χρήση», ενώ θα επιστρατευθούν και influencers για τη μεθοδική μετάδοση του μηνύματος. Στο δεύτερο σκέλος, οι χρήστες θα ενημερωθούν για την «πανοπλία δικαιωμάτων» που έχουν. Η εκστρατεία θα απευθύνεται και προς τους γονείς για τις δυνατότητες που έχουν ως προς τον περιορισμό της χρήσης του Διαδικτύου από τα παιδιά τους με ήδη διαθέσιμα εργαλεία, είτε εντός των εφαρμογών είτε στις κονσόλες που χρησιμοποιούν.

Πακέτο μέτρων

Η σημασία που αποδίδει η κυβέρνηση στην προστασία των νέων από ένα ευρύ φάσμα κινδύνων αποτυπώνεται σε σειρά μέτρων που έχουν προωθηθεί την τελευταία πενταετία: 1) στις ψηφιακές πλατφόρμες και εφαρμογές κινητών για την ενδοσχολική και εξωσχολική βία stop-bullying.gov.gr και safeyouth.gov.gr, 2) στα μέτρα ψηφιακής ταυτοποίησης και εισόδου σε γήπεδα μαζί με τις κάμερες ειδικών προδιαγραφών στους αγώνες ποδοσφαίρου και μπάσκετ και τις αυστηρότερες διοικητικές κυρώσεις σε περιστατικά βίας, 3) στη γραμμή καταγγελίας της ΕΛ.ΑΣ. 10201 για περιστατικά βίας ανηλίκων, 4) στη γραμμή δωρεάν ψυχοκοινωνικής υποστήριξης 10306 σε γονείς και παιδιά που αντιμετωπίζουν περιστατικά βίας και 5) στην απαγόρευση του κινητού τηλεφώνου κατά τις ώρες των μαθημάτων στο σχολείο με αυστηροποίηση των ποινών.

Το αυστραλιανό πείραμα και τα εμπόδια

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Συφορές αντιδράσεις, αλλά και πρακτικά εμπόδια στην εφαρμογή της, προκαλεί η απόφαση που έλαβε την προηγούμενη εβδομάδα η κυβέρνηση της Αυστραλίας να απαγορεύσει τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε παιδιά ηλικίας κάτω των 16 ετών.

Ο καινούργιος νόμος αναγκάζει τεχνολογικούς τίτνες όπως η Meta, στην οποία ανήκουν Instagram και Facebook, ή το TikTok να αποκλείσουν τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα από τις πλατφόρμες τους. Αν δεν υπακούσουν, θα βρεθούν αντιμέτωποι με πρόστιμα μέχρι και 30 εκατ. ευρώ. Δεν είναι όμως ακόμη ξεκάθαρο πώς το συγκεκριμένο μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί, ούτε αν θα αποδώσει.

«Είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Γιαννόπουλος, καθηγητής Νομι-

κής Πληροφορικής στο ΕΚΠΑ, άποψη που συμμερίζονται και άλλοι ειδικοί. «Ένα ζήτημα είναι ο ηλικιακός έλεγχος – αν θέλουμε να είναι πραγματικός, θα πρέπει να γίνεται με έλεγχο της ταυτότητας», αναφέρει. «Ακόμη και έτσι, θα μπορούσε κάποιο παιδί να σκανάρει άλλη ταυτότητα», δηλώνει ο Γιώργος Δημητράκοπουλος, αναπληρωτής καθηγητής στο τμήμα Πληροφορικής και Τηλεματικής στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο και μέλος της ολομέλειας της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). «Μόνο αν ο έλεγχος περνούσε από ένα κεντρικό σύστημα, όπως το gov.gr στην Ελλάδα, θα μπορούσε να εφαρμοστεί πλήρως», τονίζει, αλλά σε τέτοια περίπτωση θα δημιουργούνταν ζητήματα προστασίας των προσωπικών δεδομένων και ελευθερίας του ατόμου.

Η Άννα-Μαρία Φίλιππα, δικη-

γός εξειδικευμένη στο Δίκαιο του Διαδικτύου, λέει ότι αν απαιτείτο τέτοιου είδους ταυτοποίηση για να δημιουργήσει κάποιος λογαριασμό, οι εταιρείες θα μπορούσαν να διακριβώσουν το ηλικιακό όριο των χρηστών και οι χρήστες θα ήταν υπεύθυνοι για όσα λένε και κάνουν στα μέσα. «Αλλά αυτή τη στιγμή στην Αυστραλία δίνουν γενικές κατευθύνσεις, έτσι δεν θα λειτουργήσει», σημειώνει, «οι νομοθέτες θα πρέπει να ζητήσουν συγκεκριμένες τεχνικές προδιαγραφές για να ακολουθήσουν οι πλατφόρμες».

Σκοτεινές «παρακάμψεις»

Η άλλη πρόκληση αφορά την αντίδραση στην καταστολή. «Αν απαγορεύσεις τελείως την πρόσβαση στα social media, ο έφηβος θα βρει άλλα μονοπάτια – το dark web ή τρόπους παρακάμψης του μέτρου», αναφέρει στην «Κ» ο Άγγελος - Ζήκος Πεπόνης,

μέλος της ολομέλειας της ΕΕΤΤ και δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω. «Απαιτείται μια χρυσή ισορροπία – να μην απαγορεύεται τελείως η χρήση, αλλά και να είναι ασφαλής η περιήγηση παιδιών και εφήβων στα συγκεκριμένα μέσα».

Ο ψυχίατρος Γιώργος Νικολαΐδης, διευθυντής Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας στο Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, δεν πιστεύει ότι το μέτρο θα μακροημερεύσει. «Τα σημερινά παιδιά ζουν μέσα στην τεχνολογία, το να τα κρατάμε μακριά από αυτήν δεν ξέρω αν θα βοηθήσει γιατί και η ενήλικη ζωή έχει αλλάξει», δηλώνει. Η λύση είναι να τους μάθουμε πώς να τη χρησιμοποιούν, με τον τρόπο που τους μαθαίνουμε να πλοηγούνται στον φυσικό κόσμο», τονίζει.

Από την άλλη πλευρά, ο καθηγητής Σύγχρονες Πρακτικές Φιλοσοφίας στο Alpen-Adria Universität της Αυστρίας, Θεο-

φάνης Τάσσης, τονίζει ότι η πολιτεία ήδη περιορίζει την πρόσβαση των νέων στα τυχερά παιχνίδια, στο αλκοόλ, στα ναρκωτικά. «Έχει υποχρέωση να τους προστατεύει», επισημαίνει στην «Κ». Οι συνέπειες των social media στην ψυχική υγεία των νέων έχουν τεκμηριωθεί από πολλές έρευνες, σημειώνει, αλλά θεωρεί το μέτρο θετικό και για άλλους λόγους: «Κάτω των 16, δεν μπορεί κανείς να αισθανθεί τις επιπτώσεις των αναρτήσεών του για το υπόλοιπο του βίου του». Υστερα είναι ο ψηφιακός εκφοβισμός, η πίεση που δημιουργεί η σύγκριση με συνομηλίκους, η έκθεση σε επιβλαβές περιεχόμενο, παραπληροφόρηση, συνωμοσιολογίες. «Αν τα αθροίσει κανείς, μου φαίνεται φρονιμότατο μέτρο – η ελευθερία της έκφρασης μπορεί να αξιοποιηθεί και με διαφορετικούς τρόπους», σε παρές που συναντώνται στον φυσικό κόσμο.

Η σκιά ενός παιδιού που παίζει μοναχό του. Στην απομόνωσή του, το βάζουν εκείνοι που γνωρίζουν αλλά δεν μιλούν, δεν βοηθούν να σωθεί. Είτε γιατί φοβούνται, είτε γιατί δεν θέλουν να μπλέξουν, είτε γιατί δεν ξέρουν πώς να αντιδράσουν.

«Και η μάνα; Γιατί τον άφηνε;»

Εχει η ενδοοικογενειακή κακοποίηση παθητικούς συνεργούς; Ειδικοί απαντούν στην «Κ»

Της **ΑΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Πίσω από κάθε βίαιο άνδρα βρίσκεται μια γυναίκα που κατηγορείται για τις πράξεις του. Στην υπόθεση του αστυνομικού της Βουλής, όπως είναι γνωστή, το μοτίβο επαναλήφθηκε. «Εγώ πιστεύω ότι φταίει η μάνα». «Εγώ σ' αυτήν ρίχνω το φταίξιμο. Πώς είναι δυνατόν να αφήνεις τα παιδιά σου εκτεθειμένα τόσο καιρό;». «Γιατί σώπησε;». «Γιατί το ανέχτηκε;». Μερικές από τις αντιδράσεις σε ένα πρόχειρο γκάλοπ τις προηγούμενες ημέρες.

Γιατί συμβαίνει αυτό; Γιατί ενώ είναι ο αστυνομικός αυτός που—σύμφωνα με τα μέχρι στιγ-

ενηλικούς που υπήρξαν θύματα βίας ως παιδιά, ενώ για τον κακοποιητή βγάζουν οίκτο και αηδία—δεν μπορείς να θυμώσεις με ένα ζώο—, για τον άλλον γονέα βγάζουν θυμό που δεν τους προστάτευσε».

Η στρουθοκάμηλος

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και ο καθηγητής και επικεφαλής ερευνητής Ψυχιατρικής και Ψυχοθεραπείας στο Πανεπιστήμιο Μπικόκα του Μιλάνου, Αντώνιος Ντακανάλης. Διευκρινίζοντας ότι ο ρόλος της μητέρας σ' αυτήν τη δυσώδη υπόθεση δεν έχει ακόμη αποσφηνιστεί, λέει: «Η φράση, “το μόνο που χρειάζεται για να θριαμβεύσει το κακό είναι οι καλοί άνθρωποι να μην κάνουν τίποτα”, ίσως έχει εφαρμογή εδώ, ίσως όχι. Το σίγουρο πάντως είναι ότι πέρα από τον δράστη υπάρχουν και οι παθητικοί συνεργοί, “enablers” αποκαλούνται στη βιβλιογραφία, άνθρωποι που ξέρουν αλλά δεν μιλούν είτε γιατί φοβούνται τα χειρότερα είτε γιατί δεν θέλουν να μπλέξουν είτε γιατί δεν ξέρουν πώς να αντιδράσουν. Οι μητέρες γνωρίζουν, αλλά συχνά επιλέγουν να αγνοούν την προβληματική συμπεριφορά για να αποφύγουν τις συγκρούσεις, επειδή ντρέπονται τον κοινωνικό περίγυρο, επειδή έχουν μια διαστρεβλωμένη ιδέα περί οικογενειακής ενότητας, επειδή θεωρούν ότι “μόπορα είναι θα περάσει” είτε γιατί έχουν πέσει σε κατάθλιψη και αδυνατούν κυριολεκτικά να κάνουν στιδήποτε, ακόμη και να σπκωθούν από το κρεβάτι. Υπάρχει και ένας μηχανισμός που συχνά αναπτύσσουν οι άνθρωποι όταν έρχονται αντιμέτωποι με ψυχοπιεστικά γεγονότα, ο μηχανισμός της άρνησης—δεν βλέπουν αυτό που συμβαίνει μπροστά στα μάτια τους και αρνούνται τα σημάδια. Δικαιολογούν κάθε είδους συμπεριφορά, ελαχιστοποιούν τα προβλήματα, απομακρύνουν τα γεγονότα από το οπτικό και ψυχολογικό τους πεδίο. Είναι η συμπεριφορά της στρουθοκάμηλου, που κρύβει το κεφάλι της στην άμμο όταν αντιμετωπίζει κίνδυνο».

Ανεξάρτητα πάντως με τη συγκεκριμένη υπόθεση, η κοινωνία στρέφει τα πυρά προς τις γυναίκες γιατί «η πατριαρχία και ο σεξισμός είναι βαθιά ριζωμένα στα κοινωνικά μας αντανακλαστικά», όπως λέει η ψυχολόγος - ψυχοθεραπεύτρια Ελενα-Ολγα Χρηστίδου. «Έχει χτιστεί η ιδέα της μητρότητας ως μια ανώτερη, ιερή ιδιότητα που οφείλει να ξεπερνάει όλα τα εμπόδια που θα λυγίζουν κάθε άνθρωπο, με αποτέλεσμα συχνά να κανονικοποιούμε την ακραία έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία από άνδρες - θύτες, που ακόμη και σε απεχθείς περιπτώσεις η ευθύνη δεν βαρραίνει πρωτίστως ή κυρίαρχα αυτούς, αλλά κάποια γυναίκα—μητέρα, σύζυγο— που την επέτρεψε, την ανέχτηκε ή ακόμη και την προκάλεσε». Όπως σημειώνει, σε αυτές τις περιπτώσεις τα όρια της «ανοχής» έχουν προ πολλού ξεπεραστεί. «Η μητέρα - θύμα ζει υπό καθεστώς πλήρους ψυχοσυναισθηματικού ελέγχου, έχει απολέσει τα αντανακλαστικά της ενεργούς αυτοπροστασίας και έπειτα προστασίας των παιδιών

της, τελεί σε καθεστώς τρόμου και νοσηματοδότησης της πραγματικότητας αποκλειστικά και μόνο μέσα από τα φίλτρα που της έχουν επιβληθεί από τον κακοποιητή της, δεν αυτενεργεί και δεν αναγνωρίζει οποιαδήποτε δυνατότητα να βρεθεί εκτός του κακοποιητικού πλαισίου». Τα θύματα άλλωστε, όπως σχολιάζει ο κ. Ντακανάλης, τείνουν να κατηγορούν τον εαυτό τους για τα δεινά τους. «Ειδικά τα παιδιά τείνουν να κατηγορούν τον εαυτό τους που θυμωσαν τον μπαμπά και τείνουν να αποδέχονται την “τιμωρία” ως φυσική συνέπεια του δικού τους “παραπτώματος”. Μην ξεχνάμε ότι για τα παιδιά οι γονείς τους είναι ο κόσμος ολος, αλάθητοι και παντοδύναμοι—αν φταίει κάποιος, αυτό είναι το παιδί». «Σε οικοτροφεία που έχω εργαστεί», λέει η κ. Κανδαράκη, «παιδιά με κακοποιητικούς γονείς τους περιμεναν πώς και πώς τα Σαββατοκύριακα. Πριν από την προεφηβεία, ο γονιός είναι ο ήρωας. Φανταστείτε ο γονιός να είναι και αστυνομικός σε τη σύγχυση θα βρίσκονταν τα παιδιά». Και με τη σύζυγό του, συνεχίζει η ίδια, «αισθάνομαι ότι μπορεί να υπήρχε και απόλυτη ενσωμάτωση, σχεδόν γονεϊκή σχέση. Η γυναίκα ήταν η μεγάλη του κόρη, τρόπον τινά, γι' αυτό και τη χειραγωγούσε απολύτως».

Βόμβες στον ψυχισμό

Το μέλλον είναι άδηλο για τα παιδιά - θύματα. «Οι πρώιμες τραυματικές εμπειρίες δύναται να λειτουργήσουν ως βραδυφλεγείς βόμβες στον ανθρώπινο ψυ-

χισμό, προκαλώντας πληθώρα ψυχονοητικών προβλημάτων και ελλειμμάτων, που ναρκοθετούν την ομαλή ανάπτυξη και φυσιολογική ενήλικη ζωή», σημειώνει ο ψυχίατρος, διδάκτωρ Ψυχιατροδικαστικής ΕΚΠΑ και πρόεδρος κλάδου Διπλής Διάγνωσης της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας, Γεώργιος Τζεφεράκος. Η παραμέληση και η κακοποίηση κατά την παιδική ηλικία αποτελούν προγνωστικούς παράγοντες για την εκδήλωση προβλημάτων ψυχικής υγείας κατά την ενήλικη ζωή, όπως η διαταραχή μετατραυματικού στρες, η κατάθλιψη, οι αγχώδεις διαταραχές κ.ά. «Το βασικό χαρακτηριστικό

«Οι μητέρες συχνά επιλέγουν να αγνοούν την προβληματική συμπεριφορά για να αποφύγουν τις συγκρούσεις, επειδή ντρέπονται τον κοινωνικό περίγυρο κ.λπ.».

αυτών των τραυματικών εμπειριών είναι ότι ένα παιδί προδίδεται από έναν δεσμό που θα έπρεπε να είναι ασφαλής. Ο κακοποιητικός γονιός παραβιάζει τη βασική αρχή της γονεϊκότητας, την ασφάλεια. Το παιδί κακοποιείται από τους ανθρώπους που έχουν την αποστολή της προστασίας και της φροντίδας του. Αυτό μπορεί να αποτελέσει για κάποια παιδιά την κυρίαρχη πηγή διαρκούς ανασφάλειας, στρες, συναισθηματικής απορρύθμισης και δυσκολίας σύναψης υγιών σχέσεων».

ΑΠΩΣΗ

Η κλειδαρότρυπα και η κοινωνία της σιωπής

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗ**

Στην κορωνίδα των ειδεχθών εγκλημάτων, πρώτο μεταξύ ίσων βρίσκεται, κατά τη γνώμη μου, ο βιασμός και ταυτόχρονος φόνος ενός παιδιού. Την αποκρουστική παλέτα συμπληρώνουν ο φόνος από κακοποίηση, η αιμομιξία, η σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκου κ.ά. Δεν συμπληρώνω τον κατάλογο, για να τον συμπληρώσει ο καθένας με ό,τι βάζει στην έννοια «ειδεχθές έγκλημα».

Τα εγκλήματα αυτά περνούν στη συλλογική μνήμη εξαιτίας της μεγάλης διέγερσης που προκαλούν στην κοινή γνώμη. Παλιά γράφονταν στον καθημερινό λόγο με εκφράσεις που ευρέως χρησιμοποιούνταν. Με την πολλή χρήση, μερικές φορές έχαναν τον αρχικό τραγικό χαρακτήρα

και αποκτούσαν, ίσως για λόγους ευφημισμού, και κάποιον κωμικό. Για παράδειγμα, μεγαλώσαμε με τη φράση «θα σε σιδερώσω σαν τη Σπυριδούλα» (τραγικό περιστατικό κακοποίησης το 1955) που εκτόξευαν κάποιες απελπισμένες μάνες, χωρίς βέβαια να το πιστεύει κανείς. Από το 1978 και μετά, μπήκε η φράση «Κωσταλέξι...» για να δηλώνει μια κατάσταση οικογενειακής τρέλας, άλλοτε κυριολεκτικά, άλλοτε μεταφορικά. Αναφέρω χαρακτηριστικά τα παραπάνω για να ισχυριστώ ότι η ελληνική κοινωνία μέχρι τότε είχε ισχυρές άμυνες στο να αντιληφθεί αυτές τις πράξεις σαν κάτι που η ίδια από τη δομή της γεννούσε, άρα μπορούσε να τις θεωρήσει ως εξαιρέσεις που θα μπορούσε με τον κλαυσιέγιο να ξερκίσει. Άλλος τρόπος απομάκρυνσης του

τρόμου και της διερώτησης της κοινωνίας ως προς τη θέση της απέναντι στη σεξουαλικότητα των νέων που κατέφευγαν στις ερμημιές για να τη ζήσουν, ήταν αυτή του Δράκου της Θεσσαλονίκης (1958), που απέκτησε πολιτική και μυθιστορηματική διάσταση. Ας σημειώσουμε, πάντως, ότι η παρουσίαση των παραπάνω εγκλημάτων γίνεται από τις εφημερίδες και τα ραδιόφωνα της εποχής με έννοια να αποφευχθεί η νοσηρή διέγερση του κοινού.

Αυτό το ήθος προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε και στις αρχές του '90, όταν κάναμε ως Ινστιτούτο Ερευνας του Παιδιού την πρώτη έρευνα στην Ελλάδα για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής σεξουαλικής παραβίασης. Μελετήσαμε δεκαέξι περιπτώσεις, που μας παρέπεμψε η Εισαγγελία

Ανγκλικών, και διαφυλάξαμε το υλικό από τη δημοσιότητα, ώστε να προστατεύσουμε τα θύματα από τον στιγματισμό.

Όμως ήδη τότε, μια άγρια εποχή άρχιζε! Τα πολυπληθή ΜΜΕ, στο όνομα της «ενημέρωσης», αλλά κατά τη γνώμη μου στον βωμό της αύξησης της ακροαματικότητας, αναζητούν όλο και περισσότερο ωμό υλικό για να καθηλώσουν τον θεατή στην οθόνη. Έτσι, βλέπουμε σε ζωντανή μετάδοση την κηδεία του 6χρονου Δουρή, που υπήρξε θύμα σεξουαλικής βίας και φόνου από τον πατέρα του (1993) κ.ο.κ. Το τέχνασμα των ΜΜΕ είναι πορνογραφικό: «Θεατή, σου βάζουμε το μάτι στην κλειδαρότρυπα, αλλά εσύ δεν το επεδίωξες! Είσαι αθώος!». Όσο περνούν τα χρόνια μέχρι τις μέρες μας, τα πράγματα εκτραχύνονται

με τα «αναλυτικότερα» ρεπορτάζ των συγγενών και των γειτόνων, που δείχνουν μια κοινωνία όπου όλοι γνωρίζουν και κανείς δεν μιλάει. Μια κοινωνία σιωπής, που μιλάει αφού έχει γίνει το «προαναγγελλθέν» έγκλημα. Σε μερικούς, αν όχι στη ασυνείδητη συλλογική μνήμη, η σιωπή αυτή εγγράφεται ως ενοχή! Η συνειδητή μνήμη συνεχίζει να τα εγγράφει ως ατυχήματα μη προκύπτοντα από τη δομή της κοινωνίας.

Είναι γεγονός η αύξηση όλων των μορφών της βίας, και ποσοτικά και ποιοτικά. Αν πάρουμε ως δείκτες της κρυφής παθολογίας και εγκληματικότητας τα συμβάντα που γίνονται γνωστά (και επί ποσα πρέπει να τα πολλαπλασιάσουμε για να υποθέσουμε τα άγνωστα); έχω μια αίσθηση ότι με τις τελευταίες περιπτώσεις των

δύο γυναικών που κατηγορούνται για πολλαπλή παιδοκτονία και του αστυνομικού για πολλαπλή διατροφική χρήση βίας στο σύνολο των παιδιών του, εμφανίζεται μια συνεχώς αυξανόμενη υποτίμηση του «παιδιού» και επανεμφάνιση της αρχαϊκής αντίληψης ότι το παιδί είναι «πράγμα» που ανήκει στους γονείς του. Η υπόθεσή μου ελπίζω να μην επαληθευτεί! Όσοι όμως είμαστε σε επαφή με μικρά παιδιά, ξέρουμε ότι οι πληροφορίες που ανεξέλεγκτα κυκλοφορούν σχετικά για την κακοποίηση παιδιών, φτάνουν σε αυτά σαν ένα επικίνδυνο παρόν που εγγράφεται στη μνήμη τους, δημιουργώντας κάποια μεγαλύτερη ή μικρότερη ψυχική ευαλωτότητα.

Ο κ. Αθανάσιος Αλεξανδρίδης είναι παιδοψυχίατρος, ψυχαναλυτής.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Έχουν περάσει 22 χρόνια από εκείνο το βράδυ στον Πειραιά, όταν η έκρηξη μιας βόμβας στα χέρια του Σάββα Ξηρού οδήγησε στην εξάρθρωση της τρομοκρατικής οργάνωσης «17 Νοέμβρη». Στο βιβλίο του με τίτλο «Στον ίδιο δρόμο» που κυκλοφόρησε πρόσφατα, ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη Μιχάλης Χρυσόχοϊδης αναφέρεται εκτενώς στις ενέργειες που είχαν γίνει για τον εντοπισμό των μελών της. Περιγράφει στιγμιότυπα από τη συνάντηση με τον Κώστα Σημίτη, δέκα ημέρες μετά την ανάληψη των καθηκόντων του, όπου του είπε ότι «η αντιμετώπιση της τρομοκρατίας είναι πρώτιστο θέμα», μέχρι τις επαφές με τον Χι, τον άνθρωπο που τους «άνοιξε πρώτη φορά τα μάτια» για συγκεκριμένα πρόσωπα της 17Ν.

Στις 8 Δεκεμβρίου 2003 βγήκε η πρωτόδικη απόφαση και τον Μάιο του 2007 ολοκληρώθηκε και σε δεύτερο βαθμό. Τα θύματα από την ένοπλη δράση της τρομοκρατικής οργάνωσης έφτασαν τα 23 σε μια πορεία 25 ετών. Κατά καιρούς, με διαφορετικές αφορμές της επικαιρότητας, έχουν αναζητηθεί τα ίχνη των καταδικασθέντων και η «Κ» παρουσιάζει τι απέγιναν ορισμένοι εξ αυτών. Πλέον έχουν απομείνει στη φυλακή τέσσερα βασικά στελέχη.

1. Αλέξανδρος Γιωτόπουλος

Τον περασμένο Σεπτέμβριο νοσηλεύθηκε επί εβδομάδες στο νοσοκομείο «Σωτηρία» με πνευμονική εμβολή. Προηγουμένως είχε μεταφερθεί τουλάχιστον δύο φορές στο νοσοκομείο των φυλακών Κορυδαλλού. Έχει πλέον επιστρέψει στο κελί του, η υγεία του έχει βελτιωθεί, αλλά βρίσκεται ακόμη σε στάδιο αποθεραπείας και εξακολουθεί να φοράει αντιθρομβωτικές κάλτσες.

Ο Γιωτόπουλος είχε καταδικαστεί σε 17 φορές ισόβια και κάθειρξη 25 ετών για πηχιά αλτουργία σε 17 δολοφονίες, εκρήξεις, ληστείες και συμμετοχή στην τρομοκρατική οργάνωση 17Ν. Είναι πλέον 81 ετών και έχει λάβει συνολικά τα τελευταία χρόνια τέσσερις άδειες από τη φυλακή. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», δεν έχει ουδεμία επαφή με τον Σάββα και τον Χριστόδουλο Ξηρό, οι οποίοι κρατούνται στον Κορυδαλλό, και παραμένει αφοσιωμένος στο διάβασμα. Από τη φυλακή απέκτησε διδακτορικό στα ανώτερα μαθηματικά. Υποστήριξε τη διατριβή του το 2021 σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα των φυλακών μέσω τηλεδιάσκεψης με επιτροπή Γάλλων καθηγητών.

Τον Δεκέμβριο του 2023 απορρίφθηκε η τρίτη αίτησή του για υψ' όρον απόλυση. Σύμφωνα με το σκεπτικό, ακόμη κι αν πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις για αποφυλάκιση, η διαγωγή του θεωρείται κατ' επίφασιν καλή, ενώ εκτιμάται ότι οι σπουδές του έγιναν για να διατηρήσει την πνευματική του διαύγεια. Αναμένει πλέον την απάντηση σε έφεση που έχει ασκήσει κατά της απόρριψης του τελευταίου αιτήματός του για αποφυλάκιση.

2. Σάββας Ξηρός

Βρίσκεται στην υπόγεια πτέρυγα των φυλακών Κορυδαλλού. Μαζί του κρατείται ο αδερφός του, Χριστόδουλος, για να τον προσέχει λόγω των σοβαρών προβλημάτων υγείας που αντιμετωπίζει μετά την έκρηξη της βόμβας. Ο Σάββας Ξηρός έχει καταδικαστεί σε 5 φορές ισόβια και κάθειρξη 25 ετών για συμμετοχή σε 5 δολοφονίες, ληστείες, εκρήξεις και συμμετοχή στην οργάνωση. Πρόσφατα ενημερώθηκε ότι απορρίφθηκε ένα ακόμη αίτημα για την αποφυλάκισή του. Το ποσοστό της αναπηρίας του έχει οριστεί στο 98%. Όπως ο ίδιος έχει αναφέρει στο παρελθόν, η ορατότητά του εκτείνεται σε 20 εκατοστά και έπειτα το μόνο που μπορεί να δει είναι ένα «συνονθύλευμα σκιών». Το 2015 είχε τη δυνατότητα να αιτηθεί κατ' οικον περιορισμό με ηλεκτρονική επιτήρηση. Ωστόσο, σε επιστολή του είχε απορρίψει αυτό το ενδεχόμενο, χαρακτη-

ρίζοντας μεταξύ άλλων το μέτρο «βασανισμό». Πρόσφατα ο 62χρονος εισήχθη στο τμήμα Φυσικής του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και αναζητείται η φόρμουλα για να μπορεί να παρακολουθεί μαθήματα, πιθανότατα μέσω τηλεδιάσκεψης.

3. Δημήτρης Κουφοντίνας

Καταδικάστηκε σε 11 φορές ισόβια και κάθειρξη 25 ετών για συμμετοχή σε 11 δολοφονίες, εκρήξεις και ληστείες και σήμερα, στα 66 του, κρατείται στις φυλακές Δομοκού. Τον Νοέμβριο του 2017 εγκρίθηκε η πρώτη του άδεια. Το 2018 είχε μεταχθεί στις αγροτικές φυλακές Βόλου και στα τέλη του 2020 μεταφέρθηκε στον Δομοκό. Πραγματοποίησε τότε απεργία πείνας για να μεταχθεί

και πάλι στην υπόγεια πτέρυγα του Κορυδαλλού, όπου βρισκόταν επί 16 έτη. Η απεργία πείνας του έχει αφήσει μέχρι σήμερα κινητικά και άλλα προβλήματα υγείας. Το 2022 το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο αποφάσισε ότι έπρεπε να κριθεί εκ νέου το αίτημά του για μεταγωγή στον Κορυδαλλό. Η υπόθεση παραπέμφθηκε ξανά στο αρμόδιο δικαστήριο της Λαμίας, το οποίο απέρριψε το αίτημα.

4. Χριστόδουλος Ξηρός

Μαζί με τον αδερφό του, Σάββα, συμπληρώνει πλέον την τετράδα των μελών της τρομοκρατικής οργάνωσης που παραμένουν στη φυλακή. Έχει καταδικαστεί σε 6 φορές ισόβια και κάθειρξη 25 ετών για συμμετοχή σε έξι δολο-

φονίες, εκρήξεις, ληστείες. Τον Ιανουάριο του 2014 παραβίασε την άδεια που είχε λάβει και δεν επέστρεψε στο κελί του. Συνελήφθη ένα χρόνο αργότερα. Στάλθηκε έπειτα στις φυλακές Χανίων και Νιγρίτας, για να επιστρέψει στο τέλος στον Κορυδαλλό.

5. Βασίλης Τζωρτζάτος

Είναι ο τελευταίος αποφυλακισθείς. Έχει καταδικαστεί σε 4 φορές ισόβια και κάθειρξη 25 ετών για συμμετοχή σε τέσσερις δολοφονίες, ληστείες, εκρήξεις και συμμετοχή στην τρομοκρατική οργάνωση. Κατά τη διάρκεια της κράτησής του στις Γυναίκες Φυλακές Κορυδαλλού εργαζόταν για κάποιο διάστημα στην παρασκευή ψωμιού, στην κεντρική αποθήκη υλικού των φυλακών.

6. Ηρακλής Κωστάρης

Αποφυλακίστηκε τον Ιούλιο του 2021 υπό όρους. Είχε καταδικαστεί σε μία φορά ισόβια και κάθειρξη 23 ετών, μεταξύ άλλων για συμμετοχή στη δολοφονία του Παύλου Μπακογιάννη και ληστεία. Όσο ήταν έγκλειστος, δούλευε και αυτός στους φούρνους των φυλακών και λάμβανε τις προβλεπόμενες άδειες. Το 2014 είχε πραγματοποιήσει απεργία πείνας στις φυλακές Κορυδαλλού, διαμαρτυρόμενος για τη διακοπή τότε των εκπαιδευτικών του αδειών. Σπούδασε από τη φυλακή Πληροφορική στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. Πλέον βρίσκεται με την οικογένειά του στην Πάργα και σύμφωνα με πληροφορίες ασχολείται με τα τουριστικά και με αγροτικές εργασίες.

7. Βασίλης Ξηρός

Ο μικρότερος εκ των αδερφών Ξηρών μετά την αποφυλάκισή του το 2011 από τις αγροτικές φυλακές Κασσάνδρας Χαλκιδικής επέστρεψε στο χωριό του στην Καλκικράτεια και ασχολήθηκε με την κτηνοτροφία και άλλες περιστασιακές εργασίες. Είχε καταδικαστεί σε κάθειρξη 25 ετών για απλή συνέργεια σε δολοφονία, συμμετοχή σε ληστείες και έκρηξη και είχε εκτίσει τα τρία πέμπτα της ποινής του. Δεν απασχόλησε ξανά τη δημοσιότητα και δεν ήταν γνωστή η πορεία της ζωής του. Ωσπου τον Μάρτιο του 2023, μερίδα του κοινού που είχε συγκεντρωθεί στο Χατζηγιάννειο Πνευματικό Κέντρο Λάρισας για το 6ο Πανόραμα Κινηματογράφου περίμενε ότι θα τον συναντήσει εκεί. Θα μιλούσε ο σκηνοθέτης της ταινίας «Μια μέρα στη Σαγκάη», ο οποίος επίσης ονομάζεται Βασίλης Ξηρός. Όταν ήρθε η ώρα, όμως, να ανέβει στη σκηνή, έγινε αντιληπτό σε όλους ότι επρόκειτο για απλή συνωνυμία.

8. Κώστας Τέλιος

Ο «Μάρκος» της 17Ν ήταν καθηγητής στο επάγγελμα και δίδασκε σε σχολείο του Ρεθύμνου όταν άρχισε να ξετυλίγεται το κουβάρι στην υπόθεση της τρομοκρατικής οργάνωσης. Καταδικάστηκε σε κάθειρξη 22 ετών για συμμετοχή σε δολοφονία, ληστεία και αποφυλάκιστηκε το 2012. Με την άσκηση της ποινικής δίωξης εις βάρος του, η δικογραφία διαβιβάστηκε στο υπουργείο Παιδείας και από το αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο αποφασίστηκε η οριστική παύση και απόλυσή του. Ο ίδιος προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας επικειρώντας να γυρίσει στην εκπαίδευση, αλλά το αίτημά του δεν έγινε δεκτό. Επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη, παντρεύτηκε και εξέδωσε βιβλία ποίησης, ένα δοκίμιο για την εκπαίδευση, ενώ έχει συνεργαστεί και με λογοτεχνικά περιοδικά.

9. Σωτήρης Κονδύλης

Είχε το ψευδώνυμο «Αρπς» στη 17Ν. Προτού συλληφθεί εργαζόταν ως υπάλληλος σε εταιρεία ζυθοποιίας. Η ποινή του μειώθηκε στο Εφετείο σε 11 χρόνια και τρεις μήνες με το ελαφρυντικό της ειλικρινούς μεταμέλειας. Έχουν περάσει περισσότερα από 15 χρόνια από την αποφυλάκισή του. Φέρεται να εργάστηκε έπειτα σε μια μάντρα με οικοδομικά υλικά. Πλέον είναι συνταξιούχος. Περιουσιακά του στοιχεία παραμένουν δεσμευμένα από την περίοδο της σύλληψής του και πρόσφατα κατέθεσε νέα προσφυγή για να αποδεσμευθούν.

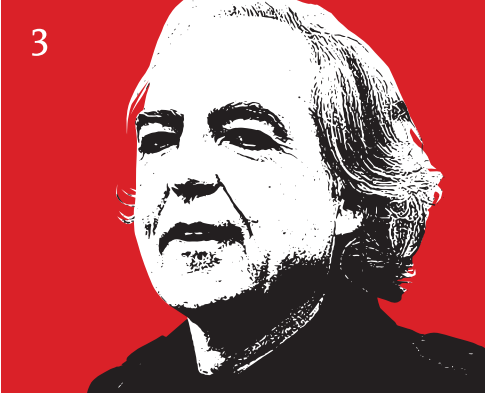
10. Πάτροκλος Τσελέντης

Στο Εφετείο καταδικάστηκε σε κάθειρξη 25 ετών για συμμετοχή σε υποθέσεις δολοφονίας και σε ληστεία με το ελαφρυντικό της ειλικρινούς μεταμέλειας. Και αυτός είχε εργαστεί στον φούρνο των φυλακών Κορυδαλλού κατά την κράτησή του για να θεμελιώσει πιο γρήγορα δικαίωμα υψ' όρον απόλυσης. Έχουν συμπληρωθεί περισσότερα από 10 χρόνια από τη στιγμή που αποφυλακίστηκε. Προτού συλληφθεί εργαζόταν σε ναυτιλιακή εταιρεία και φέρεται να αρθρογραφούσε έπειτα σε περιοδικό που ασχολείται με τον κλάδο της ναυτιλίας.

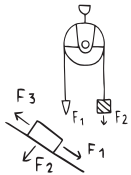
Αφοσιωμένος στο διάβασμα

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο Αλέξανδρος Γιωτόπουλος δεν έχει ουδεμία επαφή με τον Σάββα και τον Χριστόδουλο Ξηρό, οι οποίοι κρατούνται στον Κορυδαλλό, και παραμένει αφοσιωμένος στο διάβασμα.

Ο διδάκτωρ, ο αγρότης, ο ποιητής

Το βιβλίο του Μ. Χρυσόχοϊδη επανέφερε την ιστορία της 17Ν στο προσκήνιο. Πού βρίσκονται σήμερα, 22 χρόνια μετά τη σύλληψή τους, οι καταδικασμένοι για την τρομοκρατική οργάνωση;

Στο ΕΚΠΑ μετ' εμποδίων

Πρόσφατα ο 62χρονος Σάββας Ξηρός εισήχθη στο τμήμα Φυσικής του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και αναζητείται η φόρμουλα για να μπορεί να παρακολουθεί μαθήματα, πιθανότατα μέσω τηλεδιάσκεψης.

epic

MUSIC BY

SUPPORTED BY

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

**NICOSIA
21 DEC**

16:00-00:00

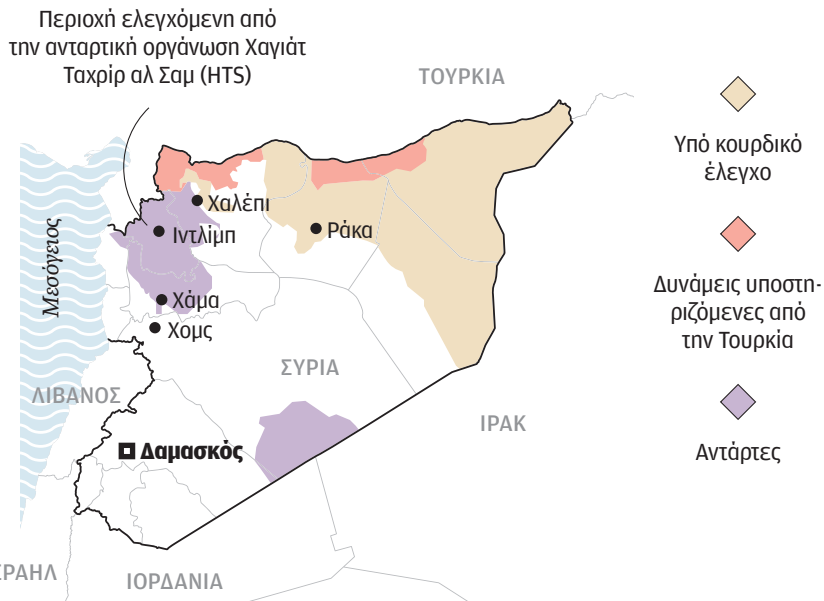
KOSTAKI PANTELIDI STR.

ORGANISED BY

EVENTS

Πώς αλλάζει ο χάρτης της Συρίας

Πίσω από τη μεγάλη επιστροφή των τζιχαντιστών

Πώς οι αντάρτες κατάφεραν να αιφνιδιάσουν το καθεστώς Ασαντ, αλλά και τις ρωσικές δυνάμεις που σταθμεύουν στη χώρα, και γιατί εξυπηρετούνται οι σχεδιασμοί της Αγκυρας

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Μέχρι το περασμένο Σαββατοκύριακο είχε κανείς την αίσθηση ότι ο Σύρος πρόεδρος Μπασάρ Ασαντ έβγαине σχετικά αλώβητος από τους 14 μήνες της τραγωδίας που εκτυλισσόταν δίπλα του, στη Γάζα και τον Λίβανο. Οι αντίπαλοί του στον εμφύλιο πόλεμο που ξεκίνησε το 2011 είχαν περιοριστεί στον θύλακο του Ιντλίμπ, η χώρα του είχε επιστρέψει στον Αραβικό Σύνδεσμο, οι Αμερικανοί τον φλέρταραν παρασκηνιακά για να ξεκόψει από την Τεχεράνη και ο Ταγίπ Ερντογάν, ο κύριος σπώνσορας της ισλαμικής αντιπολίτευσης, ζητούσε από τον Βλαντιμίρ Πούτιν να μεσολαβήσει για να τα βρει με τον Σύρο πρόεδρο εναντίον των Κούρδων.

Η αναζωπύρωση

Η εικόνα αυτή αποδείχθηκε απατηλός αντικατοπτρισμός της αραβικής ερήμου την περασμένη εβδομάδα. Το 2016 ο Ασαντ άλωσε το Χαλέπι, τη δεύτερη πόλη της χώρας, ύστερα από σκληρή μάχη τριών χρόνων, χάρη στη ρωσική αεροπορία και τη Χεζμπολάχ, που πολεμούσαν στο πλευρό του. Αυτή τη φορά οι τζιχαντιστές της οργάνωσης Hayat Tahrir al Sham (HTS) χρειάστηκαν μόλις τέσσερις ημέρες για να καταλάβουν την πόλη. Η αστραπιαία προέλαση συνεχίστηκε τις επόμενες ημέρες, με τον κυβερνητικό στρατό να τρέπεται σε φυγή και τους αντάρτες να καταλαμβάνουν την περασμένη Πέμπτη τη Χάμα, θέατρο μιας άλλης ισλαμικής εξέγερσης, την οποία ο Χαφέζ Ασαντ, πατέρας του σημερινού προέδρου, είχε συντριψει με λουτρό αίματος το 1982. Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, οι δυνάμεις της HTS είχαν κατέβει ακόμη νοτιότερα και απείχαν μόλις πέντε χιλιόμετρα από τη Χομς, όπου ίσως δοθεί η κρίσιμη μάχη που θα κρίνει την επιβίωση ή όχι του καθεστώτος Ασαντ. Η Χομς είναι η τελευταία μεγάλη πόλη πριν από τη Δαμασκό στον αυτοκινητόδρομο M5 που συνδέει το Χαλέπι με τη συριακή πρωτεύουσα. Από εκεί ξεκινούν δρόμοι προς τη Λαττάκεια και την Ταρτούς, παραθαλάσσιες πόλεις - οχυρά του Ασαντ, οι οποίες φιλοξενούν τη ρωσική αεροπορική βάση του Χμεϊμίμ και τη μοναδική ναυτική βάση της Ρωσίας στη Μεσόγειο.

Η αποτυχία των Ρώσων να αντιληφθούν μια εκστρατεία των αντιπάλων του Ασαντ, που προφανώς ετοιμαζόταν μήνες πριν, ήταν εντυπωσιακή. Προφανώς οι τζιχαντιστές εκμεταλλεύτηκαν το γεγονός ότι η Ρωσία ήταν απορροφημένη με τον πόλεμο στην Ουκρανία, με αποτέλεσμα οι δυνάμεις της στη Συρία να εξασθενήσουν και οι επικεφαλής τους να είναι αξιωματικοί σε δυσμένεια, αμφιβολών ικανοτήτων. Οπως εκμεταλλεύτηκαν την εξασθένιση των άλλων δύο βασικών στήριγμάτων του Ασαντ, του Ιράν και της Χεζμπολάχ, που είχαν δεχτεί καίρια πλήγματα από το Ισραήλ.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι τζιχαντιστές της HTS δεν θα είχαν επιχειρήσει την αιφνιδιαστική έξοδο από το Ιντλίμπ αν δεν είχαν πάρει το πράσινο φως από την Τουρκία. Αλλωστε, από τη στιγμή που ξεκίνησαν την επίθεση δυτικά από το Χαλέπι, ήρθαν σε βοήθειά τους, ανοίγοντας δεύτερο μέτωπο από τα ανατολικά, οι δυνάμεις του λεγόμενου Συριακού Εθνικού Στρατού (SNA), ουσια-

στικά ενός μωσαϊκού Αράβων και Τουρκμένων μισοφόρων του Ταγίπ Ερντογάν. Μια από τις πρώτες δουλειές του SNA ήταν να καταλάβει το Ταλ Ριφάτ, βόρεια του Χαλεπίου και κοντά στα σύνορα με την Τουρκία, μια πόλη που βρισκόταν στα χέρια των κουρδικών δυνάμεων από το 2016 και την οποία η Αγκυρα επιθυμούσε διακαώς να καταλάβει, αλλά προσέκρουε στα βέτο της Ρωσίας και των ΗΠΑ.

Η οργάνωση HTS, άλλοτε παρακλάδι της Αλ Κάιντα, δεν θα είχε επιχειρήσει έξοδο από το Ιντλίμπ αν δεν είχε πάρει το πράσινο φως από την Τουρκία.

Με αυτά τα δεδομένα ο Ταγίπ Ερντογάν έχει ισχυρούς λόγους να επιδιώξει, όχι την άμεση αλλαγή καθεστώτος στη Δαμασκό, αλλά έναν ευνοϊκό συμβιβασμό με έναν αποδυναμωμένο Ασαντ, ενδεχόμενο που πιθανότατα συζητήθηκε στη χθεσινή συνάντηση κορυφής Τουρκίας, Ρωσίας και Ιράν στο Κατάρ. Εκτός εάν οι τζιχαντιστές σύμμαχοι του επιμεινούν να πορευτούν προς τη Δαμασκό, αφήνοντας τον Ερντογάν στον ρόλο του μαθητευόμενου μάγου, ανίκανου να ελέγξει τα δαιμόνια που τόσο αστόχαστα απελευθέρωσε.

Παιχνίδι με τη φωτιά

Μέχρι στιγμής η Τουρκία βγαίνει πολλαπλά κερδισμένη από την αναζωπύρωση του συριακού εμφυλίου. Χωρίς να προσθέσει ούτε έναν στρατιώτη της, ελέγχει μεγαλύτερη έκταση της βόρειας Συρίας, όπου ελπίζει να μεταφέρει μεγάλο μέρος των τρι-

ών εκατομμυρίων Σύρων προσφύγων και να απομακρύνει τον κίνδυνο δημιουργίας κουρδικής οντότητας. Κάτι που θεωρούσε ότι είχε πολλές πιθανότητες να επιχειρηθεί, με στήριξη από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ, ύστερα από την αποδυνάμωση της Χεζμπολάχ και του Ασαντ.

Ωστόσο οι Αμερικανοί μάλλον δεν θα παραμείνουν παθητικοί θεατές του αφανισμού των Κούρδων από τους μισοφόρους των Τούρκων, αλλά και τις δυνάμεις του Ισλαμικού Κράτους που εκμεταλλεύονται την αναμπουμπούλα για να εξαπολύσουν νέες επιθέσεις στις υπό κουρδικό έλεγχο περιοχές της Ράκα και του Ντέιρ αλ Ζορ. Ακριβώς σε αυτές τις περιοχές με τα σημαντικά κοιτάσματα πετρελαίου εξακολουθούν να βρίσκονται 900 Αμερικανοί στρατιώτες. Επιπλέον, οι Αμερικανοί μπορεί να πεχθάνονται τον Ασαντ, αλλά θα έμεναν έκθετοι αν τη θέση του έπαιρνε ο γιγάντης της HTS, Αμπντούλ Μοχάμεντ αλ Γκολάνι, τον οποίο οι ίδιοι επικύρωσαν αντι 10 εκατομμυρίων δολαρίων το 2018, καθώς τους είχε πολεμήσει μέσα από τις γραμμές του Ισλαμικού Κράτους στο Ιράκ, προτού ιδρύσει την οργάνωση που ως παράρτημα της Αλ Κάιντα στη Συρία. Και μπορεί σήμερα να δίνει συνεντεύξεις στο CNN και σε άλλα αμερικανικά μέσα για να προβάλει ένα πιο ανεκτικό προφίλ, αλλά ήδη οι χριστιανοί και άλλες μειονότητες της Χομς τρέχουν πανικόβλητοι προς τη Λαττάκεια για να γλιτώσουν από την απειλή του γογκρόμ. Την ίδια ώρα, ο σίιτς πρωθυπουργός του Ιράκ, Μοχάμεντ Σία αλ Σουντάνι, στέλνει πολιτοφυλακές στη Συρία για να οργατώσουν την ήττα των συμμάχων του και τη δημιουργία ενός συνυποκείμενου προτεκτοράτου της Αγκυρας.

Με αυτά τα δεδομένα ο Ταγίπ Ερντογάν έχει ισχυρούς λόγους να επιδιώξει, όχι την άμεση αλλαγή καθεστώτος στη Δαμασκό, αλλά έναν ευνοϊκό συμβιβασμό με έναν αποδυναμωμένο Ασαντ, ενδεχόμενο που πιθανότατα συζητήθηκε στη χθεσινή συνάντηση κορυφής Τουρκίας, Ρωσίας και Ιράν στο Κατάρ. Εκτός εάν οι τζιχαντιστές σύμμαχοι του επιμεινούν να πορευτούν προς τη Δαμασκό, αφήνοντας τον Ερντογάν στον ρόλο του μαθητευόμενου μάγου, ανίκανου να ελέγξει τα δαιμόνια που τόσο αστόχαστα απελευθέρωσε.

Αντάρτης της οργάνωσης HTS καταστρέφει πορτρέτο του Μπασάρ αλ Ασαντ με τον πατέρα του Χαφέζ, στο αεροδρόμιο του Χαλεπίου. Η Δαμασκό και οι σύμμαχοι της αιφνιδιάστηκαν από τους τζιχαντιστές.

Πανηγυρίζει την προέλαση προς τη Δαμασκό

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν δεν κρύφτηκε. Αντιθέτως. Υπονόησε δημοσίως την Παρασκευή ότι γνώριζε τις κινήσεις των ανταρτών στη Συρία και -τουλάχιστον- δεν τις εμπόδισε. «Ιντλίμπ, Χάμα, Χομς. Και στόχος είναι φυσικά η Δαμασκό», είπε, εκδηλώνοντας την ελπίδα του να δει «αυτή την πορεία της αντιπολίτευσης να συνεχίζεται». Ο Τούρκος πρόεδρος αποκάλυψε επίσης ότι είχε απευθύνει έκκληση στον Ασαντ για διαπραγμάτευση, χωρίς να βρει ανταπόκριση. Αφнос έτσι να εννοηθεί ότι, μετά την άρνηση του Σύρου ηγέτη, προχώρησε στο «σχέδιο Β».

«Αυτό που μπορούμε να πούμε είναι ότι η Αγκυρα δεν εμπόδισε την προέλαση (των τζιχαντιστών)», δηλώνει στην «Κ» ο αναπληρωτής καθηγητής στο Τουρκο-Γερμανικό Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης Ενβές Μπαϊρακλί, και αναπληρωτής πρόεδρος στο Türkiye Research Foundation. Ο ίδιος αναφέρει ότι «βασικός στόχος της Τουρκίας και προτεραιότητα είναι να εμποδίσει την ίδρυση κράτους από το PKK στη βόρεια Συρία. Ένας άλλος στόχος είναι

η εδαφική ακεραιότητα της Συρίας, καθώς υπάρχει η πεποίθηση ότι σε διαφορετική περίπτωση θα υπάρξει αστάθεια και αυτό θα δημιουργεί απειλές για την εθνική ασφάλεια της χώρας κυρίως λόγω του PKK».

«Θα καταρρεύσει...»

Ο κ. Μπαϊρακλί υποστηρίζει ότι «τα δεδομένα δείχνουν πως το καθεστώς του Ασαντ θα καταρρεύσει γρήγορα, καθώς το Ιράν και η Ρωσία δεν μπορούν να παρέχουν μεγάλη στήριξη, αφού έχουν χάσει δυνάμεις λόγω Ουκρανίας και επιθέσεων του Ισραήλ. Και αυτή την αδυναμία την βλέπουμε στο πεδίο. Μπορούμε να πούμε πως θα πέσει η Δαμασκό. Ίσως το καθεστώς προβάλλει μεγάλη αντίσταση εκεί. Αν δεν τα καταφέρει θα προσπαθήσει να κρατηθεί στη Λαττάκεια και στην Ταρσό, με μια μικρή περιοχή υπό τον έλεγχό του».

Ο ερευνητής του Türkiye Research Foundation Αχμέτ Αρντά Ζένσοϊ, με ειδικότητα τη Μέση Ανατολή και υποψήφιος διδάκτωρ στο Πανεπιστήμιο του Νότιγχαμ, υπογραμμίζει ότι «η πολιτική της Τουρκίας για τη Συρία μετά το 2016 έχει δύο πυλώνες. Καταπολέμηση της τρομοκρατίας PYD/YPG, του συρια-

κού παρακλαδίου του PKK, και αποτροπή του κινδύνου μαζικής μετανάστευσης περισσότερων από τεσσάρων εκατομμυρίων Σύρων που ζουν σε περιοχές ελεγχόμενες από τους αντικαθεστωτικούς. Η προσέγγιση της Τουρκίας σε αυτή την επιχείρηση αναπτύσσεται υπό το πρίσμα αυτών των δύο πυλώνων. Η επιχείρηση που πραγματοποιήσαν οι δυνάμεις της αντιπολίτευσης απομάκρυνε το καθεστώς από την περιοχή Ιντλίμπ, εξαλείφοντας ένα πιθανό κύμα μετανάστευσης. Η εκκαθάριση του Τελ Ριφάτ από το YPG ταιριάζει επίσης στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας».

«Εμπλοκή»

Ο πολιτικός αναλυτής Σεντάτ Εργκίν σε άρθρο του στην εφημερίδα Hürriyet αναφέρει ότι από την ημέρα που ξεκίνησε η προέλαση των δυνάμεων της αντιπολίτευσης στη Συρία, «όλες οι διπλωματικές ενέργειες που γίνονται από τρίτες χώρες προς την Τουρκία αφορούν προσπάθειες τερματισμού της πορείας των τζιχαντιστών». Αυτή η ερμηνεία δείχνει πως οι περισσότερες χώρες θεωρούν ότι η Αγκυρα έχει εμπλοκή ή έστω άμεσες σχέσεις με τις δυνάμεις της αντιπολίτευσης.

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Το Χαλέπι είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Συρίας. Με την κορύφωση των συγκρούσεων, πριν από δέκα χρόνια, είχε χωριστεί ανάμεσα σε περιοχές που ήλεγχαν η κυβέρνηση και οι αντάρτες. Με την υποστήριξη της αεροπορίας από τη Ρωσία αλλά και της Χεζμπολάχ από τον Λίβανο, το καθεστώς του Μπασάρ αλ Ασαντ ανέκτησε τον έλεγχο ολόκληρης της πόλης. Από το 2017, οι συγκρούσεις ήταν στατικές, με τους αντάρτες περιορισμένους στο κυβερνείο του Ιντλίμπ. Η εικόνα ανετράπη αιφνιδίως τις τελευταίες μέρες. Οι τζιχαντιστές δεν το κατάφεραν μόνοι τους.

Οι τρεις απαιτήσεις

«Η Τουρκία έχει παίξει ρόλο στα τελευταία γεγονότα που εκτυλίσσονται στη Βόρεια Συρία. Το έναυσμα ήταν η άρνηση του Ασαντ, νωρίτερα μέσα στη χρονιά, να διαπραγματευθεί με την Αγκυρα για τον τερματισμό του πολέμου στη Συρία, τον επαναπατρισμό Σύρων προσφύγων που βρίσκονται στην Τουρκία και τον έλεγχο περιοχών των κουρδικών οργανώσεων SDF και YPG. Όταν το καθεστώς Ασαντ απέτυχε να ανταποκριθεί σε αυτές τις τρεις απαιτήσεις της Τουρκίας, η Αγκυρα αποφάσισε να αλλάξει κάπως το παιχνίδι της. Έχουμε μπροστά μας μια αρκετά περίπλοκη επιχείρηση, με την τζιχαντιστική οργάνωση HTS να έχει αναλάβει το μεγάλο μέρος των μαχών, υποστηριζόμενη από την τουρκικής υποστήριξης συριακή δύναμη SNA, η οποία μένει κατά βάση στο παρασκήνιο. Φαίνεται πως η Αγκυρα άναψε το φτίλι αυτής της επέμβασης», εξηγεί στην «Κ» ο Σονέρ Τσαγαπτάι, διευθυντής του ερευνητικού προγράμματος για την Τουρκία στο Washington Institute.

Και ποιοι είναι τώρα οι στόχοι της Τουρκίας; «Πρώτον, προσπαθεί να αναγκάσει τον Ασαντ να επιστρέψει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων από θέση αδυναμίας. Ο Ασαντ είχε νιώσει κάποια στιγμή ότι δεν χρειαζόταν να συμφωνήσει με τους όρους της Αγκυρας, ευρισκόμενος σε μια πορεία ομαλοποίησης με τις χώρες του Αραβικού Συνδέσμου, όπως και με ευρωπαϊκές χώρες – είδαμε επιστροφή προεβειών στη Δαμασκό και ούτω καθ' εξής. Τώρα όμως τα πράγματα είναι διαφορετικά, με τον Ασαντ να έχει χάσει τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Συρίας», σχολιάζει ο αναλυτής του Washington Institute.

Ο Τσαγαπτάι θεωρεί ότι η Τουρκία έχει και άλλα κίνητρα με αυτήν την πρωτοβουλία, η οποία ενεργοποιεί εκ νέου την

REUTERS / ORHAN QUREMAN

Γυναίκα από την κοινότητα των Γιαζίνι εγκατέλειψε την περιοχή του Χαλεπίου και ζει σε σκηνή κοντά στην Τάμπα. «Παράπλευρη απώλεια» κι αυτή και το εγγόνι της των επιχειρήσεων που ξεκίνησαν οι τζιχαντιστές με τη βοήθεια της Τουρκίας.

Ο Ερντογάν ρισκάρει τη σχέση του με τον Πούτιν

Ποιο μήνυμα επιχειρεί να στείλει η Αγκυρα στον Τραμπ και οι κίνδυνοι που ενεργοποιούνται με την εμπλοκή της στη Συρία

εμπόλεμη ζώνη της Συρίας. Με το βλέμμα στην Ουάσινγκτον, ο Ερντογάν επιχειρεί να στείλει μήνυμα στον Τραμπ ότι η Αγκυρα είναι ο πιο σημαντικός εταίρος στη Συρία, πιο σημαντικός και από τους Κούρδους, δεδομένης της εντυπωσιακής επίθεσης και της ταχείας κατάληψης της δεύτερης μεγαλύτερης πόλης της Συρίας. Αν υποθέσει κανείς ότι η πολιτική των ΗΠΑ θα ακολουθήσει τη λογική «καρότο και μαστίγιο» στο καθεστώς Ασαντ για τον τερματισμό του πολέμου στη Συρία, στον βαθμό που η κυβέρνηση Τραμπ θα επιχειρήσει να μειώσει το στρατιωτικό αποτύπωμα των ΗΠΑ ανά τον κόσμο, η Τουρκία εκπέμπει στην Ουάσινγκτον το σήμα ότι είναι σε θέση να βοηθήσει. Όμως εδώ αρχίζουν τα ρίσκα για τον Ερντογάν.

«**Φαίνεται** πως η Αγκυρα άναψε το φτίλι αυτής της επέμβασης», λέει στην «Κ» ο Σονέρ Τσαγαπτάι, διευθυντής του ερευνητικού προγράμματος για την Τουρκία στο Washington Institute.

«Ένας κίνδυνος είναι η ίδια η οργάνωση της HTS. Είναι πιο ριζοσπαστική από τον Συριακό Εθνικό Στρατό, τον οποίο υποστηρίζει η Τουρκία. Οι δύο ομάδες θα μπορούσαν να μουν σε μια σύγκρουση, ιδεολογική και ευρύτερη. Άλλος κίνδυνος είναι μια δυναμική αντίδραση της Ρωσίας. Δεν θα έφερνε απλώς σε ευθεία σύγκρουση τους πληρεξουσίου της Ρωσίας και της Τουρκίας, αλλά θα μπορούσε ακόμη και να υπονομεύσει τις συμφωνίες κοινής χρήσης ήπιας δύναμης στις οποίες έχουν δεσμευθεί οι δύο χώρες σε άλλες περιοχές, όπως η Λιβύη και ο Νότιος Καύκασος», σημειώνει ο Σονέρ Τσαγαπτάι.

Απέναντι στους Αραβες

Μία άλλη παράμετρο επισημαίνει με παρέμβαση στο Συμ-

βούλιο Εξωτερικών Σχέσεων - CFR ο αναλυτής Στίβεν Κουκ: «Εάν η Τουρκία ανανεώσει το ενδιαφέρον της για αλλαγή καθεστώτος στη Δαμασκό, θα φέρει για ακόμη μία φορά την Αγκυρα σε σύγκρουση με μεγάλα αραβικά κράτη, όπως το Ιράκ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, που έχουν ήδη δηλώσει ότι υποστηρίζουν τον Ασαντ. Προφανώς, η Αίγυπτος και η Σαουδική Αραβία υποστηρίζουν επίσης το συριακό καθεστώς, δεδομένης της επιφυλακτικότητάς τους για τις ισλαμιστικές πολιτικές ομάδες που απολαμβάναν την τουρκική υποστήριξη».

Ο Κουκ παρατηρεί επίσης ότι η ένοπλη αντιπολίτευση στον Ασαντ εκμεταλλεύθηκε το γεγονός πως το Ισραήλ έχει προκαλέσει σημαντική ζημία στον αποκαλούμενο άξονα αντίστασης του Ιράν, ειδικά στη Χεζμπολάχ: «Μία πολύ αποδυναμωμένη Χεζμπολάχ και μια Ρωσία που έχει την προσοχή της στον πόλεμο στην Ουκρανία καθιστούν πιο δύσκολη την υπεράσπιση του καθεστώτος Ασαντ. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Χεζμπολάχ ή οι Ρώσοι δεν θα βοηθήσουν. Και οι δύο επενδύουν βαθιά στη Συρία. Όμως δεν έχουν τις δυνάμεις που χρησιμοποίησαν το 2015 και το 2016 για να συντρίψουν την εξέγερση».

Θα μείνουν οι ΗΠΑ;

Ένα σενάριο που κερδίζει έδαφος από τις εξελίξεις, για την Τουρκία, είναι η δημιουργία μιας ζώνης ασφαλείας στη βόρεια Συρία, η οποία θα ελέγχεται από τουρκικές δυνάμεις, πληρεξουσίου και γειτονικές ομάδες της. Αν και, κατά τα φαινόμενα, η Αγκυρα προτιμά να φέρει τον Ασαντ στο τραπέζι της διαπραγματεύσεως, με απώτερο στόχο να αξιοποιήσει την ισχυρότερη θέση της ώστε να τον οδηγήσει σε συμφωνία επί των όρων της.

Είναι ακόμη ανοικτό το ερώτημα εάν οι αμερικανικές δυνάμεις θα παραμείνουν στην περιοχή –βρίσκονται γύρω από τη βάση Αλ Ταφν για τον περιορισμό του Ισλαμικού Κράτους– μετά την ορκωμοσία του νεοεκλεγέντος προέδρου των ΗΠΑ, στις 20 Ιανουαρίου. Κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του, ο ίδιος υποσχέθηκε δύο φορές να τις αποσύρει. Ωστόσο, υπό την πίεση των τότε συμβούλων του, επέλεξε να αναδιατάξει ορισμένες από αυτές. Αυτή τη φορά, ο κίνδυνος είναι η διοίκηση Τραμπ να αποσύρει τελικά τις αμερικανικές δυνάμεις, ανεξάρτητα από την κατάσταση που θα επικρατεί στη Συρία, αν επιλέξει αυτήν την ερμηνεία του δόγματος «Πρώτα η Αμερική».

ΑΠΟΨΗ

Η σκακιέρα και τα «ατίθασα» πιόνια

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗΣ**

Το γεγονός ότι οι Κούρδοι αποτελούν τον στενότερο σύμμαχο Ισραήλ και ΗΠΑ, καθότι είναι η μόνη φιλοδυτική δύναμη στην ευρύτερη περιοχή, ίσως αποτελέσει τροχοπέδη στην προσπάθεια του Ερντογάν να τους περιθωριοποιήσει.

Πριν από δέκα μέρες, τζιχαντιστικές ομάδες μαζί με δυνάμεις της αντιπολίτευσης εξαπέλυσαν επίθεση εις βάρος του καθεστώτος Ασαντ, έχοντας ήδη καταφέρει πρωτοφανή εδαφικά κέρδη. Φαίνεται πλέον πως έχουν υπό τον έλεγχό τους τη Χάμα και κινούνται ήδη προς τη Χομς. Η Χάμα αποτελεί βασικό κέντρο των Αδελφών Μουσουλμάνων της Συρίας, όμως η σημασία της απορρέει από τη στρατηγική της θέση, αφού δίνει διέξοδο στο λιμάνι της Λατάκειας και συνιστά οδικό κόμβο ανάμεσα σε βορρά και νότο. Γι' αυτό άλλωστε, τελούσε υπό συνεχή κυβερνητικό έλεγχο από το 2011 όταν ξέσπασε ο εμφύλιος πόλεμος. Η προέλαση, πάντως, συνεχίζεται προς τη Χομς και αν αυτή καταληφθεί από τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις, όχι μόνο θα τις φέρει κοντά στη Δαμασκό (165 χλμ.), αλλά θα αποκλείσει την πρόσβαση του ασαντικού καθεστώτος στη Μεσόγειο, ενώ θα θέσει υπό τον έλεγχο των πρώτων κρίσιμες υποδομές, αεροδρόμια και εργοστάσια παραγωγής όπλων.

Ο Ασαντ, όπως και ανάλογης φύσης ηγέτες, δεν έχει επιδείξει μέχρι σήμερα ευελιξία συμβιβασμού με την άλλη πλευρά, κάτι που ενδεχομέ-

νως να αναγκαστεί να κάνει υπό δυσμενέστερες συνθήκες και υπό την ασφυκτική πίεση συμμάχων και αντιπάλων. Γνωρίζοντας την αδυναμία των ενόπλων δυνάμεών του και τον απόλυτο βαθμό εξάρτησής του από το Ιράν, τις σιιτικές πολιτοφυλακές και ειδικότερα τη Χεζμπολάχ, όπως και τη Ρωσία, όφειλε να είναι πιο υποψιασμένος, όταν αυτοί υποχρεώθηκαν σε αναδίπλωση από τη Συρία.

Στην Ελλάδα γίνεται ντόρος για την εμπλοκή και τα οφέλη της Τουρκίας από τις τελευταίες εξελίξεις, με την Αγκυρα να επιχειρεί να προωθήσει τα συμφέροντά της και πιο συγκεκριμένα:

- Α)** Να δημιουργήσει μία ζώνη ασφαλείας (buffer zone), επεκτείνοντας την επικράτεια που βρίσκεται υπό τον έλεγχο φίλα προσκείμενων ή και ελεγχόμενων από αυτή δυνάμεων, χωρίς μάλιστα να διατηρεί δικά της στρατεύματα.
- Β)** Να εδραιώσει την επιρροή της σε κατεχόμενες περιοχές της Συρίας, όπου προσφέρει υπηρεσίες, ενέργεια και νερό, κατασκευάζει υποδομές, παρέχει ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και προωθεί την εκμάθηση και χρήση της τουρκικής γλώσσας.
- Γ)** Να ισχυροποιηθεί αισθητά έναντι Ιράν και Ρωσίας εντός της «διαδικασίας της Αστάνας», της πλατ-

φόρμας διαπραγματεύσεως που αποσκοπεί στην εξεύρεση πολιτικής λύσης στον εμφύλιο σπαραγμό, επιδιώκοντας να σύρει τον Ασαντ σε διάλογο μαζί της. Έτσι, η Αγκυρα εμφανίζεται ως δύναμη ευθύνης, σε γνώση της ότι οι σουνιτικές μοναρχίες δεν επιζητούν προσώρως την ανατροπή του Ασαντ. Εξ ου και οι δημόσιες εκκλήσεις της για διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της Συρίας και αποκλιμάκωση των εντάσεων, τις οποίες βέβαια υποδουλίζει, με τον Ερντογάν την Παρασκευή να αναφέρεται για πρώτη φορά εμμέσως σε αλλαγή καθεστώτος.

Δ) Να διαμορφώσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις ώστε να επαναφέρει τη συντριπτική πλειονότητα των τριών και πλέον εκατομμυρίων Σύρων που διαβιούν στην Τουρκία. Ισχυρίζεται ότι τους τελευταίους μήνες, σχεδόν ένα εκατομμύριο έχει ήδη επιστρέψει και ασφαλώς θα απαιτήσει τη χρηματική και διπλωματική υποστήριξη της Ε.Ε. για να πετύχει την ανακούφιση της δεύτερης από το βάρος που συνιστούν οι εγκατεστημένοι στην Τουρκία Σύριοι (πολιτικός βραχνάς στο εσωτερικό για τον Ερντογάν).

Ε) Να αποκτήσει ρυθμιστικό ρόλο στις εξελίξεις ώστε να έχει λόγο και σε σχέση με το μέλλον των κουρδικών περιοχών, σε συνεννόηση με όλους τους εμπλεκόμενους.

Είναι σαφές ότι η Αγκυρα θα ήθελε να... πιάσει τα πόστα προτού έρθει ο Τραμπ στην εξουσία, για να διαπραγματευτεί και μαζί του σχετικά με τη Συρία, αλλά και να χρησιμοποιήσει την πιθανώς ενισχυμένη θέση της εντός αυτής για μία συνολική συζήτηση με έναν ηγέτη που συναλλάσσεται άνευ αρχών με τους ομολόγους του. Το γεγονός ότι οι Κούρδοι αποτελούν τον στενότερο σύμμαχο Ισραήλ και ΗΠΑ, καθότι είναι η μόνη φιλοδυτική δύναμη στην ευρύτερη περιοχή, ίσως αποτελέσει τροχοπέδη στην προσπάθεια του Ερντογάν να τους περιθωριοποιήσει. Δεν είναι τυχαίο ότι για την ώρα, η Τουρκία κινείται σχετικά διακριτικά για τα δεδομένα της, προκειμένου να μην προκαλέσει Ουάσινγκτον και Τελ Αβίβ, επιτρέποντας πάντως στα εγχώρια μίντια να πανηγυρίζουν για την επέλαση των αντικαθεστωτικών. Αλλά οι Κούρδοι θα είναι στο μενού της συνάντησης στην Ντόχα ανάμεσα στους υπουργούς Εξωτερικών Τουρκίας, Ρωσίας και Ιράν.

Παρ' όλα αυτά, η επιρροή που ασκεί η Τουρκία στους αντικαθεστωτικούς και δη στο πιο ισχυρό και οργανωμένο κομμάτι αυτών, που είναι η HTS, μετεξέλιξη της Αλ Νούσρα, δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Τους έχει πα-

ράσκει κυρίως θεωρακισμένα (που δεν βρίσκονται στη μαύρη αγορά) και συνέβαλε στην εκπαίδευση και αναδιοργάνωσή τους, όμως ο ηγέτης της HTS, Αλ Γκολάνι, δεν φαίνεται να επηρεάζεται από τις προτιμήσεις και τις προτεραιότητες της Αγκυρας. Θέλοντας μάλιστα να οικοδομήσει το προφίλ ενός μετριοπαθούς τζιχαντιστή, ο οποίος προσπαθεί να αποποιηθεί το τρομοκρατικό του παρελθόν (μέλος Αλ Κάιντα και Ισλαμικού Κράτους), ήρθε σε συμφωνία με τους Κούρδους, ακόμη και με μαχητές τους, για την ομαλή αποχώρησή τους από το Χαλέπι προς τη Ροτζάβα. Έτσι και αλλιώς, επιδιώκει αυτοτέλεια, με τις σχέσεις του με τις υπόλοιπες δυνάμεις της αντιπολίτευσης που υποστηρίζονται από την Τουρκία να είναι εύθραυστες και σίγουρα όχι φιλικές. Προφανώς, η Αγκυρα δεν θα ήθελε ο Αλ Γκολάνι να ενισχυθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να έχει αυτός το πάνω χέρι απέναντί της. Και οπωσδήποτε οι Σαουδάραβες και οι Εμιρατινοί δεν θα επιθυμούσαν την αντικατάσταση του Ασαντ από τους Αδελφούς Μουσουλμάνους.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ποδόσφαιρο πέρα από τις αντοχές των παικτών

Σταρ των γηπέδων απειλούν με απεργία

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Ολοένα και δυναμώνουν οι φωνές κατά του υπερβολικά επιβαρυνμένου προγράμματος που αντιμετωπίζουν κάθε χρόνο οι ποδοσφαιριστές διεθνώς, με το υπερφιλόδοξο σχέδιο της FIFA για το Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων των 32 ομάδων τον προσεχή Ιούνιο και Ιούλιο να είναι στο στόχαστρο των παικτών, που βλέπουν το σώμα τους να μην αντέχει την τεράστια πίεση.

Ο τραυματισμός του Βινίστιους Ζούνιορ το περασμένο Σαββατοκύριακο έστρεψε ξανά τα φώτα της δημοσιότητας στο θέμα της υπερκόπωσης των ποδοσφαιριστών, με τον Βραζιλιάνο άσο της Ρεάλ Μαδρίτης να «ξεσπαθώνει» για το βαρύ καλεντάρι που έχουν μπροστά τους οι παίκτες κάνοντας λόγο για ένα «τρελό πρόγραμμα». Σε αυτό απέδωσε τον τραυματισμό του στον δικέφαλο, που τον αφήνει εκτός αγώνων για έναν μήνα.

Ο Ρόδρι, ο νικητής της Χρυσής Μπάλας για την περίοδο 2023-24, υπέστη πολύ σοβαρό τραυματισμό τον περασμένο Σεπτέμβριο, που επίσης αποδόθηκε στο βαρύτατο πρόγραμμα, το οποίο έκανε τον χιαστό του Ισπανού μέσου της Μάντσεστερ Σίτι να υποστεί ρήξη και να τον αφήσει εκτός γηπέδων για οκτώ μήνες. Ο Ρόδρι είχε μιλήσει από τον Απρίλιο για την ανάγκη να έχουν περισσότερες ανάσες οι ποδοσφαιριστές, τονίζοντας πόσο απαιτητικό έχει γίνει το ποδοσφαιρικό καλεντάρι.

Τον Σεπτέμβριο μάλιστα ο ίδιος είχε απειλήσει και με απεργία των ποδοσφαιριστών αν δεν χαλαρώσει το πρόγραμμα των αγώνων, θέτοντας στο επίκεντρο της κριτικής το Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων που θα γίνει στις ΗΠΑ. Η ειρωνεία πάντως είναι ότι ο Ρόδρι δήλωσε πριν από μερικές μέρες ότι ελπίζει να αναρρώσει εγκαίρως στη φετινή σεζόν ώστε να προλάβει το Παγ-

κόσμιο Κύπελλο Συλλόγων.

«Σύνταξη» στα 30
Στοιχεία της Διεθνούς Ομοσπονδίας Επαγγελματιών Ποδοσφαιριστών (FIFPro) δείχνουν ότι το 54% των 1.500 ποδοσφαιριστών που έγιναν αντικείμενο της έρευνας υφίστανται υψηλό ή υπερβολικό όγκο εργασίας, και ένας μεγάλος αριθμός πιέζεται πέρα από τα όρια που προτείνουν (θέτουν...) οι γιατροί. Συγκεκριμένα καταγράφηκε ότι το 31% των παικτών είναι στην αποστολή για αγώνα τουλάχιστον 55 φορές τη σεζόν, ενώ το 17% αγωνίστηκε σε πάνω από 55 αγώνες. Ο Μανουέλ Ακάντζι, επίσης παίκτης της Σίτι, δήλωσε μεταξύ σοβαρού και αστείου ότι θα εγκαταλείψει το ποδόσφαιρο στα 30 του λόγω της μεγάλης πίεσης από τους αγώνες. Σε αυτήν πρέπει να προσθέσει κανείς και την επιβάρυνση από τα αλλεπάλληλα ταξίδια, όπως επεσήμανε ο πολύπειρος προπονητής της Ουρουγουάνας, Μαρσέλο Μπέλσα.

«Επί 11,5 μήνες είμαστε όλο αγώνες, αγώνες, αγώνες. Παλιά η διακοπή μεταξύ σεζόν διαρκούσε τέσσερις ή και πέντε εβδομάδες. Τώρα μετά βίας ξεκουραζόμαστε κάνα 10ήμερο», είπε και ο τεχνικός της Σίτι, Πеп Γκουαρδιόλα. «Θέλουμε να παίζουμε μπάλα και να το ευχαριστιόμαστε, αλλά πρέπει να το περιορίσουμε, παραπάει πια», πρόσθεσε.

Δεν διαμαρτύρονται μόνο οι ποδοσφαιριστές κι οι προπονητές για το βαρυφορτωμένο πρόγραμμα αγώνων. Τον Ιούλιο ο σύνδεσμος των ευρωπαϊκών λιγκών μαζί με τη FIFPro ανακοίνωσαν ότι θα προσφύγουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση τη νομοθεσία περί ανταγωνισμού, κατηγορώντας τη FIFA ότι αποφασίζει μονομερώς και επιβάλλει υπερόγκο αγωνιστικό πρόγραμμα.

Ο πρόεδρος της Ρεάλ Μαδρίτης Φλορεντίνο Πέρεθ διαμαρτυρήθηκε

PHIG: TRANSFERMARKT

Έρευνα της FIFPro δείχνει ότι το 54% των 1.500 ποδοσφαιριστών που συμμετείχαν σ' αυτή πιέζεται εκτός των ορίων που θέτουν οι γιατροί.

κι αυτός πριν από μια εβδομάδα για τον μεγάλο αριθμό των αγώνων που δίνει η Ρεάλ, ενώ δεν αυξάνονται αναλόγως τα έσοδά της – έχοντας πάντα κατά νου το σχέδιο για την Ευρωπαϊκή Σούπερ Λιγ-

κα– γι' αυτό και στόχευσε όχι μόνο στο FIFA αλλά και την UEFA. Εδωσε όμως και μερικούς πολύ ενδιαφέροντες αριθμούς: «Φέτος μπορεί να παίξουμε συνολικά 82 αγώνες. Η FIFA και η UEFA έχουν αυξήσει κατά 63% τους αγώνες τους, από 22 σε 36 ετησίως. Πριν από 10 χρόνια η UEFA διοργάνωνε 488 αγώνες και τώρα διοργανώνει 760, ώστε να παίρνει περισσότερο χρήμα», είπε, μη παραλείποντας να κατακεραυνώσει το «άδικο» νέο σύστημα των ευρωπαϊκών συλλογικών διοργανώσεων, «που δεν το καταλαβαίνει κανείς»: «Περισσότερα ματς σημαίνουν λιγότερη αξία», τόνισε, εκτιμώντας ότι η αξία κάθε αναμέτρησης έχει πλέον «υποχωρήσει κατά περίπου 30%».

Η παγκόσμια ομοσπονδία όμως δεν πτοείται. Ο πρόεδρος της, Τζάνι Ινφαντίνο, επιμένει ότι το επερχόμενο Παγκόσμιο Κύπελλο Συλλόγων είναι μια σπουδαία προσθήκη στο διεθνές καλεντάρι, και φρόντισε το όνομά του να είναι χαραγ-

μένο, όχι μία, αλλά δύο φορές πάνω στο τρόπαιο που θα σκημάσει τον Ιούλιο η νικήτρια ομάδα.

Η διεθνής αμφισβήτηση επικαίριζε ήδη την κλήρωση του νέου –ανά τετραετία– θεσμού, η οποία πρόκειται να διεξαχθεί την προσεχή Πέμπτη στο Μαϊάμι. Δεν έχει υπάρξει στο παρελθόν άλλη διοργάνωση της FIFA που να είναι τόσο αμφιλεγόμενη, και αρκετοί ποδοσφαιριστές φέρονται έτοιμοι να δηλώσουν κώλυμα, ώστε να αποφύγουν τη συμμετοχή και την επιβάρυνση – αν τελικά δεν απεργήσουν. Η FIFA μάλιστα έφτασε να απειλεί και με ποινές τις ομάδες που θα συμμετάσχουν στο τουρνουά χωρίς τους κορυφαίους παίκτες τους...

«Η FIFA δημιούργησε μια διοργάνωση που θα στερήσει από τους ποδοσφαιριστές τη συνήθη τους ανάπαυση», είπε ο Φλορεντίνο Πέρεθ, μερικές ώρες πριν τραυματιστεί ο εκ των κορυφαίων παικτών της ομάδας του Βινίστιους.

Οι χορηγοί

Ο κορεσμός από τις διοργανώσεις πλήττει και τους χορηγούς. Είναι γνωστό ότι ο Ινφαντίνο δυσκολεύεται πάρα πολύ να βρει σπόνσορες για το εγχείρημά του το καλοκαίρι του 2025, και πολλοί εκτιμούν ότι τελικά θα χρηματοδοτήσει τη νέα διοργάνωση μόνο με τη στήριξη της Σαουδικής Αραβίας, της χώρας που μία εβδομάδα μετά την κλήρωση αναμένεται να αναλάβει και επισήμως τη διοργάνωση του Μουντιάλ του 2034.

Αν ενταθεί η απειλητική ρητορική εκ μέρους των ποδοσφαιριστών περί απεργίας, ή –ακόμη χειρότερα για κάποιους– περί «λευκής απεργίας», δεν αποκλείεται το Παγκόσμιο Κύπελλο να εξελιχθεί σε φιάσκο και να μην επαναληφθεί με το προτεινόμενο σύστημα, που θα επιβάλλει στις δύο φινελίστ να δώσουν επτά ακόμη αγώνες τη φετινή σεζόν, δηλαδή τρία παιχνίδια σε όμιλο και τέσσερα νοκ άουτ.

Κατάρρευση της Σίτι ή σχέδιο Γκουαρδιόλα;

Το προφανέστερο παράδειγμα των συνεπειών της υπερκόπωσης των παικτών είναι η πρωταθλήτρια Αγγλίας Μάντσεστερ Σίτι, η οποία στα τελευταία παιχνίδια παραπαίει, χωρίς να θυμίζει κάτι από την ακατανίκητη μηχανή του Πеп Γκουαρδιόλα, που τα τελευταία χρόνια ήταν σαρωτική και με διάρκεια.

Δεν είναι μόνο ο Ρόδρι, που υπέστη τραυματισμό και απουσιάζει από τους «γαλάζιους» του Μάντσεστερ. Τραυματίες αυτή την εποχή ήταν και οι Τζον Στόουνς, Ματέο Κόβατσιτς, Ζερεμί Ντοκού, Οσκαρ

Μπομπ και Ρουμπέν Ντίας, οι οποίοι σταδιακά θα επιστρέφουν στην ομάδα που έχει δυσκολευθεί πολύ με τους εναπομείναντες παίκτες.

Το αποτέλεσμα είναι ότι για πρώτη φορά στην προπονητική του καριέρα ο Γκουαρδιόλα έχει σερί έξι αγώνων χωρίς νίκη σε όλες τις διοργανώσεις και να αντιμετωπίζει ένα κρίσιμο ματς απόψε στο Ανφιλντ κόντρα στην πρωτοπόρο Λίβερπουλ, ενώ πλησιάζει... απειλητικό το διάστημα των εορτών με τις απανωτές αναμετρήσεις για το αγγλικό πρωτάθλημα, που πάντα

φέρνει τα ρόστερ των αγγλικών συλλόγων στα όριά τους.

Βεβαίως δεν είναι λίγοι εκείνοι που εκτιμούν ότι σκοπός έχει ρίξει τους ρυθμούς ο Γκουαρδιόλα, θεωρώντας ότι αφού οι ποδοσφαιριστές δεν είναι μηχανές και πρέπει να λειτούργησουν για ένα διάστημα σε χαμηλότερο τέμπε (με δεδομένο και το νέο σύστημα στο Τσάμπιονς Λιγκ), ως είναι τώρα μια περίοδος «τεχνητού ντεφορμαρίσματος», ώστε από τον Φεβρουάριο - Μάρτιο, όταν θα κρίνονται οι τίτλοι, να φορτώσει η μηχανή ξανά. Η Σίτι ελπίζει

ότι όπως έγινε πρόπερσι με το ντεμαράζ της, που πήρε τον τίτλο από τα χέρια της πρωτοπόρου Αρσενάλ, έτσι και φέτος, ακόμη κι αν πτηθεί απόψε από τη Λίβερπουλ και η διαφορά φτάσει στους 11 βαθμούς υπέρ των «ρεντς» θα μπορεί να καλύψει το κάντικαπ ποντάροντας στην αντίστοιχη κόπωση που προβλέπεται να δείξει η ομάδα του μεγάλου λιμανιού. Μάλιστα προς το τέλος της σεζόν αναμένεται πλέον και η επάνοδος του Ρόδρι, γύρω από τον οποίο χτίστηκε η ομάδα που θριάμβευσε τα δύο προηγούμενα έτη.

ΑΠΟΨΗ

Σκάνδαλο με προεκτάσεις

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

φυλάκιση, προπονητή και άμεσο συνεργάτη της Ομοσπονδίας, ο οποίος αποδείχθηκε ότι κακοποίησε σεξουαλικά ανήλικη.

Έως ότου, όμως, αποδειχθεί ένοχος, ο

Οι **σκανδαλώδεις** χειρισμοί της Ομοσπονδίας Τζούντο, όσον αφορά την καταδίκη ενός αξιωματούχου της, για σεξουαλικά κακοποιή-

ση ανήλικης, προκαλούν ανατριχίλα. Για όσους δεν γνωρίζουν, είναι καλό να μάθουν ότι το δικαστήριο καταδίκασε σε τετραετή

εν λόγω παράγοντας ασκούσε κανονικά τα καθήκοντά του, τόσο ως διαιτητής όσο και ως προπονητής!! Ουδείς από την Ομοσπονδία μερίμνησε να τον θέσει σε δια-

θεσιμότητα, προφυλάσσοντας υποψήφια θύματά του, έως ότου ολοκληρωθεί η δίκη!!!

Όταν δε, ζητήθηκε από τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας να τοποθετηθεί για το θέμα, στον τηλεοπτικό σταθμό Alpha, δήλωσε ότι δεν γνώριζαν τίποτα (!!) επί του θέματος και ενημερώθηκαν από την οικογένεια του ενόχου, μόλις την ημέρα που βγήκε η απόφαση δικαστηρίου!!

Δηλαδή, βρισκόταν σε εξέλιξη ακροα-

ματική διαδικασία εις βάρος του διαιτητή από το 2019, και στην Ομοσπονδία δεν ήξεραν τίποτα!! Βέβαια, οι ισχυρισμοί του προέδρου αποδείχθηκαν πέρα για πέρα ψευδείς, καθώς και ο ΚΟΑ με επίσημη ανακοίνωση αλλά και οι γονείς του θύματος, ξεκαθάρισαν ότι η Ομοσπονδία ήταν ενήμερη για την εν εξέλιξη δικαστική υπόθεση και μάλιστα υψηλοί αξιωματούχοι της παρέστησαν στη δίκη ως μάρτυρες υπεράσπισης του κατηγορουμένου!!

Πέραν της απουσίας κάποιου πλάνου, πέραν της έλλειψης ευαισθητοποίησης, πέραν του ότι δεν μπήκαν στον κόπο ν'

αναρωτηθούν αν υπάρχουν κάποια άλλα θύματα του καταδικασθέντα, ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας αρκέστηκε να πει ότι ο πρώην συνεργάτης του δεν έδειξε ποτέ σημάδια τέτοιας συμπεριφοράς (!) και ότι θα τον διαγράψουν από το μητρώο της Ομοσπονδίας. Με λίγα λόγια και ψεύδονται στην Ομοσπονδία και έμμεσα συγχάλυψαν τη δράση ενός παιδόφιλου, επιτρέποντάς του να βρίσκεται κοντά σε υποψήφια θύματα. Πάντως, μέχρι και την ώρα που γραφόταν το κείμενο, ουδείς από την Ομοσπονδία παρατήθηκε, έστω και για λόγους ευθιξίας, κάτι που πάει κόντρα και στην

επιθυμία του προέδρου του ΚΟΑ, που δήλωσε ραδιοφωνικά ότι κανονικά το διοικητικό συμβούλιο της Ομοσπονδίας Τζούντο θα έπρεπε να παραιτηθεί σύσσωμο.

Είναι υποχρέωση των αρμόδιων αρχών και όχι φυσικά των λειτουργών της Ομοσπονδίας, που αποδείχθηκαν εγκληματικά ανίκανοι, να ερευνήσουν τυχόν περαιτέρω δράση του ενόχου και κατά πόσο υπάρχουν συνάντοχοι ή και συνεργάτες του.

Κυρίως, όμως, με τη συνεργασία των γονιών ν' αναζητηθούν πιθανά θύματα, ούτως ώστε να τύχουν της ανάλογης φροντίδας από επιστήμονες και όχι μόνο.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΔΙΕΘΝΗ Προς μετωπική σύγκρουση Τραμπ - Πάουελ για τα επιτόκια Σελ. 10	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 1,21%								
		-0,45%	3,18%	2,31%	4,80%	0,82%		0,43%	-0,03%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΟΦΕΛΗ

Οι δράσεις για να «πρασινίσει» η Τηλλυρία

Πρότυπο και για άλλες κοινότητες αναμένεται να αποτελέσει η πρώτη Πράσινη και Ουδέτερη Κοινότητα της περιοχής του Κάτω Πύργου Τηλλυρίας. Στις άμεσες δράσεις η εγκατάσταση δημόσιου σημείου φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων και η δημιουργία κέντρου εξυπηρέτησης One-Stop Shop. **Σελ. 5**

ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΤΡΑΜΠ

Οι παραγωγοί σαμπάνιας ετοιμάζονται για δασμούς

Οι Ευρωπαίοι παραγωγοί κονιάκ και σαμπάνιας σχεδιάζουν να στείλουν περισσότερες φιάλες στις ΗΠΑ, προετοιμάζοντας το έδαφος για νέους δασμούς. Ο Τραμπ έχει εξαγγείλει πρόσθετους δασμούς σε εισαγωγές, αλλά δεν είναι γνωστό εάν σκοπεύει να πλύνει και τα γαλλικά είδη πολυτελείας. **Σελ. 10**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η ανακαίνιση αυξάνει έως 116% την τιμή κατοικίας

Έως και 116% υψηλότερη μπορεί να είναι στην Ελλάδα η τιμή πώλησης κατοικίας που έχει ανακαινιστεί, σε σύγκριση με κάποια που δεν έτυχε παρέμβασης. Η τιμή διαμορφώνεται στο 58%. Όσο χαμηλότερες είναι οι τιμές της περιοχής τόσο μεγαλύτερη είναι η υπεραξία που δίνει η ανακαίνιση. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,67%	-0,07%
Γερμανία	2,11%	-0,02%
Γαλλία	2,88%	-0,03%
Ιταλία	3,20%	-0,15%
Ισπανία	2,76%	-0,08%
Ιρλανδία	2,39%	-0,01%
Ελλάδα	2,90%	-0,07%
Ην. Βασίλειο	4,28%	0,01%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Η μεγαλύτερη επένδυση με μετρητά

Μιχάλης Λούης: Το τρίτο τρίμηνο 2025 η πλήρης συγχώνευση της Ελληνικής με τη Eurobank

Τις εργασιακές προκλήσεις όπως διαμορφώνονται με την εξαγορά της Ελληνικής Τράπεζας από τη Eurobank Κύπρου αναλύει στην «Κ» ο Μιχάλης Λούης. Στην πρώτη του συνέντευξη έπειτα από την ανάληψη των καθηκόντων

του, ο νέος CEO της Ελληνικής Τράπεζας αναφέρει ότι η πλήρης συγχώνευση θα γίνει το τρίμηνο του 2025. Ο κ. Λούης εξηγεί το πλάνο της μερισματικής πολιτικής, ενώ μιλά για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που

Συνέντευξη στην «Κ» του νέου CEO της Ελληνικής

διανοίγονται για την τράπεζα, αλλά και για την Κύπρο. Τονίζει ότι η επένδυση του €1,3 δισ. ενδεχομένως να είναι η μεγαλύτερη που έγινε ποτέ, με μετρητά στην Κύπρο και ότι €800 εκατ. θα βρεθούν σε κυπριακές τσέπες, ιδιω-

τών και επιχειρήσεων. Τονίζει ακόμα ότι στόχος είναι η Eurobank Κύπρου να καταστεί η καλύτερη και μεγαλύτερη τράπεζα του τόπου, και αναφέρεται στις πηγές εσόδων για αύξηση της κερδοφορίας. **Σελ. 3**

Η Γερμανία πιέζεται, τα «γεράκια» μαλακώνουν

Η αυστηρή δημοσιονομική πειθαρχία αποτέλεσε διαχρονικά το σημείο αναφοράς της γερμανικής οικονομικής πολιτικής. Το γεγονός, όμως, ότι ο Γερμανός κεντρικός τραπεζίτης και υπέρμαχος της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, Γιοακίμ Νάγκελ, τάσσεται υπέρ της χαλάρωσης του φρένου χρέους, προκειμένου η χώρα να δανειστεί και να αυξήσει τις κρατικές δαπάνες, δείχνει ότι η γερμανική οικονομία αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα. **Σελ. 9**

Κινδύνους για τις προοπτικές του 2025 βλέπει η Moody's

Συνέντευξη του Nick Hill

Οι αυξημένες εμπορικές εντάσεις και οι γεωπολιτικές πιέσεις αποτελούν πρωταρχικούς κινδύνους για τις μακροοικονομικές προοπτικές για το 2025, τονίζει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο διευθύνων σύμβουλος της Moody's Ratings για τις χώρες EMEA, Nick Hill. **Σελ. 4**

Βουνό για τους Servicers τα ΜΕΔ

Τεράστιος ο όγκος τους

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια στη μείωση των Μν Εξυπρετούμενων Δανειών, εντούτοις παραμένουν στην οικονομία μέσω των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων. Το ποσοστό των ΜΕΔ που διαχειρίζονται αγγίζει, με βάση τα στοιχεία του Ιουνίου 2024, το 94% των συνολικών δανειών που έχουν στην κατοχή τους. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Κυπριακή οικονομία και πρόσφατη αναβάθμιση από Moody's

Η πρόσφατη διπλή αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου από Baa2 σε A3 από την Moody's αντανακλά:

(α) Τη βελτίωση στους δημοσιονομικούς δείκτες. Το δημόσιο χρέος έχει μειωθεί κάθεται, από 114% του ΑΕΠ το 2020 σε 73% το 2023, ενώ προβλέπεται περαιτέρω μείωση στο 50% το 2027.

(β) Τις θετικές μεσοπρόθεσμες προοπτικές, με άξονες τις υπηρεσίες υψηλής παραγωγικότητας, όπως η ανάπτυξη λογισμικών προγραμμάτων και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Οι υπηρεσίες αυτές υποστηρίζονται από τη μεταφορά της έδρας σημαντικού αριθμού ξένων εταιρειών στην Κύπρο, την εκτεταμένη καθαρή μετανάστευση και τις ξένες επενδύσεις (κυρίως στην ενέργεια, εκπαίδευση, υγεία, κατασκευές, και τουρισμό).

(γ) Την απομόχλευση και ενίσχυση της πιστωτικής ικανότητας των κυπριακών τραπεζών, που έχουν περιορίσει τους κινδύνους, οι οποίοι σχετίζονται με την ποιότητα του καρτοφυλακίου τους.

Η αναβάθμιση αναμένεται να έχει δύο πρακτικά οφέλη.

Πρώτο, να περιορίσει περαιτέρω το κόστος δανεισμού της Δημοκρατίας το οποίο, σε συνδυασμό με τα χαμηλότερα δημοσιονομικά ελλείμματα, θα επιτρέψει περισσότερα κονδύλια να διοχετευθούν σε παραγωγικές χρήσεις. Συναφώς, οι προηγούμενες αναβαθμίσεις οίκων αξιολόγησης συνέτειναν όπως, το περιθώριο επιτοκίου μεταξύ του δεκαετούς ομολόγου Κύπρου και Γερμανίας, μειωθεί από τις 200 στις 70 μονάδες βάσης, τα τελευταία δύο χρόνια.

Δεύτερο, η βελτιωμένη πιστοληπτική ικανότητα προβλέπεται να καταστήσει την Κύπρο πιο ελκυστικό προορισμό για επενδύσεις, συμβάλλοντας περαιτέρω στην οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία νέων ποιοτικών θέσεων εργασίας.

Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικές προκλήσεις, που επηρεάζουν αρνητικά τις μακροχρόνιες προοπτικές της χώρας. Ενδεικτικά:

Η χώρα μας υστερεί στους νευραλγικούς τομείς της κλιματικής και της ψηφιακής μετάβασης, όπου απαιτείται καλύτερη στόχευση των δαπανών και αύξηση των δημόσιων επενδύσεων, που παραμένουν καθυλωμένες σε χαμηλά επίπεδα. Τα δημοσιονομικά περιθώρια που υπάρχουν, καθώς και η αποδοτικότερη απορρόφηση πόρων του

Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, θα επέτρεπαν τη διοχέτευση επενδύσεων προς την κλιματική και ψηφιακή μετάβαση, αλλά και προς άλλους τομείς, με ευνοϊκές μακροχρόνιες προοπτικές.

Επίσης, υπάρχουν έντονες ανάγκες μεταρρυθμίσεων σε τομείς που σχετίζονται με το κράτος, όπως η δικαιοσύνη, η δημόσια διοίκηση, η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για προώθηση μεγάλων επενδυτικών έργων και η φορολογική μεταρρύθμιση. Παράλληλα, αναφύονται ουσιαστικά θέματα μακροχρόνιας βιωσιμότητας, τα οποία περιλαμβάνουν το συνταξιοδοτικό, την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη.

Συνοψίζοντας, η αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου, αποτελεί σημαντικό

ορόσημο και αντανακλά τη βελτιωμένη ανθεκτικότητα της χώρας. Το 2012, η Moody's υποβάθμισε την Κύπρο στη μη-επενδυτική κατηγορία. Απαιτήθηκαν 12 χρόνια για να επιστρέψουμε στην επενδυτική βαθμίδα. Οφείλουμε, λοιπόν, να διατηρήσουμε τη δημοσιονομική πειθαρχία και να εστιάσουμε, παράλληλα, την προσοχή μας στην καλύτερη στόχευση και βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων δαπανών, την αναβάθμιση του πλαισίου που διέπει τα μεγάλα έργα υποδομής και την προώθηση μεταρρυθμίσεων, με έμφαση, μεταξύ άλλων, στο φορολογικό σύστημα και στον τομέα της δικαιοσύνης.

Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

Μαζί χτίζουμε σχέσεις εμπιστοσύνης

Μάθετε περισσότερα: www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΧΟΛΓΚΕΡ ΣΜΙΕΝΤΙΝΓΚ*

Η Γαλλία σε κατάσταση μόνιμης αστάθειας

Το βράδυ της Τετάρτης η Δεξιά και η Αριστερά στη Γαλλία ένωσαν τις δυνάμεις τους για να ανατρέψουν τον πρωθυπουργό Μισέλ Μπαρνιέ. Ωστόσο η πτώση της κυβέρνησης μειοψηφίας, που είχε συγκροτήσει, και η απόρριψη του φιλόδοξου προϋπολογισμού λιτότητας δεν είναι απαραίτητο να εκληφθούν ως προάγγελος μιας επικείμενης σοβαρής οικονομικής κρίσης.

Ο πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν, του οποίου η θητεία λήγει στα μέσα του 2027, δεν έχει λόγο να παραιτηθεί. Δυνητικά θα διορίσει τον διάδοχο πρωθυπουργό, αν και η νέα του επι-

τώρα περαιτέρω γαλλική δημοσιονομική διολίσθηση για λίγο. Αντί να ξεπεράσει τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, όπως έκανε το 2023 και το 2024, αναμένουμε ότι η Γαλλία θα υπολείπεται σημαντικά από αυτόν τα επόμενα δύο χρόνια και πιθανώς και μετά. Εξ ου και αναθεωρούμε προς τα κάτω τις εκτιμήσεις μας για αύξηση στο πραγματικό ΑΕΠ από 0,7% σε 0,5% για το 2025, από 1,2% σε 1,0% το 2026 και από 1,3% σε 1,2% το 2027 αντίστοιχα.

Εντούτοις, όλα ξεκίνησαν τόσο καλά. Στις αρχές του 2017 προβλέπαμε ότι αν ο Μακρόν κέρδιζε τις προεδρικές εκλογές, το επόμενο κύμα μεταρρυθμίσεων του θα εγκαινίαζε μια χρυσή δεκαετία ισχυρότερης ανάπτυξης και χαμηλότερης ανεργίας για τη Γαλλία. Από πολλές απόψεις, αυτή η εκτίμηση δεν διαψεύστηκε έως και πριν την προκήρυξη των πρόωγων εκλογών στα μέσα της χρονιάς. Με τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, τις περικοπές των εταιρικών φόρων και την περαιτέρω απορρύθμιση ο Μακρόν είχε μετατρέψει τη Γαλλία σε πόλο έλξης για άμεσες ξένες επενδύσεις. Στην αρχή προσπάθησε να επαναφέρει τη Γαλλία στον δρόμο της δημοσιονομικής σύνεσης. Με την πάροδο του χρόνου, ωστόσο, ενέδωσε στον διαχρονικό πειρασμό να κατευνάσει τις αντιδράσεις, ξεδεύοντας περυσσότερα. Επομένως, τα μεγαλύτερα κέρδη σε θέσεις εργασίας δεν μεταφράστηκαν σε υγιέστερα δημόσια οικονομικά. Το δημόσιο χρέος βρισκόταν ήδη στο 110% του ΑΕΠ το 2023, το έλλειμμα άνω του 6%, οπότε φέτος μάλλον το ποσοστό του χρέους θα φθάσει στο 112% του ΑΕΠ. Η προσπάθεια του Μπαρνιέ να μειώσει το έλλειμμα στο 5% το 2025 μέσω φόρων και βραδύτερης αύξησης των δαπανών ναυάγησε. Οι καλές ημέρες για τη Γαλλία τελείωσαν ύστερα από μόλις επτά χρόνια.

* Ο κ. Χόλγκερ Σμιέντινγκ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Η κυβερνητική αστάθεια σε Γαλλία και Γερμανία ίσως προκαλέσει ταχύτερη αποκλιμάκωση των επιτοκίων στην Ευρωζώνη.

«Σκαλιώτικο» διπλό άδειασμα

Ενώ ο ΠτΔ στην προσπάθειά του να καθουκάσει τα δύο μεγάλα κόμματα για το λιμάνι και τη μαρίνα της λάρνακας, δήλωνε ότι βρίσκεται σε πλήρη συνεργασία με τις τοπικές αρχές, ήρθε το δημοτικό συμβούλιο της πόλης, μερικές ώρες μετά, να τον αδειάσει. Και όχι μόνο να τον αδειάσει αλλά και να τον προειδοποιήσει με δυναμικές κινήσεις αν δεν αλλάξει ρότα. Και σαν να μην έφτανε αυτό, επιτέθηκαν και στον υπουργό Μεταφορών λέγοντάς του πως δεν έλεγε την αλήθεια όταν έλεγε πως η Αρχή λιμένων δεν θα μπορούσε να εμπλακεί αφού εντοπίστηκε προσφορά που εκτός από ανάληψη διαχείρισης περιελάμβανε και νέες επενδύσεις.

• • • • •

Νοοτροπία που χρειάζεται να αλλάξει

Δεν είναι δικό μας πρόβλημα η απεργία στον κλάδο του έτοιμου σκυροδέματος που διήρκεσε ένα μήνα, αναφέρουν οι εργολάβοι οικοδομών και καλούν την κυβέρνηση να αναλάβει την ευθύνη. Και για του λόγου το αληθές έχουν αποστείλει αίτημα στην αρμόδια επιτροπή αλλαγών και απαιτήσεων ζητώντας κατάργηση των ρητρών για καθυστερήσεις σε δημόσια έργα. Μια απεργία που αφορούσε φορείς του ιδιωτικού τομέα, υπάρχει η απαίτηση η ζημιά να αναληφθεί από το κράτος. Οι εργολάβοι ζητούν αντίστοιχη ρύθμιση και για τα έργα του ιδιωτικού τομέα, αλλά εκεί γνωρίζουν ότι η διαπραγματευτική τους δύναμη είναι περιορισμένη. Πάντως, αυτή η νοοτροπία κρατικοποίησης των ζημιών για οτιδήποτε συμβαίνει πρέπει να σταματήσει, γιατί αποτελεί κακή πρακτική και δημιουργεί χώρο για περισσότερη διαφθορά.

• • • • •

Ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα

Οι σχέσεις υπουργείου Ενέργειας και ΑΗΚ περνά από συμπληγάδες αφού ο αρμόδιος υπουργός

κάλεσε την ΑΗΚ, γενικά και αόριστα αλλά μάλλον απευθυνόταν στις συνεχιζόμενες των εργαζομένων, να αλλάξει τρόπο σκέψης στο μέλλον. Δίνοντας συνέχεια στο ζήτημα δύο εικοσιτετράωρα μετά, ανέφερε πως δεν θα περιμένει την ΑΗΚ να αποφασίσει για την επένδυση στο υποθαλάσσιο καλώδιο και θα αποταθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να γίνει η επένδυση από τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου. Μια εξέλιξη που θα απαιτήσει κάποιες υπερβάσεις λόγω της φύσης του Οργανισμού. Πάντως, η σχέση Υπουργείου - ΑΗΚ παραμένει τεταμένη και ίσως μας απασχολήσει περισσότερο στο μέλλον αν δεν ομαλοποιηθεί η κατάσταση σύντομα.

• • • • •

Ψηφιακό μπράβο

Ο ψηφιακός πολίτης είναι γεγονός και συνιστά την πρώτη σοβαρή προσπάθεια ψηφιοποίησης. Η πιλοτική φάση περιλαμβάνει τη δημιουργία ψηφιακών αντιγράφων του Δελτίου Ταυτότητας,

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Προεξοφλητικό επιτόκιο

Προεξοφλητικό επιτόκιο καλείται το επιτόκιο το οποίο χρησιμοποιείται για μετατροπή της μελλοντικής αξίας ενός ομολόγου / μακροπρόθεσμου χρεογράφου / επενδυτικού τίτλου σε παρούσα (σημερινή) αξία. Είναι επίσης το επιτόκιο με το οποίο η Κεντρική Τράπεζα χρεώνει τις Εμπορικές Τράπεζες για δάνεια, σε περιπτώσεις όπου αυτές χρειάζονται ρευστά διαθέσιμα.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

της Άδειας Οδήγησης και του Πιστοποιητικού Καταλληλότητας Οχήματος. Η επιτυχία του εγχειρήματος έχει να κάνει με την ετοιμότητα των κρατικών αλλά και των ιδιωτικών υπηρεσιών, κυρίως τράπεζες, να αποδεχτούν τα ψηφιακά αντίγραφα των εν λόγω πιστοποιητικών. Μετά το πέρας της δοκιμαστικής περιόδου η αποδοχή των ψηφιακών εγγράφων θα γίνει αναγκαστική. Η νέα δυνατότητα θα παρουσιαστεί επίσημα στις 12 Δεκεμβρίου.

• • • • •

Ο μεσαιώνας των σκουπιδιών

Είναι κοινό παραδεκτό ότι η Κύπρος στη διαχείριση των σκουπιδιών βρίσκεται στον μεσαιώνα. Πέραν των αστοχιών στο Πεντάκωμο, που αφήνουν και σκίες για διαφθορά, αυτό που σίγουρα απουσιάζει είναι η πολιτική βούληση για αποφασιστική πρόοδο. Όσον αφορά στην ευρωπαϊκή μας υποχρέωση για το σχέδιο «πληρωμένο όσο πετώ» που θεωρητικά είναι σε εφαρμογή από την αρχή του χρόνου, η αρμόδια υπουργός δήλωσε πως μόνο ένας δήμος το εφαρμόζει, ενώ για το 2025 αναμένεται η ένταξη δώδεκα δήμων. Για το 2026 η εκτίμηση κάνει λόγο για ακόμη επτά δήμους, έτσι ώστε να καλυφθεί το σύνολο. Το αζιοσημειωτό είναι ότι γι' αυτή την απογοητευτική επίδοση έχουν προηγηθεί 22 μελέτες εφαρμογής του μέτρου.

• • • • •

Εύστοχες επισημάνσεις

Να πράσινισουν οι τουριστικοί προορισμοί της Κύπρου ζήτησε ο αρμόδιος υφυπουργός, εξηγώντας πως οι τουρίστες επιλέγουν προορισμούς που σέβονται το περιβάλλον. Επιπρόσθετα, έστειλε και ένα μήνυμα προς τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις λέγοντάς τους ότι οι τουριστικοί πράκτορες είναι πλέον απαιτητικοί σε αυτό το θέμα. Προχώρησε και βήμα παραπέρα λέγοντας ότι δεν μπορεί να προβάλλεται ως εμπόδιο το κόστος της πράσινης μετάβασης, γιατί το κόστος της αδράνειας είναι αναμφισβήτητα υψηλότερο, και έχει απόλυτο δικίο.

«Ζυγίζοντας» τη διαίτα του ενός γεύματος

Της ΑΜΑΝΤΑ ΣΟΥΠΛΑΚ

Ο Μπρους Σπρίνγκσκιν εξακολουθεί να είναι πολύ δραστήριος στα 75 χρόνια του. Οι εμφανίσεις του διαρκούν συνήθως πάνω από τρεις ώρες. Και έχει προγραμματίσει συναυλίες μέχρι τον ερχόμενο Ιούλιο. Πώς βρίσκει ο ροκ σταρ την ενέργεια να αντεπεξέρχεται σε μια τόσο απαιτητική ρουτίνα;

«Τρώω λίγα φρούτα το πρωί και μετά δειπνώ το βράδυ», δήλωσε στους Times του Λονδίνου. «Αυτό με βοηθάει να διατηρούμαι αδύνατος και σε φόρμα».

Η κατανάλωση ενός γεύματος ημερησίως (γνωστή ως διαίτα OMAD) αποτελεί μια πιο ακραία εκδοχή της διαλειμματικής νηστείας. Η τυπική διαλειμματική νηστεία συνίσταται στον περιορισμό της κατανάλωσης τροφής σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, όπως από τις 12 μ. έως τις 8 μ.μ., ή ακόμη και κάθε δεύτερη ημέρα. Ωστόσο, η διαίτα OMAD περιορίζει περαιτέρω αυτό το διατροφικό παράθυρο σε μόλις μία ώρα την ημέρα, ώστε κάποιος να λαμβάνει όλες τις θερμίδες για την ημέρα σε μόνο ένα γεύμα.

Είναι σκόπιμο να υιοθετήσετε τη διαίτα OMAD; «Η κατανάλωση μόνο ενός γεύματος την ημέρα δεν είναι καλή ιδέα», αναφέρει η δρ Καρολάν Απόβιαν, ειδική στην παχυσαρκία στο νοσοκομείο Brigham and Women's, στη Μασαχουσέτη. Η δρ Απόβιαν είναι υπέρμαχος της διαλειμματικής νηστείας και τη συ-

νιστά σε πολλούς ασθενείς της με παχυσαρκία. Ομως, για τους περισσότερους ανθρώπους η διαίτα OMAD θα ήταν ιδιαίτερα προβληματική, σημειώνει.

«Αν ζητήσω από τους ασθενείς μου να καταναλώνουν μόνο ένα γεύμα ημερησίως, θα νιώθουν πεινασμένοι καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας», εξηγεί η δρ Απόβιαν. Αυτό θα τους οδηγούσε πιθανότατα σε υπερκατανάλωση φαγητού κατά τη διάρκεια του δείπνου. Επίσης,

Η δρ Απόβιαν προτείνει τα γεύματα να γίνονται μεταξύ ανατολής και δύσης του ηλίου, μια πρακτική που εντάσσεται στη διαλειμματική νηστεία.

η πρόσληψη όλων των ημερησίων θερμίδων σε μόνο ένα γεύμα είναι δύσκολη, ιδιαίτερα για τα άτομα με έντονη δραστηριότητα.

Η δρ Απόβιαν προτείνει να περιορίζετε την κατανάλωση τροφής μεταξύ ανατολής και δύσης του ηλίου, μια πρακτική που εντάσσεται στη διαλειμματική νηστεία. Συνιστά την κατανάλωση πρωινού με υψηλή περιεκτικότητα σε πρωτεΐνες, και γεύματα πλούσια σε πρωτεΐνη, φρούτα, λαχανικά και δημητριακά ολικής άλεσης. Στη συνέχεια συ-

Η τυπική διαλειμματική νηστεία συνίσταται στον περιορισμό της κατανάλωσης τροφής σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, όπως από τις 12 μ. έως τις 8 μ.μ. Ωστόσο, η διαίτα OMAD περιορίζει περαιτέρω αυτό το διατροφικό παράθυρο σε μόλις μία ώρα την ημέρα.

νιστά να αποφεύγετε την κατανάλωση τροφής μετά τις 6 ή 7 μ.μ.

Οι επιστημονικές μελέτες για τα οφέλη της διαλειμματικής νηστείας συχνά παρουσιάζουν περιορισμούς. Συνήθως διεξάγονται σε μικρά δείγματα πληθυσμού και για περιορισμένα χρονικά διαστήματα, και τα αποτελέσματά τους είναι συχνά αντιφατικά.

Σε μια μελέτη για τη διαίτα OMAD οι ερευνητές παρατήρησαν ότι 11 σωματικά δραστήριοι ενήλικοι με φυσιολογικό βάρος, οι οποίοι

κατανάλωναν μόνο ένα γεύμα το βράδυ για 11 ημέρες, έχασαν ελαφρώς περισσότερο βάρος και έκαψαν λίγο περισσότερο λίπος από ό,τι όταν κατανάλωναν τον ίδιο αριθμό θερμίδων σε τρία γεύματα την ημέρα.

Άλλες μελέτες δείχνουν ότι ο περιορισμός της κατανάλωσης τροφής σε συγκεκριμένες ώρες της ημέρας οδηγεί συχνά σε συνολική μείωση της πρόσληψης θερμίδων. Η απώλεια βάρους φαίνεται να οφείλεται κυρίως σε αυτή τη συνολική

μείωση θερμίδων και όχι στην ώρα κατανάλωσης των γευμάτων.

Μια έρευνα που διεξήγαγε ο Μαρκ Π. Μάτσον, επικύρους καθηγητής Νευροεπιστήμης στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Τζονς Χόπκινς στο Μέριλαντ, έδειξε ότι η εναλλαγή μεταξύ φαγητού και νηστείας μπορεί να ενεργοποιήσει κυτταρικές διεργασίες που θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη ρύθμιση του σακχάρου στο αίμα, να μειώσουν τη φλεγμονή και να καταστήσουν τα κύτταρα ικανό-

τερα να αντιμετωπίσουν διάφορες μορφές στρες.

Παρ' όλα αυτά η Άλις Χ. Λικτενστάιν, ανώτερη επιστήμονας καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Ταφτς στη Μασαχουσέτη, επισημαίνει ότι τα επιστημονικά δεδομένα παραμένουν ασαφή και δεν υπάρχει μια ενιαία διατροφική προσέγγιση που να εφαρμόζεται σε όλους. «Κάθε άτομο ακολουθεί το δικό του, μοναδικό πρόγραμμα», σημειώνει.

THE NEW YORK TIMES

Στόχος να γίνουμε η καλύτερη τράπεζα

Μιχάλης Λούης: Μέσα στο τρίτο τρίμηνο του 2025 η συγχώνευση της Ελληνικής Τράπεζας με τη Eurobank Κύπρου

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στην πρώτη του συνέντευξη έπειτα από την ανάληψη των καθηκόντων του στην τράπεζα και τις μεγάλες μετοχικές εξελίξεις, ο νέος CEO της Ελληνικής Τράπεζας, κ. Μιχάλης Λούης, αναλύει στην «Κ» τις εργασιακές προκλήσεις του νέου σχήματος, αναφέρει πότε θα γίνει η συγχώνευση και ποια τα σχέδια για διοίκηση της ρευστότητας, εξηγεί το πλάνο της μερισματικής πολιτικής, ενώ μιλά για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που διανοίγονται για την τράπεζα, αλλά και για την Κύπρο.

- Μια πρόκληση είναι να συνδυάσετε την κουλτούρα των στελεχών που ήταν παραδοσιακά στην Ελληνική, εκείνων που προέρχονται από τον Συνεργατισμό και την κουλτούρα που φέρντε εσείς ως διευθυντική ομάδα και μέτοχοι. Σας προβληματίζει;

- Η μεγαλύτερη πρόκληση σε κάθε οργανισμό είναι η ορθή διαχείριση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Η απρόσκοπτη ενδυνάμωση των σχέσεων εμπιστοσύνης και των ανθρώπινων δεσμών σε μια επιχείρηση πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ο θεμελιώδης λίθος που μπορεί να εξασφαλίσει βιωσιμότητα και επιχειρηματική επιτυχία. Η αρχή αυτή αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία σε μία διαδικασία επιχειρηματικών ανακατατάξεων, όπως αυτή που συντελείται στην Ελληνική, όπου αναζητούμε τον βέλτιστο συγκερασμό νοοτροπιών από διαφορετικούς οργανισμούς. Εάν θέλουμε να πετύχουμε μια νέα, λειτουργικά ισορροπία, η επικράτηση μιας ανασφαλούς αντιμετώπισης—τόσο προς το νέο όσο όμως και προς το παλιό—θα αποδειχθεί προβληματική και εντέλει αντιπαραγωγική. Επιδίδουμε να συνδυάσουμε τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που όλες οι πλευρές εισφέρουμε στην Ελληνική Τράπεζα για να διαμορφώσουμε, όλοι μαζί, ένα ακόμη ισχυρότερο μέλλον. Ενδεικτικά της δέσμευσής μας σε αυτή τη διαδικασία είναι η συμφωνία απόκτησης του ποσοστού 12,48% που κατέχει η ΕΤΥΚ. Στόχοι ειδικά σε αυτό το σημείο καθώς πρόκειται για μια απόφαση που υπογραμμίζει την αδιαπραγμάτευτη, εδώ και τρεις δεκαετίες, στρατηγική της Eurobank να θέτει τον Άνθρωπο στο επίκεντρο. Δεν θα μπορούσε, λοιπόν, μία τέτοια μετάβαση να γίνει χωρίς να αποτελεί για εμάς πρώτη προτεραιότητα να διαμορφώσουμε ένα ισορροπημένο εργασιακό περιβάλλον στη βάση αμοιβαία επωφελών σχέσεων με τους εργαζόμενους, που δίνει τον χώρο, τον χρόνο και τα εργαλεία για να αναπτυχθούν. Η απόφαση της ΕΤΥΚ να διαθέσει το ποσοστό της αποδεικνύει στην πράξη πως και οι εργαζόμενοι συμμερίζονται το όραμά μας και είμαστε σε θέση να επιτυγχάνουμε τους στρατηγικούς μας στόχους, όλοι μαζί, ως συνοδοιπόροι στο ίδιο ταξίδι. Μάλιστα, πριν από λίγες μέρες ανακοινώθηκε και η ανανέ-

ωση της νέας συλλογικής σύμβασης με την ΕΤΥΚ ικανοποιώντας μια σειρά αιτημάτων των εργαζομένων που παρέμεναν αδρανή εδώ και αρκετά χρόνια. Τα ισχυρά αποτελέσματα που ανακοίνωσε η τράπεζα στο εννεάμηνο, παρά τις αξιοσημείωτες προκλήσεις που αντιμετωπίσαμε στο διεθνές περιβάλλον, αποτελούν την απόδειξη της επιτυχίας της στρατηγικής μας, κερδίζοντας όλοι—διοίκηση, μέτοχοι και εργαζόμενοι—την εμπιστοσύνη των πελατών μας.

Τρεις φορές το κυπριακό ΑΕΠ - Μετά τις πρόσφατες ανακοινώσεις και τις συμφωνίες με ΕΤΥΚ και Δήμητρα/Logicom, πώς προχωρούν οι σχεδιασμοί για συγχώνευση των δυο τραπεζών στην Κύπρο;

- Με τις νέες συμφωνίες που ανακοινώθηκαν τον Νοέμβριο και μόλις ολοκληρωθούν όλες οι διαδικασίες και δοθούν οι εγκρίσεις, η συμμετοχή της Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα θα διαμορφωθεί στο 93,47%, θέτοντας στην τελική

Με την ολοκλήρωση των συναλλαγών με ΕΤΥΚ, Δήμητρα, Logicom και της δημόσιας πρότασης, πάνω από €800 εκατ. θα βρεθούν σε κυπριακές τσέπες, ιδιωτών και επιχειρήσεων.

ευθεία μια επένδυση σχεδόν €1,3 δισ., η οποία ξεκίνησε πριν από περίπου 3 χρόνια και ολοκληρώνεται σταδιακά, ομαλά και απρόσκοπτα. Όπως προβλέπει ο νόμος με την ολοκλήρωση των συναλλαγών που ανακοινώθηκαν τον Νοέμβριο, η Eurobank θα προχωρήσει σε υποχρεωτική δεύτερη δημόσια πρόταση. Απώτερος στόχος είναι η απόκτηση του 100% των μετοχών της Ελληνικής και η συγχώνευση με τη Eurobank Κύπρου, που θα δρομολογηθεί μέσα στο τρίτο τρίμηνο του 2025. Αξίζει εδώ να σημειώσω ότι η επένδυση του €1,3 δισ. είναι ίσως η μεγαλύτερη επένδυση που έγινε ποτέ, με μετρητά στην Κύπρο. Με την ολοκλήρωση των συναλλαγών με ΕΤΥΚ, Δήμητρα, Logicom και της δημόσιας πρότασης, πάνω από €800 εκατ. θα βρεθούν σε κυπριακές τσέπες, ιδιωτών και επιχειρήσεων. Είναι ένα ποσό που αν αξιοποιηθεί σωστά θα συνεισφέρει σημαντικά στην περαιτέρω ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Η νέα τράπεζα που θα προκύψει από τη συγχώνευση θα είναι η μεγαλύτερη στην Κύπρο και θα αποτελέσει για τον Όμιλο Eurobank στρατηγική βάση εργασιών για περαιτέρω διεξόδου του Ομίλου σε πολλά υποσχόμενες μεγάλες αγορές, αλλά και πύλη εισόδου μεγάλων διεθνών παικτών στην ευρωπαϊκή αγορά. Με την πλήρη λογιστική ενοποίηση της Ελληνικής,

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Ελληνικής Τράπεζας, Μιχάλης Λούης.

δημιουργείται ένας τραπεζικός Όμιλος με €100 δισ. ενεργητικό, ο μεγαλύτερος ελληνικός τραπεζικός όμιλος που διαθέτει, παράλληλα, και τη μεγαλύτερη διασπορά δραστηριοτήτων. Για να έχουμε μια τάξη μεγέθους, μιλούμε για ενεργητικό που αντιστοιχεί σχεδόν στο μισό ελληνικό ΑΕΠ, ενώ είναι υπερτριπλάσιο του κυπριακού και η εξαγορά συντελείται σε μια περίοδο που στη μεγάλη μας ευρωπαϊκή οικογένεια, η διαρκής ισχυροποίηση των επιχειρήσεων, και ειδικά των τραπεζικών ομίλων, αποτελεί ζητούμενο προς όφελος της ανταγωνιστικότητας. Η επένδυση του Ομίλου Eurobank στην Ελληνική Τράπεζα είναι μακροπρόθεσμη και κομβική στο πλαίσιο του στρατηγικού μας σχεδιασμού για την ισχυροποίηση της παρουσίας του Ομίλου Eurobank στις τρεις βασικές αγορές που δραστηριοποιείται: Την Ελλάδα, την Κύπρο και τη Βουλγαρία. Είμαστε απολύτως προσλωμένοι σε αυτό τον σχεδιασμό. Για το άμεσο μέλλον οι δύο τράπεζες, η Ελληνική και η Eurobank Κύπρου, θα εξακολουθήσουν να λειτουργούν ως ανεξάρτητες οντότητες. Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι για την Eurobank, ως βασικός μέτοχος της Ελληνικής, μοναδικός γνώμονας των αποφάσεων και της συνολικής προσέγγισης είναι η ανάδειξη της αξίας της επένδυσης και η μεγιστοποίηση του οφέλους για όλους

τους μετόχους, πρωτίστως όμως για την κυπριακή οικονομία και κοινωνία. Με αυτό ως επιδίωξη θα συνεχίσουμε την ανάπτυξη του επιχειρηματικού μας σχεδιασμού, με διάθεση εποικοδομητικής συνεργασίας με όλους όσοι συμμερίζονται αυτή τη στρατηγική στόχευση. Άλλωστε, όπως πρόσφατα δήλωσε και ο διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου Eurobank, κ. Φωκίων Καραβίας, πρόθεση του μετόχου είναι να στηρίξει την Ελληνική Τράπεζα με κάθε τρόπο σε θέματα προϊόντων, υπηρεσιών, εποπτικών αρχών και τεχνολογίας για να μεγάλωσε και να αναβιώσει ακόμα περισσότερο, με στόχο να γίνουμε η μεγαλύτερη και καλύτερη τράπεζα της Κύπρου. Σταθερή επιδίωξη πρέπει να είναι η παραγωγή πρόσθετης αξίας από έναν μεγάλο Οργανισμό που εξασφαλίζει ήδη χιλιάδες θέσεις εργασίας στην Κύπρο και μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην περαιτέρω θωράκιση της εγχώριας οικονομίας. Εκεί είναι που, προσωπικά θεωρώ ότι, οφείλει να στοχεύει ένας υπεύθυνος μέτοχος σε έναν Οργανισμό με συστηματική βαρύτητα.

Η ρευστότητα - Η Ελληνική διαθέτει αυξημένη ρευστότητα που δεν μπορεί να διοχετευτεί εξ ολοκλήρου στην τοπική αγορά, ενώ τα ομόλογα εμπερικλείουν κινδύνους λόγω

γεωπολιτικών και οικονομικών εξελίξεων. Πώς θα κινηθείτε;
- Το πλήρες επιχειρηματικό πλάνο για την Ελληνική θα παρουσιαστεί στις αρχές του 2025, με την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων του Ομίλου για το έτος, ως μέρος του σχεδιασμού του Ομίλου για την τριετία 2025 - 2027. Εκεί θα περιέχονται συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι για την υλοποίηση συνεργειών που σχεδιάζουμε. Ένα γενικό περίγραμμα που μπορούμε να δώσουμε, όμως, στο οποίο αναφέρθηκε και ο κ. Καραβίας παρουσιάζοντας τα αποτελέσματα του Ομίλου Eurobank για το 9μηνο 2024, είναι πως μιλούμε για συνεργείες της τάξης των €120 εκατ. σε ορίζοντα τριετίας, εκ των οποίων τουλάχιστον το ένα τρίτο, σχεδόν €40 εκατ., εκτιμάται πως θα επιτευχθούν εντός του 2025. Πρέπει να κατανοήσουμε βέβαια πως ο επιχειρηματικός σχεδιασμός καταρτίζεται σε περιβάλλον γεμάτο προκλήσεις και είναι σημαντικός να ενσωματώσουμε όλους τους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν με κάποιο τρόπο την τράπεζα και τα μεγέθη της. Οφείλουμε να λαμβάνουμε υπόψη τη συγκυρία και όλα τα δεδομένα, όπως αυτά στα οποία αναφέραστε και να είμαστε σε εγρήγορση, δεδομένων των γεωπολιτικών προκλήσεων. Δεν πρέπει να ξεχνούμε πως όταν αποφασίζει κάποιος να κάνει μια

επένδυση που τελικά θα υπερβεί το €1 δισ., λειτουργεί ως μακροπρόθεσμος, στρατηγικός επενδυτής στην Κύπρο με χρονικό ορίζοντα που υπερβαίνει τους ετήσιους κύκλους της οικονομίας. Ο Όμιλος, ως μακροπρόθεσμος επενδυτής σε μια ιστορική τράπεζα για την Κύπρο, «βλέπει μπροστά», διαμορφώνοντας τις πλέον στέρεες βάσεις και προβλέψει στις οποίες θα στηρίξει τον μεσομακροπρόθεσμο επιχειρησιακό σχεδιασμό, εντοπίζοντας ή/και δημιουργώντας νέα πεδία ανάπτυξης. Με τη στήριξη ενός ισχυρού Ομίλου, της Eurobank, ο οποίος απολαμβάνει την πολυετή εμπιστοσύνη ενός πολύ ισχυρού διεθνούς μετόχου του Ομίλου Fairfax, η Ελληνική μπορεί πλέον να «βλέπει» και νέες αγορές, νέα πεδία δράσης. Ως παράδειγμα, θα αναφέρω τη διεθνή αγορά κοινοπρακτικών δανείων, με ισχυρή δυναμική την οποία διερευνούμε ήδη. Η επένδυση της Eurobank στην Ελληνική, για τις αγορές λειτουργεί ως ψήφος εμπιστοσύνης στις προοπτικές της τράπεζας και της κυπριακής οικονομίας. Αυτό το σήμα ενισχύει και το «άνοιγμα» της τράπεζας σε νέα πεδία, με την ισχυροποίησή της στις επενδυτικές επιλογές. Θα θυμίσω μόνο τη μεγάλη επιτυχία που σημείωσε η πρόσφατη έκδοση ομολόγου στην οποία προχώρησε η Ελληνική Τράπεζα, με τις αγορές να επιβραβεύουν τη δυναμική της τράπεζας αλλά και στην ενδυνάμωση των προοπτικών της ως μέλους ενός ισχυρού Ομίλου με παρουσία σε πέντε χώρες.

Το μέρισμα - Παρά την εντυπωσιακή κερδοφορία, η Ελληνική δεν έχει ανακοινώσει μέρισμα, που όπως έχουμε απαιτεί έγκριση της ΕΚΤ, αφού προηγουμένως κατατεθεί κάποιο πλάνο κεφαλαίων. Τι ακριβώς επισημαίνουν οι επόπτες σχετικά με αυτή τη δυνατότητα για την Ελληνική;
- Είναι όπως ακριβώς το λέτε. Η διανομή μερίσματος απαιτεί μια αυστηρή εγκριτική διαδικασία από τους επόπτες και αφού έχουν προηγουμένως εξασφαλιστεί όλες οι συνθήκες βιωσιμότητας της τράπεζας. Η Διοίκηση της Ελληνικής και ο κύριος μέτοχός της πρέπει να μεριμνήσουν και να διασφαλίσουν ότι πληρούνται όλες οι συνθήκες και οι προϋποθέσεις που θα της επιστρέψουν να διαθέτει την απαραίτητη δυνατή κεφαλαιακή βάση και τις σημαντικές τεχνολογικές αναβαθμίσεις που απαιτούνται. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να έχουν υπολογιστεί και όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν από ενδεχόμενες απότομες αλλαγές της αγοράς ή της κοινωνίας, δυσχεραίνοντας, π.χ. τη δυνατότητα που έχουν τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις στην αποπληρωμή των υποχρεώσεών τους. Εφόσον διασφαλιστούν αυτά, είναι βέβαιο ότι και οι επόπτες θα επιτρέψουν τη διανομή μερίσματος. Είναι όμως αναγκαίο να θεθούν όλα προς συζήτηση, προτάσσοντας το καλό της τράπεζας.

Υπάρχουν τρεις ισχυρές δεξαμενές εσόδων για ενίσχυση κερδοφορίας

- Η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ θα ασκήσει πίεση στη μεσοπρόθεσμη κερδοφορία της τράπεζας. Πώς σκοπεύετε να διατηρήσετε τους προηγούμενους ρυθμούς κερδοφορίας;

- Στόχος μας είναι η ενίσχυση της κερδοφορίας. Όχι απλώς η διατήρησή της. Η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ θα εντείνει όντως τις πιέσεις στα έσοδα και την αναζήτηση νέων πηγών κερδοφορίας. Βέβαια είναι μια εξέλιξη που αναμένεται εδώ και καιρό. Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός του Ομίλου Eurobank εγκαίρως εστίασε στη χάραξη στρατηγικής για την ενίσχυση του επιχειρηματικού μοντέλου που στηρίζεται σε διαφοροποιημένες πηγές

εσόδων και στη στοχευμένη, περιφερειακή ανάπτυξη. Αυτή η στρατηγική επιτρέπει, με τις κατάλληλες προσαρμογές ανάλογα με την αγορά δραστηριοποίησης, να επιτυγχάνεται διαρκώς ανοδική πορεία. Ξεχωρίζω τρεις ισχυρές δεξαμενές εσόδων. Η πρώτη είναι το asset/wealth management με στόχο την περαιτέρω αύξηση των υπό διαχείριση κεφαλαίων, μέσω νέων συνεργασιών ή/και εξαγορών αλλά και τη διαρκή αναβάθμιση των υπηρεσιών Private Banking. Το δεύτερο είναι το bancassurance. Η Ελληνική έχει κάνει μια δυναμική κίνηση σε αυτό το πεδίο με την εξαγορά της CNP επενδύοντας στη θετική δυναμική και την προοπτική των τραπεζοασφαλειών. Τρίτο πεδίο είναι η αγορά ακινήτων, στην οποία

Ο Όμιλος δίνει μεγάλη έμφαση στην επέκταση στην Κύπρο, μια χώρα με κομβική γεωπολιτική θέση που μπορεί να αποτελέσει τη βάση ενός περιφερειακού αναπτυξιακού hub.

η Ελληνική Τράπεζα, τα τελευταία χρόνια, διατήρησε επιφυλακτική στάση. Θα συμφωνήσω, πως τα περιθώρια αύξησης της πιστωτικής επέκτασης στην κυπριακή αγορά είναι όντως περιορισμένα λόγω με-

γέθους. Υπάρχουν, όμως, δυνατότες συμμετοχής και της Ελληνικής στη διεθνή κοινοπρακτική αγορά δανείων τις οποίες—όπως είπα και προηγουμένως—διερευνούμε ήδη και σκοπεύουμε να διλώσουμε παρόντες, πάντα μέσα στα πλαίσια που ορίζουν οι θεσμοί και η συντηρητική πολιτική δανειοδοτήσεων της τράπεζας.

Ως γενική στρατηγική κατεύθυνση θα επαναλάβω πως, ο Όμιλος δίνει μεγάλη έμφαση στην επέκταση στην Κύπρο, μια χώρα με κομβική γεωπολιτική θέση που μπορεί να αποτελέσει τη βάση ενός περιφερειακού αναπτυξιακού hub. Παράλληλα, επιζητά την ανάπτυξη νέων συνεργασιών με χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και τα χακάνα ανα-

πτυσσόμενη Ινδία, όπου προχωρά μεταξύ άλλων και στη δημιουργία γραφείου αντιπροσωπείας.

Καλύτερα προετοιμασμένοι - Στην Κύπρο παρατηρούμε την κρίση των αγοραστικών δυνάμεων μισθών. Τι μέτρα λαμβάνετε για τη διασφάλιση της ποιότητας του ενεργητικού σας σε σχέση με την εξυπηρέτηση των δανείων ιδιωτών;

- Σύμμαχός μας στην αντιμετώπιση αυτής της εξέλιξης είναι η βαθιά και ουσιαστική γνώση του παρελθόντος. Είναι αλήθεια ότι πριν από μερικά χρόνια κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί μια δραματική οικονομική κρίση και τα αποτελέσματα που αυτή θα μπορούσε να επιφέρει ορίζοντα στην

οικονομία. Και είναι αλήθεια, επίσης, ότι όλος ο μηχανισμός αντιμετώπισης βρέθηκε απροετοίμαστος, με τα γνωστά αποτελέσματα. Όλοι πλέον είναι πολύ καλύτερα προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις και υπάρχουν ειδικοί μηχανισμοί που μεριμνούν έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν έγκαιρα τέτοια θέματα. Μια ισχυρή κεφαλαιακή διάρθρωση, καλή και υπερβάλλουσα ρευστότητα, σημαντικές προβλέψεις για πιθανά αδυναμία πληρωμής των οικοκυριών και των επιχειρήσεων, είναι μερικές από τις συνθήκες που φροντίζουμε συνεχώς, οι οποίες φυσικά απαιτούνται και ελέγχονται από τις εποπτικές αρχές για να διασφαλίζεται η πλήρης βιωσιμότητα της τράπεζας.

Τα γεωπολιτικά απειλούν τις προοπτικές για το 2025

Nick Hill: Ο ψηφιακός μετασχηματισμός στις τράπεζες παρουσιάζει ένα μείγμα σημαντικών οφελών και εγγενών κινδύνων

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι **αυξημένες** εμπορικές εντάσεις και οι γεωπολιτικές πιέσεις αποτελούν πρωταρχικούς κινδύνους για τις μακροοικονομικές προοπτικές για το 2025, τονίζει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο διευθύνων σύμβουλος της Moody's Ratings για τις χώρες EMEA, Nick Hill. Στο πλαίσιο συμμετοχής του στο 20ό συνέδριο του Economist στη Λευκωσία, ο κ. Hill αναλύει στην «Κ» τους μακροοικονομικούς κινδύνους που υπάρχουν για την περιοχή, αναφέρει τους κινδύνους από τον ψηφιακό μετασχηματισμό, υποδεικνύει τις πιθανές νέες «τάσεις» των μη εξυπηρετούμενων δανείων και απαντά στο πώς έχουν επηρεάσει τα πρόσφατα γεωπολιτικά γεγονότα, όπως ο πόλεμος Ρωσίας-Ουκρανίας ή οι εντάσεις στη Μέση Ανατολή, τις αξιολογήσεις του Οίκου.

Σύμφωνα με τον κ. N. Hill, ο ανταγωνισμός μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας θα διαμορφώσει πολιτικές, θα αυξήσει ενδεχομένως τους παγκόσμιους εμπορικούς φραγμούς και θα προκαλέσει εμπορικούς ή νομισματικούς πολέμους.

- Ποιοι είναι οι βασικοί μακροοικονομικοί κίνδυνοι και ευκαιρίες που βλέπετε για την περιοχή το επόμενο έτος;

- Αναμένουμε ότι οι περισσότερες οικονομίες της G-20 θα παρουσιάσουν σταθερή ανάπτυξη και θα συνεχίσουν να επωφελούνται από τη χαλάρωση της πολιτικής και τις υποστηρικτικές τιμές των βασικών εμπορευμάτων. Αναμένουμε μια αργή κυκλική βελτίωση στην Ευρώπη το 2025 και το 2026, καθώς οι χαλαρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες προωθούν τις δαπάνες και τις επενδύσεις των νοικοκυριών. Προβλέπουμε ότι το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 0,7% το 2024 πριν ενισχυθεί

στο 1,2% το 2025 και στο 1,5% το 2026. Οι κίνδυνοι για τις προοπτικές κλίνουν προς τα κάτω. Η γερμανική οικονομία δυσκολεύεται ιδιαίτερα να αποκτήσει δυναμική και έχει μείνει στάσιμη κοντά στα προ της πανδημίας επίπεδα. Αν και δεν είναι τόσο ζοφερή όσο η Γερμανία, η δυναμική της ανάπτυξης στη Γαλλία και την Ιταλία παραμένει ασημαντή. Υπό το πρίσμα αυτών των υποτονικών προοπτικών, η ΕΚΤ είναι πιθανό να επιταχύνει τον ρυθμό της χαλάρωσης με μείωση του επιτοκίου κατά 50 μ.β. τον Δεκέμβριο, ακολουθούμενη από μειώσεις κατά 25 μ.β. στις επόμενες συνεδριάσεις. Με αυτόν τον ρυθμό, οι μειώσεις των επιτοκίων της θα τερματιστούν τον Απρίλιο του 2025, καθώς θα έχει επιτευχθεί η ομαλοποίηση της πολιτικής της, υπό την προϋπόθεση ότι η οικονομία δεν θα επιδεινωθεί μέχρι τότε. Στην πραγματικότητα, θα μπορούσαμε να δούμε την ΕΚΤ να περνά σε επιθετική χαλάρωση εάν οι οικονομικές προοπτικές επιδεινωθούν περαιτέρω.

- Πώς αξιολογείτε τους κινδύνους και τα οφέλη που συνδέονται με τις πρωτοβουλίες ψηφιακού μετασχηματισμού στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα;

- Ο ψηφιακός μετασχηματισμός στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παρουσιάζει ένα μείγμα σημαντικών οφελών και εγγενών κινδύνων. Από τη θετική πλευρά, η αξιοποίηση προηγμένων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η αυτοματοποίηση, ενισχύει την αποτελεσματικότητα, επιτρέποντας την ταχύτερη επεξεργασία των χρηματοοικονομικών δεδομένων και τη βαθύτερη αναλυτική κατανόηση. Εργαλεία όπως τα μοντέλα μεγάλης γλώσσας εξορθολογίζουν τις λειτουργίες, αυτοματοποιώντας εργασίες ρουτίνας και εξαγοντας αξιοποιήσιμες πληροφορίες από τεράστια σύνολα δε-

Ο ανταγωνισμός μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας θα διαμορφώσει πολιτικές, θα αυξήσει ενδεχομένως τους παγκόσμιους εμπορικούς φραγμούς και θα προκαλέσει εμπορικούς ή νομισματικούς πολέμους, αναφέρει ο διευθύνων σύμβουλος της Moody's Ratings για τις χώρες EMEA, Nick Hill.

«Το τεστ αντοχής μας δείχνει ότι η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών μπορεί να απορροφήσει μια σημαντική επιδείνωση της ποιότητας των δανείων σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις και δάνεια που συνδέονται με εμπορικά ακίνητα».

«Αναμένουμε μια αργή κυκλική βελτίωση στην Ευρώπη το 2025 και το 2026, καθώς οι χαλαρότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες προωθούν τις δαπάνες και τις επενδύσεις των νοικοκυριών».

δομένων, οδηγώντας στην αύξηση της παραγωγικότητας και την εξοικονόμηση κόστους. Επιπλέον, ο ψηφιακός μετασχηματισμός ενισχύει τη διαχείριση κινδύνων, επιτρέποντας λεπτομερείς αξιολογήσεις σε επίπεδο περιουσιακών στοιχείων, βοηθώντας τα ιδρύματα να εντοπίζουν και να αντιμετωπί-

ζουν καλύτερα τις τοπικές ή συστημικές ευπάθειες.

Ωστόσο, οι πρωτοβουλίες αυτές δεν είναι χωρίς προκλήσεις. Απαιτούν ισχυρά μέτρα ασφαλείας στον κυβερνοχώρο για τον μετριασμό των απειλών, σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές και πλοήγηση στις κανονιστικές αβεβαιότητες. Η επιτυχής εφαρμογή εξαρτάται από την εξισορρόπηση αυτών των κινδύνων με τη στρατηγική ανάπτυξη τεχνολογιών που αποφέρουν απτά, κλιμακούμενα οφέλη.

Οι θύλακες κινδύνων - Ποιες τάσεις στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs) ή στις προβλέψεις για ζημιές από δάνεια είναι πιο ανησυχητικές στο τρέχον οικονομικό περιβάλλον;

- Δεν ανησυχούμε υπερβολικά για τις τάσεις στην ποιότητα του ενεργητικού συνολικά και η προσδοκία μας είναι για μια μέτρια επιδείνωση το 2024. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της ΕΒΑ, ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών της ΕΕ διαμορφώθηκε στο 1,9% στο τέλος Ιουνίου 2024 και παρέμεινε σε γενικές γραμμές αμετάβλητος σε σχέση με έναν χρόνο νωρίτερα και δεν αναμένουμε ουσιαστική απόκλιση από αυτή την τάση κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Ωστόσο, συνεχίζουμε να βλέπουμε θύλακες κινδύνων σε ορισμένα τμήματα της αγοράς, όπως οι ΜμΕ –όπου ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων αυξήθηκε σε 4,6% στο τέλος Ιουνίου 2024 από 4,3% ένα χρόνο νωρίτερα– και στα εμπορικά ακίνητα (CRE) –ο δείκτης αυξήθηκε σε 4,4% από 3,9% κατά την ίδια περίοδο. Συγκεκριμένα,

θεωρούμε ότι οι πιέσεις στην ποιότητα των δανείων CRE θα παραμείνουν πιθανότατα αυξημένες, ακόμη και αν οι συνθήκες για τον τομέα θα βελτιωθούν ελαφρώς καθώς τα πρότυπα δανεισμού χαλαρώνουν, τα επιτόκια πολιτικής μειώνονται και η οικονομική ανάπτυξη ανακάμπτει. Ένα σημαντικό σύμπλεγμα χρέους πλησιάζει στη λήξη του το 2025 και το 2026 και η μετακύλιση αυτού του χρέους θα οδηγήσει σε σημαντική αύξηση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους. Το τεστ αντοχής μας δείχνει, ωστόσο, ότι η κεφαλαιοποίηση των τραπεζών μπορεί να απορροφήσει μια σημαντική επιδείνωση της ποιότητας αυτών των δανείων.

Γεωπολιτικές πιέσεις - Πώς έχουν επηρεάσει τα πρόσφατα γεωπολιτικά γεγονότα, όπως ο πόλεμος Ρωσίας-Ουκρανίας ή οι εντάσεις στη Μέση Ανατολή, τις αξιολογήσεις σας για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της περιοχής;

- Οι αυξημένες εμπορικές εντάσεις και οι γεωπολιτικές πιέσεις αποτελούν πρωταρχικούς κινδύνους για τις μακροοικονομικές προοπτικές για το 2025. Η ένταξη Βορειοκορεατών στρατιωτών από τη Ρωσία στην Ουκρανία, η αύξηση των εντάσεων στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας και στο Στενό της Ταϊβάν και η επέκταση των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή συμβάλλουν σε ένα τεταμένο διεθνές σκηνικό. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας θα διαμορφώσει πολιτικές, θα αυξήσει ενδεχομένως τους παγκόσμιους εμπορικούς φραγμούς και θα προκαλέσει εμπορικούς ή νομισματικούς πολέμους. Αυτός ο μακροπρόθεσμος

γεωοικονομικός κατακερματισμός θα μπορούσε να διασπάσει περαιτέρω την παγκόσμια οικονομία σε γεωπολιτικά μπλοκ, περιπλέκοντας το παγκόσμιο εμπόριο και τη χρηματοοικονομική διασύνδεση, αποδυναμώνοντας περαιτέρω την παγκόσμια ανάπτυξη.

Ο κύριος πιστωτικός αντίκτυπος στους αξιολογούμενους εκδότες μας ήταν στο Ισραήλ, όπου έχουμε ήδη υποβαθμίσει τις αξιολογήσεις των τραπεζών δύο φορές φέτος, μετά από διαδοχικές υποβαθμίσεις των κρατικών αξιολογήσεων σε Baa1 με αρνητικές προοπτικές, από A1. Ακόμα κι έτσι, η εσωτερική πιστοληπτική ικανότητα των τραπεζών παρέμεινε σταθερή από τον Οκτώβριο του 2023, καθώς οι τράπεζες έχουν ενισχύσει τα αποθέματα απορρόφησης κινδύνων, είτε μέσω κεφαλαίου είτε μέσω προβλέψεων για επισφάλειες, και η κερδοφορία τους έχει αυξηθεί χάρη στα υψηλότερα επιτόκια, τα κέρδη αποδοτικότητας που παρελθόντος και τη σχετικά σταθερή ποιότητα του ενεργητικού.

- Πώς ενσωματώνετε τους περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβερνητικούς παράγοντες (ESG) στις αξιολογήσεις σας για τις τράπεζες και ποιες προκλήσεις αντιμετωπίζετε στην ποσοτικοποίηση αυτών των κινδύνων;

- Σκεφτόμαστε τους περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβερνητικούς κινδύνους κατά την ανάθεση όλων των αξιολογήσεών μας. Για τις τράπεζες, αυτές οι εκτιμήσεις οδήγησαν περίπου στο 15% των ενεργειών μας για την αξιολόγηση πέρυσι, με τον μεγαλύτερο παράγοντα να είναι οι αδυναμίες διακυβέρνησης.

Παραμένουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην οικονομία

Βελτιώθηκαν οι δείκτες στα πιστωτικά ιδρύματα, αλλά εξακολουθεί ο τεράστιος ο όγκος στις Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η **κυπριακή** οικονομία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια στη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους, όπως αποδεικνύεται από τη μείωση του δείκτη των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Στο τέλος του 2023, ο δείκτης ΜΕΔ διαμορφώθηκε στο 7,9%, ενώ και κατά τη διάρκεια του 2024 συνέχισε να μειώνεται με αργούς, αλλά σταθερούς ρυθμούς καταγράφοντας τη χαμηλότερη τιμή από το 2014. Παρόλα αυτά, το ιδιωτικό χρέος παραμένει υψηλό, αποτελώντας έναν από τους βασικούς κινδύνους για τη χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα, οι Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων (ΕΕΠ) διαχειρίζονται σημαντικό όγκο ΜΕΔ, με το ποσοστό τους να αγγίζει, με βάση τα στοιχεία του Ιουνίου 2024, το 94% των συνολικών δανείων που έχουν στην κατοχή τους. Παράλληλα, διαθέτουν σημαντικό απόθεμα ακινήτων, με αγοραία αξία 1,1 δισ. ευρώ. Όπως αναφέρει η ΚΤΚ, η ανθεκτικότητα των ΕΕΠ ενισχύεται από το γεγονός ότι τα ακίνητα που έχουν στην κατοχή τους αναγνώ-

ρίζονται σε τιμές χαμηλότερες από την αγοραία αξία, παρέχοντας ένα επιπλέον μαξιλάρι ασφαλείας. Ωστόσο, η υψηλή συγκέντρωση ΜΕΔ στις ΕΕΠ δείχνει ότι το ιδιωτικό χρέος εξακολουθεί να αποτελεί βάρος για την οικονομία, εμποδίζοντας την περαιτέρω χρηματοδοτική ανάπτυξη.

Η περαιτέρω μείωση του ιδιωτικού χρέους είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και

Παράλληλα, οι Servicers διαθέτουν σημαντικό απόθεμα ακινήτων, με αγοραία αξία 1,1 δισ. ευρώ.

της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης. Ένας μεγάλος όγκος μη εξυπηρετούμενων δανείων εξάλλου συνεπάγεται, πρώτον, περιορισμένη δυνατότητα του χρηματοοικονομικού τομέα να παρέχει νέα δάνεια, δεύτερον, εμπόδια στις επενδύσεις και στη ροή κεφαλαίων στην οικονομία, τρίτον, επιβάρυνση για τους ισολογισμούς

Η **περαιτέρω** μείωση του ιδιωτικού χρέους είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανάπτυξης.

των τραπεζών και υψηλό κόστος διαχείρισης και τέταρτον, αυξημένο κόστος χρήματος.

Ο ρόλος των εκποιήσεων

Οι διαδικασίες εκποιήσεων αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο για τη μείωση του ιδιωτικού χρέους και τη διαχείριση των ΜΕΔ. Σύμφωνα με την τελευταία μεταμνη-

μονιακή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κύπρο, η αποτελεσματική εφαρμογή τους παρέχει κίνητρο στους δανειολήπτες να συνεργαστούν με τους πιστωτές για την αναδιάρθρωση των δανείων τους, ενισχύει την ανάκτηση κεφαλαίων για τις τράπεζες και τις ΕΕΠ, μειώνοντας τα μη εξυπηρετούμενα ανοίγματα, ενώ παράλ-

ληλα δημιουργεί συνθήκες διαφάνειας και σταθερότητας στην αγορά ακινήτων. Η αύξηση της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας των εκποιήσεων διασφαλίζει ότι οι ΕΕΠ μπορούν να αξιοποιήσουν τα ακίνητα που έχουν στην κατοχή τους, προωθώντας τις πωλήσεις και αποδεσμεύοντας κεφάλαια για νέες επενδύσεις.

Από κοντά και η Κεντρική

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) επίσης παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις και εφαρμόζει ενεργή μακροπρόληπτική πολιτική για τη διατήρηση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας όπως προκύπτει από την έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για το 2023. Όπως σημειώνει, η βελτίωση του δείκτη ΜΕΧ στις τράπεζες αποτελεί θετικό βήμα, αλλά απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες για τη μείωση του συνολικού ιδιωτικού χρέους.

Η μείωση του ιδιωτικού χρέους μέσω της διαχείρισης των ΜΕΔ από τις ΕΕΠ και της εφαρμογής αποτελεσματικών διαδικασιών εκποιήσεων είναι πολύ σημαντική για τη βιώσιμη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Η ενίσχυση της διαφάνειας, η επιτάχυνση των

εκποιήσεων και η περαιτέρω εξυγίανση των ισολογισμών τόσο των ΕΕΠ όσο και των πιστωτικών ιδρυμάτων αποτελούν βασικές προτεραιότητες για την επίτευξη της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και την απελευθέρωση νέων επενδυτικών δυνατοτήτων.

Πολύ κάτω στις τράπεζες

Τον Αύγουστο του 2024 παρουσίασαν περαιτέρω μείωση τα ΜΕΔ στις τράπεζες, 15 εκατ. ευρώ και έφτασαν αισίως στα 1,63 δισ. ευρώ, από 1,65 δισ. ευρώ τον Ιούλιο. Το ποσοστό των ΜΕΔ έναντι των συνολικών χορηγήσεων κινείται στο 6,8%, ενώ τα συνολικά δάνεια με καθυστέρηση πέραν των 90 ημερών διαμορφώθηκαν τον Αύγουστο στα 1,29 δισ. ευρώ, ή 5,4% των συνολικών δανείων. Ο δείκτης κάλυψης των ΜΕΔ είναι στο 55,3% τον Αύγουστο, καθώς τα δάνεια που αναδιαρρώθηκαν έφτασαν τα 1,36 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 713 εκατ. ευρώ συνεχίζουν να ταξινομούνται ως ΜΕΔ.

Τα ΜΕΔ στα νοικοκυριά τον ίδιο μήνα έφτασαν τα 916 εκατ. ευρώ και αντιστοικούσαν στο 8,7% των συνολικών δανείων, ενώ τα ΜΕΔ στις εταιρείες έφτασαν τα 682 εκατ. ευρώ τον Αύγουστο του 2024.

Πράσινη και με βούλα γίνεται η Τηλλυρία

Το Σχέδιο Αναζωογόνησης – Οι δράσεις που εντάσσονται στην πιλοτική εφαρμογή της Πράσινης Κοινότητας

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Από τα λόγια στην πράξη πέρασε η κυβέρνηση αναφορικά με την επιλογή της κοινότητας του Κάτω Πύργου Τηλλυρίας ως Πράσινης και Ουδέτερης Κοινότητας, η οποία θα αποτελέσει επί της ουσίας πρότυπο για τον θεσμό και για άλλες κοινότητες. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης επισκέφτηκε χθες την περιοχή συνοδευόμενος από τους αρμόδιους υπουργούς και υφυπουργούς, ανακοινώνοντας δράσεις που προωθούνται προς ενίσχυση και στήριξη της περιοχής.

Στα σκαριά η εγκατάσταση δημόσιου σημείου φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων και η δημιουργία κέντρου εξυπηρέτησης One-Stop Shop.

Ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί η επιλογή της κοινότητας του Κάτω Πύργου Τηλλυρίας ως η πρώτη Πράσινη Κοινότητα στη χώρα μας, μέσα από έναν καθορισμένο οδικό χάρτη συγκεκριμένων πολιτικών και δράσεων. Εξάλλου, εντός αυτού του πλαισίου θα εκπονηθεί τυποποιητικός οδηγός δράσεων για άλλες κοινότητες στην Κύπρο που επιθυμούν να ακολουθήσουν στη μετάβαση προς κλιματική ουδετερότητα.

Η εν λόγω κοινότητα επιλέχθηκε στη βάση παραμέτρων που αφορούν κυρίως την απομόνωση της περιοχής και την ανάγκη αναζωογόνησής της μέσα από το Σχέδιο Αναζωογόνησης της Περιοχής Τηλλυρίας.

Για την πιλοτική εφαρμογή του θεσμού της Πράσινης Κοινότητας στον Κάτω Πύργο Τηλλυρίας, θα προωθηθεί η υλοποίηση σειράς δράσεων όπως η μερική ενεργειακή αυτονομία, η διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, η εγκατάσταση βασικών υποδομών για περιβαλλοντικούς σκοπούς, η διατήρηση και αύξηση πρασίνου, δράσεις δηλαδή που οδηγούν μακροπρόθεσμα στην κλιματική ουδετερότητα και στη μετάβαση σε μια βιώσιμη και πράσινη κοινότητα.

Η απόφαση

Σύμφωνα με σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις αρχές του Οκτώβρη, για πρώτη φορά στην Κύπρο θα εφαρμοστεί πιλοτικά ο θεσμός της Πράσινης Κοινότητας με αρχή τον Κάτω Πύργο Τηλλυρίας. Εξάλλου, η ακριτική Τηλλυρία ήταν στο επίκεντρο από την αρχή της προεδρίας της παρούσας διακυβέρνησης, με τον Πρόεδρο να θέτει ως προτεραιότητα τη στήριξη της περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει.

Οι δράσεις

Πέραν του Σχεδίου Δράσης που ετοιμάστηκε ειδικά για την περιοχή, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ανακοίνωσε και επίσημα τις δράσεις που εντάσσονται στην πιλοτική εφαρμογή της Πράσινης Κοινότητας. Την ίδια ώρα, προωθούνται παρεμβάσεις που θα συμβάλουν τόσο στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και την αναζωογόνηση της περιοχής γενικότερα, αλλά και την προώθηση του θεσμού της Πράσινης Κοινότητας ευρύτερα. Το έργο της πιλοτικής εφαρμογής του θεσμού της Πράσινης Κοινότητας στον Κάτω Πύργο Τηλλυρίας συντονίζεται από την υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και

Πολλαπλά τα πλεονεκτήματα για την κοινότητα - Βελτίωση της ποιότητας ζωής, εξοικονομήσεις από τα μειωμένα ενεργειακά κόστη και μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος.

Περιβάλλοντος και την υφυπουργό παρά τω Προέδρω, σε συνεργασία με τον υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, καθώς και την επίτροπο Περιβάλλοντος.

Ορισμένες από τις δράσεις που εντάσσονται στην Πράσινη Κοινότητα αφορούν:

- Έργα ενεργειακής αναβάθμισης και εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων και αποθήκευσης ενέργειας σε 100 περίπου υποστατικά, συμπεριλαμβανομένων και δημόσιων κτηρίων.
- Λειτουργία Πράσινου Περιπτέρου στον Κάτω Πύργο για οικιακά ανακυκλώσιμα.
- Κατασκευή σύγχρονου δικτύου

συλλογής λυμάτων και σταθμού επεξεργασίας το οποίο αναμένεται να υλοποιηθεί σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση που αφορά τη σύνταξη δημόσιας σύμβασης για την εκπόνηση των απαραίτητων μελετών, σχεδιασμού και εγγράφων διαγωνισμών για υλοποίηση των έργων, τα οποία θα καταδείξουν το μέγεθος και το συνολικό κόστος, αναμένεται το πρώτο τρίμηνο του 2025 και υπολογίζεται περί τις €400.000. Η δεύτερη φάση που θα αφορά την υλοποίηση του σταθμού επεξεργασίας λυμάτων και του δικτύου συλλογής, αναμένεται να ξεκινήσει περί τα μέσα του 2026 με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2028. Η προκαταρκτική

εκτίμηση του κόστους υλοποίησης του αποχετευτικού έργου, ανέρχεται στα περίπου €10 εκατ.

• Δημιουργία πράσινου σημείου και σημείου ανακύκλωσης για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων. Το έργο έχει προϋπολογιστεί στις €600 χιλιάδες και αναμένεται να ολοκληρωθεί περί το τέλος του 2026.

• Εγκατάσταση κοινοτικού κομποστοποιητή για την επεξεργασία οργανικών αποβλήτων και παραγωγής κομπόστας. Το έργο αναμένεται να λειτουργήσει μέχρι το τέλος του 2026.

• Συντήρηση φράγματος και του αρδευτικού δικτύου για τα οποία αναμένεται μέχρι τον Μάρτιο του 2025 η εκπόνηση τεχνοοικονομικής μελέτης που θα καταδείξει τις ανάγκες εργασιών στο φράγμα, ενώ η υλοποίησή του θα χρηματοδοτηθεί από την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ).

• Βελτίωση αλιευτικού καταφυγίου του Κάτω Πύργου. Τα συγκεκριμένα έργα υπολογίζεται ότι θα ολοκληρωθούν περί τα μέσα του 2025, οπότε και θα γίνει η προκήρυξη για την εκτέλεση των εργασιών. Ο εργασίες αναμένεται να ολοκληρωθούν περί τα μέσα του 2026.

• Εγκατάσταση δημόσιου σημείου φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων στον Κάτω Πύργο

• Δημιουργία Κέντρου Εξυπηρέτησης One-Stop Shop για ενίσχυση πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες προς τους κατοίκους του συμπλέγματος που αφορούν αιτήσεις αδειοδότησης (πολεοδομικής/οικοδομικής), αιτήσεις σύνδεσης και αδειοδότησης (ύδρευση/αποχέτευση), αιτήσεις για σχέδια χορηγιών.

• Εκπόνηση τυποποιητικού οδηγού για Κλιματικά Ουδέτερες Κοινότητες σε συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Τυποποίησης (CYS).

ΜΑΡΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Μόνιμα τα οφέλη για τους κατοίκους

Μόνιμα και πολυδιάστατα θα είναι τα οφέλη για τους κατοίκους της κοινότητας του Κάτω Πύργου Τηλλυρίας, η οποία αποτελεί και την πρώτη Πράσινη Κοινότητα στη χώρα μας, τονίζει η υπουργός Γεωργίας Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Μαρία Παναγιώτου, στην «Κ». Όπως επισημαίνει η αρμόδια υπουργός, αν και πολλοί διατυπώνουν την πεποίθηση ότι η πράσινη μετάβαση κοστίζει, εντούτοις επιφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένα από τα σημαντικότερα οφέλη αφορούν τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και των ζώων, τις εξοικονομήσεις για όλους από τα μειωμένα ενεργειακά κόστη και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, προσθέτει.

Μια κοινότητα μπορεί να χαρακτηριστεί Πράσινη εφόσον μέσα από τις δράσεις της προωθεί την προστασία του περιβάλλοντος, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς επίσης τη μείωση της χρήσης των πόρων για τη δημιουργία των υποδομών της, διευκρινίζει η κα Παναγιώτου. Η υπουργός Γεωργίας αναφέρθηκε ακόμα στα κριτήρια που κατατάσσουν μια κοινότητα ως πράσινη, τα οποία όπως σημείωσε είναι μεταξύ άλλων η αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), η μείωση της παραγωγής αποβλήτων και η ολιστική διαχείρισή τους, η εφαρμογή προτύπων για την ενεργειακή απόδοση σε νέα και υφιστάμενα κτήρια και η προώθηση μεθόδων βιώσιμης κινητικότητας.

BAILOUT

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & POWER GAMES

Listen on

Apple Podcasts

Listen on

Spotify

ΜΕ ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

Αυτά τα Χριστούγεννα

Πάμε

Προεδρικό

Χριστουγεννιάτικο Χωριό
στο υπαίθριο θεατράκι του Προεδρικού Μεγάρου

Σάββατο 14/12 & Κυριακή 15/12 | 11:00-18:00

Μια πρωτοβουλία της Πρώτης Κυρίας, Φιλίππας Καρσερά Χριστοδουλίδη για στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Μέρος των εσόδων από τις πωλήσεις προϊόντων θα διατεθεί για ενίσχυση του Ιδρύματος Ραδιομαραθώνιος.

Επιπλέον χώρος στάθμευσης στο English School με δωρεάν μεταφορά στον χώρο της εκδήλωσης.

Περιορίστε τους χαμηλούς συντελεστές ΦΠΑ

ΟΟΣΑ: Το μέτρο ευνοεί κυρίως τα ευκατάστατα νοικοκυριά – Συστήνει λιγότερες φοροαπαλλαγές και μείωση αφορολογήτου

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Περιορισμό των χαμηλών συντελεστών και των εξαιρέσεων που ισχύουν σήμερα στον ΦΠΑ, «μαχαίρι» στις φοροαπαλλαγές και μείωση του αφορολόγητου ορίου που εφαρμόζεται στο εισόδημα συστήνει στην έκθεσή του ο ΟΟΣΑ για την Ελλάδα. Επίσης, προτείνει την αύξηση των φόρων σε προϊόντα, όπως στον καπνό, και την επιβολή ειδικού φόρου κατανάλωσης σε λιπαρά και αλάτι (fat tax). Οι συζητήσεις πάντως που έχουν ανοίξει στη χώρα μας κινούνται προς την αντίθετη κατεύθυνση. Συγκεκριμένα, η αντιπολίτευση ζητάει τη μείωση των συντελεστών ΦΠΑ για να αντιμετωπισθεί η ακρίβεια, κάτι το οποίο προς το παρόν δεν γίνεται αποδεκτό από την κυβέρνηση, καθώς εκτιμά ότι δεν θα περάσουν στην αγορά.

Παράλληλα, η κυβέρνηση έχει ανοίξει συζητήσεις για αλλαγές στη φορολογική κλίμακα με στόχο την τόνωση της μεσαίας τάξης. Οι προσπάθειες καταπολέμησης της φοροδιαφυγής αποδίδουν πλέον καρπούς και ήδη το 2024 εισπλήσαν πρόσθετα έσοδα ύψους 1,8 δισ. ευρώ από τον περιορισμό της φοροδιαφυγής. Μάλιστα τις επόμενες μέρες αναμένεται να ανακοινωθούν από την Κομισιόν στοιχεία που θα δείχνουν ότι το «κενό» ΦΠΑ έχει περιορισθεί αισθητά.

Ο ΦΠΑ

Ο ΟΟΣΑ σημειώνει ότι ο στόχος των μειωμένων συντελεστών που ισχύουν σήμερα στην Ελλάδα, ιδίως για τα βασικά αγαθά, είναι να καταστεί ο ΦΠΑ πιο προοδευτικός και να μειώσει την εισοδηματική ανισότητα, προσφέροντας μεγαλύτερο όφελος στις ομάδες με χαμηλό εισόδημα. Ωστόσο πολλά αγαθά και υπηρεσίες που φορολογούνται με μειωμένο συντελεστή δεν φαίνεται να συμβάλλουν σημαντικά σε αυτόν τον στόχο, καθώς τα περισσότερα από τα διαφυγόντα έσοδα καταλήγουν στα πλουσιότερα νοικοκυριά λόγω του υψηλότερου επιπέδου κατανάλωσής τους. Για παράδειγμα, οι μειωμένοι συντελεστές στον τουρισμό και φιλοξενία έχουν αποφέρει μεγάλα οφέλη κυρίως στα πλουσιότερα νοικοκυριά και στους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του προϋπολογισμού, σήμερα υπάρχουν 75 εκπτώσεις και απαλλαγές στον ΦΠΑ. Το όφελος για επιχειρήσεις, επαγγελματίες και καταναλωτές ανέρχεται στα 968 εκατ. ευρώ. Τις μεγαλύτερες φοροαπαλλαγές έχουν οι υπηρεσίες ιδιωτικής εκπαίδευσης που γλιτώνουν 479,6 εκατ. ευρώ. Βέβαια, χαμηλούς συ-

Οι μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ σε τουρισμό και φιλοξενία έχουν αποφέρει μεγάλα οφέλη κυρίως για τα πλουσιότερα νοικοκυριά και τους ιδιοκτήτες επιχειρήσεων.

ντελεστές ΦΠΑ έχουν όλες οι χώρες της Ε.Ε., ενώ πολλές εφαρμόζουν και μηδενικό συντελεστή σε υπηρεσίες και προϊόντα.

Ο οργανισμός υποστηρίζει ότι «το βελτιούμενο αλλά ακόμη χαμηλό επίπεδο συμμόρφωσης συνεχίζει να περιορίζει τα έσοδα, παρά τους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές στην κατανάλωση. Το 2022 η Ελλάδα επέβαλε τον 7ο υψηλότερο συντελεστή ΦΠΑ στον ΟΟΣΑ, αλλά η συνεισφορά του ΦΠΑ στα δημόσια έσοδα ήταν στο επίπεδο του μέσου όρου του ΟΟΣΑ». Περιγράφοντας το πρόβλημα, στις συστάσεις του προς

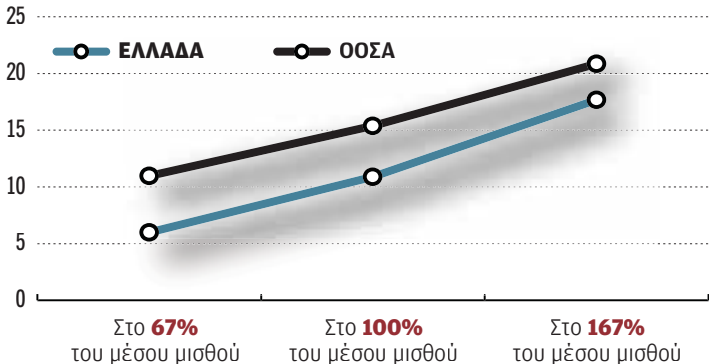
την Ελλάδα ο ΟΟΣΑ τονίζει ότι οι πολυάριθμες φορολογικές δαπάνες (δηλαδή μειώσεις ή απαλλαγές φόρου) ιδίως από την ευρεία χρήση μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ, μειώνουν τα δημόσια έσοδα. Η αποδοτικότητα τους είναι χαμηλή και, όπως υπογραμμίζει, «οι μειώσεις ΦΠΑ ευνοούν τα πλουσιότερα νοικοκυριά». Γι' αυτό προτείνεται «η κατάργηση των μειωμένων συντελεστών και των απαλλαγών ΦΠΑ», αλλά και η συνολική και τακτική επαναξιολόγηση του οφέλους και του κόστους όλων των υφιστάμενων φορολογικών εκπτώσεων ή απαλλαγών.

Fat tax

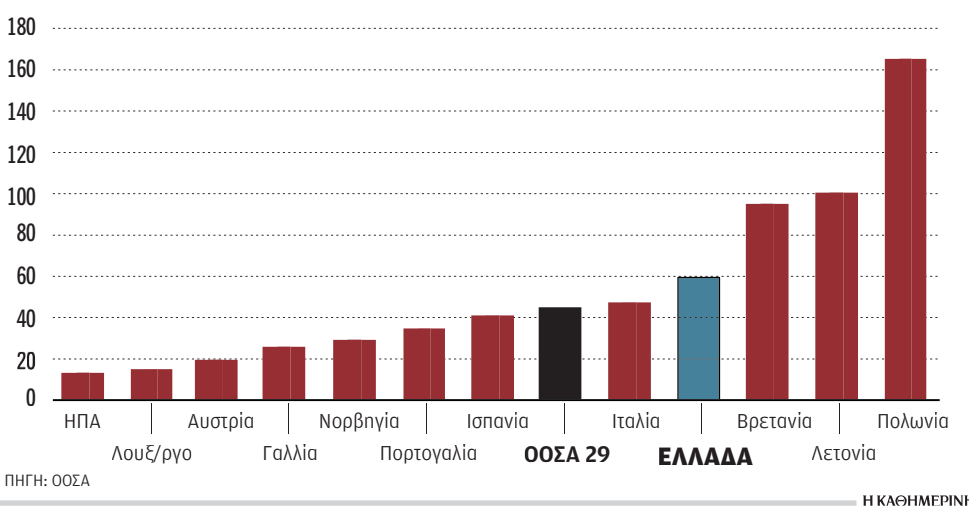
Η έκθεση τονίζει ότι για να υπάρξουν πιο προοδευτικοί συντελεστές ΦΠΑ η Ελλάδα έχει περιθώριο να αυξήσει τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης σε επιβλαβή αγαθά. Συγκεκριμένα, τονίζει ότι ο ειδικός φόρος κατανάλωσης στον καπνό θα μπορούσε να αυξηθεί, ενώ σημειώνει ότι –όπως πολλές άλλες χώρες της Ε.Ε.– η Ελλάδα δεν έχει ακόμη θεσπίσει ειδικούς φόρους στα τρόφιμα που

Οι συντελεστές φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι χαμηλοί και οι απαλλαγές είναι ευρέως διαδεδομένες

ΜΕΣΟΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΦΟΡΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΑΓΑΜΟ ΧΩΡΙΣ ΠΑΙΔΙ ΤΟ 2023
(% ΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΑΠΟΔΟΧΩΝ)

ΟΡΙΟ ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΩΣ % ΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΜΙΣΘΟΥ ΤΟ 2022

ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

έχουν υψηλή περικεκτικότητα σε λιπαρά, ζάχαρη και αλάτι. Το κόστος από το κάπνισμα και οι διατροφικοί κίνδυνοι στην Ελλάδα είναι ορατοί, αφού το κάπνισμα συνέβαλε στο 22% των θανάτων το 2019, σε σύγκριση με 17% κατά μέσον όρο στην Ε.Ε. Επίσης, τονίζει ότι το ποσοστό των καπνιστών είναι υψηλό ανάμεσα στους ενήλικους στη χώρα μας. Στην ίδια κατεύθυνση, οι διατροφικοί κίνδυνοι στην Ελλάδα συμβάλλουν λιγότερο στους θανάτους από ό,τι σε άλλες χώρες της Ε.Ε., αλλά η παχυσαρκία μεταξύ των νέων έχει αυξηθεί από 22% το 2018 σε 28% το 2022, κάτι ιδιαίτερα ανησυχητικό για την υγεία των πολιτών. Συνεπώς, η φορολόγηση του καπνού και των ανθυγιεινών τροφίμων θα οδηγούσε τους ανθρώπους σε πιο υγιεινή συμπεριφορά και αύξηση εσόδων για την αντιμετώπιση του κόστους υγείας.

Ο ΟΟΣΑ εκτιμά επίσης ότι η χώρα κατατάσσεται πολύ χαμηλά σε φόρους «fat tax» και τονίζει ότι «η Ελλάδα έχει περιθώριο να αυξήσει τους ειδικούς φόρους

Η επιβολή ειδικού φόρου κατανάλωσης σε λιπαρά και αλάτι (fat tax) θα ενίσχυε τον υγιεινό τρόπο ζωής και θα αύξανε τα έσοδα για την αντιμετώπιση του κόστους υγείας.

κατανάλωσης σε βλαβερά αγαθά. Οι φόροι κατανάλωσης σε καπνό θα μπορούσαν να αυξηθούν καθώς –όπως πολλές άλλες χώρες της Ε.Ε.– η Ελλάδα δεν έχει ακόμη εισαγάγει ειδικούς φόρους σε τρόφιμα πλούσια σε λιπαρά, ζάχαρη και αλάτι».

Φοροαπαλλαγές

Οι φοροαπαλλαγές βρίσκονται στο στόχαστρο του ΟΟΣΑ. Όπως σημειώνει, οι φοροαπαλλαγές είναι σχετικά υψηλές σε διεθνή σύγκριση, αντιπροσωπεύοντας το 6,6% του ΑΕΠ το 2021. Αυτές περιλαμβάνουν ιδίως τις επιδοτήσεις

ορυκτών καυσίμων, φορολογικές ελαφρύνσεις για συνταξιούχους, προσωπικές και οικογενειακές ελαφρύνσεις για τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων που καλύπτουν για παράδειγμα ιατρικές και επαγγελματικές δαπάνες, φορολογικές απαλλαγές για εισοδήματα από κεφάλαιο, όπως και ειδικές διατάξεις για τον ΦΠΑ.

Το σύνολο των φοροαπαλλαγών ανέρχεται στο εντυπωσιακό ποσό των 18,82 δισ. ευρώ, ποσό που αποτελεί το 28,2% των συνολικών φορολογικών εσόδων. Όπως προκύπτει από τον τόμο των φορολογικών δαπανών που κατατέθηκε στη Βουλή και οι οποίες αφορούν το προηγούμενο έτος, αυτές ανέρχονται σε 1.106 από 1.064 το 2022 και 1.047 το 2021. Σημειώνεται ότι ο διοικητής της ΤτΕ Γ. Στουρνάρας έχει αναφέρει σχετικά ότι πρέπει να επανεξετασθούν οι φοροαπαλλαγές, επισημαίνοντας ότι «Η επαναξιολόγηση των υφιστάμενων φοροαπαλλαγών θα πρέπει να εστιάσει στην κοινωνική τους χρησιμότητα και στην κατάλληλη στόχευση».

Αφορολόγητο

Για το αφορολόγητο συστήνει μια προοδευτικότερη φορολόγηση του εισοδήματος από εργασία που θα μπορούσε να ενισχύσει τόσο την προσφορά όσο και τη ζήτηση δεξιοτήτων. Μια πιθανή επιλογή μεταρρύθμισης θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη μείωση του υψηλού βασικού επιδόματος (αφορολόγητο) στο ατομικό εισόδημα στους φόρους εισοδήματος.

Το αφορολόγητο των 10.000 ευρώ αντιστοιχούσε στο 61% των μέσων ετήσιων μισθολογικών αποδοχών το 2022, απαλλάσσοντας ουσιαστικά τα μισά ελληνικά νοικοκυριά από φόρους εισοδήματος φυσικών προσώπων. Κατά τον ΟΟΣΑ, αυτή η «στενή» βάση είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους η Ελλάδα συγκεντρώνει λιγότερα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων σε σχέση με άλλες χώρες, παρά τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές πάνω από το αφορολόγητο.

Σημειώνεται ότι η κυβέρνηση θα προχωρήσει μέχρι το 2027 στην αλλαγή της φορολογικής κλίμακας, με στόχο την τόνωση των εισοδημάτων της μεσαίας τάξης. Αυτό σημαίνει ότι ενδεχομένως να προστεθούν και άλλα φορολογικά κλιμάκια που θα περιορίσουν τις επιβαρύνσεις όσων έχουν εισοδήματα από 20.000 έως 50.000 ευρώ. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει οποιαδήποτε αλλαγή στο αφορολόγητο όριο, αναφέρουν πηγές του οικονομικού επιτελείου.

Στρεβλώσεις και «τρύπες» στο δίκτυο προστασίας των ευάλωτων ομάδων

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

«Τρύπες» στο κοινωνικό δίκτυο προστασίας της χώρας μας διαπιστώνει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) στην έκθεσή του για την ελληνική οικονομία, εκτιμώντας ότι κεντρικές πολιτικές επιλογές, όπως τα αυξημένα επιδόματα γέννας, τα επιδοτούμενα προγράμματα πρόσληψης ανέργων αλλά και το επίδομα ανεργίας, είναι αναποτελεσματικές. Ο οργανισμός παράλληλα διαπιστώνει ότι το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα παραμένει χαμηλό και επισημαίνει ότι το σύστημα προνοιακής πολιτικής είναι κατακερματισμένο, δεν έχει ενιαία δομή και δεν συνδυάζεται με διαρθρωτικά μέτρα πραγματικής στήριξης των δικαιούχων ώστε να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Βέβαια, τα περισσότερα από τα μέτρα που προτείνει, όπως αλλαγές στο επίδομα ανεργίας με αύξηση της διάρκειάς του και σύνδεση του ύψους του με τα έτη ασφάλιστος και τις τελευταίες αποδοχές, ή η δημιουργία ενιαίων κριτηρίων σε εισόδημα, περιουσία και οικογενειακή κατάσταση για την

καταβολή των προνοιακών επιδομάτων, βρίσκονται ήδη στα συρτάρια των αρμόδιων υπουργείων Εργασίας και Κοινωνικής Συννοχής και αναμένεται να θεσμοθετηθούν το επόμενο διάστημα.

Ισχυρή κριτική ασκεί, για παράδειγμα, ο οργανισμός στο επίδομα γέννας, το οποίο ανέρχεται από 2.400 έως 3.500 ευρώ, ανά-

Τα αυξημένα επιδόματα γέννας, τα επιδοτούμενα προγράμματα ανέργων και το επίδομα ανεργίας είναι αναποτελεσματικά, σημειώνει ο ΟΟΣΑ.

λογα με τον αριθμό των παιδιών, εκφράζοντας επιφυλάξεις για την αποτελεσματικότητά του στην αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας και του δημογραφικού. «Οι χαμηλές δαπάνες για τη φροντίδα των παιδιών έρχονται σε αντίθεση

Ο ΟΟΣΑ προτείνει τη μετατόπιση των δημοσίων δαπανών από τα επιδόματα τοκετού σε εγκαταστάσεις παιδικής μέριμνας. Αυτό θα επιτρέπει στις γυναίκες να επιστρέψουν στην εργασία, τονίζει ο οργανισμός.

με τα υψηλά επιδόματα τοκετού. Απαιτείται βελτίωση της πρόσβασης στη φροντίδα των παιδιών με τη μετατόπιση των δημοσίων δαπανών από τα επιδόματα τοκετού σε εγκαταστάσεις παιδικής μέριμνας», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Αναγνωρίζει βέβαια ότι έχει γίνει κάποια πρόοδος τα τελευταία χρόνια, εκτιμώντας όμως ότι οι δυσκολίες πρόσβασης σε υπηρεσίες παιδικής μέριμνας εξακολουθούν να αποτελούν το μεγαλύτερο εμπόδιο για την ένταξη

των γυναικών στην αγορά εργασίας, και μάλιστα σε μια περίοδο που είναι έντονη η ανάγκη για κάλυψη των κενών θέσεων απασχόλησης. Μάλιστα, ο ΟΟΣΑ προτείνει την ενίσχυση των υποδομών παιδικής φροντίδας, αντί για υψηλές χρηματικές παροχές, υποστηρίζοντας ότι αυτό θα επιτρέψει στις γυναίκες να επιστρέψουν στην εργασία. «Οι χαμηλές δαπάνες για τη φροντίδα των παιδιών αντιβαίνουν στα υψηλά επιδόματα τοκετού», σημειώνει.

Στο πεδίο του επιδόματος ανεργίας, ο ΟΟΣΑ επικεντρώνεται στην περιορισμένη κάλυψη των ανέργων, επισημαίνοντας παράλληλα ότι τόσο η διάρκεια του όσο και το ύψος του δεν επαρκούν για να προστατεύσουν τους δικαιούχους από τη φτώχεια. Εισπαιγείται, δε, την αύξηση της διάρκειάς του και τη σύνδεση με τις τελευταίες αποδοχές του ανέργου αλλά και ευρύτερα, με τα έτη ασφάλιστος και κατά συνέπεια με το ύψος των εισφορών που έχει καταβάλει. Να σημειωθεί, βέβαια, ότι το αμέσως επόμενο διάστημα το υπουργείο Εργασίας και η Δημοσία Υπηρεσία Απασχόλησης

(ΔΥΤΙΑ) θα θέσουν σε εφαρμογή το πρώτο πλοτικό πρόγραμμα για 15.000 ανέργους, οι οποίοι έπειτα από τυχαία επιλογή θα επιδοτηθούν με το νέο επίδομα ανεργίας, που θα στηρίζεται ακριβώς στις προτάσεις του ΟΟΣΑ.

Κριτική ασκεί ο οργανισμός και στα προγράμματα επιδοτούμενης απασχόλησης, προτείνοντας τη μείωση της άμεσης επιδότησης θέσεων εργασίας και τη στροφή σε δράσεις κατάρτισης και παροχής συμβουλών στους ανέργους. Θέτει βέβαια και θέμα ποιότητας της κατάρτισης, ζητώντας τη βελτίωση της αξιολόγησης των παρόχων εκπαίδευσης και την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αλλά και την αύξηση της ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης.

Όσον αφορά, τέλος, την προνοιακή - επιδοματική πολιτική, την οποία εν πολλοίς χαρακτηρίζει αναποτελεσματική, ζητεί την ενοποίηση των προνοιακών παροχών στήριξης για τα χαμηλά εισοδήματα, την απλοποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας και την αύξηση των παροχών του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

Το παραγωγικό μοντέλο δεν έχει ακόμη αλλάξει, λέει ο ΟΟΣΑ

Πίσω από τις υψηλές επιδόσεις υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Μια χώρα με χαμηλή παραγωγικότητα, κυριαρχία πολλών και μικρών επιχειρήσεων, έλλειψη επενδύσεων σε υψηλή τεχνολογία, χαμηλή συμμετοχή στην αγορά εργασίας, αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση κι ένα φορολογικό σύστημα που χρειάζεται απλοποίηση, είναι η άλλη όψη της Ελλάδας που προκύπτει από την έρευνα του ΟΟΣΑ, πέρα από τα εύσημα για την ισχυρή ανάπτυξη, τη βελτίωση του εισοδήματος και τις καλές δημοσιονομικές επιδόσεις των τελευταίων ετών.

«Πίσω από αυτές τις ισχυρές επιδόσεις βρίσκονται σημαντικές προκλήσεις», αναφέρει η έρευνα του Οργανισμού, που παρουσίασε χθες ο γενικός γραμματέας του Matias Korman στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και στον υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κωστή Χατζηδάκη. Ο ΟΟΣΑ προτείνει λύσεις, συχνά σε διαφορετική λογική από την επικρατούσα στην κυβέρνηση. Αντί να επιδοτούνται οι γεννήσεις, προτείνει να επιδοτηθούν υπηρεσίες για τη φροντίδα των παιδιών ώστε να μπορέσουν οι γυναίκες να εργασθούν. Άλλες προτάσεις του ίσως έχουν πολιτικό κόστος, όπως η ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας, με αναγνώριση των προσόντων τους.

Από τις πλέον επίμαχες, αυτές για τη φορολογία, όπου μεταξύ άλλων εισπράττει επανεξέταση φοροαπαλλαγών, όπως έχει υποστηρίξει πρόσφατα και ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος Γιάννης Στουρνάρας.

Χαρακτηριστικές επισημάνσεις και προτάσεις είναι οι εξής: • Είναι πολλές οι φοροαπαλλαγές και τα προϊόντα που υπόκεινται σε μειωμένο συντελεστή ΦΠΑ, χωρίς να απευθύνονται υποχρεωτικά στους οικονομικά ασθενέστερους. Πρέπει να αυξηθεί ο ειδικός φόρος στα τσιγάρα και να επιβληθεί ένας νέος στα επιβλαβή τρόφιμα (με πολύ λίπος, ζάχαρη και αλάτι), αλλά και να αξιολογηθούν οι φοροαπαλλαγές. Το κενό ΦΠΑ είναι μεγάλο, μολονότι επιβάλλεται ο 7ος υψηλότερος κανονικός φορολογικός συντελεστής.

• Το αφορολόγητο πρέπει να μειωθεί, αφού το 61% δηλώνει χαμηλότερα εισοδήματα. Αυτή η περιορισμένη φορολογική βάση είναι ένας από τους λόγους των χαμηλών φορολογικών εσόδων από προσωπικούς φόρους, παρά τους υψηλούς συντελεστές στη συνέχεια.

• Στον αντίποδα, πρέπει να μειωθεί το φορολογικό βάρος στην εργασία, ιδιαίτερα στα χαμηλά εισοδήματα. Η γενική μείωση των ασφαλιστικών εισφορών δεν είναι τόσο αποτελεσματική όσο η στοχευμένη.

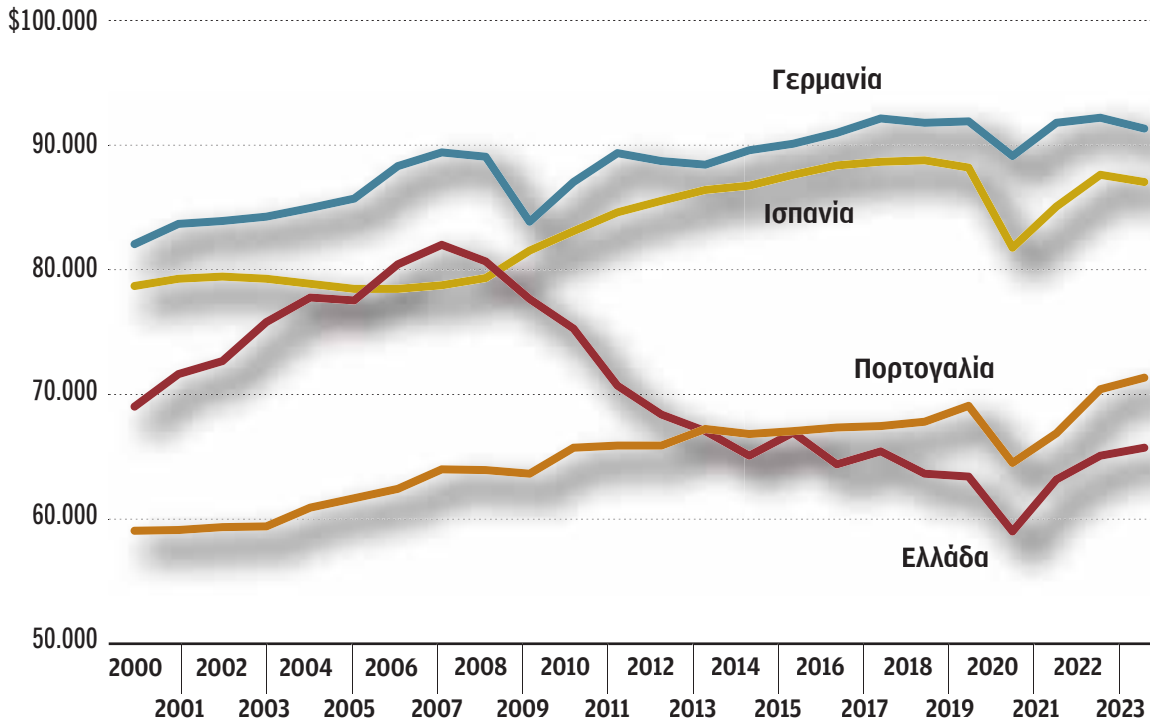
ΠΗΓΗ: ΟΟΣΑ

Χαμηλή παραγωγικότητα, κυριαρχία μικρών επιχειρήσεων, έλλειψη επενδύσεων, αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση.

• Η παραγωγικότητα παραμένει χαμηλή παρά την πρόοδο. Η αύξησή της και η αύξηση της απασχόλησης εξαρτώνται από την ενίσχυση των επενδύσεων και την απόκτηση δεξιοτήτων από τους εργαζομένους. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις απασχολούν το 47% των εργαζομένων και οι χαμηλές επενδύσεις τους, καθώς και οι περιορισμένες διοικητικές τους ικανότητες, καθυστερούν την αύξηση της παραγωγικότητας. • Οι επενδύσεις παραμένουν χαμηλές, παρά την αύξησή τους,

Χαμηλές πτήσεις για την παραγωγικότητα

ΑΕΠ ΑΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΓΟΡΑΣΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΗΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

και το επενδυτικό κενό με τις χώρες της Ε.Ε. παραμένει μεγάλο. Καθοριστικός είναι ο ρόλος της περιορισμένης χρηματοδότησης και του μεγάλου μεριδίου μικρών επιχειρήσεων.

• Υπάρχουν ακόμη εμπόδια στον ανταγωνισμό. Πρέπει να αρθούν οι περιορισμοί στα επαγγέλματα του δικηγόρου και του συμβολαιογράφου.

• Οι δημόσιες δαπάνες πρέπει να μετατοπιστούν στην υγεία, στην παιδεία και στις επενδύσεις, ιδίως μετά τη λήξη της χρηματοδότησης του Ταμείου Ανάκαμψης. Οι δαπάνες για τη μισθοδοσία των δημοσίων υπαλλήλων πρέπει να ελεγχθούν και να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη μείωση των συνταξιοδοτικών δαπανών.

• Θα χρειαστούν περαιτέρω προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων της πράσινης μετάβασης. Οι επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων παραμένουν υψηλές και πρέπει να αποσυρθούν. Να ενισχυθούν οι συγκοι-

νωνίες και ιδίως ο σιδηρόδρομος.

• Ο πληθωρισμός είναι επίμονος. Θα υποχωρήσει αργά, εν μέσω μισθολογικών πιέσεων, φτάνοντας στον στόχο στο τέλος του 2026.

• Η ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα βελτιώθηκε σημαντικά, ωστόσο, τα κεφάλαια παραμένουν κάτω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, ενώ η μακροπρόθεσμη κερδοφορία και κεφαλαιακή επάρκεια παραμένουν πηγές ανησυχίας. Τον Ιούνιο του 2024, οι αναβαλλόμενοι φόροι αντιπροσώπευαν το 41%.

• Η Ελλάδα πέτυχε τη μεγαλύτερη πρόοδο στην Ε.Ε. στην ψηφιοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών της το 2021-2023 και προχώρησε σε σοβαρές αλλαγές, ωστόσο, η αποτελεσματικότητα του δημοσίου τομέα παραμένει χαμηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες με αντίστοιχο μέγεθος. Έχει πολλούς γιατρούς και λίγους νοσηλευτές, πολλούς δικαστές και λίγους δικαστικούς κλητῆρες.

Σε ειδικό κεφάλαιο για την και-

νοτομία των επιχειρήσεων και την τόνωση της επιχειρηματικής ανάπτυξης, επισημαίνεται η πολύ χαμηλή ψηφιακή διείσδυση, ειδικά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις με λιγότερους από 10 εργαζομένους, όπου καταλαμβάνει την τελευταία θέση στην Ε.Ε. Ακόμη και στις μεγάλες επιχειρήσεις, οι επιδόσεις είναι μεν καλύτερες, αλλά και πάλι βρίσκονται στην προτελευταία θέση στην Ε.Ε.

«Η Ελλάδα έχει καρπωθεί τα οφέλη των πολλών σημαντικών μεταρρυθμίσεων που εφάρμοσε, αλλά χρειάζεται να γίνουν περισσότερα για την προώθηση του ανταγωνισμού, τη συμμετοχή περισσότερων νέων και γυναικών στην αγορά εργασίας, τη διατήρηση σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων και τη διατήρηση των επενδύσεων», δήλωσε ο κ. Κόρμαν, μετά τη συνάντησή του με τον πρωθυπουργό και τον κ. Χατζηδάκη, ο οποίος τον ευχαρίστησε για τις χρήσιμες συστάσεις πολιτικής.

HELLENIC BANK

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

15.11.24 - 12.01.25

ΣΤΗ ΤΑΦΡΟ ΝΤ'ΑΒΙΔΑ

Χορηγοί:

ALAMBRA

ΤΟ ΓΡΑΦ ΜΟΥ

ZOPPIAS

PARI PALIATSO

VASSOS Psarolimanou

Primo

Fontana

Parex

Pharma LEAD

ION ΓΙΑ ΠΙΑΝΤΑ

LUNO COFFEE

GIANTS

Χορηγός Επικοινωνίας:

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ανάλυση μιας τρομοκρατικής ενέργειας

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Ελάτε να θυμηθούμε τα γεγονότα. Αντί για δική μου περιγραφή, αντιγράψω από το **Kathimerini.gr** tns 27ns Ιουνίου 2024:

«Επίθεση με μολότοφ δέχθηκε τα ξημερώματα ο **αστυνομικός** που βρίσκεται έξω από **το σπίτι της προέδρου του Αρείου Πάγου**.

Συγκεκριμένα, περί τις 12.45 π.μ. άγνωστοι πέταξαν μολότοφ στον αστυνομικό που βρισκόταν στη σκοπιά.

Ο σκοπός, ο οποίος τραυματίστηκε στο πρόσωπο και το χέρι, μεταφέρθηκε στο 401 Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο.

Παράλληλα προκλήθηκαν φθορές και στο περιπολικό.

Η ΕΛ.ΑΣ. προχώρησε στην προσαγωγή εννέα ατόμων, τα οποία ωστόσο αφέθηκαν ελεύθερα καθώς δεν προέκυψε κάτι εις βάρος τους. [...]

Η άμεση σύλληψη των δραστών είναι απόλυτη προτεραιότητα των αρχών [...].»

Η **τρομοκρατική αυτή πράξη ήταν το πρώτο θέμα** στο βραδινό δελτίο του Σκάι, και μάλιστα είχε πολύ μεγάλη διάρκεια, αναδεικνύοντας έτσι τη σοβαρότητα του επεισοδίου. Την επομένη 28/6 το θέμα απασχόλησε και τις εφημερίδες. Αντιγράφω από το κύριο άρθρο σοβαρής απογευματινής εφημερίδας: **«ΑΣΥΔΟΣΙΑ** Αν οι γνωστοί - άγνωστοι κουκουλοφόροι έχουν την άνεση να κάνουν μια καταδρομική επίθεση έξω από το σπίτι της προέδρου του Αρείου Πάγου, να πετάξουν μολότοφ σε περιπολικό και να τραυματίσουν σοβαρά έναν αστυνομικό, τότε ποιος μπορεί να νιώθει ασφαλής; Η ερώτηση είναι ρητορική. Η χθεσινή τρομοκρατική επίθεση επιβεβαίωσε αυτό που οι περισσότεροι νιώθουν: πως υπάρχει ένα δίκτυο αίσθημα μινιά για την ασφάλειά τους.[...]»

Και το άρθρο καταλήγει: «Η συγκεκριμένη επίθεση είναι άκρως επικίνδυνη για το σύνολο της κοινωνίας. Γι' αυτό πρέπει επιτέλους η ασφάλεια να γίνει κυβερνητική προτεραιότητα. Με πράξεις, όχι στα λόγια. Δεν αρκεί να δηλώνουμε ότι η δημοκρατία μας και οι πυλώνες της δεν τρομοκρατούνται. Είναι επιτακτική πλέον η ανάγκη να καταστήσουμε σαφές σε όποιους νομίζουν ότι δικαιούνται να πάρουν τον νόμο στα χέρια τους: υπάρχουν

κανόνες, εφαρμόζονται και εκείνοι που τους παραβαίνουν τιμωρούνται αυστηρά».

Σκόπιμα αντέγραψα το μεγαλύτερο μέρος από το άρθρο, γιατί και τα υπόλοιπα έντυπα λένε περίπου τα ίδια πράγματα. Φυσικά όλοι συμφωνούμε, εκτός από τους τρομοκράτες και τους ελάχιστους υποστηρικτές τους. Θέλουμε όλοι ασφάλεια και την απαιτούμε από την κυβέρνηση. Και επίσης απαιτούμε την παραδειγματική τιμωρία των τρομοκρατών. Σωστά; Για να το αναλύσουμε.

Παρά την εκτενή κάλυψη του επεισοδίου, δεν βρήκα πουθενά καμία περιγραφή των ενεργειών του αστυνομικού. Τι έγινε; Πώς τον αιφνιδίασαν; Γιατί δεν αντέδρασε; Ρώτησα πολλούς, μεταξύ των οποίων και αστυνομικούς που φυλάνε πιθανούς στόχους, αλλά και έναν καταξιωμένο συνταξιούχο αξιωματικό της αστυνομίας, τον καλό μου φίλο **Νίκο Παπαγιαννόπουλο**, πρώην αρχηγό της Ελληνικής Αστυνομίας. Μια πιθανή εκδοχή είναι ότι κοιμότανε και κυριολεκτικά τον «πάσανε στον ύπνο». Υπάρχει όμως και μια άλλη εξήγηση, την οποία άκουσα

Αντί ο αστυνομικός να θεωρείται ο φύλακας του νομοταγούς πολίτη, έγινε ο αποδιοπομπαίος τράγος της κοινωνίας.

από αρκετούς αστυνομικούς: **«Αν πυροβολούσε και τραυμάτιζε ή σκότωνε έναν ή περισσότερους τρομοκράτες θα έβρισκε τον μπελά του. Κι εμείς το ίδιο θα κάναμε. Θα προσπαθούσαμε μόνο να γλιτώσουμε».**

Δυστυχώς, αυτή φαίνεται να είναι η πιθανότερη εξήγηση για τη στάση του αστυνομικού, ο οποίος υποτίθεται ότι ήταν εκεί για την ασφάλεια της προέδρου. «Ου μπλέξεις». Έτσι όμως δεν είναι δυνατόν να εξασφαλίσουμε τη νόμιμη τάξη. Δυστυχώς, μετά το περιστατικό της δολοφονίας του **Γρηγορόπουλου** από τον **Κορκονέα**, η ελληνική κοινωνία, σωστά ή λάθος, δεν μπορεί να ανεχθεί τη νόμιμη βία που μπορεί και πρέπει να ασκείται προκειμένου να επιβληθεί η τάξη.

Στις διαδηλώσεις, κουκουλοφόροι καίνε αστυνομικούς και δεν διαμαρτύρεται κανένας. Αστυνομικοί πλακώνουν κανέναν διαδηλωτή και αμέσως έχουμε «υπερβολική αστυνομική βία».

Επειδή αυτό το περιστατικό καθόρισε σε πολύ μεγάλο βαθμό τη σημερινή κατάσταση, αξίζει να θυμηθούμε τα δραματικά γεγονότα της 6ης Δεκεμβρίου 2008 και την εξέλιξή τους. Ένας αστυνομικός πυροβόλησε και σκότωσε ένα παιδί 15 χρονών. Το τι επακολούθησε, νομίζω ότι σημάδεψε τη χώρα. Για πολλές ημέρες η Αθήνα και άλλες πόλεις καίγοντουσαν με την ανοχή της αστυνομίας και του τότε υπουργού, που αργότερα ανταμείφθηκε και έγινε Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Τα σημάδια της καμένης Αθήνας υπάρχουν ακόμη και σήμερα για να μας θυμίζουν τα γεγονότα. Ο **Κορκονέας** καταδικάστηκε σε ισόβια. Είναι χαρακτηριστικό ότι δικάστηκε τέσσερις φορές, για να ικανοποιηθεί το λαϊκό αίσθημα, αλλά

δεν κόπασε η οργή. Για πολλά χρόνια στην επέτειο είχαμε πάντοτε ταραχές, άλλοτε μικρές και άλλοτε μεγάλες.

Υπήρξε και πολιτική εκμετάλλευση του περιστατικού, ώστε το θέμα αυτό να πάρει άλλες διαστάσεις. Το αποτέλεσμα φυσικά ήταν να επικρατήσει το σύνθημα: **«μπάτσοι - γουρούνια - δολοφόνοι»**. Αντί, λοιπόν, ο αστυνομικός να θεωρείται ο φύλακας του νομοταγούς πολίτη, έγινε ο αποδιοπομπαίος τράγος της κοινωνίας. Στις διαδηλώσεις, κουκουλοφόροι καίνε αστυνομικούς και δεν διαμαρτύρεται κανένας. Αστυνομικοί πλακώνουν κανέναν διαδηλωτή και αμέσως έχουμε «υπερβολική αστυνομική βία». Βλέπουμε σε άλλες χώρες πώς αντιμετωπίζονται οι ταραξίες και διερωτόμαστε γιατί εμείς

εδώ έχουμε πάρει λάθος δρόμο.

Αν πιστεύετε ότι υπερβάλλω, ακούστε κι αυτό. Έχουμε δει διαδηλώσεις για να μη δοθεί χάρη στον **Κορκονέα** και να εκτίσει την ποινή του για την πράξη του. Αλλά έχουμε δει και διαδηλώσεις για να δοθεί χάρη στον δολοφόνο με το 45άρι που σκότωσε εν ψυχρώ 14 ανθρώπους. Και ύστερα περιμένετε από τους αστυνομικούς να τα βάλουν με τους κακοποιούς. Δεν σφάζανε! Προτιμούν να κάνουν ότι κοιμούνται παρά να ενεργήσουν. Ακολουθούν τη συμβουλή του ανεκδιήγητου εκείνου υπουργού Προστασίας του Πολίτη, **Τόσκα**, που συμβούλευε τους νοικοκυραίους «να κάνουν ότι κοιμούνται όταν αντιληφθούν κλέφτες στο σπίτι τους»!

Έτσι, όμως, δεν μπορεί να υπάρξει τάξη. Δυστυχώς έχουμε φτάσει σε ένα σημείο που η κοινωνία δεν μπορεί να ανεχθεί τη νόμιμη βία που μπορεί να ασκήσει η αστυνομία. Οποιαδήποτε ανθρώπινη ενέργεια εμπεριέχει πάντοτε την πιθανότητα του λάθους. Με τον φόβο του «λάθους» (σε εισαγωγικά ή όχι) οι αστυνομικοί προτιμούν την αδράνεια παρά τη δράση. Αν δεν αλλάζου-

Θέλουμε όλοι ασφάλεια και την απαιτούμε από την κυβέρνηση. Όπως απαιτούμε και την παραδειγματική τιμωρία των τρομοκρατών.

με σαν κοινωνία δεν πρόκειται να δούμε πρόοδο στον τομέα αυτό.

Αυτό το φαινόμενο έχει ιδιαίτερα καλλιεργηθεί στον τόπο μας. Θυμάμαι πριν από αρκετά χρόνια, Αγγλοι αστυνομικοί πυροβόλησαν και σκότωσαν έναν νεαρό Βραζιλιάνο στο Λονδίνο, γιατί δεν σταμάτησε για έλεγχο. Ίσως και να μην κατάλαβε τι του ζητούσαν. Δεν κάπκε το Λονδίνο, ούτε καμία άλλη πόλη. Ούτε ξεσηκώθηκε κανένα κόμμα να μιλήσει για αστυνομική βία. Το συμβάν αντιμετωπίστηκε με ψυχραιμία και πολύ γρήγορα ξεχάστηκε. Εμείς εδώ συντηρούμε την περίπτωση **Γρηγορόπουλου** με πορείες και διαδηλώσεις.

Ο θάνατος οποιουδήποτε νέου είναι μια ανείπωτη τραγωδία, ιδιαίτερα για τους γονείς του,

αλλά ο τρόπος που αντιμετωπίσαμε το θλιβερότατο αυτό περιστατικό δεν βοηθά στην επίλυση κανενός προβλήματος. Μαρτυρεί, μάλιστα, και κάποιου είδους υποκρισία. Δεκαπέντε χρόνων ο **Αλέξης Γρηγορόπουλος** και τον κλαίνε χιλιάδες άνθρωποι κάθε χρόνο, γιατί τον σκότωσε ένας αστυνομικός. Είκοσι χρόνων ο **Θάνος Αξαρλιάν**, που τον κλαίνε μόνο οι δικοί του, γιατί τον σκότωσε ένας τρομοκράτης που βιάζόταν να πάει διακοπές. Παράπλευρη απώλεια τη χαρακτήρισε ο ίδιος στο βιβλίο του και πήρε συγχωροχάρτι από τους πονόψυχους αριστερούς. Ποτέ όμως δεν αντιμετωπίσαμε την περίπτωση του **Αλέξη** σαν οδυνηρό ανθρώπινο λάθος. Τον τρομοκράτη τον συγχωρούμε. Τον αστυνομικό ποτέ!

Το πρόβλημα έχει επιδεινωθεί, για τον απλούστατο λόγο ότι από τότε οι λαϊκιστές πολιτικοί και δημοσιογράφοι, σε οποιοδήποτε επεισόδιο αμέσως κατηγορούν τους αστυνομικούς μας. Αντιγράφω από την **«Αυγή»** στις 24/2/2024 για να διαπιστώσετε πώς δηλητηριάζουμε το κοινό: **«Σε 7,5 χρόνια κθερίφη καταδικάστηκε αστυνομικός της ομάδας ΔΙΑΣ για καταδίκη και ανθρωποκτονία 36χρονου Ρομά στην Κηφισιά το 2019»**. [...] Η υπόθεση εκτυλίχθηκε στις 16 Ιανουαρίου 2019 στην Κηφισιά, όταν αστυνομικός της ομάδας ΔΙΑΣ που βρισκόταν εκτός υπηρεσίας επιδόθηκε σε καταδίωξη δύο Ρομά, όταν αντιλήφθηκε πως οι δύο άνδρες είχαν στο αυτοκίνητό τους μια 82χρονη γυναίκα, την οποία οδηγούσαν στο κοντινότερο ΑΤΜ. Ο αστυνομικός τότε πυροβόλησε τα λάστιχα του αυτοκινήτου και οι δύο Ρομά έβγαλαν έξω την ηλικιωμένη γυναίκα, με τον πρώτο να πυροβολεί κατά του συνοδηγού του αυτοκινήτου, σκοτώνοντάς τον. [...]

Η ειδοσεογραφία είναι γεμάτη από παρόμοια περιστατικά. Αμα καταδικάζουμε τους αστυνομικούς όταν βοηθάνε τον πολίτη, μην περιμένετε σωτηρία!

ΥΓ. Μια ακόμα συνέπεια της υπόθεσης Γρηγορόπουλου, είναι ο φίλος του Νίκος Ρωμανός που εξελίχθηκε σε ληστή και τρομοκράτη. Η πρόσφατη σύλληψή του δείχνει πόσο μακριά έχει φτάσει το περιστατικό του 2008.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Ικανοποιημένοι συνεργάτες σημαίνει ικανοποιημένοι πελάτες

Του **ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

Κάποτε υπήρχε μεγάλη συζήτηση εάν οι ικανοποιημένοι συνεργάτες πράγματι αποτελούν ένα πλεονέκτημα για τους πελάτες και συμβάλλουν στην ικανοποίηση των πελατών. Σήμερα δεν υπάρχει καμία αντίρρηση ότι οι συνεργάτες αποτελούν έναν σπουδαίο και ίσως τον σπουδαιότερο παράγοντα επιτυχίας. Επίσης πρέπει να αναφέρουμε ότι οι δυσκολίες υψηλότερης ικανοποίησης των πελατών στον τομέα των υπηρεσιών και του εμπορίου είναι πολύ μεγαλύτερες απ' ό,τι στο πεδίο των βιομηχανικών επιχειρήσεων. Στον χώρο της παραγωγής υπάρχει κατ' αρχήν η απαίτηση της ρύθμισης των μηχανημάτων για την παραγωγή ενός προϊόντος χωρίς λάθη. Σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες και το λιανεμπόριο η απαίτηση είναι ότι όχι μόνο κάθε μέρα, αλλά κάθε στιγμή πρέπει να προσφέρει κάθε υπηρεσία τη μέγιστη δυνατή ικανοποίηση, έτσι ώστε ο πελάτης να είναι ευχαριστημένος.

Το πρόβλημα δεν είναι στο 99,9% των περιπτώσεων να είσαι καλός, αλλά στο 0,1% των περιπτώσεων να μην είσαι καλός. Έτσι μπορεί να δημιουργηθεί η εντύπωση στους πελάτες ότι η εξυπηρέτηση της επιχείρησης γενικά δεν είναι καλή. Κα-

λή εξυπηρέτηση σημαίνει ότι το «συνηθισμένο» γίνεται ένα «γεγονός» και μάλιστα γίνεται ένα «ιδιαίτερο γεγονός».

Δύο είναι οι πιο βασικές ερωτήσεις που πρέπει να απασχολούν κάθε επιχείρηση. Πρώτον, έγιναν οι απαιτήσεις των πελατών υψηλότερες; Δεύτερον, ποιοι είναι οι καλύτεροι σε σχέση με τους άλλους;

Σε ό,τι αφορά την πρώτη ερώτηση πρέπει να έχουμε υπόψη

Το πρόβλημα δεν είναι στο 99,9% των περιπτώσεων να είσαι καλός, αλλά στο 0,1% των περιπτώσεων να μην είσαι καλός.

μας ότι οι απαιτήσεις των πελατών γίνονται ολοένα υψηλότερες. Κάθε επιχείρηση που συμπεριφέρεται για πολύ καιρό όμοια με μια υπηρεσία της έχει ένα πρόβλημα, γιατί αυτή η υπηρεσία με τον καιρό γίνεται ανεπαρκής. Σχετικά με τη δεύτερη ερώτηση πρέπει κάθε επιχείρηση να παρακολουθεί τι πράττουν και πώς το πράττουν οι ανταγωνιστές, ώστε να προσφέρει σε σχέση με τους

Στις υπηρεσίες και στο λιανεμπόριο, η απαίτηση είναι ότι όχι μόνο κάθε μέρα, αλλά κάθε στιγμή, πρέπει να προσφέρει κάθε υπηρεσία τη μέγιστη δυνατή ικανοποίηση, έτσι ώστε ο πελάτης να είναι ευχαριστημένος.

ανταγωνιστές καλύτερες υπηρεσίες στην αγορά. Έτσι προκύπτει ένα άλλο πολύ βασικό ερώτημα, εάν υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ ικανοποιημένων συνεργατών και ικανοποιημένων πελατών. Η απάντηση είναι ότι οι πιστοί συνεργάτες αποτελούν ένα σημαντικό δυναμικό για την επιχείρηση, αφού είναι κατά κανόνα πιο παραγωγικοί λόγω των γνώσεων και της εμπειρίας τους,

καθώς και των καλών σχέσεων που έχουν αναπτύξει με τους πελάτες. Ένας αγοραστής πρέπει να γίνει ένας καλός πελάτης και ακόμη καλύτερα ένας ιεραπόστολος, ο οποίος να μιλάει θετικά για την επιχείρηση στους άλλους. Κάθε εργαζόμενος στην επιχείρηση πρέπει επίσης να γίνει ένας καλός συνεργάτης και ακόμη καλύτερα και αυτός ένας ιεραπόστολος, ο οποίος να

μιλάει επίσης θετικά για την επιχείρηση στους άλλους. Εδώ διαπιστώνεται ένας παραλληλισμός των πελατών με τους συνεργάτες, ο οποίος δεν αναφέρεται μόνο στα στελέχη της επιχείρησης αλλά και στους λοιπούς εργαζομένους. Εάν ορίσουμε τον πελάτη ως παραλήπτη της προς τα έξω προσφερόμενης ποιότητας από την επιχείρηση, τότε είναι ο συνεργάτης εσωτερικός πελάτης της διοίκησης της επιχείρησης. Η ποιότητα της εσωτερικής εξυπηρέτησης αποτελεί προϋπόθεση για την ποιότητα της εξωτερικής εξυπηρέτησης. Στην προσπάθεια αυτή μπορούν να βοηθήσουν οι συνεντεύξεις με τους συνεργάτες που θα στοχεύουν στην ανάλυση και βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διοίκησης, καθώς και η ανάπτυξη δεικτών μέτρησης της ικανοποίησης των συνεργατών.

Όλα τα παραπάνω αναφερόμενα είναι σημαντικά για τη στήριξη του επιχειρείν, αλλά πιο σημαντικά σχετικά με αυτά είναι η οικονομική κρίση, η ανεργία, η ακρίβεια και το δημογραφικό. Από τη μια πλευρά, η εργοδοτική συμπεριφορά πρέπει να είναι πιο φιλική και όχι καταπιεστική προς τους συνεργάτες. Επίσης, οι εργαζόμενοι πρέπει να αποκτήσουν μεγαλύτερη εργασια-

κή συνείδηση για την αύξηση της παραγωγικότητας και κυρίως στην παραγωγή περισσότερων ανταγωνιστικών εξαγωγικών προϊόντων. Για την αύξηση της παραγωγικότητας πρέπει να υπάρχουν οικονομικά κίνητρα για τους εργαζομένους, δηλαδή όπου πρέπει να καταβάλλονται υπερωρίες και bonus. Οσον αφορά το δημογραφικό πρέπει να βελτιωθούν οι μισθοί, γιατί πώς να δημιουργήσουν οικογένεια και να αποκτήσουν παιδιά οι νέοι (καταπολέμηση της υπογεννητικότητας).

Παραμιλιπτόντως πρέπει να δοθεί προσοχή στο εξής: γιατί να καταβάλλονται επιδόματα και αυξήσεις συντάξεων μέχρι μόνο τα 1.600 ευρώ μεικτά σύνταξης, και οι υπόλοιποι συνταξιούχοι, που σύμφωνα με την ελληνική πραγματικότητα πληρώνουν δάνεια και στηρίζουν παιδιά και εγγόνια, να αποκλείονται από τις αυξήσεις και τα επιδόματα. Αυτοί ανήκουν κατά μεγάλο ποσοστό στη μεσαία τάξη που αποτελεί τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας και της ζήτησης. Σε αυτούς στηρίζεται το επιχειρείν.

Ο κ. Νικόλαος Παπαβασιλείου είναι ομότιμος καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ).

Η Bundesbank αλλάζει ρότα για το γερμανικό φρένο χρέους

Υπέρ της χαλάρωσής του τάσσεται ο κεντρικός τραπεζίτης της Γερμανίας

Μοιάζει σαν να επίκειται κοσμοϊστορική εξέλιξη, αν και αφορά ένα θέσφατο μεν της γερμανικής δημοσιονομικής πειθαρχίας αλλά που έχει ιστορία μόνο 15 ετών. Υπήρξε μέτρο αυτοσυγκράτησης, καθώς θεσπίστηκε εν τω μέσω της κρίσης χρέους της Ευρωζώνης για να αποτρέψει πάση θυσία την υπερκρέωση της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας, περιορίζοντας τον δανεισμό της Γερμανίας στο 0,35% του ΑΕΠ της ετησίως. Ο λόγος για το λεγόμενο «φρένο χρέους», που έχει ενσωματωθεί στο σύνταγμα της Γερμανίας από το 2009, έχει αποτελέσει επανειλημμένως αντικείμενο πολιτικής διαμάχης και ως ένα βαθμό ευθύνεται για την πρόσφατη κατάρρευση του κυβερνητικού συνασπισμού του οποίου ηγούνταν οι Σοσιαλδημοκράτες του Ολαφ Σολτς. Και τώρα, ενόψει των εκλογών του Φεβρουαρίου κι ενώ η γερμανική οικονομία βρίσκεται εδώ και τουλάχιστον ενάμιση χρόνο σε ένα παρατεταμένο φλερτ με την ύφεση, πολλές γερμανικές βιομηχανίες έχουν γονατίσει από το δυσβάστακτο κόστος της ενέργειας και έχουν χάσει την ανταγωνιστικότητά τους, ξαφνικά ζητάει τη χαλάρωσή του ο επικεφαλής της Bundesbank, Γιοακίμ Νάγκελ. Το

τελευταίο πρόσωπο από το οποίο θα περίμενε κάποιος κάτι τέτοιο, καθώς πρόκειται για έναν φανατικό υπέρμαχο των αυστηρών δημοσιονομικών κανόνων, για έναν σκληρό υποστηρικτή της δημοσιονομικής πειθαρχίας και της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, όπως, άλλωστε, είναι συνήθως και όλοι οι προκάτοχοί του στο τιμόνι της ομοσπονδιακής γερμανικής τράπεζας. Σε συνέντευξή του στους Financial Times, ο Νάγκελ τάσσεται υπέρ της χαλάρωσης του φρένου χρέους επικαλούμενος την αναμικτή εικόνα της γερμανικής οικονομίας, αλλά και την «περίπλοκη» κατάσταση την οποία αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια. Εκφράζει μάλιστα την άποψη πως θα είναι «πολύ έξυπνη κίνηση» να διευρύνει η Γερμανία τα περιθώριά της και να δανειστεί περισσότερο, προκειμένου να προχωρήσει σε δαπάνες που θα επιτρέψουν τον εκσυγχρονισμό των απρχαιωμένων υποδομών. Σε αυτό, δηλαδή, που της συνιστά το ΔΝΤ εδώ και περίπου 15 χρόνια αλλά το Βερολίνο κωφεύει. Επισημαίνει επίσης πως με την αύξηση του δανεισμού το Βερολίνο θα μπορεί να προχωρήσει σε αύξηση των αμυντικών δαπανών της Γερμανίας. Καλεί μά-

Η Bundesbank έως τώρα εκτιμά πως το επόμενο έτος η γερμανική οικονομία θα σημειώσει ανάπτυξη 0,4%. Ο επικεφαλής της κεντρικής τράπεζας, Γιοακίμ Νάγκελ, δηλώνει πάντως αισιόδοξος, καθώς προβλέπει ότι η χώρα του θα υπερβεί και πάλι όποια κρίση κι αν χρειαστεί να αντιμετωπίσει, επειδή «η εμπειρία μας από το παρελθόν μάς έχει διδάξει πως όταν η Γερμανία υποφέρει, αποφασίζει να αλλάξει και αλλάζει».

Ο Γιοακίμ Νάγκελ καλεί τη νέα κυβέρνηση που θα προκύψει από τις εκλογές του Φεβρουαρίου να προχωρήσει σε αύξηση του δανεισμού της χώρας.

λιστα τη νέα κυβέρνηση που θα προκύψει από τις εκλογές του Φεβρουαρίου να προχωρήσει στην κίνηση αυτή και δικαιολογεί τη θέση του υπογραμμίζοντας ότι σήμερα η κατάσταση είναι «πολύ πιο περίπλοκη» από εκείνη στις αρχές του 21ου αιώνα. Όπως τονίζει, η ανεργία ήταν σε πολύ υψηλότερα επίπεδα τότε, αλλά «δεν υπήρχε ο γεωπολιτικός κατακερματισμός του κόσμου και το παγκόσμιο εμπόριο αναπτυσσόταν σταθερά». Στις πιέσεις που αναμένεται

να δεχθεί, άλλωστε, η Γερμανία στο εγγύς μέλλον προστίθενται οι απειλές του Ντόναλντ Τραμπ ότι μόλις αναλάβει πρόεδρος των ΗΠΑ, τον Ιανουάριο, θα επιβάλει οριζόντιους δασμούς 20% σε όλες τις εισαγωγές, πλήττοντας βέβαια τις γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες. Ο Ντόναλντ Τραμπ έχει, εξάλλου, επανειλημμένως πιέσει τους εταίρους της υπερδύναμης στη Βορειοατλαντική Συμμαχία να αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες και να μη βασίζονται πλέον στην προστασία της υπερδύναμης. Όπως επισημαίνει, όμως, ο επικεφαλής της Bundesbank, η γερμανική οικονομία μάλλον θα αποδυναμωθεί περαιτέρω αν ο Τραμπ επιβάλει τελικά τους δασμούς που απειλεί και προσθέτει πως «ακόμη και η γερμανική αγορά εργασίας μάλλον θα παρουσιάσει μεγαλύτερα προβλήματα». Η ανεργία στη Γερμανία βρίσκεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, καθώς τα τελευταία στοιχεία της

Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Απασχόλησης την υπολογίζουν στο 6,1%. Σε μεγάλο βαθμό, όμως, αυτό οφείλεται στην πληθώρα των κακοπληρωμένων θέσεων εργασίας κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, ενώ την ίδια στιγμή απουσιάζουν οι καλοπληρωμένες θέσεις στον κλάδο της μεταποίησης. Η Bundesbank αναμένεται να αναθεωρήσει τις προβλέψεις της για την ανάπτυξη της γερμανικής οικονομίας στο τέλος Δεκεμβρίου και έως τώρα εκτιμά πως το επόμενο έτος η γερμανική οικονομία θα σημειώσει ανάπτυξη 0,4%. Σύμφωνα με τον Νάγκελ, ωστόσο, το 2025 θα είναι «μία ακόμη χρονιά αναμικτής ανάπτυξης» της γερμανικής οικονομίας. Ο επικεφαλής της Bundesbank δηλώνει πάντως αισιόδοξος καθώς προβλέπει ότι η χώρα του θα υπερβεί και πάλι όποια κρίση κι αν χρειαστεί να αντιμετωπίσει, επειδή «η εμπειρία μας από το παρελθόν μας έχει διδάξει πως όταν η Γερμανία υπο-

φέρει, αποφασίζει να αλλάξει και αλλάζει». Προτείνει επιπλέον τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να χειριστεί το θέμα του φρένου χρέους η επόμενη κυβέρνηση, αφού θα μπορούσε «να κάνει μια διάκριση ανάμεσα στις δαπάνες που στοχεύουν σε αύξηση της κατανάλωσης και στις επενδύσεις». Στη συνέντευξή του στους Financial Times επικαλείται τη μείωση που έχει καταγραφεί στο χρέος της Γερμανίας και στο γεγονός ότι αυτό πλησιάζει στο 60% του ΑΕΠ της όπως προβλέπουν οι δημοσιονομικοί κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας. Η τοποθέτηση του προέδρου της κεντρικής τράπεζας πιθανότατα αντανakλούν μια υπό διαμόρφωση συναίνεση για τη χαλάρωση του φρένου χρέους. Ο επικεφαλής του αντιπολιτευόμενου συντηρητικού κόμματος, Φρίντριχ Μερτς, έχει ήδη ταχθεί υπέρ κάποιων συγκρατημένων αλλαγών στο φρένο χρέους.

Ο πρόεδρος του Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης Λεμεσού

Γιάννης Τσουλόφτας

ΘΑ ΞΥΡΙΣΕΙ ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΟΥ

ΜΕ ΒΙΟΛΙΑ, ΛΑΟΥΤΑ, ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΧΟΡΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Κυριακή 15.12.24
11:00 - 13:00
στο Χαραυπόμυλο Λανίτη

Όλα τα έσοδα θα δοθούν στο Ίδρυμα "Ταμείο Ημέρας Αγάπης Παιδιού"

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Προς μετωπική σύγκρουση Τραμπ και Πάουελ

Στο επίκεντρο ο σχεδιασμός νομισματικής πολιτικής από τη Fed

Προς μετωπική σύγκρουση με τον Τζερόμ Πάουελ, πρόεδρο της ομοσπονδιακής τράπεζας των ΗΠΑ, οδεύει ο Ντόναλντ Τραμπ καθώς σχεδιάζει να παρεμβαίνει στη νομισματική πολιτική, που αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα και αποστολή της Federal Reserve, ενώ ο ίδιος έχει ήδη δώσει δείγματα των προθέσεων του από την πρώτη θητεία του. Όπως ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος επανειλημμένως απέπεμπε τον εκάστοτε επικεφαλής της Τράπεζας της Τουρκίας όταν αυτός δεν εφάρμοζε πειθήνια τις οδηγίες του, ο Ντόναλντ Τραμπ θέλει να διασφαλίσει χαμηλό το κόστος του δανεισμού ώστε να ελαφρυνθούν τα αμερικανικά νοικοκυριά και να ενισχυθεί η δημοτικότητα του.

Στην προεκλογική εκστρατεία του, ο Τραμπ έχει υποσχεθεί χαμηλό κόστος δανεισμού και ελάφρυνση των νοικοκυριών, αλλά είναι πολύ πιθανόν ο Πάουελ να μη μειώσει τα επιτόκια όσο θα ήθελε ο νέος πρόεδρος είτε να μην τα μειώσει τόσο γρήγορα όσο θα ήθελε ο νέος πρόεδρος. Η αμερικανική οικονομία πηγαίνει καλά και αν η ομοσπονδιακή τράπεζα μειώσει επιθετικά το κόστος του

δανεισμού, ενδέχεται να κινδυνεύσει από νέα επιτάχυνση του πληθωρισμού. Και ήδη ο Τζερόμ Πάουελ δηλώνει πως η Fed μπορεί να προχωρήσει πιο αργά στη διαδικασία μείωσης των επιτοκίων. Κάτι τέτοιο, όμως, θα προκαλέσει τον Τραμπ, που θα στραφεί κατά του Τζερόμ Πάουελ, τον οποίο είχε ο ίδιος διορίσει επικεφαλής της Fed. Στη διάρκεια της πρώτης θητείας του, ο Τραμπ είχε επανειλημμένως καταφερθεί κατά του Τζερόμ Πάουελ και τον κατήγγελε πως έβλαπτε την αμερικανική οικονομία διατηρώντας τα επιτόκια του δολαρίου σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα.

Στο μεταξύ, ο Πάουελ υπογράμμισε χθες πόσο καθοριστική είναι η ανεξαρτησία της ομοσπονδιακής τράπεζας, καθώς της δίνει τη δυνατότητα «να λαμβάνει αποφάσεις προς όφελος όλων των Αμερικανών ανά πάσα στιγμή και όχι προς όφελος κάποιου συγκεκριμένου πολιτικού κόμματος ή κάποιας πολιτικής εξέλιξης». Απαντώντας, άλλωστε, σε σχετική ερώτηση των New York Times, ο Πάουελ τόνισε χθες ότι τον Σεπτέμβριο «θέλησε να στείλει σαφές μήνυμα ότι θα στηρίζει την αγορά εργασίας εάν παρου-

Στη διάρκεια της πρώτης θητείας του, ο Τραμπ είχε επανειλημμένως καταφερθεί κατά του Τζερόμ Πάουελ και τον κατήγγελλε πως έβλαπτε την αμερικανική οικονομία διατηρώντας τα επιτόκια του δολαρίου σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα.

σιάσει σαφή επιδείνωση». Προσέθεσε, όμως, ότι «η οικονομία είναι ισχυρή και όλα πηγαίνουν καλύτερα σε σύγκριση με αυτά που νομίζαμε τον Σεπτέμβριο και τώρα έχουμε την πολυτέλεια να είμαστε λίγο πιο συγκερατμημένοι όσο αναζητούμε το ιδανικό επίπεδο επιτοκίων». Με τη δήλωσή του αυτή ανακόπτει κάπως τον ενθουσιασμό των επενδυτών, που έως τώρα προεξοφλούσαν νέα μείωση των επιτοκίων του δολαρίου στη συνεδρίαση της Fed την επόμενη εβδομάδα.

Όπως σχολιάζει σχετικό δημοσίευμα του Associated Press, η μετωπική σύγκρουση είναι μάλλον αναπόφευκτη μέσα στην επόμενη τετραετία. Η πολιτική των δαμών και των φοροαπαλλαγών που σχεδιάζει ο Τραμπ συνεπάγεται βέβαια επιτάχυνση του πληθωρισμού σε μια οικονομία που αναπτύσσεται σχεδόν στο πλήρες δυναμικό της. Αν, όμως, επιταχυν-

θεί εκ νέου ο πληθωρισμός, τότε η Fed θα πρέπει να διατηρήσει τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα ή και να τα αυξήσει και τότε η σύγκρουση θα είναι αναπόφευκτη. Όπως τόνισε προσφάτως ο Ολιβιέ Μπλανσάρ, κορυφαίος οικονομολόγος του ΔΝΤ, «είναι μεγάλος ο κίνδυνος σύγκρουσης ανάμεσα στην κυβέρνηση Τραμπ και στη Fed, γιατί αν η Fed αυξήσει τα επιτόκια θα σταθεί εμπόδιο σε αυτό που θέλουν ο Τραμπ και η κυβέρνηση του».

Επιθέσεις

Σε αντίθεση με την τακτική που εφάρμοζε μέχρι προσφάτως ο Ερντογάν, ο Τραμπ δεν είναι τόσο πιθανόν να αποπέμψει τον Πάουελ. Αν, όμως, επιδοθεί σε συστηματικές φραστικές επιθέσεις κατά της Fed είναι σαφές ότι μπορεί να υπονομεύσει την πολιτική ανεξαρτησία της, που σαφώς είναι αναγκαία προκειμέ-

νου να παραμείνει υπό έλεγχο ο πληθωρισμός. Διότι αν οι φραστικές επιθέσεις πείσουν τους οικονομολόγους και τους επιχειρηματίες πως η Fed δεν είναι δυνατόν να λειτουργεί ανεξάρτητα υπό τόσες πιέσεις και αρχίσουν να πιστεύουν ότι εφαρμόζει εντολές του προέδρου, τότε θα χάσουν την εμπιστοσύνη τους στην ομοσπονδιακή τράπεζα και στην ικανότητά της να διατηρήσει υπό έλεγχο τον πληθωρισμό. Και όταν αρχίσει η αγορά να προβλέπει επιτάχυνση του πληθωρισμού συχνά γίνεται αυτό που είθισται να αποκαλείται «αυτοεκπληρούμενη προφητεία»: η εντύπωση αυτή της αγοράς επηρεάζει επιχειρήσεις και νοικοκυριά, που αρχίζουν να συμπεριφέρονται αναλόγως επηρευόμενες τις αγορές τους για να προλάβουν την άνοδο των τιμών, με συνέπεια να προκαλούν άνοδο των τιμών.

Αν, πάντως, επιχειρήσει ο

Τραμπ να αποπέμψει τον Πάουελ, το πιθανότερο είναι να καταλήξουν στα δικαστήρια και σε μια παρατεταμένη δικαστική μάχη, που τελικά θα φτάσει στο Ανώτερο Δικαστήριο. Σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε τον Νοέμβριο, ο Πάουελ εξέφρασε την πεποίθηση πως ο πρόεδρος των ΗΠΑ δεν έχει τη νομική εξουσία να τον αποπέμψει. Και η επικρατούσα αντίληψη μεταξύ νομικών είναι πως στην περίπτωση που τα πράγματα φτάσουν στη Δικαιοσύνη, ο Πάουελ θα δικαιωθεί. Από την οπτική γωνία της κυβέρνησης Τραμπ, μια τέτοια μάχη δεν θα άξιζε τον κόπο να δοθεί. Αν, πάντως, επιχειρούσε ο Τραμπ να αποπέμψει τον Πάουελ, είναι πιθανόν να προκαλούσε αναταράξεις στο χρηματιστήριο, άνοδο στις αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου και αύξηση των επιτοκίων στεγαστικών δανείων ή άλλων δανείων.

Αισιόδοξα τα στελέχη επιχειρήσεων στις ΗΠΑ για τις οικονομικές προοπτικές

Την ώρα που οι επιχειρηματίες παγκοσμίως δεν πείθονται από τις ενδείξεις ανάκαμψης και ανησυχούν για τον κίνδυνο ύφεσης, τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού και την αύξηση του πληθωρισμού, κορυφαία στελέχη αμερικανικών επιχειρήσεων εκφράζουν αισιοδοξία, με φόντο την επιστροφή του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο. Τα δύο τρίτα, ή το 67%, των στελεχών επιχειρήσεων στις ΗΠΑ που συμμετείχαν σε δημοσκόπηση από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (AICPA) δήλωσαν σίγουροι για τις οικονομικές προοπτικές για το 2025, από 26% των ερωτηθέντων σε έρευνα που διεξήχθη τον Αύγουστο και 43% ένα έτος νωρίτερα. Σκοπεύουν μάλιστα να δαπανήσουν περισσότερα για την επέκταση των επιχειρήσεών τους, ενώ ανέφεραν βελτιωμένες προοπτικές για προσλήψεις σε σύγκριση με την περίοδο πριν από τις εκλογές. Τα ευρήματα αντικατοπτρίζουν τα στοιχεία που προέκυψαν και από έρευνα της σχολής επιχειρήσεων Fuqua του Πανεπιστημίου Ντιουκ σε πάνω από 500 οικονομικούς διευθυντές των ΗΠΑ, όπου εξέφρασαν επίσης ευνοϊκές απόψεις για τις ευρύτερες οικονομικές προοπτικές, αλλά και για τις δικές τους εταιρείες. Στην προεκλογική του εκστρατεία, ο Τραμπ υποσχέθηκε χαμηλότερους εταιρικούς φόρους και λιγότερες ρυθμίσεις, ενώ απείλησε με νέους δασμούς στους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ, μια πολιτική που θεωρείται δυνητικά πληθωριστική. Η γενικά φιλική προς τις επιχειρήσεις στάση του, ωστόσο, ώθησε τα στελέχη να αυξήσουν τις προσδοκίες τους για έσοδα και κέρδη μετά τη νίκη του. «Τα στελέχη επιχειρήσεων προσβλέπουν σε λιγότερες ρυθμίσεις και πιο ευνοϊκές φορολογικές πολιτικές και βλέπουμε ότι η αισιοδοξία μεταφράζεται σε υψηλότερες προσδοκίες κερδών και εκτιμήσεις εσόδων», δήλωσε ο Τομ Χουντ, εκτελεστικός αντιπρόεδρος στο AICPA.

Στελέχη επιχειρήσεων στις ΗΠΑ, σε ποσοστό 67%, δήλωσαν σίγουροι για τις οικονομικές προοπτικές για το 2025 και σκοπεύουν να δαπανήσουν περισσότερα για την επέκταση των επιχειρήσεών τους.

Την ίδια στιγμή, σε παγκόσμιο επίπεδο οι επιχειρηματίες φοβούνται την ύφεση και τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού.

Την ίδια στιγμή, σε παγκόσμιο επίπεδο οι ηγέτες επιχειρήσεων φοβούνται την ύφεση και τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού, αναφέρει το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα προκαλούν αυξανόμενη ανησυχία, μετά ένα έτος με θερμοκρασίες ρεκόρ, σοβαρές πλημμύρες και πυρκαγιές, σε μεγάλες οικονομίες όπως η Βραζιλία, η Γερμανία, η Ινδονησία και οι Ηνωμένες Πολιτείες, σύμφωνα με έρευνα περισσότερων των

11.000 επιχειρηματιών από χώρες του G20. Η έρευνα του WEF Executive Opinion Survey δείχνει «ένα σημαντικό επίπεδο ανησυχίας μεταξύ των επιχειρηματιών του G20», τόνισε η Καρολίνα Κλιντ, εμπορική διευθύντρια Ευρώπης της Marsh McLennan, εταιρού του WEF. Η οικονομική ύφεση θεωρείται ο κορυφαίος κίνδυνος για τους επιχειρηματίες για τα επόμενα δύο χρόνια, ακολουθούμενος από την έλλειψη εργατικού δυναμικού ή/και ταλέντων και στη συνέχεια από τον πληθωρισμό. Η φτώχεια και η ανισότητα κατατάσσονται στην τέταρτη θέση και τα ακραία καιρικά φαινόμενα στην πέμπτη, σύμφωνα με την έρευνα.

Στις επιμέρους έρευνες για τις χώρες, οι ανησυχίες για τους δυσμενείς κινδύνους από την τεχνολογία, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, εμφανίστηκαν υψηλά.

Ο κλάδος αλκοολούχων ποτών προετοιμάζεται για δασμούς Τραμπ

Οι Ευρωπαίοι παραγωγοί κονιάκ και σαμπάνιας σχεδιάζουν να στείλουν περισσότερες φιάλες στις ΗΠΑ, προετοιμάζοντας το έδαφος για ενδεχόμενες επιπλέον δασμούς από τον εκλεγμένο πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ. Η μάρκα κονιάκ Hennessy της LVMH έχει αυξήσει τις αποστολές της στις ΗΠΑ μετά τη νίκη του Τραμπ τον περασμένο μήνα, ενώ η Moët & Chandon είναι μεταξύ των παραγωγών σαμπάνιας που σκοπεύουν να πράξουν το ίδιο, σύμφωνα με πηγές από τη βιομηχανία ποτών τις οποίες επικαλείται το Bloomberg.

Ο Τραμπ έχει εξαγγείλει νέους δασμούς στις εισαγωγές αγαθών από χώρες όπως η Κίνα και ο Καναδάς μετά την ορκυμοσία του στις 20 Ιανουαρίου, αλλά δεν είναι ακόμη γνωστό εάν σκοπεύει να πληξει και τα γαλλικά είδη πολυτελείας.

«Ο πρόεδρος Τραμπ έχει υποσχεθεί ότι θα εφαρμόσει δασμολογικές πολιτικές για την προστασία των Αμερικανών κατασκευαστών και εργαζομένων από τις αθέμιτες πρακτικές των ξένων εταιρειών και των ξένων αγορών», δήλωσε ο Μπράιαν Χιουζ, εκπρόσωπος του εκλεγμένου προέδρου. Πρόσθεσε ότι η επερχόμενη κυβέρνηση σκοπεύει «να κάνει τη ζωή προσίτη και να αυξήσει την ευημερία» στις ΗΠΑ, χωρίς να διευκρινίζει τις λεπτομέρειες της πολιτικής.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Bloomberg, οι επιπλέον εξαγωγές χαρακτηρίζονται ως «οριακές», ενώ αναφέρεται ότι η Hennessy έχει ήδη αυξήσει τις αποστολές κατά περίπου 10% ετησίως.

Αν και οι όγκοι αυτοί δεν θα άλλαζαν τους όρους του παιχνιδιού, θα έδιναν στους παραγωγούς μια διμηννη ανάπαυλα. Οι παραγωγοί κονιάκ είναι επίσης πιθανό να ανακατευθύνουν φιάλες, που διαφορετικά θα πήγαιναν στην Κίνα, δεδομένου ότι

Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι η μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά για τη σαμπάνια και το κονιάκ, σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσαν οι ευρωπαϊκοί εμπορικοί όμιλοι των ποτών.

Μεγάλοι παραγωγοί σαμπάνιας και κονιάκ στην Ευρώπη αυξάνουν τις αποστολές προϊόντων τους στις ΗΠΑ.

Η εν λόγω αγορά έχει σημειώσει απότομη πτώση και ως εκ τούτου έχει περισσότερο νόημα να σταλούν οι ποσότητες αυτές στην Αμερική. Σημειώτεον ότι το Very Special Cognac της Hennessy είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στις ΗΠΑ.

Τα αλκοολούχα ποτά μπορούν να αποσταλούν νωρίς, καθώς δεν είναι ευπαθή και δεν χάνουν την αξία τους. Η μονάδα κρασιών και οινοπνευματωδών ποτών της LVMH εξήγα-

γε επίσης πρόσθετα προϊόντα κατά τη διάρκεια της πρώτης θητείας του Τραμπ για να αποφύγει πιθανούς δασμούς, αλλά στο τέλος οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. συμφώνησαν να αναστείλουν τους δασμούς σε προϊόντα δισκατομμυρίων δολαρίων της άλλης πλευράς. Οι ΗΠΑ είναι η μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά για τη σαμπάνια και το κονιάκ, σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσαν οι ευρωπαϊκοί εμπορικοί όμιλοι των ποτών. Πέρυσι, περίπου 27 εκατ. φιάλες σαμπάνιας στάλθηκαν στις ΗΠΑ με έσοδα σχεδόν 810 εκατ. ευρώ (853 εκατ. δολάρια), σύμφωνα με την Comité Champagne. Οι παραγωγοί κονιάκ απέστειλαν 58,4 εκατ. φιάλες στις ΗΠΑ την ίδια περίοδο, σύμφωνα με το Bureau National Interprofessionnel du Cognac.

Νέο μπλόκο ΗΠΑ για εξαγωγές τσιπ στην Κίνα

Κλιμακώνεται ο τεχνολογικός πόλεμος – Άμεση αντίδραση από το Πεκίνο, που επιβάλλει περιορισμούς στην πώληση πρώτων υλών

Λίγες εβδομάδες μόνο πριν από την ανάληψη της εξουσίας από τον Ντόναλντ Τραμπ, η απερχόμενη κυβέρνηση Μπάιντεν κλιμακώνει τον τεχνολογικό πόλεμο με την Κίνα επιβάλλοντας αυστηρότερους περιορισμούς στις εξαγωγές μικροεπεξεργαστών που χρησιμοποιούνται σε προηγμένα οπλικά συστήματα και στην τεχνική νοημοσύνη. Η κλιμάκωση προκάλεσε άμεση αντίδραση του Πεκίνου, που διακόπτει τις εξαγωγές των λεγόμενων μετάλλων «διπλής χρήσης» τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε σε εμπορικές βιομηχανίες είτε για στρατιωτικούς σκοπούς.

Σχολιάζοντας την απόφαση του Λευκού Οίκου να απαγορεύσει τις εξαγωγές των προηγμένων μικροεπεξεργαστών στην Κίνα, η εκπρόσωπος Εμπορίου των ΗΠΑ, Τζίνα Ράιμοντο, τόνισε πως η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει λάβει τη σκληρή και στρατηγικής σημασίας απόφαση «να εμποδίσει τον στρατιωτικό εκσυγχρονισμό της Κίνας, επιβάλλοντας ελέγχους στις εξαγωγές». Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Τζέικ Σάλιβαν, σύμβουλος εθνικής ασφαλείας του προέδρου Μπάιντεν, που τόνισε πως «οι ΗΠΑ έλαβαν σημαντικά μέτρα για να προστατεύσουν την τεχνολογία μας και να αποτρέψουν τη χρήση της από τους εχθρούς μας κατά τρόπο ικανό να απειλήσει την εθνική μας ασφάλεια». Προσέθεσε επίσης πως η Ουάσινγκτον θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τους συμμάχους της και τους εταίρους της «ώστε να διασφαλίσει τις τεχνολογίες και την τεχνογνωσία μας».

Ανάμεσα στους νέους περιορισμούς είναι η απαγόρευση στις

πωλήσεις μικροεπεξεργαστών προς 140 κινεζικές εταιρείες, μεταξύ των οποίων η άλλοτε πανίσχυρη Huawei και η SMI, αλλά και οι βιομηχανίες μικροεπεξεργαστών Piotech και SiCarrier χωρίς την έκδοση ειδικής άδειας. Η απαγόρευση επηρεάζει επίσης μια ακόμη κινεζική εταιρεία, τη Naura Technology Group, που παράγει εξοπλισμό για μικροεπεξεργαστές. Παράλληλα, όμως, επηρεάζει και μια σειρά άλλων εταιρειών της Ιαπωνίας, της Νότιας Κορέας και της Σιγκαπούρης. Παράλληλα απαγορεύει τις εξαγωγές περίπου 12 ειδών προϊόντων εξοπλισμού για την παραγωγή μικροεπεξεργαστών, όπως και τρία είδη εργαλείων λογισμικού για την ανάπτυξη και παρα-

Ανάμεσα στους αμερικανικούς περιορισμούς είναι η απαγόρευση στις πωλήσεις μικροεπεξεργαστών προς 140 κινεζικές εταιρείες, μεταξύ των οποίων η Huawei και η SMI.

γωγή μικροεπεξεργαστών. Σε μια προσπάθεια να κατευνάσει την ανησυχία συμμάχων και εμπορικών εταίρων των ΗΠΑ, ο Άλαν Εστεβέζ, γραμματέας Εμπορίου για τη Βιομηχανία και την Ασφάλεια, τόνισε πως η υπερδύναμη «είναι σε συνεχή επαφή με συμμάχους και εταίρους και αξιολογεί και επανεκτιμά τους ελέγχους».

Στο θέμα έσπευσε να τοποθετηθεί η ολλανδική βιομηχανία

Η Intel ίσως αποτελέσει τον επόμενο στόχο της Κίνας, καθώς η Ενωση Κυβερνοασφαλείας της (CSAC) έχει κατηγορήσει τον αμερικανικό κολοσσό ότι «βλάπτει συνεχώς» την εθνική ασφάλεια της χώρας και τα συμφέροντά της και ότι πρέπει να ελέγχονται αυστηρά όσα προϊόντα της εξάγονται στην Κίνα.

εξοπλισμού μικροεπεξεργαστών ASML, η μόνη που παράγει τις μηχανές της πλέον υψηλής τεχνολογίας για την κατασκευή μικροεπεξεργαστών. Όπως τόνισε σε ανακοίνωσή της, εκτιμά πως οι νέοι έλεγχοι και περιορισμοί από τις ΗΠΑ δεν πρόκειται να επηρεάσουν τις προβλέψεις της για τα οικονομικά της αποτελέσματα. Προσέθεσε, όμως, πως αν της ασκήσει πιέσεις η ολλανδική

κυβέρνηση, οι τελευταίοι αυτοί περιορισμοί θα εμποδίσουν τις εξαγωγές της συστημάτων υπερϊόντων λιθογραφίας προς ορισμένες βιομηχανίες της Κίνας. Σημειωτέον ότι οι υφιστάμενοι περιορισμοί στη χρήση αμερικανικής τεχνολογίας την εμποδίζουν, έτσι κι αλλιώς, να εξάγει μηχανές υπερϊόντων λιθογραφίας στην Κίνα. Σύμφωνα, πάντως, με τον Τιμπό Ντεναμιέλ, συνεργά-

τη του Κέντρου Στρατηγικών και Διεθνών Μελετών, η τελευταία κίνηση της Ουάσινγκτον απλώς επιβεβαιώνει «την πορεία που έχει πάρει η αμερικανική πολιτική μάλλον, παρά μια σημαντική σκλήρυνση των προσπαθειών της υπερδύναμης». Διευκρίνισε μάλιστα ότι οι τελευταίοι αυτοί περιορισμοί χωριούν μπροστά στις απειλές του Τραμπ για λήψη πολύ πιο δραστικών μέτρων.

Από την πλευρά του το Πεκίνο προχώρησε άμεσα σε αντίποινα, ανακοινώνοντας ότι διακόπτει τις εξαγωγές μετάλλων στρατηγικής σημασίας, όπως το γάλιο, το γερμάνιο, το αντιμόνιο, ενώ παράλληλα επιβάλλει αυστηρότερους ελέγχους στις εξαγωγές γραφίτη. Πρόκειται για πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή μικροεπεξεργαστών, σε μπαταρίες, προηγμένα ηλεκτρονικά ήδη και σε φωτοβολταϊκά. Οι δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου έχουν αυτοπαγιδευτεί σε έναν αγώνα δρόμου για την τεχνολογική υπεροχή κυρίως στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης και η επιβολή απαγορεύσεων ή αυστηρών ελέγχων σε εξοπλισμούς κρίσιμης σημασίας για αυτές τις βιομηχανίες αποτελεί τον τελευταίο τακτικό ελιγμό τους.

Οι δύο οικονομίες παρουσιάζουν αυξημένο βαθμό αλληλεξάρτησης, με τις ΗΠΑ να εξαρτώνται υπερβολικά από την Κίνα για γάλιο και αντιμόνιο. Κι ενώ οι ΗΠΑ παράγουν σημαντικό όγκο γερμάνιου, η Κίνα είναι αυτή που παράγει το 98% της παγκόσμιας προσφοράς στο συγκεκριμένο μέταλλο. Σύμφωνα με την αμερικανική Γεωλογική Επιθεώρηση, αν οι ΗΠΑ δεν μπορούν να εισά-

γουν γερμάνιο και γάλιο, η αμερικανική οικονομία θα υποστεί ζημία πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων, που σε μεγάλο βαθμό θα συγκεντρωθεί στη βιομηχανία μικροεπεξεργαστών. Όλα αυτά συμβαίνουν εν αναμονή της ανάληψης της εξουσίας από τον Τραμπ, που έχει καταστήσει σαφές ότι θα εντείνει την πίεση στην τεχνολογική βιομηχανία της Κίνας. Εξάλλου, η Κίνα έχει από τον Μάιο του 2023 απειλήσει να μπλοκάρει κάποιες πωλήσεις της κυβέρνησης από τη Microsoft επειδή η αμερικανική εταιρεία μικροεπεξεργαστών μνήμης δεν πέρασε στο πρόσφατο τεστ ασφαλείας στο οποίο δοκιμάστηκε.

Παράλληλα εντείνεται η ανησυχία μήπως ο αμερικανικός τεχνολογικός κολοσσός Intel αποτελέσει τον επόμενο στόχο, καθώς η Ενωση Κυβερνοασφαλείας της Κίνας (CSAC) τον έχει κατηγορήσει ότι «βλάπτει συνεχώς» την εθνική ασφάλεια της χώρας και τα συμφέροντά της και ότι πρέπει να ελέγχονται αυστηρά όσα προϊόντα του εξάγονται στην Κίνα. Το Πεκίνο έχει, πάντως, πολλές εναλλακτικές ακόμη για αντεκδίκηση κατά των μέτρων της Ουάσινγκτον, καθώς μπορεί να κάνει εξαιρετικά δύσκολη τη ζωή όσων αμερικανικών εταιρειών δραστηριοποιούνται στο έδαφός της. Τα τελευταία χρόνια πολλές αμερικανικές εταιρείες έχουν διαμαρτυρηθεί πως τα τελωνεία της Κίνας κωλύσιεργούν και καθυστερούν υπερβολικά τον εκτελωνισμό των προϊόντων τους, όπως και ότι σε περιόδους όξυνσης της έντασης με την Ουάσινγκτον πληθαίνουν απότομα οι κρατικοί έλεγχοι στις εγκαταστάσεις τους.

BLOOMBERG, REUTERS

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ

Ενοικιάζεται πολυτελές διαμέρισμα:

Διαμέρισμα 3 υπνοδωματίων με κεντρική θέρμανση δαπέδου, VRV A/C, εντοιχισμένες ηλεκτρικές συσκευές, ηλεκτρικά παράθυρα, μεγάλες βεράντες, καλυμμένο πάρκιγκ, αποθήκη.

Βρίσκεται σε ήσυχη περιοχή στην Έγκωμη, απέναντι από τη Ρωσική και Αμερικανική Πρεσβεία στη Λευκωσία.

Για πληροφορίες τηλέφωνο: **99328232**

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Πρόσληψη 30 εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου και αγορά υπηρεσιών 1 εμπειρογνώμονα, για σκοπούς της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου ΕΕ 2026

Η Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας ανακοινώνει ότι γίνονται δεκτές αιτήσεις για:

(α) παροχή υπηρεσιών από ένα (1) εμπειρογνώμονα σε θέματα που αφορούν τομείς της Δικαιοσύνης, της Μετανάστευσης και του Κράτους Δικαίου, με στόχο την απασχόλησή του στη Γραμματεία της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2026, για μέγιστη περίοδο μέχρι τις 31 Ιουλίου 2026.

(β) απασχόληση τριάντα (30) εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου, για την εκτέλεση καθηκόντων οργανωτικών θεμάτων στη Γραμματεία της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2026, για μέγιστη περίοδο μέχρι τις 30 Ιουνίου 2026

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν τις προκηρύξεις στις σχετικές συνδέσεις στην ιστοσελίδα της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (<https://www.presidency.gov.cy/>). Τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων:

(α) για την μία (1) θέση εμπειρογνώμονα μέχρι την 27η Δεκεμβρίου 2024 και ώρα 16:00, στην ηλεκτρονική διεύθυνση secretariat@cyprus2026eu.gov.cy.

(β) για τις τριάντα (30) θέσεις εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου μέχρι την 27η Δεκεμβρίου 2024 και ώρα 16:00, στην ηλεκτρονική διεύθυνση secretariat@cyprus2026eu.gov.cy ή δια χειρός (λεπτομέρειες στην σχετική προκήρυξη).

Διοίκηση Προεδρίας

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 21:00

DANCE FIRST

ΔΡΑΜΑ

Όταν το 1969 ο Ιρλανδός συγγραφέας Σάμουελ Μπέκετ βραβεύτηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας ένωσε ντροπή και θέλησε να το ξεφορτωθεί. Η στιγμή εκείνη ήταν κομβικής σημασίας για τη ζωή του και πυροδότησε ένα διάλογο με τον εαυτό του.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101 Θέση: 49 www.mesimvria.com

Μεγάλη υπεραξία προσφέρει η ανακαίνιση

Όσο πιο προσιτή είναι η περιοχή, τόσο μεγαλύτερη η αύξηση στην τιμή πώλησης μιας κατοικίας, που φθάνει το 116%

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Καθοριστικός παράγοντας αύξησης της μεταπωλητικής αξίας ενός ακινήτου είναι η ανακαίνισή του, κάτι που πλέον πιστοποιείται και με βάση τους αριθμούς. Σε σχετική της ανάλυση η Protio επισημαίνει ότι η αξία μιας κατοικίας αυξάνεται κατά 58% κατά μέσον όρο μετά την ανακαίνιση, συγκριτικά με ένα μη ανακαινισμένο ακίνητο. Το εύρημα αυτό προκύπτει με βάση τη σύγκριση των τιμών πώλησης που επιτυγχάνονται σε επιμέρους περιοχές, μετά την πραγματοποίηση μιας ανακαίνισης.

Στο πλαίσιο αυτό εντοπίστηκαν οι περιοχές με το μεγαλύτερο όφελος από μια ανακαίνιση, κάτι που υπολογίζεται και με βάση τα επιμέρους χαρακτηριστικά μιας περιοχής, όπως επίσης και τη συνολική κατάσταση του οικιστικού αποθέματός της. Για παράδειγμα, σε μια περιοχή με μεγάλο πλήθος ανακαινισμένων ή σύγχρονων κατασκευών, είναι προφανές ότι μια ανακαίνιση θα έχει μικρότερο αντίκρυσμα στην τιμή.

Το ίδιο ισχύει και σε μια περιοχή όπου οι τιμές είναι γενικότερα χαμηλές, ή αν το κόστος αγοράς είναι ήδη υψηλό για τα χαρακτηριστικά του σημείου, όπως συμβαίνει πλέον στο κέντρο, όπου ακόμη και αν ανακαινιστεί πλήρως ένα διαμέρισμα, δεν είναι εύκολο να πουληθεί 50%-60% ακριβότερα, διότι δεν υπάρχουν αγοραστές σ' αυτό το επίπεδο τιμής.

Σύμφωνα με την ανάλυση της Protio, το Μοσχάτο φαίνεται πως κατατάσσεται στην κορυφή της σχετικής λίστας, μια και η υψηλή

ζήτηση σε συνδυασμό με το «γερασμένο» απόθεμα κατοικιών μεταφράζονται σε μια ανατίμηση κατά 116% μιας ανακαινισμένης κατοικίας.

Ακολουθεί η περιοχή του Ψυρρά, όπου η ζήτηση είναι πολύ μεγάλη λόγω και του έντονου τουριστικού της χαρακτήρα και της προοπτικής επενδυτικής αξιοποίησης των ακινήτων μέσω πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης. Έτσι, μια ανακαίνιση μπορεί να αυξήσει την τιμή πώλησης κατά

Οι ανακαινισμένες κατοικίες αποτελούν σήμερα μια πολύ καλή εναλλακτική επιλογή έναντι των νεόδμητων, που πωλούνται σε πολύ υψηλές τιμές.

95,5%, ενώ στην περιοχή της Ομόνοιας και της κοντινής πλατείας Κουμουνδούρου το όφελος αγγίζει το 61,5%, επίσης λόγω των προοπτικών τουριστικής αξιοποίησης και της κακής κατάστασης των περισσότερων ακινήτων της ευρύτερης περιοχής.

Σύμφωνα με την Protio, «οι αγοραστές στρέφονται ολοένα και περισσότερο σε ακίνητα με νέα χαρακτηριστικά, αναζητώντας ανακαινισμένες κατοικίες που συνδυάζουν την υψηλή ενεργειακή απόδοση με σύγχρονο σχεδιασμό και την αισθητική ανανέωση, για λόγους βιωσιμότητας και λειτουργι-

γικότητας, σε διαφορετικές περιοχές. Επιβεβαιώνοντας τη σημασία των ανακαινίσεων σε διαχρονικά πιο προσιτές περιοχές, το Μεταξουργείο ξεχωρίζει στις επιλογές και η αξία των κατοικιών της περιοχής που έχουν ανακαινιστεί αυξάνεται κατά 47%.

Σημαντική προσθήκη στον χάρτη η περιοχή της Πειραικής, όπου

η αξία των ακινήτων βελτιώνεται κατά 46,4% μετά την ανακαίνιση. Τα ακίνητα που βρίσκονται στο Νέο Αιγάλεω αποκτούν υψηλότερη αξία κατά 44,8% και η περιοχή αποτελεί πλέον μια από τις δημοφιλείς επιλογές για ανακαίνιση».

Στα Εξάρχεια το όφελος διαμορφώνεται σε 52% και στον Ευαγγελισμό σε 48,4%. Αντιστοίχως,

στον Παράδεισο Αμαρουσίου η αύξηση της αξίας από μια ανακαίνιση αγγίζει το 44,6% και στην πλατεία Αττικής το 40%, ενώ στην Κυψέλη το κέρδος αγγίζει το 39%. Πιο μικρή είναι η ανατίμηση που επιτυγχάνεται στην Κηφισιά, με 31,6%.

Στο πλαίσιο αυτό είναι εμφανές ότι η ανακαίνιση μιας κατοικίας

είναι μια στρατηγική επένδυση, που αυξάνει πολύ περισσότερο, συγκριτικά με το παρελθόν, την αξία ενός ακινήτου. Στο παρελθόν και πριν από την οικονομική κρίση, το όφελος που μπορούσε να κεφαλαιοποιηθεί μέσω μιας ανακαίνισης διαμορφωνόταν συνήθως σε 25%-30%. Ωστόσο, τότε μεγάλο μέρος των αγοραστών προτιμούσε σύγχρονα και νεόδμητα ακίνητα, χάρη και στην ευκολία της αγοράς μέσω τραπεζικού δανεισμού.

Ετοιμο ακίνητο

Σήμερα, που η πλειονότητα των νοικοκυριών δεν μπορεί να δανειοδοτηθεί (κυρίως επειδή «κουβαλάει» χρέη προηγούμενων ετών) για την αγορά ενός νεόδμητου διαμερίσματος, που κοστίζει από 350.000 ευρώ στην Αττική, η λύση της αγοράς μιας ανακαινισμένης κατοικίας προβάλλει ως πιο προσιτή επιλογή.

Αυτό ακριβώς αντανακλάται πλέον και στις τιμές πώλησης των ανακαινισμένων κατοικιών, αλλά και στην υψηλή ζήτηση, κάτι που με τη σειρά του μεταφράζεται σε 40% λιγότερο χρόνο για την ολοκλήρωση της πώλησης. Όπως αναφέρει η Protio, οι ανακαινισμένες κατοικίες προσελκύουν άμεσα τους αγοραστές που επιθυμούν ένα ακίνητο έτοιμο προς χρήση, χωρίς να χρειάζονται πρόσθετες εργασίες. Έτσι, οι τιμές πώλησης είναι και υψηλότερες σε σχέση με ένα μη ανακαινισμένο ακίνητο, καθώς οι ενδιαφερόμενοι είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν περισσότερα για την άνεση και τη λειτουργικότητα που προσφέρει ένα ανακαινισμένο σπίτι.

ΑΡΟΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Νοεμβρίου

Ο Νοέμβριος σημαδεύτηκε με την απεργία στον κατασκευαστικό τομέα, η οποία έφερε τον κλάδο σε τέλμα, με τις συνεπακόλουθες τεράστιες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις να είμαστε σε θέση να τις δούμε τους επόμενους μήνες και όχι τώρα. Θα καλούσα όλους όσοι πιστεύουν ότι «τέλος καλό, όλα καλά...» να είναι περισσότερο επιφυλακτικοί. Από την άλλη, βλέπουμε να κλείνουν κάποια κεφάλαια που απασχολούν και επηρεάζουν, τόσο σε διεισδύσεις όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, για μήνες τώρα: Αμερικανικές προεδρικές εκλογές και κατάπαυση του πυρός μεταξύ Ισραήλ και Χισμπολάχ. Τα επιτόκια της Ευρωζώνης είναι σε πτώση – κάτι που δεν αποτυπώνεται στον ίδιο βαθμό εδώ στην Κύπρο, αν και σημειώνουμε τις πτωτικές τάσεις.

Ποιο ήταν το αποτύπωμα των πιο πάνω στην κτηματαγορά κατά τον περασμένο μήνα Η ανάλυση πιο κάτω.

Τον Νοέμβριο του 2024 σημειώθηκαν συνολικά 1.752 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, γεγονός που τον κατατάσσει στη δεύτερη θέση του τρέχοντος έτους μέχρι στιγμής. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο ο Νοέμβριος έπεσε μια θέση, αφού πέρσι ήταν οριακά ο καλύτερος μήνας των έντεκα μηνών. Σε απόλυτους αριθμούς ο Νοέμβριος του 2023 είχε καταγράψει 1.768 πωλήσεις, οπότε ο φετινός αν και δεύτερος, δεν είναι πολύ πίσω.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Νοέμβριο ήταν πολύ καλύτερη σε σχέση με πέρσι. Φέτος κατατέθηκαν συνολικά 1.506 πωλητήρια έγγραφα, ενώ πέρσι τον ίδιο μήνα 1.386, δηλαδή περίπου κατά 9% αυξημένα.

Η συνολική αξία συναλλαγών

τον Νοέμβριο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €362,8 εκ. Συγκρινόμενη με τον Νοέμβριο του 2023 όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €360,9 εκ., βλέπουμε μια οριακή αύξηση φέτος της τάξης του 0,5%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Συμπεριφέρθηκαν όλες οι επαρχίες κατά αντίστοιχο τρόπο;

Η Λευκωσία κατέγραψε 489 πωλήσεις φέτος και 456 πωλήσεις πέρσι (αύξηση 7,2%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών αυξήθηκε κατά 4,4% εφόσον φέτος επενδύθηκαν περίξ των €76,4 εκ., ενώ πέρσι περίξ των €73,2 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 27,9% επί του αριθμού πωλήσεων

Τον Νοέμβριο του 2024 σημειώθηκαν συνολικά 1.752 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, γεγονός που τον κατατάσσει στη δεύτερη θέση του τρέχοντος έτους μέχρι στιγμής.

και μερίδιο 21,1% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 322 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 15% αυξημένα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2023. Η Λευκωσία κατά τον Νοέμβριο κινήθηκε με περισσότερες συναλλαγές σε σχέση με τον Οκτώβριο αλλά περίπου με το ίδιο ύψος κεφαλαίων.

Η Λεμεσός κατέγραψε 512 πωλήσεις φέτος και 492 πωλήσεις πέρσι (αύξηση 4,1%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν περίξ των €138,2 εκ. φέτος και περίξ των

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Νοέμβριο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €362,8 εκ. Συγκρινόμενη με τον Νοέμβριο του 2023, όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €360,9εκ., βλέπουμε μια οριακή αύξηση φέτος της τάξης του 0,5%.

€131 εκ. πέρσι σημειώνοντας αύξηση 5,5%. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 29,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 36,1% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 511 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι περίπου κατά 19% αυξημένα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2023. Η Λεμεσός κατά τον Νοέμβριο κινήθηκε με περισσότερες συναλλαγές και με περισσότερα επενδυμένα κεφάλαια σε σχέση με τον Οκτώβριο.

Η Λάρνακα κατέγραψε 363 πω-

λήσεις φέτος σε αντίθεση με 387 πωλήσεις πέρσι (μείωση 6,2%). Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν περίξ των €49,4 εκ. φέτος και περίξ των €58,8 εκ. πέρσι σημειώνοντας πτώση της τάξης του 16%. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 20,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 13,6% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 312 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά μόλις 1% αυξημένα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2023. Η Λάρνακα κατά τον Νοέμβριο κινήθηκε με

περισσότερες συναλλαγές και με περισσότερα επενδυμένα κεφάλαια σε σχέση με τον Οκτώβριο. Η παρατεταμένη κρίση στη Μέση Ανατολή φαίνεται όμως να επηρεάζει μεσοπρόθεσμα αρνητικά τη Λάρνακα.

Η Πάφος κατέγραψε 290 πωλήσεις φέτος και 335 πωλήσεις πέρσι σημειώνοντας μείωση 13,4%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν περίξ των €84,6 εκ. φέτος και περίξ των €77,9 εκ. πέρσι σημειώνοντας αύξηση 8,6%. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του

Νοεμβρίου 16,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 23,3% επί της αξίας συναλλαγών. Η Πάφος κατέγραψε και 287 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 3% περίπου συρρικνωμένα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2023. Η Πάφος κατά τον Νοέμβριο κινήθηκε με περισσότερες συναλλαγές και με περισσότερα επενδυμένα κεφάλαια σε σχέση με τον Οκτώβριο.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 98 πωλήσεις φέτος και 98 πωλήσεις πέρσι παραμένοντας έτσι αμετάβλητη. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών ήταν περίξ των €13,3 εκ. φέτος και περίξ των €20,1 εκ. πέρσι σημειώνοντας δραστική μείωση 33,8%. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 5,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,7% επί της αξίας συναλλαγών. Η Αμμόχωστος κατέγραψε και 74 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι σχεδόν αμετάβλητα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2023 (+1%). Η Πάφος κατά τον Νοέμβριο κινήθηκε με λιγότερες συναλλαγές και με λιγότερα επενδυμένα κεφάλαια σε σχέση με τον Οκτώβριο, καταγράφοντας έτσι μια αρνητική πορεία.

Ενώ επικρατεί αρνητικό αίσθημα στην κτηματαγορά που είναι συνδεδεμένο αφενός με τις ψηλές τιμές αγοράς και ενοικίων, και αφετέρου με την απεργία στον κατασκευαστικό τομέα που διήρκεσε όλο τον Νοέμβριο, εντούτοις Λευκωσία και Λεμεσός κράτησαν την αγορά σε μια θετική πορεία, σε αντίθεση με τις άλλες τρεις επαρχίες που κινήθηκαν από σταθεροποιητικά έως αρνητικά. Αναμένουμε με ανυπομονησία να δούμε πώς ο Δεκέμβριος θα συνεισφέρει στη συνολική εικόνα του χρόνου.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Αριστερά: Αγόρι με παραδοσιακή ενδυμασία παίζει κρυφτό με τους φίλους του στο πανηγύρι του χωριού Παλαμά, μετά τη χορευτική του εμφάνιση.

Επάνω: Μια κατεστραμμένη από τις πλημμύρες κατοικία, στον Βλοχό. Μόνο τα πορτρέτα των παιδιών θυμίζουν τη ζωή που κάποτε γέμιζε αυτό το σπίτι.

Δεξιά: Λερωμένη από την πλημμύρα η ελληνική σημαία, κυματίζει στον άνεμο, στο χωριό Βλοχός.

Η ζωή μετά την καταστροφή

Εκθεση φωτογραφίας με εικόνες από τις περιοχές που σάρωσαν πυρκαγιές και καταιγίδες, το 2023

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ**

«**ΔΕΝ** έχω ούτε μία φωτογραφία! Δεν με πειράζει που πέταξα το τραπέζι, τις καρέκλες, το κρεβάτι. Εχω δύο παιδιά και δεν έχω καθόλου αναμνήσεις – την κούνια, το καρότσι, τα ρουχαλάκια που κρατούσα. Είναι σαν να ξεκινά η ζωή τους τώρα. Αυτό με πονάει πιο πολύ». Η Ιουλία Μπακλαβά και ο σύζυγός της, Σωτήρης Γιώτας, περιφέρονται μέσα στο κατεστραμμένο σπίτι τους στον Βλοχό Καρδίτσας –το χωριό που θάφτηκε στη λάσπη από τη φονική κακοκαιρία «Daniel» τον Σεπτέμβριο του 2023– και μετρούν απώλειες. Διασχίζοντας δωμάτια με φουσκωμένα πατώματα, ξεφτισμένους σοβάδες και μουλιασμένες φωτογραφίες επάνω στα καλοριφέρ, αναλογίζονται αν είναι ασφαλές να επιστρέψουν. Την αγωνία τους καταγράφουν σε ένα πεντάλεπτο βίντεο ο εικαστικός Ιλρί Τσούκο και η δημοσιογράφος Άννα Τρολένμπεργκ.

Οι δυο τους ξεκίνησαν ένα οδοιπορικό στις πληγείσες από τις πλημμύρες και τις φωτιές περιοχές της Θεσσαλίας, του Εβρου και της Ρόδου, έξι μήνες μετά τη μανία της φύσης. «Η σκέψη ήταν να επιστρέψουμε και να καταγράψουμε τα ίχνη της καταστροφής και τις συνέπειές της στους κατοίκους, όταν πλέον ο θόρυβος είχε κοπάσει, όταν τα κανάλια είχαν φύγει και ό,τι συνέβη σε αυτούς τους τόπους δεν αποτελούσε πλέον ειδηση», εξηγεί ο Ιλρί. Μοιρασμένος ανάμεσα σε τρεις χώρες –Αλβανία, Ελλάδα, Γερμανία– πα-

ραδέχεται πως υπήρχε συναισθηματική φόρτιση στη διάρκεια αυτού του καλλιτεχνικού πρότζεκτ. «Πάντα έτσι γίνονται τα πράγματα σε αυτή τη χώρα», είχε αρχίσει να σκέφτεται. Η Άννα, πάλι, γεννημένη στη Λειψία, δεν θεωρούσε ότι όλο αυτό αφορούσε τα χαμηλά αντανakλαστικά ενός κρατικού μηχανισμού. «Για μένα αυτό που έβλεπα ήταν, απλά, η κορυφή του παγόβουνου. Θα μπορούσε να έχει συμβεί οπουδήποτε. Πρέπει, εξαιτίας της κλιματικής κρίσης, να μάθουμε να ζούμε με αυτά τα βίαια ξεσπάσματα της φύσης, οπότε αυτό που περισσότερο μου κέντριζε το ενδιαφέρον ήταν πώς θα αποτυπώσω μια αδιόρατη απειλή», σχολιάζει η Άννα.

Στις 17 Μαρτίου του 2024, φτάνουν στο χωριό Ασπίτσα Καρδίτσας, τους υποδέχεται μια μικροκαμωμένη γυναίκα με γλυκούς τρόπους και τους δείχνει το σπίτι όπου θα διανυκτέρευαν. Οι τοίχοι ήταν φρεσκοβαμμένοι, τα πατώματα γυαλισμένα και στον χώρο υπήρχε μια ελαφρά μυρωδιά απολυμαντικού. «Αρχίσαμε να αναρωτιόμαστε: πώς θα καταγράφαμε την καταστροφή όταν τα σημάδια της δεν ήταν πλέον εμφανή;» θυμάται ο Ιλρί.

Στον Παλαμά

Την επόμενη μέρα στον Παλαμά, στο διπλανό χωριό, παρευρέθησαν σε μια τοπική γιορτή. Παρατηρούσαν παιδιά ντυμένα με παραδοσιακές ενδυμασίες που έπαιζαν κρυφτό, γελοούσαν, φώναζαν. «Αυτή ήταν μια ενδιαφέρουσα σκηνή για εμάς, φαινόταν

Ιλρί Τσούκο και Άννα Τρολένμπεργκ. Το οδοιπορικό που πραγματοποιήσαν στις πληγείσες περιοχές αποτυπώνει τη διάθεση των κατοίκων να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους, ακόμη και φροντίζοντας τα λιγοστά λουλούδια που είχαν επιβιώσει από τις καταστροφές. «Ο άνθρωπος πιάνεται από την ελπίδα για να συνεχίσει – ό,τι μορφή κι αν έχει», λέει ο Ιλρί, και η Άννα προσθέτει πως «η ανάγκη για το ωραίο δεν παύει».

σαν να επιχειρούσαν οι κάτοικοι μια επανεκκίνηση στις ζωές τους», σημειώνει η Άννα, συμπληρώνοντας, ωστόσο, ότι μια μπιτέρα της εκμυστηρεύτηκε πως τα παιδιά φοβούνται ακόμη όταν ακούνε τη βροχή. «Ήταν σαν μια απάντηση στο ερώτημα της προηγούμενης βραδιάς. Τα τραύματα δεν είναι πάντα ορατά ή εύκολα ανιχνεύσιμα».

Στις φωτογραφίες, ο Ιλρί αιχμαλωτίζει ίχνη μιας καθημερινότητας που υπήρξε και διακόπηκε απότομα –λερωμένες σημαίες, ξεκαρβαλωμένες βιβλιοθήκες, σκουριασμένες μηχανές– προσπαθώντας ωστόσο μέσα από το οπτικό υλικό να μεταδώσει και τη μετέωρη κατάσταση στην οποία βρίσκονται

αυτοί οι άνθρωποι. Να επιστρέψουν και να ξαναφτιάξουν τα σπίτια τους, με το ενδεχόμενο μιας νέας καταστροφής, ή να στήσουν αλλού μια νέα ζωή; «Για μένα μια φωτογραφία έχει επιτελέσει τον σκοπό της όταν προκαλεί ερωτήματα, όταν σε εμπνέει να φανταστείς τη συνέχεια», εξηγεί ο καταξιωμένος φωτογράφος.

Η ελπίδα επέζησε

Στο χωριό Κίρκη στην Αλεξανδρούπολη, οι δυο συνεργάτες έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στην κυρία Ζωή. Στα ογδόντα της χρόνια, μόνη, έφευγε κάθε πρωί από το σπίτι όπου έμενε και πήγαινε στο δικό της που είχε καεί. Επαιρ-

νε το λάστιχο από τον ξάδελφό της και πότιζε τα λουλούδια στην αυλή της που είχαν σωθεί από τη φωτιά. «Σπίτι δεν υπήρχε, μόνο τα λουλούδια κοντά στον φράχτη, όμως επέμενε να τα φροντίζει. Το θέαμα ήταν παράδοξο αλλά και συγκινητικό. Ο άνθρωπος πνέεται από την ελπίδα για να συνεχίσει – ό,τι μορφή κι αν έχει», υποστηρίζει ο Ιλρί. Η Άννα θυμάται, επίσης, την κυρία Χρυσούλα στην Ασπίτσα: «Είχε χάσει όλα της τα ζώα από τον κατακλυσμό και το σπίτι της είχε υποστεί σοβαρές καταστροφές. Μέσα σε όλη αυτήν τη συντριβή, είχε τον νου της να κόψει ένα πλαστικό μπουκάλι και να το στολίσει με λουλούδια. «Η ανάγκη για το ωραίο δεν παύει. Ξέραμε ότι καμία από αυτές τις ιστορίες δεν έχει την αξία μιας ειδήσης, δεν θα διεκδικούσε ποτέ τηλεοπτικό χρόνο από κάτι άλλο, μας έμαθε όμως πως ο άνθρωπος μπροστά στον χαμό απελευθερώνει μια ενέργεια που δεν τη φαντάζεσαι», τονίζει η Άννα.

Και οι δύο δηλώνουν πως δεν περίμεναν να συναντήσουν τόσο θερμή υποδοχή από τους κατοίκους. Θεωρούσαν ότι οι άνθρωποι θα ήταν απασχολημένοι με το να βρουν τα πατήματά τους, ανησυχούσαν πως θα έπρεπε να επιμείνουν για να εκμαιεύσουν ιστορίες. «Μας σταματούσαν στον δρόμο. Ήταν λογικό, από τη μία, το παράπονό τους ήταν πως τους έχασαν πολύ σύντομα, εκείνοι όμως δεν είχαν προλάβει να πενήθουν, να επισυλίσουν τα τραύματά τους, να διαχειριστούν την επόμενη μέρα», αναφέρει ο Ιλρί, προσθέτοντας ότι η έννοια της συνέχειας χαρακτή-

ριζε το σύνολο των αφηγήσεων των κατοίκων.

Στη Ρόδο

Στο Ασκληπιείο της Ρόδου, επάνω στον λόφο συνάντησαν ένα συνταξιούχο δάσκαλο· φύτευε ελιές. «Ήταν ηλικιωμένος, ήταν βέβαιο ότι δεν θα έβλεπε τα δενδρύλλια αυτά να καρποφορούν, το έκανε όμως για τους επόμενους», επισημαίνει η Άννα. Τους συγκίνησε η πράξη του δασκάλου, όπως και οι σοφίες που μοιράστηκε μαζί τους. «Πάντα να αφήνεις μερικούς καρπούς πάνω στα δέντρα για τα παιδιά και ό,τι βγαίνει έξω από τον φράχτη σου μην το κόβεις, μπορεί να περουν μοιράστηκε μαζί τους. Πρέπει, όμως, να επιστρέψουμε εκεί όπου ξεκίνησαν όλα».

Η έκθεση «Beyond Destruction» - Ρόδος Θεσσαλία, Εβρος», με φωτογραφίες, video κι έντυπο υλικό, θα παρουσιαστεί από 12/12 έως 31/01, στο Goethe Institut Athen, Ομήρου 14-16. Επίσης, θα ταξιδέψει στη Θεσσαλονίκη, σε πόλεις της Ευρώπης, όμως θα γυρίσει πίσω και στους τόπους για τους οποίους μιλάει. Το πρότζεκτ πραγματοποιείται με την υποστήριξη του Ιδρύματος Χάινριχ Μπελ - Γραφείο Θεσσαλονίκης.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

8.12 - 14.12.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΟΙΚΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

«Από τη μίμηση
στη δημιουργία»

Διοργανώνεται ανοικτή συζήτηση στο πλαίσιο της έκθεσης «Travels with Renoir» του εικαστικού Λευτέρη Ολύμπιου. Στο πλαίσιο της έκθεσης του Λευτέρη Ολύμπιου «Travels with Renoir», γίνεται μία ανοικτή συζήτηση με τους καλλιτέχνες: Λευτέρη Ολύμπιο, Λία Χαράκη και Δημήτρη Σάββα. Με βάση τα πεδία πρακτικής τους (εικαστικά, performance, μουσική) κουβεντιάζουμε για το πως η μίμηση και η επανάληψη μετατρέπονται σε εργαλεία εξερεύνησης που οδηγούν σε νέες δημιουργίες. Τη συζήτηση συντονίζει η επιμελήτρια της έκθεσης Κάτια Γαλαταριώτου. **Παρασκευή 13 Δεκεμβρίου, ώρα 6:00 μ.μ. Pylon Art & Culture, Αθηνών 1Α, Λεμεσός.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Φάρος» του Conor McPherson

Το **Σατιρικό** Θέατρο παρουσιάζει στην Πάνω Σκηνή το έργο του Ιρλανδού συγγραφέα Conor McPherson, «Ο Φάρος», σε μετάφραση Κωνσταντίνου Μαρκουλάκη – Αθανασίας Σμαραγδή και σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Ο αγγλικός τίτλος του έργου, «The Seafarer» (Ο Ναυτικός), είναι δανεισμένος από ένα ομώνυμο ποίημα αγνώστου ποιητή, γραμμένο στα μέσα του 8ου αιώνα μ.Χ., όπου ένας ναυτικός μιλά για τις φοβερές δυσκολίες της ζωής στη θάλασσα, αλλά και τη σχέση του ανθρώπου με το Θεό και τη μετέ θάνατον ζωή. Ακροβατώντας ανάμεσα στο ρεαλιστικό δράμα, την κωμωδία και τον μαγικό ρεαλισμό, «Ο Φάρος» εξερευνά θέματα τόσο

πραγματικά όσο και υπερφυσικά. Απλό, μεστό και αισιόδοξο, το έργο μιλάει για θεμελιώδη ζητήματα των σχέσεων και της ανθρωπίνης ύπαρξης: την πίστη, τη φιλία, την οικογένεια, την αγάπη και το δικαίωμα στην ελπίδα και την εξιλέωση. Παίζουν οι: Ανδρέας Ρόζου, Ηρόδοτος Μιλτιάδους, Ανδρέας Γεωργίου, Χάρης Αριστείδου, Ανδρέας Φυλακτού. Σατιρικό Θέατρο - Πάνω Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου (Αίθουσα Παντελής Κούρος). Παραστάσεις κάθε Σάββατο, ώρα 8:30 μ.μ. και Κυριακή, ώρα 6:30 μ.μ. Τετάρτη 11 και 18 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30μ.μ. Μέχρι 18 Δεκεμβρίου. **Πληροφορίες τηλέφωνα 22312940 – 22421609, www.satirikotheatro.com**

ΒΙΒΛΙΟ

«Περπατώντας
στο βασίλειο
της Σαλαμίνας»

Παρουσιάζεται η τριλογία «Περπατώντας στο βασίλειο της Σαλαμίνας» (εκδ. Το Ροδακί, Αθήνα, 2024) της Άννας Μαραγκού με φωτογραφίες του Πέτρου Φιάκκα. Για το βιβλίο θα μιλήσει η Άρτεμις Σκούταρη, πρόεδρος του Ιδρύματος Σύλβια Ιωάννου. Η τριλογία στοχεύει στο ν' αποδείξει την αδιάλειπτη συνέχεια, όχι μόνον του θαυμαστού πολιτισμού, αλλά και του σημαντικότερου ρόλου και της τεράστιας γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής σημασίας της Σαλαμίνας, της Αμμοκώστου και της επαρχίας της στην εξέλιξη και ανάπτυξη της Ανατολικής Μεσογείου και αυτό από την εποχή του Χαλκού μέχρι και σήμερα. **Κεντρικά Γραφεία της Τράπεζας Κύπρου, οδός Στασίνου 51, Στρόβολος (Αγία Παρασκευή), Δευτέρα 9 Δεκεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Ασκοπα
πράγματα,
εντελώς ασήμαντα»

«...Και περνούν πολλές βδομάδες/ και σήμερα σκεφτόμαστε πως/ η απόφαση ν' αλλάξεις ζωή/ είναι γρήγορη σαν αστραπή/ αλλά η αλλαγή είναι αργή». Εκείνος και εκείνη, μοιράζονται τις ίδιες σκέψεις. Το ζευγάρι στο θεατρικό έργο του Τιάγκο Ροντρίγκες, που παρουσιάζεται στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση, δεν έχει ονόματα. Ο «Χορός των εραστών», που είναι ο τίτλος, εμπεριέχει όλες τις πληροφορίες για την παράσταση: μοιάζει με μουσική σύνθεση, για δύο φωνές, που αποδίδουν την ίδια μελωδία. Παράλληλοι μονόλογοι: εξαιρετικά δύσκολος ο συντονισμός ώστε κάθε φράση και η επανάληψή της να ακούγονται και να μη χάνονται η μία μέσα στην άλλη. Τέμπο, ρυθμός, χρόνος. Δύο πρόσωπα σε μια, σχεδόν, γυμνή σκηνή (Νίκος Καραθάνος και Μαρίσσα Τριανταφυλλίδου) αφηγούνται τη ζωή τους, πίνοντας το νήμα από μια εφιαλτική νύκτα. Εκείνη «δεν μπορεί να αναπνεύσει», εκείνος την αρπάζει και ορμούν στο νοσοκομείο. Υπάρχει, άραγε, ακόμη χρόνος ή μήπως όχι;

Και τα χρόνια περνούν για τους τρεις τους (αναφέρονται και στην κόρη τους), αλλά κυρίως για τους δύο, με τις επαναλήψεις που δεν θέλουν αλλά όταν τις χάνουν τις αναζητούν απεγνωσμένα. Με την καθημερινότητα του πρωινού καφέ, των μέιλ, των ειδήσεων, των τηλεφωνημάτων, των λογαριασμών, των παραπόνων, των επιθυμιών που δεν εκπληρώνονται, των ματαιώσεων. «Ασκοπα πράγματα, εντελώς ασήμαντα», που καταναλώνουν το «οξυγόνο». «Τόσος

«Τόσος χρόνος σπαταλημένος», λέει εκείνη. Είναι όμως έτσι; Κι αν τα μικροπράγματα είναι χειρολαβές από τις οποίες πιανόμαστε;

χρόνος σπαταλημένος», λέει εκείνη. Είναι όμως έτσι; Κι αν τα μικροπράγματα είναι χειρολαβές από τις οποίες πιανόμαστε;

Σαν μια μισοτελειωμένη ταινία θα είναι πάντα η ζωή, μοιάζει να υποστηρίζει ο Πορτογάλος σκηνοθέτης και συγγραφέας. Όπως και οι δυο ήρωες που προσπαθούν να τελειώσουν στο βίντεο το «Scarface» με τον Αλ Πατινό και τη Μισέλ Πφάιφερ, αλλά όσες φορές προσπαθούν, κάτι προκύπτει και δεν το ολοκληρώνουν. «...Και σήμερα αποφασίσαμε πως ίσως είναι καλύτερα/ να μη δούμε ποτέ το τέλος του Scarface/ ίσως βοηθάει να παρατείνουμε τον χρόνο».

Το έργο ξεκινάει από μια οριακή στιγμή. Εκείνη, παρά τρία να καθεί, να πεθάνει. Κι εκείνος, τρελαμένος από την αγωνία, προσπαθεί να τρέξει, επί της ουσίας, γρηγορότερα από τον θάνατο. Ύστερα, τα χρόνια περνούν και περνούν... Δεν έχει τίποτα καινοφανές ή πρωτότυπο ο «Χορός των εραστών», αφήνεται όμως, χωρίς να πλατειάζει, στη ροή του χρόνου. Ελλειπτικά, ποιητικά, αλλά και πολύ πραγματικά. Μοιράζεται με τους θεατές της κάθε βραδιάς (είναι sold out) την κοινή αγωνία του μικρότατου βίου, που δεν μεγαλουργεί αλλά κυλάει σαν σύντομη δεκάδων χιλιάδων ζωών. Με αφηγήσεις, μνήμες, απορίες, ελλείψεις, ανάγκες (ένα σπiti με ένα μικρό μπαλόνι, ο κήπος είναι όνειρο αμφίσημο), πνέθη, ταξίδια. Υποδόρια απογειώνει τη χαρά του «είμαστε ακόμα ζωντανοί».

Υπάρχουν παραστάσεις που μοιάζουν με κάτοπτρα. Αντανακλούν το κοινό τους, τις σκέψεις του. Άλλες διεισδύουν και μεταμορφώνουν, άλλες διεισδύουν και μένουν εκεί λειτουργώντας αργά και για καιρό. Και άλλες, φυσικά, αποβάλλονται, με συνοπτικές διαδικασίες.

Ο Ροντρίγκες μέσα από την «Καταρίνα και η ομορφιά να σκοτώνεις φασίστες» και την «Hecuba, not Hecuba» (Φεστιβάλ Αθηνών - Επεδαύρου) εγγράφεται ως δημιουργός του ανοίκειου που μπορεί να γίνει οικείο ή ακολουθεί αντιστροφή διαδρομή. Αμφισβητεί, άλλοτε ιδεολογικά φορτισμένος, άλλοτε ψυχρώς παρατηρητής, ποτέ όμως έξω από την πραγματικότητα που βιώνουμε.

Το ζευγάρι των «εραστών» (έργο που είχε γράψει το 2006 και ξαναδούλεψε πρόσφατα) μας παρασύρει στον «χορό» του, όχι για να στροβιλιστούμε σε κάτι διαφορετικό. Αλλά για να πατήσουμε στα βήματα που ήδη γνωρίζουμε, να τα επαναλάβουμε, να καταλάβουμε, ίσως, πού λαθήσαμε κι αν το «λάθος» θέλουμε να το διορθώσουμε. Γιατί, καμιά φορά, η κίνηση που βγαίνει από τον ρυθμό, οι λέξεις που ξεστρατίζουν, είναι ο κινητήριος μοχλός που δίνει τη δύναμη, που μας ωθεί να πιστεύουμε πως «έχουμε χρόνο».

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Απόπειρες για τη ζωή της» του Μάρτιν Κριμπ

Η **θεατρική** ομάδα A Vendre παρουσιάζει το έργο «Απόπειρες για τη ζωή της» του συγγραφέα Μάρτιν Κριμπ, σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακίδου. Πως μπορούμε να γνωρίζουμε ποιος είναι πραγματικά ο άλλος; 17 σκηνές, 17 απόπειρες να περιγράψουμε, 17 προσπάθειες να καταλάβουμε, 17 ιστορίες που μας παρουσιάζουν τη διαδικασία κατασκευής μιας ταυτότητας για δημόσια κατανάλωση. Μια γυναίκα με διαφορετικές ταυτότητες είναι ο μόνος συνδετικός κρίκος. Η Άννα είναι θύμα εμφυλίου πολέμου, είναι σούπερ σταρ, είναι τουριστική ξεναγός, είναι εικαστική καλλιτέχινια, είναι διεθνής τρομοκράτης, είναι

θραύσματα μιας γυναίκας που μπορεί να είναι όλα ή και τίποτα. Η κάθε ιστορία απεικονίζει τα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας μέσα από τα μάτια μίας γυναίκας που απουσιάζει και που ταυτόχρονα λειτουργεί σαν ένα όχημα που σε μεταφέρει σε ένα κόσμο φτιαχτών αφηγήσεων. Παίζουν οι: Γιώργος Κυριάκου, Αριάννα Μαρκουλίδου, Άντονι Παπαμικαήλ, Πολυένη Σάββα, Πέννυ Φοινίρη. Παραστάσεις 8, 13, 14, 15, 20, 21, 22 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Wherehaus 612, Μικαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 97617770. Η παράσταση περιέχει σκληρή γλώσσα, συστήνεται για θεατές άνω των 16 ετών.**

ΕΚΘΕΣΗ

Ο Χρίστος Χρίστου
στη Stand in Line

Η **γκαλερί** Stand in Line παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Κύπριου εικαστικού Χρίστου Χρίστου. Το έργο του Χρίστου στο σύνολό του είναι τρόπος ζωής, είναι ανάγκη που αναβλύζει μέσα από μια εσωτερική πηγή που δεν νοθεύεται από εξωτερικές επεμβάσεις, αλλά παραμένει γνήσια και καθαρή γιατί έχει βαθιές ρίζες και αμετακίνητες αρχές. Ο κριτικός τέχνης, Ανδρέας Χατζηθωμάς, γράφει μεταξύ άλλων για τον Χρίστο Χρίστου και την έκθεση: «Ο Χρίστος Χρίστου είναι ένας ξεχωριστός καλλιτέχνης ο οποίος μετά από πολύχρονη ενασχόληση με την τέχνη καθιερώθηκε ως ένας δημιουργός με υψηλή τεχνική κατάρτιση, εκλεπτυσμένο τρόπο έκφρασης και ιδεαλιστική δυναμική που επικυρώνεται με

διαισθητικό λογισμό ο οποίος μετουσιώνεται σε πνεύμα αισθητικής παράστασης». Τα εγκαίνια θα τελέσει ο κ. Χρυσόστομος Παπαβασιλείου, ανώτατος εκτελεστικός διευθυντής και πρόεδρος του Ομίλου Island Oil (Holdings) Ltd. Γκαλερί Stand in Line, Μετοχίου26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Εγκαίνια: Πέμπτη, 12 Δεκεμβρίου, ώρα 7:00. Διάρκεια έως 11 Ιανουαρίου 2025. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99412000, standinlineartspace@gmail.com**

ΕΚΘΕΣΗ

STOFFE: Βενετσιάνικα
Υφάσματα στην Κύπρο

Η **Πρεσβεία** της Ιταλίας στην Κύπρο και το Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας (CVAR) παρουσιάζουν την έκθεση «STOFFE: Βενετσιάνικα Υφάσματα στην Κύπρο». Η έκθεση πραγματεύεται την πλούσια κληρονομιά των βενετσιάνικων υφασμάτων και τη διαχρονική τους επίδραση στην κυπριακή κοινωνία. Την έκθεση επιμελείται ο δρ Ιωσήφ Χατζηκυριάκος, και αποκαλύπτει τους περιπλοκούς δεσμούς μεταξύ Βενετίας και Κύπρου, υπογραμμίζοντας την κοινή καλλιτεχνική και πολιτιστική κληρονομιά των δύο περιοχών. Από τα πολυτέλη μεταξωτά και βελούδα, μέχρι τα περίτεχνα σχέδια, εμπνευσμένα από την Ανατολή και τη Μεσόγειο,

η έκθεση STOFFE υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο των βενετσιάνικων υφασμάτων στη διαμόρφωση της τοπικής τέχνης και ταυτότητας. Διάρκεια έως 15 Δεκεμβρίου. CVAR, Ερμού 285, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22300994, www.cvar.severis.org**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Θεατρική αστυφιλία

Ανακοινώθηκαν τα πρώτα αποτελέσματα του Σχεδίου Θυμέλη για το Α' εξαμνη του 2025 και φαίνεται πως τα πράγματα δεν πήγαν πολύ άσχημα για τα εν Λευκωσία θέατρα και θεατρικές ομάδες. Τουλάχιστον στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στον εν γένει δημόσιο λόγο δεν ακούστηκαν μεγάλα παράπονα.

Ωστόσο, δεν ήταν όλοι ευχαριστημένοι με τα αποτελέσματα, και αυτοί είναι το Θέατρο Versus της Λεμεσού, το Θέατρο Ροή της Λάρνακας και το Θέατρο Ένα της Λευκωσίας. Αυτά τα τρία θέατρα καταφέρθηκαν εναντίον της Επιτροπής Αξιολόγησης των αιτήσεων, εναντίον του υφυπουργείου Πολιτισμού και φυσικά εναντίον της υφυπουργού κας Λίνας Κασσιανίδου. Οι υπεύθυνοι των τριών αυτών θεάτρων κατηγορήσαν το υφυπουργείο για ευνοιοκρατία, για παραγκώνιση της Λάρνακας και της Λεμεσού, για μεθοδεύσεις, για πελατειακές σχέσεις, για προσωπικά συμφέροντα και γνωριμίες και για διάφορα άλλα.

Είναι εν μέρει κατανοητή η δυσφορία των τριών αυτών θεάτρων, διότι σαφώς μένουν εκτός επικορήγησης, και ως εκ τούτου τους είναι πολύ δύσκολο έως αδύνατον να εκτελέσουν το όραμά τους και να καταθέσουν την καλλιτεχνική τους υπογραφή στα πολιτιστικά πράγματα

του τόπου. Σίγουρα η πρωτεύουσα λαμβάνει τη μερίδα του λέοντος, στη Λευκωσία δραστηριοποιείται πάνω από το 90% των θεατρικών ομάδων του νησιού, σε αυτή εδρεύουν τα περισσότερα μεγάλα και παλαιά θέατρα, εδώ βασιλεύει το θέατρο. Στη Λεμεσό υπάρχει και κυριαρχεί η ΕΘΑΛ, με το Θέατρο Versus να είναι ανενεργό εδώ και καιρό, λόγω της μη επιχορήγησής του, ενώ στη Λάρνακα, μετά το κλείσιμο του Θεάτρου Σκάλα, υπάρχει κυρίως το Θέατρο Ροή της Βαλεντίνας Σοφοκλέους. Ενώ κανένα σχήμα, μεγάλο ή επαγγελματικό δεν υπάρχει στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου, ενώ στην Πάφο τώρα τελευταία έχει αρχίσει να δραστηριοποιείται η Ομάδα Τεχνήεις, και κανένα άλλο. Άρα μοιάζει λογικό τη μερίδα του λέοντος να την παίρνει η Λευκωσία, και εδώ μπαίνει το ερώτημα, τι πρέπει να γίνει για να υπάρξει θέατρο στην περιφέρεια; Γιατί τόσο χρόνια δεν έχει γίνει τίποτε; Γιατί δεν κατάφερε η Λάρνακα να πείσει τους πολίτες της ότι υπάρχει η θεατρική επιλογή; Γιατί τόσο χρόνια το Θέατρο Σκάλα αφηνόταν στην τύχη του και ουδείς σκέφτηκε ποτέ ότι αυτή η μέτρια παρουσία του στα θεατρικά πράγματα μόνο κακό θα έκανε μακροπρόθεσμα; Γιατί ο Δήμος Λάρνακας δεν το πήρε πάνω του, γιατί οι τότε Πολιτιστικές Υπηρεσίες και για λίγο το υφυπουργείο

Πολιτισμού δεν έκαναν το παραμικρό για να αναβαθμιστεί το θεατρικό προϊόν του Θεάτρου Σκάλα; Ερωτήματα που επίθετο, αλλά ποτέ δεν έβρισκαν απαντήσεις. Πάντως, πάντα έπαιρνε χρήματα το Θέατρο Σκάλα από το Θυμέλη. ... Και σήμερα ποια ακριβώς θέση παίρνει η Λάρνακα 2030 για την απουσία θεατρικών δρώμενων στην πόλη; Έκλεισε το Σκάλα, ως κτήριο και έβρισσε το θέατρο στη Σκάλα; Ελπίζω ο κ. Κουκουμάς που είχε δηλώσει: «θα δούμε νέες μεθόδους και νέους τρόπους λειτουργίας του Θεάτρου και προσπαθούμε να βρούμε τρόπους βιωσιμότητας του Θεάτρου της Λάρνακας» τον Φεβρουάριο του 2024, μαζί με τα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. του Θεάτρου να έχουν βρει κάτι.

Ο γράφων σημειώνει σε σχετικό ρεπορτάζ τότε: «Οπωσδήποτε, τα νέα βήματα που επιχειρεί να κάνει το Θέατρο Σκάλα είναι τολμηρά και εν πολλοίς επιβεβλημένα, ώστε να αναπτυχθεί περαιτέρω το θεατρικό τοπίο στη Λάρνακα. Στοιχείο λοιπόν που πρέπει να κερδηθεί η ανανέωση και η επανεκκίνηση του Θεάτρου Σκάλα, προς όφελος των κατοίκων της πόλης και των δημιουργών της». Και μάλλον, μερικούς μήνες μετά, αυτό δεν φαίνεται να είναι φωτεινό...

Γιατί η Λεμεσός αντίστοιχα, με σπουδαία πολιτιστικά δρώμενα, δεν έχει κατα-

φέρει να χτίσει θεατρικό κοινό, τι φταίει και οι μικρότερες ομάδες, αλλά και οι μεσαιου μεγέθους ομάδες δεν έχουν χτίσει κοινό; Κάτι πάει λάθος, και θα είχε ενδιαφέρον να γινόταν μία έρευνα για να δει κανείς τι πάει λάθος. Ειλικρινά δεν μπορώ να αντιληφθώ, ελπίζω και το Λεμεσός 2030 να δει πώς η υποψηφιότητα της πόλης μπορεί να βοηθήσει το θέατρο και τους ανθρώπους του στη Λεμεσό.

Και γι' αυτό το ζήτημα, της θεατρικής «αστυφιλίας» θα είχε ενδιαφέρον να έκανε κάτι και ο Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου, να μελετούσε τρόπους ενίσχυσης της θεατρικής παιδείας στην περιφέρεια, έστω με περισσότερες παραστάσεις στις πόλεις, με διευρυνση και εξέλιξη του Εκτός Έδρας. Για την ιστορία, από τις 39 αιτήσεις, εγκρίθηκαν οι 18, με το ποσό των 842.100 ευρώ. Και από τους 21 φορείς, οι ομάδες που έκαναν αίτηση από τη Λάρνακα ήταν τρεις, το Θέατρο Ροή της Βαλεντίνας Σοφοκλέους, ο Ναός της Μελοποιημένης της Μόνικας Μελέκη και μία συμπαραγωγή με Θεατρική Στέγη Κύπρου. Και τρεις για τη Λεμεσό, η ΕΘΑΛ, που έλαβε χρηματοδότηση, η Υπόγεια Σκηνή και το Θέατρο Versus που δεν πήραν χρήματα. Άρα 15 ομάδες στο Κέντρο και από έξι στην περιφέρεια!

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ο βασιλιάς του τρόμου, από την «Κάρι» μέχρι σήμερα

Τα πάντα για τον Στίβεν Κινγκ

HANS - ÅKE LILJA
Stephen King: Πέντε δεκαετίες γεμάτες ιστορίες
μτφρ.: Μιχάλης Μακρόπουλος
εκδ. Κλειδάριθμος, 2024, σελ. 184

Του **ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Οι **Constant Readers**, οι πιστοί αναγνώστες του Στίβεν Κινγκ, μοιράζονται πολλά χαρακτηριστικά μεταξύ τους. Ένα από αυτά είναι ότι απολαμβάνουν οτιδήποτε λέει ή γράφει ο Κινγκ έξω από τα κυρίως κείμενά του: τους προλόγους των βιβλίων του, για παράδειγμα, ή τις ευχαριστίες που κλείνουν τα μυθιστορήματά του – ακόμη και τις αφιερώσεις του· και βέβαια τις (συχνά ακτιβιστικές) αναρτήσεις του στο πρώην Twitter. Νιώθουν πως κάθονται μαζί του σε ένα ντάινερ του Μέιν, ας πούμε, και τον ακούν να απευθύνεται ακριβώς στους ίδιους αποκαλύπτοντάς τους τα μυστικά της τέχνης του. Ένα άλλο κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι διαβάζουν λαιμαργα οτιδήποτε αφορά τη ζωή του – όπως ακριβώς κάνουν οι φαν των τραγουδιστών της ροκ

με τα δικά τους ινδάλματα. Έτσι, ένα βιβλίο που μιλάει αποκλειστικά και μόνο για τον Κινγκ στο πέρασμα μισού αιώνα ασταμάτητης λογοτεχνικής παραγωγής, είναι ένα δώρο που αποκλείεται να αφήσουν να πάει χαμένο. Γι' αυτούς (για εμάς...), ένα βιβλίο όπως το «Stephen King: Πέντε δεκαετίες γεμάτες ιστορίες» του Χανς-Οκε Λίλγια, είναι μάννα εξ ουρανού.

Από τις σελίδες του θα μάθουμε πλήθος λεπτομερειών για την προσωπική ζωή του Κινγκ, για τον ακατάβλητο ρυθμό και το ασίγηστο πάθος με το οποίο γράφει και εκδίδει, για το τρομερό ατύχημα που παραλίγο να του κοστίσει τη ζωή, και για όλη την πορεία του δεκαετία προς δεκαετία: από την «Κάρι» του 1974 μέχρι σήμερα. Ταυτόχρονα, θα ταυτιστούμε απολύτως με τον Λίλγια, που από ένας απλός «νερντ» γίνεται ένας από τους πιο γνωστούς μελετητές του έργου του Κινγκ παγκοσμίως και ο ιδρυτής ενός σάιτ (Lilja's Library - The World of Stephen King) όπου μπορεί κάποιος να βρει το σύνολο των στοιχείων γύρω από τους 88

Ο Στίβεν Κινγκ κατά τη διάρκεια ηχογράφησης ενός audiobook, το 2018 στη Νέα Υόρκη. Ο ρυθμός και το πάθος με το οποίο γράφει και εκδίδει, το τρομερό ατύχημα που παραλίγο να του στοιχίσει τη ζωή και όλη η πορεία του από το 1974 μέχρι σήμερα αποκαλύπτονται στις σελίδες του βιβλίου «Stephen King: Πέντε δεκαετίες γεμάτες ιστορίες», του Χανς-Οκε Λίλγια.

«Πέραν του γεγονότος ότι τα βιβλία του είναι εξαιρετικά καλογραμμένα, οι ιστορίες του πολύ συχνά δεν μας είναι καθόλου ξένες».

έως τώρα τίτλους του Κινγκ, μαζί με κριτικές, αναλύσεις, συνεντεύξεις κ.λπ. Αφουγκραζόμαστε την αγωνία του και μοιραζόμαστε το πάθος του σε κάθε του συνάντησή με τον βασιλιά.

Είχαμε την ευκαιρία να μιλήσουμε εκτενώς με τον συγγραφέα πριν από ακριβώς τρία χρόνια, με την ευκαιρία της κυκλοφορίας στα ελληνικά του βιβλίου του «Λάμπη στο σκοτάδι» (μτφρ.

Εφθ Τσιρώνη, εκδ. Κλειδάριθμος 2021), μιας ανθολογίας διηγημάτων τρόμου στην οποία συμπεριλαμβάνονται και ένα ανέκδοτο έως τότε διήγημα του Κινγκ. Πριν από μερικές ημέρες, τον ρωτήσαμε κάτι ακόμη: ποιοι είναι οι βασικότεροι λόγοι που τα βιβλία του Κινγκ γίνονται «δικά μας» βιβλία, και που κάθε πιστός αναγνώστης αισθάνεται ένα ανεξίτηλο δέσιμο μαζί του. Να τι μας είπε: «Πέραν του γεγονότος ότι τα βιβλία του Κινγκ είναι εξαιρετικά καλογραμμένα και οι ήρωές του άνθρωποι με τους οποίους μπορούμε εύκολα να ταυτιστούμε, οι ιστορίες του πολύ συχνά δεν μας είναι καθόλου ξένες. Πολλές φορές ξεκινούν με κάποιο γεγονός που μας κάνει να σκεφτούμε, “ναι, αυτό θα μπορούσε να συμβεί και σε μένα”, αν και ύστερα

από λίγο η ιστορία παίρνει μια τροπή που μας κάνει να πούμε ανατριχιασμένοι, “ω, Θεέ μου, αυτό θα μπορούσε να συμβεί και σε μένα!...”. Οι ιστορίες του βασίζονται κατά μεγάλο ποσοστό στην πραγματικότητα και νομίζω ότι αυτό είναι που μας κάνει να νιώθουμε ότι θα μπορούσαμε να είμαστε κι εμείς μέλος τους. Προσθέστε σε αυτό την ικανότητά του να πλάθει ολοζώντανους χαρακτήρες, ανθρώπους για τους οποίους νοιαζόμαστε με έναν εντελώς γνήσιο και άμεσο τρόπο, και έχετε κάτι στ' αλήθεια ξεχωριστό και μοναδικό. Ο Κινγκ, επίσης, σου δίνει να καταλάβεις γιατί οι κακοί στα βιβλία του κάνουν αυτό που κάνουν – ακόμη και όταν είσαι πέρα για πέρα αντίθετος με τις πράξεις τους. Συνδυάστε τα όλα αυτά και

θα δείτε ότι κρατάτε στα χέρια σας μια ιστορία που μπορείτε να τη συναισθανθείτε απολύτως – κι όταν σχετίζετε τόσο άμεσα με μια ιστορία νιώθετε ότι είναι δική σας, ότι τρόπον τινά σας ανήκει. Είναι μια ιστορία που ο Στίβεν Κινγκ αφηγείται προσωπικά στον καθένα από τους πιστούς αναγνώστες του».

Ολο το έργο του Κινγκ

Εξαιρετικά χρήσιμα βρήκαμε τα παραρτήματα στο τέλος του τόμου: πλήρης κατάλογος βιβλίων του Κινγκ, ταινίες και τηλεοπτικές σειρές βασισμένες στα βιβλία του, τα μυθιστορήματα και τα διηγήματά του που διαδραματίζονται στο Καστλ Ροκ, στο Ντέρι κ.λπ. κ.λπ. Πραγματικός πλούτος για τους φαν, παλιούς και καινούργιους.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ προτείνει

3
ΤΡΙ 20:30 (80')
Τραγουδώντας και αναπολώντας τα περασμένα...
Ανδρική Τετραφωνία Λεμεσού

Η Ανδρική Τετραφωνία Λεμεσού φέρνει το χτες στο σήμερα μέσα από καντάδες, βαρκαρόλες, παραδοσιακά τραγούδια των Ιονίων νήσων και αρχοντορεμπέτικα. Ένα όμορφο νοσταλγικό ταξίδι με τραγούδια που ξυπνούν θύμησες και συναισθήματα μιας άλλης εποχής με την Ανδρική Τετραφωνία Λεμεσού και τη Μαντολινάτα Δήμου Παραλιμνίου. **€15 / 12**

6, 7, 8
ΠΑΡ – ΚΥΡ 19:00
11th Cyprus Jazz & World Music Showcase

Το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του Υφυπουργείου Πολιτισμού και το Θέατρο Ριάλτο διοργανώνουν το 11ο Cyprus Jazz & World Music Showcase, παρουσιάζοντας μια σφαιρική και δυναμική εικόνα της σύγχρονης κυπριακής μουσικής δημιουργίας. Συμμετέχουν τα σχήματα: Nabuma, Krúe, Numina, Reprise Quartet, The Kicker Band, Ioanna Troulidou, Ermis Michail Quartet, MorFarm Big Band Co., Mr. Wilson, Michalis Kouloumis Quintet, The Gandalfinis. Στο πλαίσιο του παράλληλου προγράμματος, θα παρουσιαστούν τα σχήματα: ΟΓΜΙΟΣ, Sis I cracked my head open, Alexandros Adam Quartet, Burek duo. **€10 / 8** (€20 για 3 μέρες).

11
ΤΕΤ 20:30 (60')
Χριστούγεννα με το Μουσικό Σχολείο Λεμεσού «Μάριος Τόκας»

Το Μουσικό Σχολείο Λεμεσού «Μάριος Τόκας» παρουσιάζει και φέτος την καθιερωμένη χριστουγεννιάτικη του συναυλία. Σε αυτήν, συμμετέχουν μουσικά σύνολα του σχολείου, τα οποία έχουν ετοιμάσει ένα εορταστικό χριστουγεννιάτικο πρόγραμμα. Τη διεύθυνση έχουν οι υπεύθυνοι καθηγητές των μουσικών συνόλων και σε αυτά συμμετέχουν μαθητές του Μουσικού Γυμνασίου και Λυκείου. Στηρίζουν οι Διευθύνσεις και οι Σύλλογοι Γονέων του Λανιτείου Λυκείου και Γυμνασίου. **€5**

12
ΠΕΜ 20:30 (60')
Archive - Ομάδα THEM I FlashArt 2024

Μια συλλογή τραγουδιών με κοινωνικό περιεχόμενο, έχοντας ως όχημα τη μοντέρνα ψυχεδελική ηλεκτρονική μουσική, καθώς και επιρροές από σινεματική και ροκ μουσική, προάγοντας τη σύγχρονη κυπριακή αγγλόφωνη τραγουδοποιία. Σύνθεση: Κωνσταντίνος Λεμέσιος. Στρώργιοι: Αίμιλη Χαραλάμπους, Γεωργία Παύλου (Qliona), Κωνσταντίνος Λεμέσιος. Καλλιτέχνες και μουσικοί: Κωνσταντίνος Λεμέσιος (φωνή, πλήκτρα), Μιχάλης Νικολάου (ηλεκτρική κιθάρα), Στέφανος Ηλιόπουλος (drums), Ξάνθος Παττίρης (bass synth), Νεκτάριος Κασσάρ (μπάσο), Γιάννης Μιχαήλ (live electronics). **€12 / 10**

13 & 14
ΠΑΡ & ΣΑΒ 20:30 (105')
Η πιο φάλτσα σοπράνο που πέρασε από τη γη | Θέατρο ΑντίΛογος

Ένα απολαυστικό μείγμα χιούμορ, συγκίνησης και μουσικής, που εξμυνεί το ανθρώπινο πνεύμα, τη δύναμη της ελπίδας και γιορτάζει το αδόμηστο πνεύμα των ατόμων που αρνούνται να αφήσουν τους περιορισμούς να τους κρατήσουν πίσω. Πρόκειται για την αληθινή ιστορία της νεοϋορκέζας Φλόρενς Φόστερ Τζένκινς, μιας εντελώς «εξοκρύδιστης» σοπράνο, που επιμένει να τραγουδά. Συγγραφέας: Peter Quilter. Μετάφραση & διασκευή: Θέμις Μαρσέλου. Σκηνοθεσία: Ναστάζια Χριστοδούλου. Διανομή: Χριστιάνα Αρτεμίου, Γρηγόρης Γεωργίου, Ηλιάνα Κάκκουρα, Κλειτός Κωμοδίκης, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Χριστίνα Χριστόφια. **€15 / 12**

17
ΤΡΙ 20:30 (60')
ΟΓΜΙΟΥ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΙΑ 18+
FlashArt 2024

Ο Όγμιος καταδιώκεται, το άγριο πνεύμα προσπαθεί να το καταπιεί ολοκληρωτικά. Τα είδωλα είναι κούφια. Οι μορφές τους υφασμένες από συκοφαντία! Ούρλιαξε την κατάρα—βρες παρηγοριά στην αρχέγονη της δύναμη. Οι παγανιστικές μας τελετές θυσίαστηκαν στους δυτικούς θεούς της ευημερίας. Ανάσα με ανάσα, πιο κοντά στο αναπόφευκτο ανέβασμα. Προς τη συγχώρεση. ΟΓΜΙΟΣ (Άντης Σκορδής, Παναγιώτης Μηνά). Χορός: Μελέσια Γκαρσία Κάρο. Προεידόπιση: Περιλαμβάνονται στροβοσκοπικά φώτα και προβολές. **€12 / 10**

18
ΤΕΤ 20:30 (150')
Χάρτης - Φοίβος Δεληβοριάς

Ο Φοίβος Δεληβοριάς ξεδιπλώνει τον χάρτη, μαρκάριε πόλεις και ξεκινάει το ταξίδι της νέας του παράστασης. Όπως ο ίδιος λέει: «Φέτος το χειμώνα, έχω όρεξη για ταξίδια στην Ελλάδα και την Κύπρο, και για μουσική δίπλα στους άλλους. «Χάρτης» λοιπόν θα λέγεται το χειμερινό μουσικό μου σχέδιο. Και σ' αυτό θέλω κοντά μου τους δύο μουσικούς, βασικούς συνοδοιπόρους μου στην επικράτεια της μουσικής ανησυχίας: τον Κωστή Χριστοδούλου στα τύμπανα και τον Σωτήρη Ντούβα στο πιάνο-πλήκτρα. **€25 / 22**

21
ΣΑΒ 19:00 (166')
André Rieu's 2024 White Christmas Concert: Gold and Silver

Απολαύστε την καθιερωμένη γιορτινή συναυλία του André Rieu με τίτλο Ασήμι και Χρυσό, αποκλειστικά στη μεγάλη οθόνη! Ετοιμαστείτε να ταξιδέψετε στον θαυμαστό κόσμο του André Rieu, στη χριστουγεννιάτικη ατμόσφαιρα της παραμυθούπολής του. Κάτω από το μαγικό φως 150 πολυελαίων και 50 βενετσιάνικων κηροπηγίων, αφεθείτε στις μελωδίες αγαπημένων χριστουγεννιάτικων τραγουδιών. Με την ορχήστρα Γιόχαν Στράους και τη νεαρή ταλαντούχα Emma Kok. **€15 / 10**

Δεκέμβριος 2024

22
ΚΥΡ 12:00 (70')
Η απαγωγή του Άγιου Βασίλη (4+)
Πολιτιστική Κίνηση Επιλογή

Μια αξέχαστη περιπέτεια περιμένει τον Άγιο Βασίλη αυτό το βράδυ παραμονής Πρωτοχρονιάς. Η διασκεδαστική χριστουγεννιάτικη ιστορία μας, έρχεται να μας θυμίσει ότι η πίστη και η αγάπη μπορούν να νικήσουν τα πάντα. Θα ακουστούν μουσικές από τα πιο διάσημα μιούζικαλ. Σκηνοθεσία: Χλόη Μελίδου. Συγγραφή κειμένου, στίχοι, ενορχήστρωση: Κορίνα Βασιλείου. Σολίστες: Μαρίζα Αναστασιάδη, Μάριος Ανδρέου, Τασούλα Βορρά. Μουσικοί: Κορίνα Βασιλείου (πιάνο), Δώρος Ζήσιμος (βιολοντσέλο), Νάταλυ Νεοφύτου (όμποε). Παιδική Χορωδία και Μουσικό Εργαστήρι Π. Κ. Επιλογή – Διδασκαλία: Κορίνα Βασιλείου, Έλλη Βασιλείου. Χορωδία Παπαδάκειου Δημοτικού Ωδείου Λεμεσού – Διδασκαλία: Άλεια Κωνσταντίνου. **€15 / 10**

P
77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

Μια ποιοτική εικαστική έκφραση

Η δουλειά του Χρίστου είναι ένα κράμα απλότητας, συνέπειας, μοναδικής τεχνικής, συνδυασμού χρώματος και αντιθέσεων

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΘΩΜΑ**

Ο Χρίστος Χρίστου στις 12 Δεκεμβρίου 2024 παρουσιάζει έργα του στην γκαλερί Stand in Line, στη Λευκωσία. Ο ξεχωριστός αυτός καλλιτέχνης με τη σημαντική του προσφορά στον χώρο της τέχνης, κάθε φορά που εκθέτει έργα του εντυπωσιάζει και μαγεύει.

Παρόλο που ο καλλιτέχνης σπούδασε και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του στην παγκόσμια πρωτεύουσα των τεχνών, το Παρίσι, δεν απέβαλε ποτέ τα στοιχεία και τις παραδόσεις της πατρίδας του, ούτε έξκοψε από τις βαθιές ρίζες του που του δίνουν την έμπνευση, καλλιεργούν το ήθος του και τον καθοδηγούν με ευδιάκριτο ψυχισμό και ευαισθησία στον δρόμο της καλλιτεχνικής δημιουργίας και της αναγνώρισης.

Στο έργο του διαφαίνεται καθαρά το παραδοσιακό, το κλασικό και το βυζαντινό αντικαθρέφτισμα που μέσα από αυτό αποκαλύπτεται η δική του προσωπικότητα και οι δικές του οπτικές αισθητικές παραστάσεις.

Τα έργα του Χρίστου εκπέμπουν μια δυναμική που δεν στηρίζονται μόνο στην άρτια τεχνική αλλά προοιωνίζουν την υποσυνείδητη ανάγκη να μεταμορφωθεί η σκέψη σε εικαστική έκφραση.

Η δουλειά του Χρίστου είναι ένα κράμα απλότητας, συνέπειας, μοναδικής τεχνικής, συνδυασμού χρώματος και αντιθέσεων, μορφής και περιεχομένου, με αποτέλεσμα κάθε έργο του να είναι ολοκληρωμένο και να αγγίζει το μεγαλείο του πνεύματος. Πίσω από τις εικόνες, τις συνθέσεις, τις φόρμες, τα σύμβολα, τις μορφές και τα σχήματα που αποτυπώνονται στον καμβά του, ενυπάρχει ένας ολόκληρος, αθέατος κόσμος, ο οποίος περιέχει το υπερβατικό και υπερφυσικό στοιχείο που πνευματοποιούν τα σώματα και τα πράγματα, συνθέτουν έναν ιδεατό πυρήνα αξιών, οριοθετούν την ανθρώπινη νόση, δημιουργούν μια ενότητα φαινομένων με προεκτάσεις καθαρά φιλοσοφικές, ανθρωποκεντρικές και συγκινησιακές.

Έτσι καθορίζει ο καλλιτέχνης το προσωπικό του όραμα. Ένα όραμα που βασίζεται στην πολυσημία του έργου που δημιουργεί και στις πνευματικές του αναζητήσεις που έχουν ως αρχή τη διυστική υπόσταση όλων των καταστάσεων, των τρόπων λειτουργίας του ανθρώπινου νου και των ιδεών που κατά καιρούς εμφανίζονται.

Ο ίδιος ο καλλιτέχνης διατυπώνει την άποψη: «Υπάρχει μέσο διά του οποίου η ύλη και η ενέργεια, χειραγωγούμενες αισiώς, παράγουν πεδίο ισχύος ώστε να θέσουν τον παρατηρητή εις προνομικό χώρο θέση έναντι του σύμπαντος. Εκ της θέσεως αυτής μπορεί να έχει πρόσβαση σε μια ανώτερη υπαρξιακή εμπειρία που συνθέτουμε ο οντολογικός δυισμός μας αποκρύβει».

Μια καθαρή αντίληψη

Ο Χρίστος μέσω των αντιθέσεων και των διαφορών μέσα στις οποίες κινείται η ίδια η ζωή, καταφέρνει με εξαιρετική μαεστρία να βρει τη χρυσή τομή, να ενώσει τις αντιθέσεις και να δημιουργήσει ένα πυρήνα ενότητας από τον οποίο εξακτινώνονται προς διάφορες κατευθύνσεις για να καλύψουν ένα πλαστικό και αισθητικό φάσμα που αν αποκομικοποιηθεί θα αποκαλύψει μια καθαρή αντίληψη των πραγμάτων και των συμβόλων.

Ο καλλιτέχνης εκφράζει τη δική του άποψη: «Όλες οι παραδόσεις, οι μεγάλοι μύθοι, οι πολλές

Το πιο σημαντικό έργο της έκθεσης του Χρίστου Χρίστου έχει ως τίτλο «Εντός του κατόπτρου», (Θησέας και Μινώταυρος). Το αποκορύφωμα στην κεντρική πράξη του μυθολογήματος είναι η δυνατότητα που δίνεται διά του σπασμένου κατόπτρου, για μια σωτήρια λύση.

Στο έργο του «Ο Ερυθροπόλεμος Επιβήτωρ», ο καλλιτέχνης παρουσιάζει τον ερυθροπόλεμο επιβήτορα ν' αναζητεί με μια νηπική και γαλαζογάιματη φοράδα για να δημιουργήσουν το ζεύγος του διπολικού μας κόσμου.

κωδικοποιημένες ιστορίες για παιδιά, οι μεταφυσικές φιλοσοφίες και θρησκείες, όλες ανεξαιρέτως στον κεντρικό τους συμβολισμό, με διαφορετικό τρόπο η καθεμία, συγκλίνουν προς το ίδιο ακριβώς δίδαγμα: Η ανθρώπινη ύπαρξη σε αυτή τη ζωή συνδέεται άμεσα με την έννοια της πνευματικής ποιότητας πτώσης ή οντολογικής υποβάθμισης, εμπεριέχουσα όμως ως αντίδοτο ευαίσθητο να ενεργοποιηθεί κάτω από ορισμένες συνθήκες, τη δυνατότητα αποκατάστασης του «παλαιού πνευματικού

μεγαλείου και προπατορικού κλέους», που συνήθως παραμένει εν δυνάμει εγκλωβισμένο στην καρδιά του ψυχοπνευματικού μας λαβύρινθου». Το πιο σημαντικό έργο της έκθεσης του Χρίστου Χρίστου έχει ως τίτλο «Εντός του κατόπτρου», (Θησέας και Μινώταυρος).

Το αποκορύφωμα όμως στην κεντρική πράξη του μυθολογήματος είναι η δυνατότητα που δίνεται διά του σπασμένου κατόπτρου, για μια σωτήρια λύση, χάριν σε ένα οπτικό τέχνασμα το οποίο παράγει μια σημαντική σύ-

μπτωση: Το κάτω μέρος του σώματος των αντιπάλων παρουσιάζεται μοναδικό και κοινό κατά τέτοιον τρόπο ώστε ο ήρωας, παλεύοντας κατά του αντιπάλου, φαίνεται να παλεύει κατά του ίδιου του εαυτού του: Θησέας και Μινώταυρος αποτελούν ένα και το αυτό πρόσωπο. Η συνειδητοποίηση της ταυτότητας του αντιπάλου (που θυμίζει τον απρόσωπο αντίπαλο των εφιαλτικών μας ονείρων) μετατρέπει τη νίκη σε ένα σωτήριο και τραγικό συγχρόνως γεγονός. Το πρόβλημα λύνεται από μόνο

του. Η προφανώς αδρανής αντιπαλότητα μετατρέπεται σε περιστροφική συμπληρωματικότητα. Η απελευθέρωση των ψυχοπνευματικών δυνάμεων και δυνατότητων προς μία δυναμική εξέλιξη και ολοκλήρωση σε ανώτερο οντολογικό επίπεδο γίνεται εφικτή με την αυτογνωσία. Ο άλλος αυτός του πολιτισμικού ήρωα (εδώ του Θησέα), αν και εξελίσσεται καθ' ολοκληρίαν στον ενικό, το αποτέλεσμα αφορά το πληθυντικό σύνολο των ανθρώπων με τους οποίους ο ήρωας αποτελεί μία πο-

Στο έργο με τίτλο «Επανάσυμφιλίωση», το φως, οι μορφές, το χρώμα εναγκαλίζονται σχηματικές και συναισθηματικές, διατηρώντας μια λεπταίσθητη αμφίσσημη και πάλλουσα ισορροπία.

Στα έργα «Όνειρο», «Το παράθυρο», «Η Γιορτή της Άνοιξης» και άλλα προβάλλει μια ευαίσθητη ισορροπία ανάμεσα στην οπτική και στην πίστη των δυνατοτήτων της ανθρώπινης συνείδησης.

λιτιστική κοινότητα και η οποία είναι στην ουσία ο εντολοδότης. Η επιστροφή λοιπόν του ήρωα προς το κοινωνικό σύνολο των ανθρώπων στο οποίο ανήκει καθιστά με γενική κάθαρση που προάγει η συμβολική του νίκη, εφικτή την έναρξη ενός νέου πολιτισμικού κύκλου με δυνατότητες ανάλογες του συμβολικού βάθους του μυθολογήματος. Με άλλα λόγια πρόκειται για ένα αρχέτυπο «θεμέλιο μύθο» με τον οποίο υπάρχει δυνατότητα να κτιστεί ένας ανάλογος σε δύναμη και βάθος πολιτισμός.

Στο έργο του «Ο Ερυθροπόλεμος Επιβήτωρ», ο καλλιτέχνης παρουσιάζει τον ερυθροπόλεμο επιβήτορα ν' αναζητεί με μανία την ειρηνική και γαλαζογάιματη φοράδα για να δημιουργήσουν το ζεύγος του διπολικού μας κόσμου, της ειρήνης και του πολέμου που αποκαλύπτει τη βιαιότητα και την αιματηρή αντιπαλότητα που προκαλεί αβάσταχτη απογοήτευση αφού η ιστορία διδάσκει ότι ο πόλεμος και άλλες αρνητικές πράξεις των διπολικών ενοτήτων της γή-

Στο έργο του διαφαίνεται καθαρά το παραδοσιακό, το κλασικό και το βυζαντινό αντικαθρέφτισμα που μέσα από αυτό αποκαλύπτεται η δική του προσωπικότητα και οι δικές του οπτικές αισθητικές παραστάσεις.

ινους υπόστασής μας, δεν θα εξλειφθούν τελειωτικά, ούτε η ανθρωπότητα θα απαλλαχτεί από τα αδιέξοδα που προκαλούν τα λογής λογής συμφέροντα και οι υπερβάσεις της λογικής.

Στο έργο με τίτλο «Επανάσυμφιλίωση», το φως, οι μορφές, το χρώμα εναγκαλίζονται σχηματικές και συναισθηματικές, διατηρώντας μια λεπταίσθητη αμφίσσημη και πάλλουσα ισορροπία, όπου οι άνθρωποι μορφές υπομνηματίζονται με συμβολικές σχέσεις και λειτουργούν ως αισθητή υπόσταση, αλληλοτέμνονται, αντικατοπτρίζονται και συγχρόνως συναποτελούν ένα διαλεκτικό σχήμα ανάμεσα στον χρόνο και τον τόπο.

Αμεσότητα της αίσθησης

Με διαφάνεια και συγκινησιακή ευπάθεια, με την αμεσότητα της αίσθησης και τη νοσταλγία της μνήμης, έρχονται και απέρχονται εικασίες και εκδόσεις σε μια συναλλαγή συνειρμικών αντικατοπτρισμών που μεταγγίζουν ένα αίσθημα λυτρωτικό μέσα σε λυρική ατμόσφαιρα, το οποίο ανασηματοδοτεί τις λειτουργικές των σχημάτων και τις ποιοτικές αποτυπώσεις των χρωμάτων.

Στα έργα «Όνειρο», «Το παράθυρο», «Η Γιορτή της Άνοιξης» και άλλα προβάλλει μια ευαίσθητη ισορροπία ανάμεσα στην οπτική και στην πίστη των δυνατοτήτων της ανθρώπινης συνείδησης που μεσολαβεί για να δημιουργηθούν πρότυπα που καταξιώνονται μέσα από την αισθητική παρατήρηση και δρομολογούν μια ξεχωριστή πηκή ως προς τις επισημάνσεις του κοινωνικοπολιτικού συστήματος που μας περιβάλλει και μας απομακρύνει από τις πραγματικές αξίες και τους άγραφους νόμους που θα έπρεπε να διέπουν τη ζωή μας. Τα έργα του Χρίστου Χρίστου εκπέμπουν μια δυναμική που δεν στηρίζονται μόνο στην άρτια τεχνική αλλά προοιωνίζουν την υποσυνείδητη ανάγκη να μεταμορφωθεί η σκέψη σε εικαστική έκφραση. Μια ανάγκη καθαρά κοινωνική. Μια ανάγκη ιεροφαντική, εξευγενισμένη και διαυγής που διωλίζεται μέσα από πρωτόγνωρη χροιά μεταφυσικής αγωνίας και ενόρασης του προσωπικού σύμπαντος το οποίο καθιρύεται με το ίδιο το έργο του καλλιτέχνη.

Εγνοια του Χρίστου να αποδομηθεί το τυχαίο και το ψεύτικο

Εν τέλει απώτατος στόχος του δημιουργού δεν είναι άλλος από την ανθρωποποίηση του ατόμου. Έγνοια του να αποδομηθεί το τυχαίο, το ψεύτικο, το επιτηδευμένο και το χρησιμοθηρικό και να επικρατήσει το γνήσιο, το αληθινό και το ποιοτικό.

Το γεμάτο πάθος του Χρίστου για πλούσια και ιδιοφυή έκφραση είναι ανάλογο με την υψηλού επιπέδου παρουσία του στα εικαστικά δρώμενα του τόπου μας. Ακόμη και ο λόγος του εμπεριέχει το βάθος της ηθικής του εντύπωσης για την τέχνη και της αποστολής της σήμερα: «Επιμένω και υπογράφω. Εάν η κατάσταση, για να μην πω η κατάσταση της τέχνης σήμερα, δεν δικαιώνει έστω και μερικώς, αυτά που κατ' επανάληψη λέω, τότε εγώ θα πρέπει να έχω πέσει κατά λάθος από το άλφα του Κενταύρου κα-

Το γεμάτο πάθος του Χρίστου για πλούσια και ιδιοφυή έκφραση είναι ανάλογο με την υψηλού επιπέδου παρουσία του στα εικαστικά δρώμενα του τόπου μας.

τακόρυφα πάνω στη γη! Εκτός από την συναισθηματική και αισθητική της προσέγγιση, η τέχνη αδιαμφισβήτητα εμπεριέχει μία μη παραποιήσιμη πνευματική ανάγνωση του πολιτισμού!

Η σχετικότητα της τέχνης Εάν κοιτάζοντας στον καθρέφτη που μας προτείνει ο Πικάσο και μαζί του όλοι

οι αξιολογοί αντιπρόσωποι της σύγχρονης τέχνης (από τον γαλλικό μπερσιονισμό και εντεύθεν), συνειδητοποιούσαμε την ασχήμια, τη κυδαιότητα και την πνευματική μας εξαθλίωση που τόσο «εύσχημα» μπόρεσαν διαμέσου του μαγικού αυτού καθρέφτη της τέχνης να μας αντικατοπτρίσουν, μεταφράζοντας την πνευματική μας πραγματικότητα σε εικαστικά ιδιώματα, είμαι σίγουρος ότι θα βάζαμε τα κλάματα!

Όσο πάει και περισσότερος μου γίνεται επιτακτική η πεποίθηση ότι η σχετικότητα μεταξύ αυτογνωσίας και συνείδησης της εξωτερικής πραγματικότητας είναι απόλυτη!».

Ο κ. Ανδρέας Χατζηθωμάς είναι φιλόλογος - κριτικός.

Μια βουτιά στον παρελθόντα χρόνο

Η συγγραφέας Άννα Μαραγκού με το έργο της αυτό τοποθετεί και εμβυθίζει τον αναγνώστη της στη ίδια την ιστορία

ANNA ΜΑΡΑΓΚΟΥ
«Περπατώντας στο Βασίλειο
της Σαλαμίνας»
Φωτογραφίες Πέτρος Φιάκκας
εκδ. Το Ροδακίο, Οκτώβριος 2024, τ. 3

Του **ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ-ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΗΛ**

Αυτές τις μέρες, στη βιβλιοθήκη μου βρήκε μόνιμη κατοικία ένα τριπέτρο κόσμημα από πολύτιμα και σπάνια πετράδια, και τα πετράδια αυτά δεν είναι τίποτε άλλο, παρά ο επιστημονικός, νοσταλγικός, αγαπητικός λόγος της Άννας Μαραγκού και οι πανέμορφες φωτογραφικές συνθέσεις του Πέτρου Φιάκκα στο κοινό έργο τους, που μόλις έχει κυκλοφορήσει.

Πρόκειται για ένα τρίτομο έργο, τοποθετημένο σε μια ωραία κασετίνα, με έκταση πέραν των χιλίων σελίδων μεγάλου σχήματος 17x24 εκ. και με γενικό τίτλο «Περπατώντας στο Βασίλειο της Σαλαμίνας». Το έργο βλέπει το φως με τις εξαιρετικές αθηναϊκές εκδόσεις «Το Ροδάκιό» και σχεδιασμό, επιμέλεια, τυπογραφία της Τρύλλας Τσιακίρη και του Αχιλλέα Τζάλλα. Τόσο τα κείμενα όσο και οι φωτογραφίες είναι τυπωμένα σε ενιαίο, υψηλής ποιότητας ιταλικό χαρτί tatami 120 gr., που επιτρέπει την ευαναγνωσία των κειμένων αλλά και την άριστη απόδοση των χρωμάτων στις 170 και περισσότερες, ακόμα, φωτογραφίες, που κοσμούν τις σελίδες του βιβλίου, ως εικαστικό συμπλήρωμα του κειμένου.

Ο πρώτος τόμος φέρει τον τίτλο «Οι πολιτείες της σιωπής» και υπότιτλο «Έγκλημα, Σαλαμίνα, Αρσινόη, Κωνσταντία», ονομασίες

«Ο αναγνώστης νιώθει
ότι κάθεται μαζί της, σε
μια πέτρα στην Έγκωμη,
και την ακούει να του
μιλάει για πρόσωπα και
πράγματα ως να έγιναν
μόλις χθες...»

σημαντικών πόλεων, που υπήρξαν κάποτε, αλλά δεν έθρυσαν, μεταλλάχθηκαν, και τη σειρά που τις έχουμε αναφέρει, και μεγαλούργησαν σε νοτιότερη περιοχή της ανατολικής παρείας του νησιού, με τελευταία μετάλλαξη την αγαπημένη Αμφοκόστω με τη γνωστή τραγική κατάληξη της, την οποία βιώνουμε σήμερα, και είναι αυτή η μεγάλη αδικία και το άγχος της βίαιας απομάκρυνσης των πολιτών της και ο βρασμός που υφίσταται από τον βάρβαρο εισβολέα, μπροστά σε

«Πιστεύω πως πρόκειται για έργο που πρέπει όχι μόνο οι Αρμοχουστιανοί να διαβάσουν αλλά και κάθε άνθρωπος που ζει εδώ, που είναι περήφανος για τον ευλογημένο αυτόν τόπο και που αποκαλεί πατρίδα του».

μία ανίκανη να αντιδράσει δυναμικά ανθρωπότητα, που έσπρωξε τη συγγραφέα Άννα Μαραγκού να αναλάβει το επίπονο έργο του οδοιπορικού. Η «Αμμόχωστος» καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος του έργου, έχοντας τις μισές σελίδες του και αποτελεί τον δεύτερο τόμο. Ο τρίτος τόμος αναφέρεται στη «Δύναμη της Αμμοχώστου» με τα ελεύθερα και κατεχόμενα χωριά της.

Το οδοιπορικό δεν είναι μόνο μια επιφανειακή μετατόπιση στον χώρο. Είναι και μια βουτιά στον παρελθόντα χρόνο, δίδοντας στον αναγνώστη όλες τις γνωστές πληροφορίες τις οποίες έφερε στο φως, κατά καιρούς, η αρχαιολογική σκαπάνη, και, που, δυστυχώς,

αυτή η έρευνα έχει στις μέρες μας απότομα ανακαίψει, λόγω του μαύρου σκότους που σκεπάζει τις κατεχόμενες, από τους βάρβαρους άρπαγες, περιοχές της πατρίδας μας. Έτσι, λοιπόν, «Το Βασίλειο της Σαλαμίνας» αποτελεί ένα αξιόλογο και έγκυρο μνημείο, για τη λατρεμένη Αμμόχωστο, γιατί η πλούσια βιβλιογραφία την οποία παραθέτει η αρχαιολόγος δρ Άννα Μαραγκού δεν αφήνει αμφιβολίες για την εγκυρότητα του έργου. Κι όταν πια λέμε «Αμμόχωστος», δεν εννοούμε μόνο την περιφραγμένη ή μη πόλη. Εννοούμε την «Πόλη Όλη».

Καταργεί τον χρόνο

Μην νομίζετε όμως, ότι το κεί-

μενο, έχει την αυστηρή γλώσσα της επιστημονικής καταγραφής. Αν ήταν έτσι θα κουράζε τον αναγνώστη. Η συγγραφέας μπορούσε να το κάνει αλλά προτίμησε, λόγω της έκτασης των κειμένων, να έχουν μια ελεύθερη, απλούστερη, κατανοητή, ευχάριστη γραφή, ώστε όχι μόνο να μην κουράσει τον αναγνώστη αλλά να τον τέρψει διδάσκοντάς τον την ιστορία του τόπου. Γιατί χωρίς τη γνώση της ιστορίας, δεν υπάρχει μέλλον. Γράφει ως να απευθύνεται στον καθέναν από εμάς. Ο αναγνώστης νιώθει ότι κάθεται μαζί της, σε μια πέτρα στην Έγκωμη, και την ακούει να του μιλάει για πρόσωπα και πράγματα ως να έγιναν μόλις χτες και

οχι τόσους αιώνες πριν. Κι όταν ξαφνικά λείπει μια ιστορία, που έβγαινε στην Έγκλημα τόσους αιώνες πριν και εξηγεί ότι «εμείς» κάναμε αυτό κι αυτό, ε! τότε με- μιάς μ' αυτό το «εμείς» καταργεί τους αιώνες. Καταργεί τον χρό- νο. Τοποθετεί τον αναγνώστη της στη ίδια την ιστορία! Τον κάνει να νιώθει το αυθόρμητο της μακρινής εκείνης εποχής να είναι τόσο δικό του, τόσο κο- ντά του. Δεν είναι εκπληκτικό; Ύστερα τον οδηγεί στο λιμάνι της Έγκλημα, εκεί που είναι η ζωή, οι ανταλλαγές, η δύναμη της θαμμένων πανίσχυρης πολ- ιτείας. Αλλά σήμερα νεκρική σι- γή. Ο φουρρός από τα Βρῆστα της Πάρου, τους βλέπει απορη- μένος, γιατί αγγίζουν τις πέτρες, και μελετούν το χώμα, γιατί τρι- γυρίζουν σε μια πόλη που πέθα- νε. Κι «Ο κόσμος / Ξαναγινώταν» όπως ήταν, ο δικός μας / με τον καιρό και με το χώμα» [Γιώργος. Σεφέρης «Έγκλημα»].

Δεν θα ήθελα να επεκταθώ σε μια πιο αναλυτική παρουσίαση του έργου. Αχρείαστη μου φαίνεται. Πιστεύω πως πρόκειται για έργο που πρέπει όχι μόνο οι Αμμοχουστιανοί να διαβάσουν αλλά και κάθε άνθρωπος που ζει εδώ, που είναι περήφανος για τον ευλογημένο αυτόν τόπο και που αποκαλεί πατρίδα του.

Καλοτάξιδο να είναι το «Βασίλειο της Σαλαμίνας».

 Το βιβλίο παρουσιάζεται τη Δευτέρα 9 Δεκεμβρίου στα Κεντρικά Κτήρια της Τράπεζας Κύπρου, στην Αγία Παρασκευή, στις 7:00 μ.μ.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΙΓΑ

Αρ ντεκό

Διάσημη για τα αρχιτεκτονικά ρεύματα της περιόδου 1880-1930 που άνησαν στη Λετονία, η πρωτεύουσα Ρίγα φιλοξενεί την έκθεση-αφιέρωμα στο έργο του σκηνογράφου Λούντολφς Λίμπερτς (1895-1959) με τίτλο «Η υπνωτιστική λάμψη της Αρ Ντεκό». Η έκθεση στεγάζεται στο Εθνικό Μουσείο Τέχνης της Λετονίας (έως 16 Μαρτίου) και φωτίζει τον πυκνό και γοητευτικό κόσμο του Λίμπερτς, συνεργάτη της Εθνικής Όπερας της Λετονίας. Ανάμεσα στο 1924 και στο 1937 έκανε τα σκηνικά σε 43 παραστάσεις.

ΜΟΝΑΧΟ

Η μοντέρνα κουζίνα

Η ιστορία της εντοχισμένης κουζίνας εντοπίζεται στις αρχές του 20ού αιώνα και είναι μια γοητευτική πορεία αστικής εξέλιξης. Στο Μουσείο Ντιζάιν του Μονάχου παρουσιάζεται μια έκθεση με αυτό ακριβώς το θέμα, μια ιστορία της κουζίνας στον 20ό αιώνα με αφητηρία την «Κουζίνα της Φρανκφούρτης» (1926). Μια σειρά συμπληρωματικών στοιχείων, σταθερών και κινητών, διέυρυναν τη σχεδιαστική κουλτούρα της παρασκευής τροφής. Στη φωτογραφία δίσκοι φαγητού της δεκαετίας του '50 από την Ανατολική Γερμανία.

ΧΑΓΗ

Η ιστορία του επιδορίου

Η έκθεση στο Μουσείο Τέχνης της Χάγης μιλάει για την ιστορική διαδρομή του επιδορίου στα γεύματα της Ευρώπης ως ένα στοιχείο πολιτισμικής ανάλυσης. Από τα τοπικά γλυκίσματα έως τον συνδυασμό με φρούτα, από τις διεθνείς πλέον συνταγές έως τα πάσης φύσεως παγωτά, η έκθεση παρουσιάζει βιβλία συνταγών, σκεύη μαγειρικής, αντικείμενα για το δείπνο, έργα τέχνης και πολλά ακόμη ως ένα πυκνό πολιτισμικό σύμπαν που αντανάκλα μεταβολές στην κουλτούρα, στην κοινωνία και στο γούστο.

ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟ

Τα γλυπτά του Μπέννο Σοτς

Η Εθνική Πινακοθήκη της Σκωτίας παρουσιάζει το έργο του κορυφαίου γλύπτη Μπέννο Σοτς (Benno Schotz), 40 χρόνια μετά τον θάνατό του. Ο Σοτς, γεννημένος το 1891 στην Εσθονία, ήρθε από νωρίς στη Γλασκώπη και έμεινε στη Σκωτία ολοκληρώνοντας ένα έργο εξαιρετικών πορτρέτων αλλά και αφηρημένων γλυπτικών. Η έκθεση, που έχει αφητηρία δωρεά της οικογένειας του καλλιτέχνη, πλαισιώνεται από έργα διεθνών καλλιτεχνών που επέλεξαν τη Σκωτία ως πατρίδα τους.

ΛΟΥΚΑ

Πουτσίνι, 100 χρόνια

Τα εκατό χρόνια από τον θάνατο του Τζάκομο Πουτσίνι συμπληρώθηκαν στις 29 Νοεμβρίου και το Μουσείο Πουτσίνι, στη γενέτειρά του, την ιδιαίτερως ωραία πόλη Λούκα, παρουσιάζει ειδική έκθεση για να τιμήσει το γεγονός (διάρκεια έως 23 Φεβρουαρίου 2025, <https://www.pucciniimuseum.org/>). Η έκθεση εστιάζει στις τελευταίες εβδομάδες της ζωής του με εκθέματα από τις πλούσιες συλλογές του μουσείου: επιστολές, φωτογραφίες, βίντεο και πάσης φύσεως εφήμερα τεκμήρια.

Ρασέλ Ράους (1664-1750), «Ανθοδέσμη» (1715). Η καλλιτέχνις είναι από τις λίγες γυναίκες ζωγράφους του είδους που είχαν κοινωνική αναγνώριση για την τέχνη τους.

Μια ξεχωριστή περίπτωση
καλλιτεχνικής ελευθερίας

Ο τρόπος που οι Ολλανδοί ζωγράφιζαν τα άνθη τον 17ο και 18ο αιώνα είναι ένα κεφάλαιο της ιστορίας της τέχνης που προκαλεί θαυμασμό. Η περίπτωση της ζωγράφου Ρασέλ Ράους (προφορά κατά προσέγγιση για τη Rachel Ruysch) είναι ξεχωριστή, καθώς υπήρξε από τις λίγες γυναίκες ζωγράφους του είδους που είχαν κοινωνική αναγνώριση για την τέχνη τους. Γεννήθηκε το 1654 στη Χάγη και πέθανε 86 ετών το 1750 στο Αμστερνταμ. Είναι η ζωγράφος για την οποία γνωρίζουμε τα περισσότερα σε σχέση με άλλες της ίδιας περιόδου και χωρίς αμφιβολία η τέχνη της είχε όλη την εσωτερική πειθαρχία αλλά και τον αναβλύζοντα αισθησιασμό, ιδιότητες απαραίτητες αμφότερες για την απόδοση αυτών των πυκνών συμβολικών συνθέσεων. Στην Παλαιά Πινακοθήκη του Μονάχου έχει εγκαινιαστεί έκθεση για τη Ρασέλ Ράους (με διάρκεια έως τις 16 Μαρτίου 2025) και τίτλο «Η φύση στην τέχνη». Είναι η πρώτη σημαντική μονογραφική έκθεση για το έργο της και μια πρόκληση να γνωρίσουμε και να κατανοήσουμε τον μοναδικό κόσμο της Ρασέλ Ράους ανάμεσα στην τέχνη και στις φυσικές επιστήμες (που στην εποχή της προκαλούσαν τεράστια περιέργεια και σημείωναν άλματα). Η Ράους ανήλθε στα

ανώτερα στρώματα σεβασμού της κοινωνικής κλίμακας. Στη διάρκεια της μακράς ζωής της, για τα μέτρα της εποχής, βίωσε την αναγνώριση, μια και τα έργα της είχαν αποκτήσει συλλεκτική αξία και είχαν πετύχει υψηλές τιμές. Οι συνθέσεις με λουλούδια, έντομα, φρούτα, πεταλούδες και άλλα έντομα από διάφορες περιοχές του κόσμου προκαλούσαν τον θαυμασμό. Σύμφωνα με την Παλαιά Πινακοθήκη του Μονάχου, η Ρασέλ Ράους, όσο εντατικά και αν εργαζόταν, αδυνατούσε να ανταποκριθεί στη μεγάλη ζήτηση για τα έργα της. Υπήρχε θυγατέρα ονομαστού καθηγητή ανατομίας και βοτανολογίας, του Φρέντερικ Ράους, και υπήρξε η πρώτη γυναίκα-μέλος της Καλλιτεχνικής Αδελφότητας (Confrerie Pictura). Επιπλέον, ήταν ζωγράφος της Αυλής στο Ντίσελντορφ και μητέρα δέκα παιδιών. Είχε κερδίσει και στη λοταρία ένα μεγάλο ποσόν. Ήταν ένα φαινόμενο της εποχής της. Κατόρθωσε να είναι μια ελεύθερη γυναίκα, περιζήτητη και αξιοσέβαστη, και να απολαμβάνει καλλιτεχνική ελευθερία έχοντας μερικούς από τους επιφανέστερους πελάτες για τη ζωγραφική της από το Αμστερνταμ, το Ντίσελντορφ και τη Φλωρεντία. Η έκθεση είναι συνεργασία με το Μουσείο του Τολέδο (Οχάιο) και το Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Η μουσική της εξορίας έχει πάντοτε κάτι μελαγχολικό

Η έννοια της εξορίας βρίσκεται στη φύση ενός πουλιού όπως είναι ο κούκος: κλωσάει τα αυγά του πάντοτε σε ξένες φωλιές. Στο μουσικό άλμπουμ «Exile» της Alpha-Classics, η Πατρίσια Κοπατσίνσκαγια (βιολί και διεύθυνση) και ο Τόμας Κάουφμαν (τσέλο) μαζί με την Καμεράτα Μπερν ερμηνεύουν επτά έργα συνθετών που έχουν βιώσει την ανεσισιότητα με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Ο κύριος Γκρι παρατηρεί τη φωτογραφία μιας αναμαλλιασμένης Πατρίσια στο φυλλάδιο που συνοδεύει το άλμπουμ – παίζει μανιασμένη το βιολί. Στο αριστουργηματικό πέμπτο κομμάτι του δίσκου, το παραδοσιακό φωνητικό της Μολδαβίας «Cucuror cu rana sura» διηγείται την ιστορία ενός κούκου που πετάει μακριά και βρίσκει έναν στρατιώτη στον πόλεμο για να του μεταφέρει την αγωνία της καλής του να γυρίσει

Εδώ μπορεί κάποιος μοναχικός και ενδόμυχα ανέστιος να ακουμπήσει και να βρει παρηγοριά.

σπίτι. Στα έξοχα φωνητικά, συνοδεία εγχόρδων, η Πατρίσια δανείζει και τη φωνή της. Για τον κύριο Γκρι, αυτή είναι, ίσως, η κορυφαία στιγμή του άλμπουμ – μαζί με ένα άλλο παραδοσιακό, αυτή τη φορά της Ουκρανίας, το «Kugikly». Οι Ουκρανοί νοσταλγούν τη χώρα τους μέσα στη χώρα τους. Το αίσθημα της εξορίας έχει, είπαμε, πολλές πλευρές.

Εγώ, πάλι, στέκομαι στους συνθέτες του άλμπουμ: Ο Αντρέι Πανούφνικ εγκατέλειψε την Πολωνία το 1954, αισθανόμενος την ασφυξία του καθεστώτος και του σοβιετικού μπαμπούλα. Μετανάστευσε

«Exile», μία από τις τελευταίες παραγωγές της Alpha-Classics με έργα συνθετών που έχουν βιώσει την εξορία και την ανεσισιότητα.

στην Αγγλία, όπου το 1991 η βασίλισσα Ελισάβετ τον ονόμασε σερ. Η διαφυγή του από Πολωνούς μυστικούς στη Ζυρίχη θα μπορούσε να γίνει και ταινία. Το όνομά του απαγορεύτηκε στην Πολωνία. Στο ανά χειράς άλμπουμ περιέχεται το θαυμάσιο Κοντσέρτο του για βιολί και έγχορδα. Ο γερμανικός καταγωγής (από την περιοχή του Βόλγα) Αλφρεντ Σνίτκε εγκατέλειψε την πατρίδα του Ρωσία το 1990, πάνω στην κατάρρευση της ΕΣΣΔ. Πέθανε στο Αμβούργο, αλλά τάφηκε στη Μόσχα. Το άλμπουμ περιλαμβάνει την υποβλητική Σονάτα του για τσέλο και πιάνο Υπ' αριθμ. 1. Ο ββάν Γουαϊτσενγκράτσκι εγκατέλειψε την κομμουνιστική Ρωσία στα 27 του μολονότι ιδεολογικά αισθανόταν κοντά της: αλλά, βέβαια, δεν άντεξε την καταπίεση του καθεστώτος. Το δεύτερό του Κουαρτέτο Εγχόρδων Έργο

18 περιλαμβάνεται στο άλμπουμ. Ο Βέλγος Ευγένιος Ισαϊέ βρισκόταν μακριά από την πατρίδα του όταν το 1917 έγραψε το μελαγχολικό ποίημα δωματίου για τέσσερα βιολιά και τέσσερις βιόλες. Μακριά από σκοτεινές, απειλητικές α-τονικότητες, το άλμπουμ περιλαμβάνει ακόμα πέντε Μινουέτα και 6 Τρίο του Φραντς Σούμπερτ, σε μεταγραφή για κουαρτέτο εγχόρδων από την Πατρίσια. Αλλά ο Σούμπερτ δεν υπήρξε ποτέ ανέστιος ή εξοριστος. Εζήσε στη βιεννέζικη φωλιά του. Ο «οδοιπόρος» Σούμπερτ, όμως, μας λένε οι δημιουργοί αυτού του πρότζεκτ, βίωσαν πάντοτε μιαν εσωτερική, μύχια εξορία: το οικείο σε πολλούς αίσθημα της μοναξιάς μέσα στο πλήθος, μέσα στην παρέα. Εδώ, σε αυτή τη μουσική, μπορεί κάποιος μοναχικός και ενδόμυχα ανέστιος να ακουμπήσει και να βρει παρηγοριά.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Φεμινισμός, Τραμπ και σεξουαλικές απεργίες

No sex - Οχι σεξ
No dating - όχι ραντεβού
No marrying men - όχι γάμος
No children - όχι παιδιά

Αυτά είναι τα «4 όχι» που αποτελούν την προμετωπίδα του κινήματος 4B, από την κορεατική λέξη «bi», το «όχι» στη χώρα γέννησής του. Το κίνημα προέκυψε το 2016 από φεμινιστικούς κύκλους στο Twitter και εν μέσω διαδικτυακού φεμινιστικού ακτιβισμού στη Νότια Κορέα μετά τη δολοφονία μιας εικοστριάχρονης γυναίκας σε δημόσια τουαλέτα στη Σεούλ. Ο δράστης, ένας άνδρας γύρω στα τριάντα, είχε δηλώσει ότι ένιωθε «αγνοημένος και υποτιμημένος» από τις γυναίκες, αλλά η αστυνομία αρνήθηκε να χαρακτηρίσει τη δολοφονία έγκλημα μίσους. Εξάλλου μιλάμε για χώρα που ανεπτυγμένου κόσμου όπου, εκτός από τις σοβαρές διακρίσεις κατά των γυναικών, ο πρόεδρος Γιουν Σουκ Γιολ κέρδισε το 2022 τις εκλογές με υποσχέσεις αντιφεμινιστικού χαρακτήρα και βασιζόμενος σε δυσарεστημένους από τις διεκδικήσεις των γυναικών άνδρες ψηφοφόρους. Μεταξύ των υποσχέσεων ήταν και η κατάργηση του υπουργείου Ισότητας των δύο φύλων.

Από την ποινικοποίηση των αμβλώσεων στην προηγούμενη θητεία του Τραμπ, οι αναζητήσεις στην Google που σχετίζονται με το 4B αυξήθηκαν κατακόρυφα στις ΗΠΑ. Οι νεαρές γυναίκες στο Instagram και το TikTok παραμένουν η κύρια δημογραφική ομάδα πίσω από το κύμα ενδιαφέροντος. Απέναντι, όχι μόνο υποστηρίκτριες του 4B, αλλά και σε όσες επιλέγουν να πάρουν θέση δηλώνοντας «Το σώμα Μου - η επιλογή Μου», αναπτύσσεται

Φεμινιστική διαδήλωση στη Σεούλ, λίγο πριν από τις εκλογές του 2022. Τις ώρες που ακολούθησαν τη νίκη του Τραμπ, οι αναζητήσεις στην Google που σχετίζονται με το κορεατικό κίνημα 4B αυξήθηκαν κατακόρυφα στις ΗΠΑ.

Τα «4 όχι» αποτελούν την προμετωπίδα του κινήματος 4B, από την κορεατική λέξη «bi», το «όχι» στη χώρα γέννησής του.

ένα επιθετικό κύμα διαδικτυακής κακοποίησης και παρενόχλησης. Έρευνα του Ινστιτούτου Στρατηγικού Διαλόγου (ISD) διαπιστώνει ότι ομάδες παραγόντων επιρροής, από εξτρεμιστές ιδεολόγους μέχρι πολιτικούς και... απλούς influencers, προβάλλουν την εκλογή του Τραμπ ως την επιβεβαίωση μορφής για τα αναπαγωγικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των γυναικών γενικώς. Ως κάποιο είδος άτυπης συγκάτευσης για να υποστηρίξουν, πιο ανοιχτά και επιθετικά, αφηγήσεις σχετικά με τον περιορισμό των δικαιωμάτων των γυναικών. Η έκθεση του ISD περιγράφει την αύξηση του περιεχομένου «Το σώμα Σου - η επιλογή Μου», τη διαστρέβλωση δηλαδή του αυθεντικού «Το σώμα Μου - η επιλογή Μου», αλλά και άλλων μισογυνιστικών συνθημάτων και δηλώσεων πριν και μετά τις εκλογές. Διαπιστώνει σημαντική αύξηση των αναρτήσεων που επικεντρώνονται στην

κατάργηση της 19ης τροπολογίας (η οποία το 1920 έδωσε στις γυναίκες το δικαίωμα ψήφου). Παρατηρεί επίσης ότι αυτές οι αφηγήσεις χρησιμοποιούνται για την παρενόχληση γυναικών εκτός σύνδεσης, ιδίως σε σχολικές και πανεπιστημιακές εγκαταστάσεις. Ένας γονιός δήλωσε: «Η φράση αυτή δεν είναι η μόνη που έχει σημασία: σήμερα στην κόρη μου είπαν τρεις διαφορετικές φορές στο πανεπιστήμιο “το σώμα Σου, η επιλογή Μου”». Η τρίτη ομάδα αγοριών της είπε να κοιμηθεί με το ένα μάτι ανοιχτό απόψε».

Τα μεγάλα διεθνή μέσα αντιμετωπίζουν την αμερικανική εκδοχή 4B περιγραφικά, αναρωτώνται αν «μεταφράζεται όντως αυτή η διαδικτυακή φλυαρία σε δράση εκτός σύνδεσης», διαπιστώνουν ότι «υπάρχουν μηδενικές ενδείξεις ότι στις ΗΠΑ πραγματοποιούνται απεργίες σεξ μεγάλης κλίμακας ως διαμαρτυρία κατά του Τραμπ», ότι ιστορικά οι σεξουαλικές απεργίες «είχαν ελάχιστα ή καθόλου πρακτικά αποτελέσματα» και αφού κάνουν την προφανή αναγωγή στη Δυσιστράτη με έμφαση στο «κωμωδία», επισημαίνουν ότι το 53% των λευκών γυναικών ψήφισε φέτος τον Τραμπ, απαντώντας στους δημοσιογραφικούς τίτλους που αντιμετωπίζουν τις γυναίκες ως μονολιθική οντότητα. Πράγ-

ματι οι γυναίκες δεν αποτελούν ένα ομοιογενές σύνολο με αδιάσπαστους δεσμούς, αλλά και το γεγονός ότι ένα ποσοστό ψήφισε Τραμπ δεν μεταβάλλει την ουσία του προβλήματος που πηγαινει πέραν του φύλου, συνιστώντας ανθρώπινο δικαίωμα, βασικό πυλώνα της καταταλαιπωρημένης και πολυερμηνευμένης δημοκρατίας, προς υπεράσπιση του οποίου δεν στέκονται όλοι στην πρώτη γραμμή ούτε το αντιλαμβάνονται ταυτόχρονα.

Παρακάμπτοντας τον συμβολισμό του 4B, η αλλιώς κοιτώντας το δέντρο και χάνοντας το δάσος, όπως λέγαμε παλιά, παρακάμπτεις επίσης τις κοινωνικές πραγματικότητες από τις οποίες προέκυψε, ενώ αν όπως οι NYT δέχεται το πρόβλημα αλλά σχολιάζει κουνώντας ελαφρώς το δάχτυλο, παρακάμπτεις ίσως το «αίσθημα» που βοήθησε στην επικράτηση του Τραμπ: «Η αλλαγή των έμφυλων ρόλων είναι ένας βασικός λόγος για τον οποίο πολλοί νέοι άνδρες λένε ότι αισθάνονται οικονομικά και κοινωνικά εγκαταλελειμμένοι. Αντί να μοιχοκτάρουν τους άνδρες, οι φεμινίστριες θα πρέπει να αναγνωρίσουν τους θεμιτούς τρόπους με τους οποίους οι άνδρες έχουν χάσει έδαφος στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και την υγεία και να βρουν τρόπους να δημιουργήσουν ένα φεμινιστικό μήνυμα που να τους συμπεριλαμβάνει στο εγχείρημα της εξασφάλισης ίσων δικαιωμάτων για όλους μας», έγραψε η Κάμι Ρικ. Ξέρουμε πως ό,τι ξεκινάει στην Αμερική έρχεται, με ή χωρίς φίλτρα, στην Ευρώπη και μιμητικά, συχνά «ξεκάρφωτο», στην Ελλάδα. Αλλά σε έναν κόσμο όπου, σύμφωνα με τον ΟΗΕ, διαπράττονται 140 δολοφονίες γυναικών ή κοριτσιών κάθε μέρα, η αλλιώς μία κάθε 10 λεπτά, δεν μπορεί να μπαίνει στο πάνθεον των γραφικότητων και των διαδικτυακών κυρίως μαχών, όπως ένα woke με την τελευταία του ερμηνεία ως ακραίου δικαιωτισμού που, παρεμπιπτόντως και καλώς ή κακώς, μόνον ίχνη του υπήρξαν στη χώρα μας, αντίθετα από τους φόνους με θύματα γυναίκες. Το διακύβευμα είναι τρομακτικά σοβαρό.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Το υλικό των αναμνήσεων

RUSSELL BANKS
Oh, Canada
μτφρ.: Άννα Μαραγκάκη
εκδ. Πόλις, σελ. 383

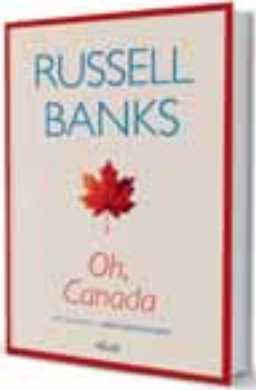
Δεν υπάρχει αμφιβολία πως κυκλοφορούν αρκετά ωραία ξένα μυθιστορήματα σε ενδιαφέρουσες μεταφράσεις. Κάποια ωστόσο, πολύ λιγότερα, είναι εκείνα που αφήνουν ισχυρό αποτύπωμα μέσα μας – μας σφραγίζουν. Διάβασα το «American darling» του Ράσελ Μπανκς πριν από δεκαέξι χρόνια και νόμισα πως μου έμεινε αξέχαστο διότι προσέφερε μια ανεπανάληπτη εικόνα για το τι συμβαίνει στην Αφρική, πώς και γιατί ξεσπούν άγριοι εμφύλιοι πόλεμοι που διαλύουν τις χώρες – στην προκειμένη περίπτωση τη Λιβερία στο γύρισμα του 20ού προς τον 21ο αιώνα, μαζί με τον ρόλο που έπαιξε η μοιραία μορφή του κυβερνήτη της Τοσάρις Τέλορ.

Ξανασυναντώντας σήμερα τον Αμερικανό Ράσελ Μπανκς (1940-2023) καταλαβαίνω πολύ καλύτερα πως δεν ήταν μόνον το θέμα του αλλά και το συγγραφικό μέγεθος – στο οποίο περιλαμβάνεται και η ικανότητά του να μετακινείται σε εντελώς διαφορετικές μυθολογικές επικράτειες και να στίνει ιστορίες με εξαιρε-

τικό σασπένς. Παρακολουθούμε την ιστορία ενός αριστερού δημιουργού ντοκιμαντέρ, που διέφυγε στον Καναδά προκειμένου να αποφύγει την επιστράτευση κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Βιετνάμ. Επί δεκαετίες, ο διάσημος κινηματογραφιστής Λέοναρντ Φάιφ έφερνε στο φως κοινωνικά και πολιτικά σκάνδαλα. Πειθαινόμενος από καρκίνο στα εβδομήντα οκτώ του χρόνια, ο πρωταγωνιστής κάνει μια ολοκληρωτική στροφή, αποφεύγοντας να αφηγηθεί μπρος στην κάμερα των συνδεδεμένων που μαθήτευσαν πλάι του, όχι για κρίσιμες στιγμές απ' τον αξιοθαύμαστο επαγγελματικό βίο του, αλλά κάτι ακόμη πιο δύσκολο, επεισόδια από την ντροπιαστική προσωπική ζωή του, γεμάτη εγκαταλείψεις και προδοσίες. Πρόκειται για μια ύστατη χειρονομία μεγάλης σπουδαιότητας, καθώς ο άνθρωπος που ξεσκέπασε σκάνδαλα όπως παράνομα χημικά πειράματα επί καναδικού εδάφους και συγκαλύψεις παιδεραστίας στην

Εκκλησία, αποφασίζει μονάχος του και παρά τις αντιρρήσεις των οικείων του να εκθέσει τον ίδιο του τον εαυτό προκειμένου, ως κορυφαίος επαγγελματίας που είναι, να εισέλθει στην πλέον μυστηριώδη επικράτεια, που είναι η ανθρώπινη προσωπικότητα.

Ενώπιον λοιπόν των έκπληκτων συνεργατών του και της αγαπημένης συζύγου του, ο Φάιφ αρχίζει να μιλάει για τα παιδικά και τα νεανικά του χρόνια που, από πρώτη σκοπιά, μοιάζει να μην αφορούν κανέναν. Συνδεδεμένος εν συνεχεία με γονευστικές γυναίκες και αποκτώντας χαριτωμένα παιδιά, θα φεύγει κάθε φορά ωσάν κυνηγημένος, ποιος ξέρει γιατί. Όταν έχουμε μπρος μας κοινωνικά σκάνδαλα, το τι είναι ηθικό και τι ανήθικο είναι ολοφάνερο. Από τι είναι όμως φτιαγμένοι οι άνθρωποι; Πώς σκέφτονται, τι νιώθουν και τι προσδιορίζει τις πράξεις τους; Κι ακόμη, από τι είναι φτιαγμένες οι αναμνήσεις που συγκροτούν την αυτοβιογραφία;

φική ιστορία μας; Πόσο επιλεκτική και πόσο έγκυρη είναι η μνήμη; Αλλά και το πολύωρο υλικό της ταινίας που κινηματογραφεί ο συνεργάτης του Φάιφ, πώς θα μονταριστεί και ποια εικόνα θα δώσει για τον σπουδαίο πρωταγωνιστή του;

Το «Oh, Canada» είναι μια καλειδοσκοπική κατασκευή. Οι χρόνοι τρέχουν πότε μπρος και πότε πίσω, πότε ζωντανεύουν σκηνές απ' το απώτατο παρελθόν και πότε από το αδυσώπητο παρόν ενός ανθρώπου που η αναπνοή του ολοένα λιγοστεύει, που η μνήμη του ενδεχομένως επηρεάζεται από τα ισχυρά φάρμακα που τον κρατούν στη ζωή, που ίσως, τέλος, έχει και παραισθήσεις. Κύκνειο άσμα του Ράσελ Μπανκς, το «Oh, Canada», είναι ένα υπέροχο ποιητικό δοκίμιο πάνω στην ανθρώπινη ζωή, πάνω στη μνήμη, πάνω στην ενοχή και πάνω στην ατομική ευθύνη. Και όπως το μυθιστόρημα διαρθρώνει σοφά τα πολυποίκιλα αφηγηματικά του μέρη, έτσι και ο άνθρωπος αποδεικνύεται πως δεν είναι ποτέ ομοιογενής, αποτελείται από μικρά μικρά κομμάτια τα οποία διαρκώς παλεύει να συγκρατήσει ενώμενα για να έχει την ψευδαισθησιό πως κάποιο νόημα διέπει τη ζωή του.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΚΟΠΑΝΙΤΣΑ

Η Μαρία Κοπανίτσα γεννήθηκε στο Λονδίνο το 1956. Σπούδασε στο Κέμπριτζ. Έχουν εκδοθεί τα βιβλία της «Κυκλάνθρωποι – Ποιήματα και χαρρακτικά» (εκδ. Εστία 1982), «Ιδρώσα να το πω» (εκδ. Πόλις 2019), «Έπεςα στα τέσσερα» (εκδ. Πόλις 2022), και τώρα τα «Νύχια περλέ» (εκδ. Ποταμός 2024).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Ρωμαίους μεταφρασμένους στα αγγλικά, Κάτουλλο και Σουπτινίου, που είναι άκρως ενδιαφέροντες για τα μικρά καθημερινά που έχουν οι ζωές ανθρώπων. Μερικές φορές πρόκειται περί τεράτων. Εξ ου και το «Μίζερι» του Στίβεν Κινγκ. Σε καμιά εποχή δεν άλλαξαν οι άνθρωποι στις συνήθειές τους.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Στη δική μου περίπτωση, ανακάλυψα πόσο κατανοπτή γίνεται σε εμένα η ποίηση όταν διαβάζεται δυνατά. Αυτό άλλωστε ισχύει και για τα θεατρικά έργα που έως πρόσφατα τα διάβαζα αντί να τα παρακολουθώ ζωντανά. Με την παράσταση το γραπτό κείμενο γίνεται κατανοπτό.

Βρήκατε ποτέ τον μεπλά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Παιδί τα κόμικς μου απαγορεύονταν.

Επιμέλεια:
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΟΛΓΑ ΚΟΖΑΚΟΥ - ΤΣΙΑΡΑ
Οι ξένες - Γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες
εκδ. Περισπωμένη 2023, σελ. 231

Η Ολγα Κοζάκου - Τσιάρα γράφει τη συλλογή διηγημάτων της «Οι ξένες. Γυναίκες πρόσφυγες και μετανάστριες» με αφορμή την ίδια την οικογενειακή της ιστορία, που έχει σημαδευτεί από τη λέξη προσφυγιά και μετανάστευση. Στη συλλογή περιλαμβάνονται 21 διηγήματα, υπό τον γενικό τίτλο «Οι άλλες ξένες», συν τα τρία κείμενα για τις συγγενείς της συγγραφώως με τον γενικό τίτλο «Οι δικές μου ξένες», καθώς και 23 ποιήματα. Η συλλογή εικονογραφείται με 24 σχέδια της συγγραφώως. Χαρακτηριστική είναι η αφιέρωση της Κοζάκου - Τσιάρα στη «μάματσόκα» της, τη Βάρια Τεκμιτσώφ Κοζάκου, γεννημένη στο Σοχούμ του Καυκάσου, ξεριζωμένη από τη γενέτειρά της το 1936, έφυγε για την Ελλάδα και από εκεί, το 1945 έζησε στην Κύπρο... Αυτή η περιπέτεια της «μάματσόκα» της συγγραφώως, καθώς και της γιαγιάς της Ερατούς Παυλίδη Τεκμιτσώφ και της θείας Τέτας (Ευτέρπη Αποστόλοβνα Τεκμιτσώφ Μιχαηλίδη) ενέπνευσαν την Κοζάκου - Τσιάρα να μιλήσει για άλλες προσφύγισες και μετανάστριες, για τις δικές τους περιπέτειες και τον δικό τους αγώνα, για επιβίωση, για ύπαρξη... όπως σημειώνει και η συγγραφώας «γράφω για ελάχιστες από αυτές. Οι ιστορίες τους ξεκίνησαν από κάποια αλήθεια, ύστερα τις πήρα και τους άλλαξα τα φώτα, τις έκανα άνω κάτω, έβαλα εμένα μέσα, έβαλα εσένα, που δεν ξέρω, έβαλα τη μία μέσα στην άλλη...». Ενδιαφέρον έχει ο λογοτεχνικός τρόπος με τον οποίο η Κοζάκου - Τσιάρα ασχολείται με τις γυναίκες που ονομάστηκαν «ροές», γι' αυτές τις ξένες η συγγραφώας δεν γράφει ιστορίες, αλλά μόνο μερικούς στίχους. Ξεκινώ το: «Το παιδί της χάθηκε στα χαλάρματα | και δεν την άφησαν να το θάψει. | Έχεις κι άλλα παιδιά, της έλεγαν και την τραβούσαν. | Δεν ξαναμίλησε από τότε». Πρόκειται για μία εξόχως ενδιαφέρουσα έκδοση, που δίνει φωνή σε γυναίκες που συλλέβδην χαρακτηρίστηκαν με λογής κοσμητικά επίθετα και προσδιορισμούς, και τολμά να πω ότι η Κοζάκου - Τσιάρα με δηκτικό τρόπο τα παραπάνω τα συμπεκνώνει με το διήγημά της «Τα κέρατα του Σατανά».

Η **Μαρία Κάλλας** απολαμβάνει τη συντροφιά των περιστερών στην πλατεία Τραφάλγκαρ, τον Φεβρουάριο του 1957, όταν ερμηνεύε τη «Νόρμα» του Μπελίνι στο Κόβεντ Γάρντεν. Η Ντέζι Γκούντγουιν επισημαίνει ότι ο κόσμος ταυτίζει την ντίβα της όπερας με τις ηρώιδες που ερμηνεύσε, όμως δεν ήταν έτσι στην πραγματικότητα.

Δεν έμαθε να αγαπάει τον εαυτό της

Η συγγραφέας του μυθιστορήματος «Diva», Ντέζι Γκούντγουιν, μιλάει στην «Κ» για τη «δική της» Μαρία Κάλλας

Συνέντευξη στη **ΜΑΙΡΗ ΣΙΑΝΗ-ΝΤΕΪΒΙΣ**

Η **Ντέζι Γκούντγουιν** άκουγε ιστορίες για τη Μαρία Κάλλας από τότε που ήταν παιδάκι. Ο πατέρας της ήταν ο Ρίτσαρντ Γκούντγουιν, παραγωγός ταινιών, και από το σαλόνι του σπιτιού τους είχαν περάσει διάφοροι διάσημοι καλεσμένοι, όπως ο Φράνκο Τζεφίρελι και η Ινγκριντ Μπέργκμαν, που αντάλλασαν ιστορίες για συναδέλφους καλλιτέχνες, συμπεριλαμβανομένης και της περιβόητης Diva. Θα ήταν οκτώ χρόνων όταν η Γκούντγουιν πρωτοάκουσε την Κάλλας να τραγουδάει την άρια «Κάστα Ντίβα» από την όπερα του Μπελίνι «Νόρμα». Από τότε η φωνή της σοπράνο σφόνωσε στο μυαλό της. Οπότε δεν είναι παράξενο που η Γκούντγουιν, όταν έψαχνε για θέμα για το τέταρτο μυθιστόρημά της, αποφάσισε να γράψει για το ινδαλμά της. Αλλά το να μπει στο πετσί της αϊδού αποδείχθηκε πιο δύσκολο απ' ό,τι περίμενε.

Δάβασε όλες τις βιογραφίες της Κάλλας. «Οι περισσότερες αναφέρονταν είτε στα προβλήματα βάρους της είτε στη φωνή της», μου εξηγεί καθώς απολαμβάνουμε το τσάι μας σε μια θορυβώδη παμπ του Λονδίνου, «γι' αυτό κι εγώ έγραψα μυθιστόρημα. Ηθελα να μιλήσω για όλες τις όψεις της ζωής της. Να διηγηθώ μια αυθεντική ιστορία όπως την αισθανόμουν εγώ. Η δουλειά του μυθιστοριογράφου είναι να γεμίζει τα κενά μ' έναν ευφάνταστο αλλά κι αληθινό τρόπο. Η «Diva» είναι το αποτέλεσμα της φαντασίας μου, της εμπειρίας μου και της αντίληψής μου για το ποια ήταν η Μαρία Κάλλας». Πόσο πολύ μετράει η ακρίβεια στην αφήγηση; τη ρωτώ. «Πολύ, όλες οι λεπτομέρειες είναι ακριβείς, τοποθεσίες, γεγονότα, επεισόδια. Μπορεί να έχω αλλάξει κάποια ημερομηνία ή να έχω προσθέσει κάποια φανταστικά σκηνή. Αλλά αυτά που συμβαίνουν στην ιστορία έχουν συμβεί και στην πραγματικότητα».

Μαθήματα τραγουδιού

Το διάβασμα των βιογραφιών, όμως, δεν ήταν αρκετό. Η Γκούντγουιν ήθελε να νιώσει τι σημαίνει να τραγουδάς όπερα. Έκανε, λοιπόν, μαθήματα τραγουδιού. Η φωνή της είναι σοπράνο, σαν της Κάλλας. «Δεν μπορώ να σου περιγράψω αυτό που αισθάνεσαι όταν τραγουδάς

όπερα», λέει και το πρόσωπό της λάμπει χαρμινά, «πόσο αλλοεξαρτώμενη είναι η φωνή από το πώς αισθάνεσαι εκείνη τη στιγμή, από το πώς είναι η ζωή σου εκείνη την περίοδο. Ολο σου το κορμί είναι εκεί. Τραγουδάς από την ψυχή. Και για να βγουν αυτές οι υψηλές νότες πρέπει να κάνεις συνεχή προπόνηση. Σαν τον ολυμπιονίκη... η μόνη διαφορά είναι ότι φοράς μείκαπ και στενά φουστάνια».

Όσο δούλευε το βιβλίο, η συγγραφέας ανακάλυψε πως είχε κι άλλο ένα κοινό στοιχείο με την Κάλλας. Όπως η Ελληνοαμερικανίδα ηρώίδα της, έτσι κι αυτή είχε μια πολύ δύσκολη σχέση με τη μητέρα της. «Ξέρω τι σημαίνει να μην είσαι η προτεραιότητα στη ζωή της μητέρας σου. Ούτε εγώ ούτε η Μαρία αξίζαμε τέτοιες μητέρες. Και οι δυο τους είχαν βάλει τη δική τους ατζέντα πάνω από την ευτυχία των παιδιών τους», αναφέρει με εμφανή πικρία.

Έχουν ξοδευτεί τόνοι χαρτιού πάνω στο θέμα της σχέσης της Κάλλας με τη μητέρα της, τη Λίτσα, Ευαγγελία Καλογεροπούλου. Η Κάλλας πάντα έλεγε πως η μητέρα της δεν την αγάπησε ποτέ, αλλά «αγάπησε» τη φωνή της. Όταν ήταν μικρή, η Λίτσα, εκμεταλλευόμενη το ταλέντο της κόρης, την έβαζε να τραγουδάει στους δρόμους της κατοικικής Αθήνας για φαγητό.

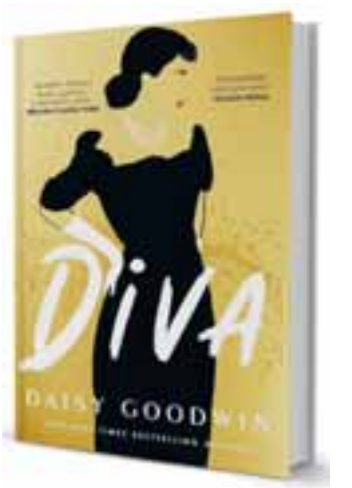
Η μητέρα της Γκούντγουιν ήταν η γνωστή Τζοκάστα Ινις, κόρη μεγαλοσυντελεχούς της Shell Oil και συγγραφέας πολλών βιβλίων, ανάμεσά τους το «The Pauper's Cookbook», που κυκλοφορεί ακόμα. Όταν την εγκατέλειψε, η Γκούντγουιν ήταν πέντε χρόνων, αφήνοντάς την στα χέρια της δεύτερης συζύγου του πατέρα της, της Γαλλίδας σκηνοθέτιδος, σεναριογράφου και ενδυματολόγου Κριστίν Εντζάρ. Με τέτοιες καταβολές, δεν είναι καθόλου παράξενο το ότι η Γκούντγουιν, αφού σπούδασε Ιστορία στο Κέμπριτζ και φιλμ στο Columbia Film School στην Αμερική, ασχολήθηκε με την τηλεόραση, όπου έκανε μια εντυπωσιακή καριέρα ως παραγωγός, δημιουργώντας –και μερικές φορές γράφοντας– σειρές όπως η «Victoria», η οποία έχει προβληθεί σε 146 χώρες ανά τον κόσμο, και αγαπημένες εκπομπές όπως το «Grand Designs» και το «Escape to the Country».

«**Ελεγαν** πως ήταν δύσκολη. Η ίδια είχε πει πως είναι τόσο δύσκολη όσο απαιτείται για να επιτύχει την τελειότητα. Αν αυτό το είχε πει άνδρας, θα το είχαν βάλει λόγγο στο μπλουζάκι του», αναφέρει η Ντέζι Γκούντγουιν για τη Μαρία Κάλλας.

“

Όταν τραγουδάς όπερα, όλο σου το κορμί είναι εκεί. Και για να βγουν αυτές οι υψηλές νότες πρέπει να κάνεις συνεχή προπόνηση. Σαν ολυμπιονίκης. Η διαφορά είναι ότι φοράς μείκαπ και στενά φουστάνια.

«**Όλες** οι λεπτομέρειες είναι ακριβείς», λέει η Ντέζι Γκούντγουιν για το μυθιστόρημά της.

Η Μαρία Άννα Σοφία Καικιλία Καλογεροπούλου, γνωστή ως Μαρία Κάλλας, αναμφίβολα ήταν η πρώτη ντίβα. Έκανε την όπερα σέξι. Η φωνή της, το παρουσιαστικό της, η ερμηνεία των ρόλων –στο πρόσωπό της διακρίνεις κάτι που δεν υπάρχει, ευτυχώς ο κόσμος είναι γεμάτος από καλούς γιατρούς, αλλά δεν υπάρχει άλλη Μαρία Κάλλας».

Για την Κάλλας, «αγάπη» ήταν το χειροκρότημα. Και χαρμινά μπαίνει στη ζωή της ο Ωνάσης – που δεν ενδιαφέρεται για την όπερα κι έχει τάση να συλλέγει γυναίκες-τρόπαια. «Εκείνο που δεν έμαθε ποτέ η Μαρία ήταν να αγαπάει τον εαυτό της», μου εξηγεί η Γκούντγουιν, «και για αυτό φταίει η παιδική της ηλικία. Ξαφνικά ερωτεύεται έναν άνδρα σαν τον Ωνάση, Έλληνα, πλούσιο, κοσμικό, σέξι, το αντίθετο του συζύγου της, Τζοβάνι Μπατίστα Μενεγκίνι, που φοράει δίκτυ στα μαλλιά του το βράδυ. Μπορεί για πρώτη φορά στη ζωή της να αισθάνθηκε πραγματικά σεξουαλική επιθυμία».

Αραγε, ρωτώ την Γκούντγουιν, θα είχε γράψει αυτό το βιβλίο αν η Κάλλας δεν είχε σχέσεις με τον μεγιστάνα Αριστοτέλη Ωνάση; «Αν η φωνή της ήταν σε καλύτερη φόρμα τότε που τον συνάντησε, ο Ωνάσης δεν θα είχε καμία ελπίδα να γίνει εραστής της», μου απαντά εμφοτικά. «Το βιβλίο μου είναι φόρος τιμής σε αυτήν. Εκείνο που μ' ενδιέφερε ήταν να εξερευνήσω τον κίνδυνο που διέτρεχε από την αρχή να χάσει τη φωνή της. Η Μαρία είχε ένα δώρο από τον Θεό, το οποίο όμως δεν θα κρατούσε για πάντα. Δυστυχώς, τότε που τα έφτιαξε με τον Ωνάση είχαν αρχίσει να φαίνονται οι ρωγμές στην επαγγελματική της ζωή».

Στο βιβλίο υπάρχει ένας τρυφερός διάλογος ανάμεσα στην Κάλλας και στη δασκάλα της, την Ισπανίδα σοπράνο Ελβίρα ντε Ιντάλγκο: «Η φωνή σου είναι σαν αρχαίος αμφορέας γεμάτος χρυσά νομίσματα. Κάθε φορά που τραγουδάς χαράμιζεις κι ένα χρυσό νόμισμα. Ξόδεψε

τα κέρματα με σύνεση». Αργότερα, το 1961, όταν ξανασυναντήθηκε με τη δασκάλα της στην Επίδαυρο, η Κάλλας την είχε ρωτήσει για το πόσα κέρματα είχε ακόμα στον αμφορέα. «Κανέναν δεν ξέρει, Μαρία. Αλλά καλύτερα είναι να σταματήσεις πριν δεις τι έχει απομείνει στον πάτο», της είχε απαντήσει η Ιντάλγκο.

Η συμβουλή της πριγκίπισσας

Όταν στο βιβλίο η πριγκίπισσα Γκρέις του Μονακό συνάντησε την Κάλλας, της έδωσε μια συμβουλή: «Δεν είμαστε σαν κι αυτές τις γυναίκες που δεν έχουν κάνει τίποτα στη ζωή τους. Εγώ έχω βραβευτεί με Όσκαρ κι εσύ είσαι η καλύτερη υψίφωνος του κόσμου. Να μου το υποσχεθείς πως δεν θα σταματήσεις να τραγουδάς για να κάνεις το κατίρι του Ωνάση. Του κάθε Ωνάση. Ο Ρενιέ μού έβαλε τηλεσίγραφο: ή πθοποιός ή γυναίκα του. Και τώρα είμαι κομπάρσος στα πάρτι του».

Θα μπορούσε η Κάλλας να είναι κομπάρσος στα πάρτι του Ωνάση; Να ζήσει χωρίς το χειροκρότημα; «Το ταλέντο της Κάλλας ήταν κι ο τύραννός της. Είχε φοβερή αυτοπειθαρχία. Επίσης η Κάλλας ήξερε και την αξία της. Ήταν ιδιοφυΐα. Ελεγαν πως ήταν δύσκολη. Η ίδια είχε πει πως είναι τόσο δύσκολη όσο απαιτείται για να επιτύχει την τελειότητα. Αν αυτό το είχε πει άνδρας, θα το είχαν βάλει λόγγο στο μπλουζάκι του».

Η αφήγηση τρέχει όπως τρέχει και η ζωή της Κάλλας. Οι διάλογοι είναι ζωντανοί, οι χαρακτήρες πιστικοί και η μαεστρία της συγγραφέως να μας μεταφέρει από χώρο σε χώρο εντυπωσιακή: είναι σαν να βρισκόμαστε στο θεωρείο και να απολαμβάνουμε την εκστατική ερμηνεία της Κάλλας ως Νόρμα στη σκηνή. Είναι σαν να καθόμαστε δίπλα στον Τσώρτσιλ στη θαλαμγό «Χριστίνα» και να τον ακούμε να αναφωνεί: «Τι υπέροχοι πνεύμονες έχετε, κ. Κάλλας!». Είναι σαν να κρυφακούμε τη Μέριλιν Μονρόε να εκμυστηρεύεται στην Κάλλας το τρακ που έχει λίγο πριν βγει να τραγουδήσει στα γενέθλια του JFK.

Γιατί, όμως, κράτησε την αφήγηση τόσο «καθαρή»; τη ρωτώ. No drugs? No violence? No sex? «Ο πειρασμός να παρουσιαστεί η Κάλλας ως μια ταλαιπωρημένη γυναίκα που καταρρέει, όπως η Μέρι-

λιν Μονρόε, είναι μεγάλος. Ηθελα να κρατήσω τον ηρωισμό της. Η Κάλλας ήταν μια δυναμική γυναίκα που στόχευε ψηλά. Όταν, λοιπόν, ο Ωνάσης παντρεύτηκε την Τζάκι, η Κάλλας δεν κατέρρευσε. Το αντίθετο, γύρισε ταινία με τον Τζεφίρελι, έδωσε συναυλίες παγκοσμίως, απέκτησε καινούργιο εραστή. Ήταν ακόμα όμορφη και πολυάσχολη».

Το πρόβλημα με την Κάλλας είναι πως ο κόσμος τη συγχέει με τις τόσες τραγικές ηρώιδες που έχει τραγουδήσει. Οπότε, όταν ο Ωνάσης την άφησε, τότε –στα μάτια του κόσμου– θα έπρεπε να υποφέρει σαν τη Μαντάμ Μπατερφλάι. Στο βιβλίο υπάρχει ένας διάλογος με τον Τζεφίρελι και την Κάλλας: «Έχεις τραγουδήσει σε τόσες όπερες για την αγάπη. Ξέρεις πως η αγάπη δεν φτάνει. Μην καταλήξεις και εσύ σαν τις γυναίκες που τραγουδάς και που πεθαίνουν από αγάπη στην τρίτη πράξη. Φτιάξε τη δική σου έξοδο, carissima».

Η ταινία

Στην ταινία «Maria» με την Αντζελίνα Τζολί θα γίνει η ίδια σύγχυση; «Δεν την έχω δει, αλλά υποψιάζομαι πως ναι. Θα μας δείξουν μια Κάλλας απομονωμένη σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου να ακούει τους δίσκους της, κουτιά με φάρμακα στο τραπέζακι. Τέτοια πράγματα συνέβησαν, αλλά όχι στον βαθμό που νομίζει ο κόσμος. Βλέπεις, το υπερβολικό είναι πιο «οπερατικό», συνεπώς πιο ενδιαφέρον από την αλήθεια. Εικάζω τώρα».

Η Γκούντγουιν επιλέγει να κλείσει την αφήγησή της περίπου δέκα χρόνια πριν από τον θάνατο της Κάλλας, με τη δυναμική σκηνή όπου η αϊδός λέει «όχι» στον Ωνάση που ξαναγυρίζει σε αυτήν. «Σπάνε τα μάγια. Η αυτοεκτίμηση επανέρχεται. Ξαναφτιάχνει τη ζωή της. Δεν τον έχει ανάγκη», λέει η Γκούντγουιν. Για να εκτιμήσουμε την Κάλλας, τη μεγαλύτερη σοπράνο της εποχής της και την πρώτη αληθινή ντίβα, πρέπει να κοιτάξουμε πέρα από τον Ωνάση. Κι αυτό είναι και το θέμα του βιβλίου της Γκούντγουιν.

Μερικά από τα βιβλία της Ντέζι Γκούντγουιν: «Diva» (2024, Aria), «Victoria» (2016, St. Martin's Press), «Silver River» (2007, Fourth Estate), «The Nation's Favourite: Love Poems» (1997, BBC Digital).

Το τραύμα της Κάλλας με άλλη ματιά

Λυδία Κονιόρδου και Αγγελίνα Παπαδοπούλου μιλούν για τη συμμετοχή τους στο φιλμ «Μαρία», δίπλα στην Αντζελίνα Τζολί

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Το «**Μαρία**», η πολυαναμενόμενη κινηματογραφική βιογραφία της Μαρίας Κάλλας, διά χειρός Πάμπλο Λαρέιν, κυκλοφορεί εδώ και μερικές μέρες στις ελληνικές αίθουσες, καλώντας το κοινό να ανακαλύψει λιγότερο γνωστές πτυχές της κορυφαίας ντίβας της όπερας. Η Αντζελίνα Τζολί, που ανέλαβε τη δύσκολη αποστολή να υποδυθεί την Κάλλας, βρίσκεται προφανώς στο επίκεντρο, ωστόσο στην ταινία συμμετέχουν και δύο Ελληνίδες ηθοποιοί με μικρούς αλλά σημαντικούς ρόλους: η Λυδία Κονιόρδου που παίζει τη μητέρα της, Λίτσα Καλογεροπούλου, και η Αγγελίνα Παπαδοπούλου, η οποία μπαίνει στα παπούτσια της νεαρής Κάλλας.

Την πρώτη την βλέπουμε σε ένα από τα πολυάριθμα φλας μπακ της ταινίας, να προσπαθεί να εκμεταλλευθεί το μουσικό ταλέντο της κόρης της προκειμένου να επιβιώσει η οικογένεια στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής. «Είναι πασιγνώστη η δυσκολία σχέση που είχε η Κάλλας με τη μητέρα της από σχετικά μικρή ηλικία και πολύ περισσότερο αργότερα όταν έγινε διάσημη. Σίγουρα εκείνη είδε το ταλέντο της μικρής Μαρίας και την ώθησε με όλες τις δυνάμεις της να δουλέψει και να εξελιχθεί· ταυτόχρονα ωστόσο ήταν σκληρή απέναντί της. Θα μπορούσα να παρομοιάσω τη σχέση τους με εκείνη της Κλυταιμνήστρας και

της Ηλέκτρας, την αρχετυπική σχέση ανταγωνισμού μεταξύ μάνας-κόρης. Η Μαρία αναζητούσε πάντα την αγάπη της μάνας, όμως συνθήτως εισέπραττε αρνητισμό και ιδιοτέλεια», μας λέει η Λυδία Κονιόρδου, για την οποία, εκτός των άλλων, η Κάλλας αποτελεί διαχρονική πηγή έμπνευσης και θαυμασμού.

Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια, με την επιρροή πιθανώς και των διαφόρων κινημάτων υπέρ των γυναικών, η ιστορία

Η συνεργασία με τον Πάμπλο Λαρέιν ενθουσίασε τις δύο ηθοποιούς που τον περιγράφουν ως άνθρωπο «ευαίσθητο και λεπτό» που δουλεύει «με ηρεμία και ακρίβεια».

της Μαρίας Κάλλας προσεγγίζεται εκ νέου μέσα από ντοκιμαντέρ, ταινίες μυθοπλασίας και τηλεοπτικές σειρές. «Πιθανόν να έχει να κάνει με έναν αναστοχασμό της κοινωνίας μας απέναντι σε έναν άνθρωπο που προσέφερε τόσο πολλά στην τέχνη κι όμως η κοινή γνώμη υπήρξε ελάχιστα γενναϊόδωρη στην εποχή της, παρά τη φαινομενική λατρεία. Το “χρεώνεται” όλη η κοινωνία ότι ένα τέτοιο πλάσμα έφυγε από τη ζωή με τόσο βαθιά ψυχικά τραύματα. Αν αναλογιστώ τη δι-

Η Αντζελίνα Τζολί στην ταινία «Μαρία» με θέμα τη ζωή της Κάλλας. «Μοιάζει εύθραυστη, όμως είναι «γειωμένη», έχει άποψη για όσα συμβαίνουν στον κόσμο και την εκφράζει», λέει για τη χολιγουντιανή star η Λυδία Κονιόρδου.

κή μου διαδρομή στην τραγωδία, της οποίας η όπερα αποτελεί μουσική εξέλιξη, δεν ξέρω αν θα άντεχα να συμβούν όλα αυτά στην επαγγελματική και προσωπική ζωή μου και να συνεχίσω να δουλεύω», σημειώνει σχετικά η έμπειρη Ελληνίδα ηθοποιός.

«Μοναδική εμπειρία»
Στον αντίποδα, η νεαρή Αγγελίνα Παπαδοπούλου, η οποία τώρα κάνει τα πρώτα βήματά της στην υποκριτική, μιλάει για τη μεγαλύτερη δυσκολία που αντι-

μετώπισε στον ρόλο της. «Νομίζω πως ήταν να μπω στην ψυχολογία του χαρακτήρα μου και να αποδώσω την εσωτερική της σύγκρουση με τρόπο αυθεντικό και όχι επιφανειακό. Ο ρόλος απαιτούσε πολύ έντονο συναίσθημα, και το γεγονός ότι συμμετείχα σε μια τόσο υψηλού επιπέδου παραγωγή πρόσθετε μια πίεση για να δώσω τον καλύτερό μου εαυτό».

Πώς ήταν όμως η εμπειρία της συνεργασίας με έναν κινηματογραφιστή του διαμετρήματος του Πάμπλο Λαρέιν; «Η συ-

νεργασία με τον Πάμπλο Λαρέιν ήταν μια μοναδική εμπειρία. Ο τρόπος που δουλεύει, η βαθιά κατανόηση των χαρακτήρων και η οπτική του με ενέπνευσαν και με έκαναν να δω την υποκριτική με έναν πιο βαθύ και προσωπικό τρόπο. Ξεχωρίζω την ηρεμία και την ακρίβειά του στο σετ, καθώς και την ικανότητά του να με κάνει να νιώθω σημαντική για τη συνολική ιστορία. Μετά από κάθε σκηνή μου με ευχαριστούσε και μου έσφιγγε το χέρι. Είναι από τους σκηνοθέτες που ξέρουν

πώς να δημιουργούν έναν χώρο εμπιστοσύνης, κάτι που μου έδωσε την ελευθερία να εξερευνήσω τον ρόλο μου και να αποδώσω στο καλύτερο δυνατό».

Η Λ. Κονιόρδου από την πλευρά της χαρακτηρίζει τον σκηνοθέτη Λαρέιν «ευαίσθητο, λεπτό και σχεδόν ανεπαίσθητο στην καθοδήγηση των ηθοποιών του».

Οι δύο Ελληνίδες ηθοποιοί είχαν επίσης την ευκαιρία να συνεργαστούν με την Αντζελίνα Τζολί, για την οποία έχουν να πουν μόνο καλά λόγια: «Σεναριακά είχαμε μαζί μια σκηνή, η οποία τελικά κόπηκε στο μοντάζ, μάλλον γιατί κρίθηκε υπερβολικά σκληρή. Αισθάνθηκα ότι είναι ένας όμορφος άνθρωπος. Μοιάζει εύθραυστη όμως είναι “γειωμένη”, έχει άποψη για όσα συμβαίνουν στον κόσμο και την εκφράζει», παρατηρεί η Λ. Κονιόρδου και η Αγγ. Παπαδοπούλου συμπληρώνει: «Ήταν εξαιρετικά φιλική και προσιτή από την πρώτη στιγμή, κάτι που με έκανε να νιώσω πολύ άνετα παρά το αρχικό μου άγχος. Στη σκηνή που μοιρασθήκαμε, μου έκανε εντύπωση η συγκέντρωση και η αμεσότητά της.

Ενίωσα ότι με “άκουγε” πραγματικά, όχι μόνο με τα λόγια, αλλά με το βλέμμα και την ενέργειά της. Ήταν σαν να μπαίναμε μαζί σε έναν “χορό”, όπου κάθε της αντίδραση ενίσχυε τη δική μου ερμηνεία. Μου έδωσε πολύτιμες συμβουλές μετά τη σκηνή που γυρίσαμε μαζί, κάτι που με συγκίνησε».

DEE JAY
93.5
RADIO

NEW
PROGRAM

Espresso
Sabrina Carpenter

Listen on DeeJay 93.5

Brunching
Ελεωνόρα
Καθημερινά 09:00-12:00

POWERED BY
U

#Nicosia2030
Υποψήφια για
Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΦΕΣΤΙΒΑΛ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024

TIAGO RODRIGUES
ΚΑΤΑΡΙΝΑ ΚΑΙ Η ΟΜΟΡΦΙΑ
ΝΑ ΣΚΟΤΩΝΕΙΣ ΦΑΣΙΣΤΕΣ
CATARINA AND THE BEAUTY
OF KILLING FASCISTS
10, 11/12/2024

ΜΙΑΒ ΒΟΛΑΝ
ΤΖ' ΕΝΑΝ ΤΖΑΙΡΟΝ
Κυπριακά παραδοσιακά παραμύθια
ONCE UPON A TIME
24/12/2024

STILL! ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ
ΠΟΥ ΓΥΡΙΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
STILL! A STATUE THAT
TRAVELLED THE WORLD
31/12/2024

Διοργανωτές
Organisers:

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

Χάλκινος χορηγός
Bronze sponsor:

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

Εισιτήρια
Tickets:

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia for Art

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
DEPUTY MINISTRY OF CULTURE

ONASSIS
STEGI

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

SIGMA
THEATRE

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

Sold Out
TICKETS

Μαγική απογείωση του «Wicked»

Ο σκηνοθέτης Τζον Μ. Τσου μιλάει στην «Κ» για το φιλμ της χρονιάς

Συνέντευξη στον ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ

Η ταινία «κράχτης» της φετινής εορταστικής περιόδου, αλλά και σημαντικός ανταγωνιστής για τα προσεχή Οσκαρ, βρίσκεται από την περασμένη Πέμπτη στις ελληνικές αίθουσες, για να στείλει το κοινό στον παραμυθένιο κόσμο του Μάγου του Οζ. Το κλασικό μιούζικαλ «Wicked», που μετράει πάνω από δύο δεκαετίες παρουσίας στις θεατρικές σκηνές, μεταφέρεται στην οθόνη από τον Τζον Μ. Τσου, ο οποίος εξαργυρώνει επιτυχίες σαν τα «Crazy Rich Asians» και «In the Heights», παίρνοντας την ευκαιρία να ενορχηστρώσει μια πραγματική χολιγουντιανή υπερπαραγωγή.

«Το είδα για πρώτη φορά πριν γίνει επιτυχία στο Μπρόντγουεϊ, κατά τη διάρκεια μιας σύντομης παράστασης στο Σαν Φρανσίσκο, όταν ήμουν στη σχολή κινηματογράφου. Δεν ήταν ακόμη πλήρως ολοκληρωμένο, αλλά ερωτεύτηκα αμέσως το μιούζικαλ και ήξερα ότι κάποια μέρα θα γινόταν και μια σπουδαία ταινία – αν και τότε δεν μπορούσα να φανταστώ ότι εγώ θα ήμουν αυτός που θα το ζωντάνευε στη μεγάλη οθόνη. Λάτρευα τον “Μάγο του Οζ” και την ιστορία της Ντόροθι, της Κακιάς Μάγισσας της Δύσης και της Καλής Μάγισσας. Όταν όμως είδα το “Wicked” ανακάλυψα την ιστορία της Κακιάς Μάγισσας, που ίσως τελικά να μην ήταν τόσο κακιά – μια ιδέα που με γοήτευσε. Και φυσικά λάτρεψα τα τραγούδια του ιδιοφυούς Στίβεν Σουάρτς, όπως το “Defying Gravity” και το “Popular”, που έχουν μείνει βαθιά χαραγμένα στο μυαλό μου τα τελευταία 20 χρόνια», παραδέχεται ο ασιατικής καταγωγής Αμερικανός σκηνοθέτης.

Εδώ παρακολουθούμε την

ιστορία δύο νεαρών μαγισσών, οι οποίες συναντιούνται στο Πανεπιστήμιο Σιζ της φανταστικής χώρας του Οζ: από τη μια της σταθερά περιφρονημένης, λόγω του πράσινου δέρματός της, Ελφάμπα (Σίνθια Ερίβο) και από την άλλη της πολύ δημοφιλούς Γκαλίντα (Αριάννα Γκράντε). Οι δυο τους θα αναπτύξουν μια παράξενη φιλία, την οποία θα κληθούν να υπερασπιστούν όταν βρεθούν αντιμέτωπες με τις ανώτερες δυνάμεις του κόσμου τους. Ποιες είναι όμως οι προκλήσεις της «μετάφρασης» ενός τέτοιου κόσμου από τη θεατρική σκηνή στη μεγάλη οθόνη; «Εχω κάνει διασκευές στο παρελθόν, αλλά τίποτα δεν συγκρίνεται με το “Wicked”, όπου χτίζεις ένα ολόκληρο σύμπαν. Και το μέσο κάνει τη διαφορά. Στη σκηνή όλα πρέπει να κατευθύνονται προς το κοινό, ακόμη και το πιο μακρινό. Στον κινηματογράφο όμως βρίσκεσαι κυριολεκτικά μια ανάσα από τον χαρακτήρα και μπορείς να δεις στα μάτια του αν εννοεί αυτό που λέει. Επίσης, η κάμερα μπορεί να δείξει μια μάγισσα να πετάει μπροστά από ένα κάστρο 10.000 πόδια ψηλά, δημιουργώντας μια αίσθηση ιλίγγου που δεν είναι εφικτή στο θέατρο».

Τεράστιο μπάζετ

Φυσικά το τεράστιο μπάζετ έπαιξε τον ρόλο του: «Φροντίσαμε κάθε λεπτομέρεια, όχι μόνο με ψηφιακά εφέ αλλά και με πραγματικά σκηνικά, όπως ένα τεράστιο τρένο 16 τόνων που όντως κινείται ή φυτεύοντας 9 εκατ. τουλίπες σε διάφορα χρώματα. Δημιουργήσαμε τη Σμαραγδίνη Πόλη και τα χωριά των Μάντσκιν με σπίτια και μαγαζιά στα οποία μπορούσες να μπεις. Ήταν μια μοναδική ευκαιρία για μένα. Είναι από αυτού του είδους τις ταινίες που με έκαναν

Ο Τζον Μ. Τσου με τις Αριάννα Γκράντε (δεξιά) και Σίνθια Ερίβο. «Η Σίνθια είναι μια καλλιτέχνιδα που αγγίζει την καρδιά σου. Από την άλλη, η Αριάννα μας έδειξε κάτι εντελώς καινούργιο. Είπε μάλιστα ότι η Γκαλίντα της μοιάζει περισσότερο από την ίδια την Αριάννα Γκράντε», δήλωσε ο Αμερικανός σκηνοθέτης.

Η Σίνθια Ερίβο είναι η Ελφάμπα και η Αριάννα Γκράντε η Γκαλίντα στο μιούζικαλ φαντασίας «Wicked» που εξελίσσεται στη μαγική χώρα του Οζ.

να ερωτευτώ τον κινηματογράφο: ήταν χάρη σε φιλμ όπως “Ο Λόρενς της Αραβίας”, “Ε.Τ.” ή “Ο Αρχοντας των Δαχτυλιδιών”, γιατί σε μεταφέρουν με τη μαγεία της μεγάλης οθόνης, να κάθεσαι στο σκοτάδι με αγνώστους και να βυθίζεσαι στην οπτική μιας άλλης ζωής – που σε αυτή την περίπτωση είναι συναρπαστική», σημειώνει φανερά ικανο-

“

Φροντίσαμε κάθε λεπτομέρεια όχι μόνο με ψηφιακά εφέ, αλλά και με πραγματικά σκηνικά, όπως ένα τεράστιο τρένο 16 τόνων ή φυτεύοντας 9 εκατ. τουλίπες σε διάφορα χρώματα.

ποιμένος ο σκηνοθέτης.

Μέρος της λάμψης της ταινίας του, πολύ μεγάλο μάλιστα, αποτελούν προφανώς οι δύο πρωταγωνίστριες: η βραβευμένη με Emmy, Grammy και Tony Σίνθια Ερίβο, όπως και η Αριάννα Γκράντε, μία από τις δύο - τρεις δημοφιλέστερες ποπ star του καιρού μας. «Από την αρχή ξέραμε ότι αυτοί ήταν οι κεντρικοί

ρόλοι, και η αλήθεια είναι ότι κάθε ηθοποιός που βρισκόταν στη σωστή ηλικία και είχε το ταλέντο ήθελε αυτούς τους ρόλους. Στην αρχή σκέφθηκα ότι ίσως έπρεπε να βρούμε κάποιον καινούργιο, αλλά γρήγορα κατάλαβα ότι ήταν εξαιρετικά δύσκολοι ρόλοι που απαιτούσαν μεγάλη δεξιοτεχνία, καθώς πρέπει να συνδυαστούν το τραγούδι και η υποκριτική με απόλυτη αρμονία, αλλά και μια ειδική χημεία. Η Σίνθια δεν είναι μόνο μια καταπληκτική τραγουδίστρια, αλλά και μια καλλιτέχνιδα με μια συχνότητα στη φωνή της που αγγίζει την καρδιά σου. Και έχει μια ευαισθησία με τον χαρακτήρα της Κακιάς Μάγισσας που κάνει το κοινό να τη νιώθει μοναδική. Από την άλλη, η Αριάννα, την οποία νομίζουμε ότι γνωρίζουμε, μας έδειξε κάτι εντελώς καινούργιο. Είπε μάλιστα ότι η Γκαλίντα της μοιάζει περισσότερο από την ίδια την Αριάννα Γκράντε», λέει σχετικά ο Τζον Μ. Τσου.

Η μουσική

Η ταινία του είναι γεμάτη από μουσικές και τραγούδια, τη γενική εποπτεία των οποίων έχει ο «θεατρικός» Στίβεν Σουάρτς.

«Νιώθω τυχερός που στην καριέρα μου έχω συνεργαστεί με τους καλύτερους: τον Λιν-Μανουέλ Μιράντα στο “In the Heights” και τώρα τον Στίβεν Σουάρτς. Όταν ανέλαβα το έργο, περάσαμε τους πρώτους έξι μήνες –για ώρες κάθε φορά– απλώς εξετάζοντας κάθε σελίδα των τραγουδιών και του λιμπρέτου της θεατρικής παράστασης, συζητώντας γιατί υπήρχαν ορισμένες γραμμές και θέματα. Θα ήθελα να είχαμε πχογραφήσει αυτές τις στιγμές, γιατί ήταν σαν ένα μάθημα εξαιρετικής αφήγησης. Δεν έλεγα πολλά, κυρίως απορροφούσα και έκανα ερωτήσεις. Ο Στίβεν δεν είναι μόνο μουσικός, αλλά και αφηγητής, και απολαμβάνω να συνεργάζομαι με κάποιον σαν κι αυτόν που αγαπάει αυτό που κάνει και είναι συνεχώς δημιουργικός. Μερικές φορές νομίζεις ότι ξέρεις τι είναι η ταινία, αλλά καθώς τη δημιουργείς και όλοι εργάζονται πάνω σε αυτήν, η ίδια η ταινία αρχίζει να σου λέει τι χρειάζεται να είναι. Εκεί είναι που οι σπουδασίοι καλλιτέχνες με τους οποίους συνεργάζομαι ανταποκρίνονται σε αυτό που φαίνεται να ζητάει».

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Το Τριπλό Κοντσέρτο του Μπετόβεν από τη Συμφωνική της ΕΡΤ και το Τρίο «Ελ Γκρέκο»

Το δημοφιλές Τριπλό Κοντσέρτο του Μπετόβεν και εισαγωγές από όπερες του Βάγκνερ περιελάμβανε το πρόγραμμα της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ κατά τη συναυλία της στις 31 Οκτωβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Σολίστες στο Τριπλό ήταν οι μουσικοί του Τρίο «Ελ Γκρέκο», δηλαδή ο βιολονίστας Φαίδων Μπλιάδης, ο τσελίστας Αλέξης Καραϊσκάκης-Νάστος και η πιανίστρια Αλεξία Μουζά. Την ορχήστρα διηύθυνε ο Μιχάλης Οικονόμου.

Η βραδιά ξεκίνησε με τη σύνθεση «For 54» (2020) του Αλέξιου Πορφυριάδη. Κατά τον συνθέτη το έργο «στηρίζεται στην ανάπτυξη και μεταμόρφωση μιας βασικής ιδέας, η οποία περιλαμβάνει νότες όσο και θορύβους [...] Περισσότερο έχει τον χαρακτήρα μιας σύνθεσης που βρίσκεται σε συνεχή ροή, η οποία με αργό και σταθερό τρόπο μεταμορφώνεται συνεχώς το μουσικό υλικό σε κάτι διαφορετικό». Τη σύνθεση αποτελούσαν, πράγματι, σύντομα παρεμφερή διαδοχικά επεισόδια μιας μουσικής γλώσσας με ρίζες στον μεταπολεμικό μουσικό μοντερνισμό, οργανωμένα σε γραμ-

μική ακολουθία που θα μπορούσε να συνεχίζεται παραλασσόμενη στο διηνεκές. Ήταν η παρουσίαση του ακροάματος μιας έρευνας μάλλον, παρά μία μουσική σύνθεση που είχε ως στόχο την επικοινωνία με το κοινό.

Το «Τριπλό» του Μπετόβεν είναι έργο πολύ ιδιαίτερο καθώς η ισορροπία ανάμεσα σε βιολί, τσέλο και πιάνο αλλά και ανάμεσα στα τρία όργανα και την ορχήστρα είναι αρκετά εύθραυστη. Παρά τις διαφορετικές ιδιοσυγκρασίες τους, οι τρεις σολίστες συνεργάστηκαν καλά και

Εργο πολύ ιδιαίτερο, το «Τριπλό» ξεχωρίζει για την εύθραυστη ισορροπία ανάμεσα στα μουσικά όργανα.

η μεταξύ τους συνομιλία υπήρξε ζωηρή. Ο Μπετόβεν μοιάζει να δείχνει μικρή προτίμηση στο τσέλο, στο οποίο, μεταξύ άλλων, προσφέρει το βασικό θέμα του δεύτερου μέρους.

Η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ με σολίστες τους μουσικούς του Τρίο «Ελ Γκρέκο», Φαίδωνα Μπλιάδη, Αλέξη Καραϊσκάκη-Νάστο και Αλεξία Μουζά, στη σκηνή της αίθουσας «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», του Μεγάρου Μουσικής.

Ο Καραϊσκάκης-Νάστος ανταποκρίθηκε σε αυτό, όπως και συνολικά στο έργο, με μία ιδιαίτερα ποιητική ερμηνεία. Διαμόρφωσε με μεγάλη εκφραστικότητα τη μελωδία αλλά και κάθε μουσική

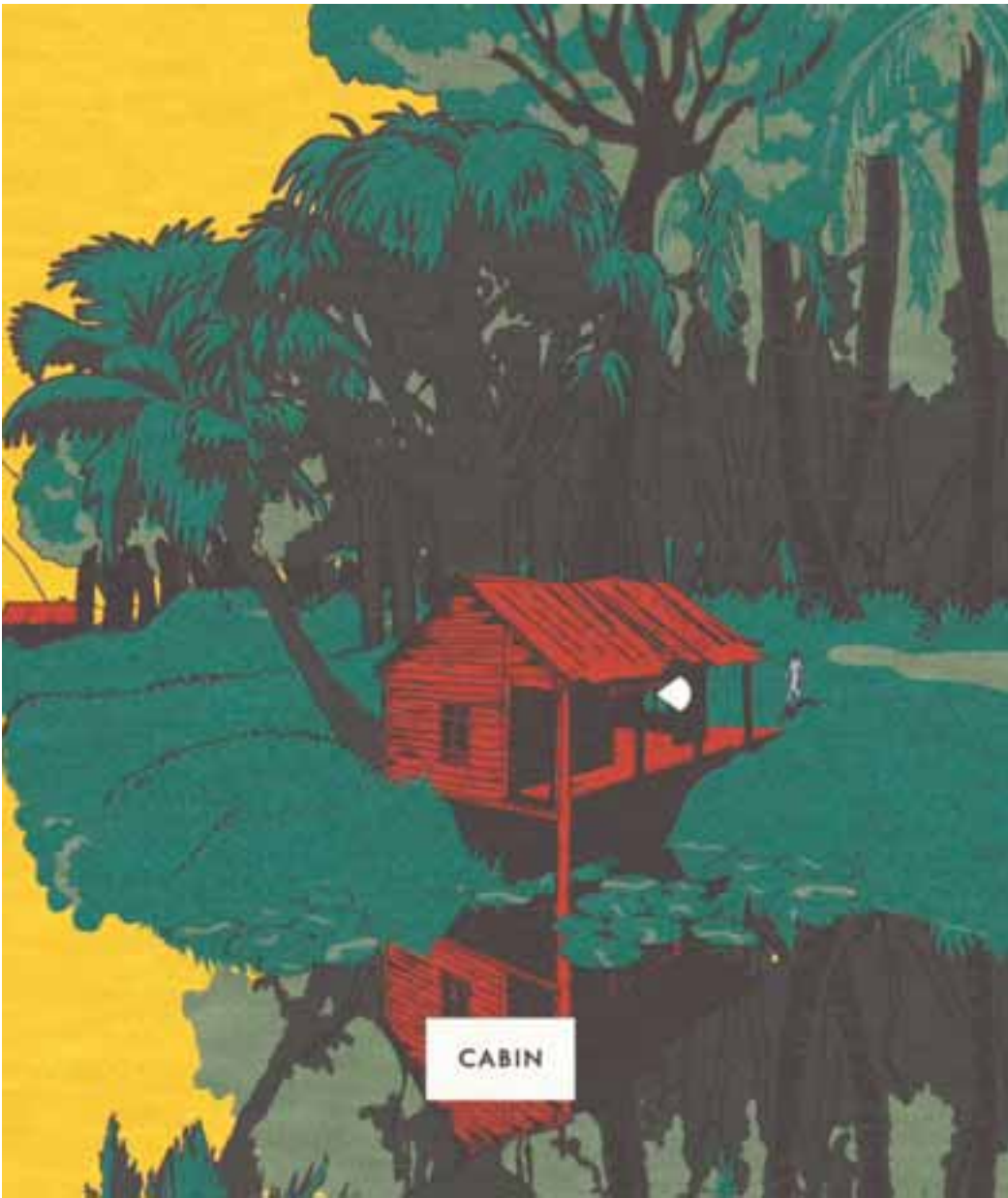
φράση ξεχωριστά. Η λεπτομέρεια της δυναμικής κατά την έναρξη, το μέσον και την κατάληξη κάθε φράσης και η ταυτόχρονη αναπροσαρμογή της ταχύτητας

έκαναν τη μουσική να πάλλεται και να εκτυλίσσεται με έναν τρόπο που έμοιαζε αυτονόητος. Εξίσου ευαίσθητη, αλλά με έμφαση στον λυρισμό ήταν η ερμηνεία του Μπλιάδη, ενώ η δυναμική

συμβολή της Μουζά εκτιμήθηκε ιδιαίτερα στα ρυθμικά στοιχεία του τρίτου μέρους.

Οι «Αρχιτραγουδιστές»

Στη συνέχεια ο Οικονόμου διηύθυνε τις Εισαγωγές από τους «Αρχιτραγουδιστές της Νυρεμβέργης», από τον «ΡΙέντσι» και από τον «Τάνχοϊζερ». Η μουσική δίνει την ευκαιρία σε πολλές από τις ομάδες μιας μεγάλης συμφωνικής ορχήστρας να διακριθούν ή να εκτεθούν. Απαιτείται συντονισμός και πειθαρχία προκειμένου να ελεγχθεί η ένταση του ήχου των κάλκινων, ώστε ειδικά στους «Αρχιτραγουδιστές» και στον «ΡΙέντσι» να περιοριστεί ο στόμφος, στον οποίο μπορεί να οδηγήσει ο ενθουσιασμός. Ζητείται, ακόμα, ακρίβεια από τα έγχορδα, ειδικότερα προκειμένου να υποστηρίξει ο τρόπος με τον οποίο ο Βάγκνερ αξιοποιεί τα βιολιά στον «Τάνχοϊζερ». Ετσι, συνολικά, η μουσική ακούστηκε μεν καλά, αλλά δεν αποφεύχθηκαν τα στερεότυπα που την συνοδεύουν, κυρίως επειδή δεν υπήρχαν οι απαραίτητες εκλεπτύνσεις που θα βοηθούσαν ώστε αυτά να αποφευχθούν.

Από τα γκράφικ νόβελ και τα ευρωπαϊκά κόμικς των δεκαετιών του '80 και του '90 έως τον κινηματογράφο και τη λογοτεχνία του φανταστικού, το Phoenix Springs καταφέρνει να παντρέψει με σιγουριά και κομψότητα μια σειρά από ανάμεικτες αναφορές. «Δεν θέλαμε να μοιάζει με παιχνίδι», λέει στην «Κ» ο Τζιγκμέ Οζέρ, δημιουργός του παιχνιδιού.

Το παιχνίδι που αλλάζει το gaming

Το «Phoenix Springs» έφτασε στις οθόνες μας κοιτάζοντας ταυτόχρονα και στο ένδοξο παρελθόν, αλλά και προς το μέλλον

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Τι κοινό μπορεί να έχει το θέατρο με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές; Αυτό είχε αναρωτηθεί στις αρχές της δεκαετίας του '90 η Μπρέντα Λόρελ, μια Αμερικανίδα σχεδιάστρια και προγραμματίστρια ηλεκτρονικών παιχνιδιών, που το 1991 έγραψε ένα βιβλίο αναφοράς για την ψηφιακή κουλτούρα, το «Computers as Theater» (Οι υπολογιστές ως θέατρο). Υποστηρίζοντας ότι παρόμοιες αρχές με αυτές που ορίζουν τη μορφή και τη δομή του αρχαίου δράματος μας βοηθούν να σχεδιάσουμε καλύτερους μηχανισμούς διάδρασης μεταξύ ανθρώπων και υπολογιστών, έδειξε ότι, όπως συμβαίνει και στο θέατρο, μια αποτελεσματική ψηφιακή δραματολογία πρέπει να προσφέρει μια εμπειρία εμπυθιστική, που απασχολεί εξίσου τον νου και το συναίσθημα.

Στις σελίδες του εμβληματικού της βιβλίου, η Λόρελ παρουσιάζει και το Secret of Monkey Island, ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι της εποχής βγαλμένο από τα στούντιο της LucasArts στην Καλιφόρνια, όπου μια χούφτα ταλαντούχοι συνεργάτες του Τζορτζ Λούκας σκάρωναν μια σειρά από πρωτοπόρα παιχνίδια που απευθύνονταν στην ολοένα και πιο δυναμική αγορά των οικιακών υπολογιστών. Εκείνη η θεότρελη πειρατική ιστορία, γεμάτη με ξεκαρδιστικούς (και καθόλου πολιτικά ορθούς) διαλόγους που έμοιαζαν να έχουν ξεπηδήσει από το Saturday Night Live, δεν έχανε σε τίποτα από τη δραματολογική της δύναμη μέσα στην «πρωτόγονη» ανάλυση των 320x200 πίξελ ή τη φτωχή παλέτα των 16 χρωμάτων. Και η μουσική τίτλων του Μάικλ Λαντ, γραμμένη σε τέσσερα κανάλια ενός MIDI, έδινε στην αρχή του παιχνιδιού μια διάσταση κινηματογραφική, παίζοντας με φόντο μια εικόνα από ένα νησί της Καραϊβικής να λάμπει κάτω

από το μπλε φως του φεγγαριού. Κάπου μεταξύ παιδικού και ενήλικου, σοβαρού και αστείου, τέτοιες παραγωγές έβαλαν στις αρχές του '90 τις βάσεις για τη μετέπειτα άνθηση του χώρου των «adventure games» – των «παιχνιδιών περιπέτειας» δηλαδή, αν και αυτή η «απευθείας» μετάφραση αδυνατεί να αποδώσει την έννοια του αυθεντικού όρου, όπου η «περίπετεια» νοείται περισσότερο ως κάτι που αφορά το δράμα, παρά την ίδια τη δράση, και περισσότερο την αναζήτησή, παρά τη διεκπεραίωσή. Στα παιχνίδια αυτά ορίζουμε τη «μοίρα» του κεντρικού χαρακτήρα, η οποία εξελίσσεται μέσα σε σημεία κάδρα και προοπτική (τρίτου προσώπου), συμμετέχοντας έτσι σε μια μορφή διαδραστικού, ψηφιακού κινηματογράφου τσέπης.

Αρχή νέας εποχής;

Πάνω από τέσσερις δεκαετίες μετά τις συναρπαστικές απαρχές και τις παροδικές ανόδους και πτώσεις, και έχοντας πια κερδίσει τον χώρο τους ακόμη και στις δημοφιλείς κονσόλες παιχνιδιών όπως το PlayStation, το πάνθεον των adventure games δέχεται σήμερα ένα αναπάντεχο νέο μέλος, που προτείνει μια άλλη ατζέντα. Συναντώντας τα κόμικς (μια άλλη υποκουλτούρα που βρήκε τα τελευταία χρόνια τη θέση της στον συρμό και την αγορά, μέσω της διάδοσης των γκράφικ νόβελ) και γεννημένο στο μυαλό ενός νέου Γάλλου σχεδιαστή και προγραμματιστή παιχνιδιών που τα τελευταία χρόνια ζει μόνιμα στην Αγγλία, το Phoenix Springs έχει έρθει εδώ και λίγες ημέρες στις οθόνες μας κοιτώντας ταυτόχρονα και στο ένδοξο παρελθόν αλλά και προς το μέλλον, κερδίζοντας διθυραμβικές κριτικές.

Κατεβάζοντας το demo από την πλατφόρμα Steam, ένα δείγμα από εικόνες του παιχνιδιού αρκούν για να καταλάβουμε ότι οι δημιουργοί του έχουν επενδύ-

σει τα μάλα σε μια συγκεκριμένη οπτική γλώσσα που σε προϊδεάζει και σε κερδίζει, πριν καν μπεις στη δράση. «Πρόκειται για τέχνη που μπορείς να παίξεις», γράφει με υπέρμετρο ζήλο στην κριτική του το Polygon, ένας από τους πιο έγκυρους και δημοφιλείς ιστότοπους για ηλεκτρονικά παιχνίδια, τονίζοντας τη γενναία χρήση των «άδειων χώρων» στα φόντα του παιχνιδιού – μεγάλες μαύρες ή άσπρες περιοχές από τις οποίες ξεπηδούν απλές εικονογραφήσεις με περιορισμένη χρωματική παλέτα και μαύρο περίγραμμα, που παραπέμπουν στα κόμικς. Από τα γκράφικ νόβελ και τα καρτέ εώς ξεχασμένες τυπογραφικές τεχνικές από το παρελθόν, και από τα ευρωπαϊκά κόμικς των δεκαετιών του '80 και του '90 έως τον κινηματογράφο και τη λογοτεχνία του φανταστικού, το Phoenix Springs καταφέρνει αδιόρατα και σιωπηλά να παντρέψει μια σειρά από ανάμεικτες αναφορές, και το κάνει με σιγουριά και κομψότητα.

Είναι όμως η ίδια η ιστορία και η (συνά χωρίς καρπούς) υπαρκτή αναζήτηση στην οποία μας βυθίζει, που το κάνει, όπως έγραψαν πρόσφατα οι New York Times, να γίνεται ένα «φιλοσοφικό ταξίδι με τα κλικ ενός ποντικιού».

«Η αλήθεια είναι ότι δεν θέλαμε να μοιάζει με παιχνίδι», μας λέει στη σύντομη συζήτηση που κάνουμε μαζί του ο σαραντάχρονος Τζιγκμέ Οζέρ, δημιουργός του παιχνιδιού και ιδρυτής του Calligram Studio. Εχοντας διπλή θιβετιανή και γαλλική καταγωγή, τα τελευταία χρόνια ζει και δημιουργεί στην Αγγλία, κοντά στο Μπέρμινγχαμ. «Η κεντρική ιδέα ήταν να χαθείς μέσα στο παιχνίδι, να χάσεις τον έλεγχο, και όλα αυτά να τα κάνεις σε αργό ρυθμό, αφιερώνοντας προσοχή και χρόνο. Ξεκινώντας με ένα δομημένο, ρασιοναλιστικό τόνο, η υπόθεση τελικά σε πηγαίνει σε έναν κόσμο όπου τα πράγματα αρχίζουν να μοιάζουν λιγότερο ξεκάθαρα και

λογικά και περισσότερο αφηρημένα και φιλοσοφικά».

Το σενάριο

Πράγματι, ενσαρκώνοντας την Αϊρίς, μια δημοσιογράφο που ψάχνει τον χαμένο της αδερφό, οδηγούμαστε σε μια ιστορία που ενώ ξεκινάει σαν ένα νεονουάρ του 21ου αιώνα, σταδιακά μετατρέπεται σε μια παράξενη, αλλόκοτη βόλτα στο ασυνείδητο. Ακόμα και το ίδιο το gameplay (ο τρόπος παιχνιδιού) προσφέρει νέους μηχανισμούς που συμπληρώνουν και υποστηρίζουν αυτή την κυρίαρχη μεταφυσική ατμόσφαιρα, π.χ. αντί να συλλέγουμε αντικείμενα όπως παραδοσιακά συνέβαινε στα «point-and-click» adventure games, εδώ συγκεντρώνουμε συζητήσεις και έννοιες.

Αυτή όμως δεν είναι η μόνη εκτροπή από την «παράδοση» που επιχειρεί το Phoenix Springs, καθότι, όπως μας λέει ο δημιουργός του, προτείνει και μια νέα προσέγγιση στη λύση των γρίφων. «Στα κλασικά παιχνίδια του είδους βρίσκουμε αντικείμενα, τα συλλέγουμε, και έπειτα ψάχνουμε ποια μπορεί να είναι η χρήση τους. Αλλά αυτό δεν ισχύει στην αληθινή ζωή, όπου πρώτα έχουμε ένα πρόβλημα και μετά αρχίζουμε να ψάχνουμε τα εργαλεία για να το λύσουμε, π.χ. αν θέλω να κρεμάσω ένα κάδρο στον τοίχο, θα ψάξω να βρω ένα σφυρί. Δεν έχω ήδη το σφυρί στο χέρι μου, τριγυρνώντας στο σπίτι, ψάχνοντας κάτι για να κρφώσω. Στον χώρο του σχεδιασμού παιχνιδιών αυτό ονομάζεται “the key before the door problem” (το “πρόβλημα του κλειδιού πριν την πόρτα”) – κάτι που προσπαθήσαμε να λύσουμε, σχεδιάζοντας τους γρίφους του Phoenix Springs».

Παρά τις νέες ιδέες που φέρνει στον χώρο, ο Τζιγκμέ Οζέρ κοιτάζει με θαυμασμό τις «ιερές καταβολές», δηλαδή τη δουλειά που έκαναν στη δεκαετία του '90 εταιρείες όπως η LucasArts ή η

Sierra. «Αυτό που ξεχώρισε σε εκείνες τις τόσο πρωτοπόρες παραγωγές ήταν ότι ξεκάθαρα απευθύνονταν σε ενήλικους – και μάλλον ενήλικους με αισθητική, με χιούμορ. Το σενάριο, οι διάλογοι, ο καυστικός σαρκασμός, οι τόσο πλούσιες αναφορές, η γραφιστική και η εικονογραφησή τους – όλα έφτιαχναν ένα αυτόνομο πολιτισμικό προϊόν, που ακόμα και σήμερα εντυπωσιάζει για το πώς είχε καταφέρει να φτάσει σε τέτοια υψηλά επίπεδα δραματολογίας με τόσο πενιχρά μέσα».

Όπως φαίνεται, το Phoenix Springs – με τις καινοτόμες τεχνικές του αποκλίνει από τη «νόρμα», τις απόκοσμες πτυχές της ιστοριογραφίας του και την ακαταμάχητη εικόνα του, κάνει σήμερα τον ίδιο πάταγο μέσα στις οθόνες μας με εκείνο που έκαναν ιστορικές δημιουργίες όπως το εκλεκτικό «Grim Fandango» της LucasArts το 1998.

Αν, όπως είχε γράψει ο Αγγλός φιλόσοφος Μάρκ Φίσερ, «ο εικονιστός πρώτος αιώνας αποτελεί μια θέαση των επιτευγμάτων του εικοστού σε υπηλότερης ανάλυσης οθόνες», τότε ο Τζιγκμέ Οζέρ με το ρηζικέλευθο δημιούργημά του γίνεται νοσταλγικός μόνο όσον αφορά την εικόνα. Η αληθινή του καινοτομία έγκειται στην ιστοριογραφία και στους μηχανισμούς, τη γεύση και την υφή της, το περιεχόμενο και τις προεκτάσεις της. Με αυτή την έννοια, το Phoenix Springs αποτελεί κάτι το εξωτικό και ουρανοκατέβατο, μια παραδοξότητα που ανοίγει μια μικρή πόρτα προς το μέλλον και παράλληλα καταφέρνει, στην καρδιά μιας εποχής κατά την οποία θριαμβεύει η διάσπαση προσοχής, να κρατάει τον «τέταρτο τοίχο» του απόρρητο. «Δεν υπάρχει τίποτα άλλο σαν αυτό», γράφει η Tessa Kaur στην κριτική της στον ιστότοπο «The Gamer». «Τώρα που το τελείωσα, τι θα παίξω».

VOGUE

GREECE

15/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE CHANGE MAKERS ISSUE

STAR ON THE RISE

DAISY EDGAR-JONES BY TAREK MAWAD